

ZALAEGRSZEG MEGYEI JOGÚ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2020

- I. Helyzetfeltáró és helyzetelemző munkarész*
- II. Helyzetértékelő munkarész*

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

TERVEZŐI LISTA

MEGBÍZÓ

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata
8901 Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca 17-19.

KÉSZÍTETTÉK ÉS SZERKESZTETTÉK

Vital Pro Vezetési Tanácsadó és Szolgáltató Kft.
1082 Budapest, Üllői út 66/a.
Lunk Tamás

Aczél Városépítész Bt.
1027 Budapest, Horvát utca 14-24.
Aczél Gábor
Cs. Kelemen Ágnes
Márton Melinda
Szatmári Szidónia

Diverzum Projektfejlesztő és Területi Tervező Kft.
1016 Budapest, Berényi utca 9/b.
Guzmics István
Gallai Károly

TARTALOMJEGYZÉK

I. HELYZETFELTÁRÁS ÉS HELYZETELEMZÉS

BEVEZETÉS	9
1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK... 13	
1.1. Zalaegerszeg a Kelet - Közép Európai térstruktúrában.....	13
1.2. Zalaegerszeg szerepe a regionális városhálózatban.....	16
1.3. Zalaegerszeg szerepe a megye városhálózatában.....	19
1.4. Zalaegerszeg kistérségi, agglomerációs szerepe	21
2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETILEG RELEVÁNS MEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA.....25	
2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió.....	25
3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA31	
3.1. Az országos tervhierarchia és összefüggései	31
3.2. Zalaegerszeg az Országos Területrendezési Tervben.....	32
3.3. Zalaegerszeg a Zala Megyei Területrendezési Tervben	34
3.4. Az országos és megyei térségi övezetek	35
4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK - AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ - VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI39	
5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA53	
5.1. A hatályos településfejlesztési koncepció és az Integrált Városfejlesztési Stratégia vonatkozó megállapításai.....	53
5.1.1. Zalaegerszeg hatályos településfejlesztési koncepciója	53
5.1.2. Zalaegerszeg hatályos Integrált Városfejlesztési Stratégiája	55
5.1.3. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	56
6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA59	
6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök.....	59
6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	61
7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA67	
7.1. Zalaegerszeg alapvető demográfiai mutatók tükrében	67
7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	70
7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzeti kötődés, civil szerveződések, egyházak stb.)	71
8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA75	
8.1. Humán közszolgáltatások.....	75
8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	74

9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA	87
9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre.....	87
9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	89
9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése	95
9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	96
9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)	98
10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE	99
10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	99
10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	101
10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	102
10.4. Foglalkoztatáspolitikai	103
10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás	105
10.6. Intézményfenntartás	105
10.7. Energiagazdálkodás.....	107
11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	109
12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	111
12.1. Természeti adottságok	111
12.2. Tájhasználat, tájszerkezet.....	111
12.2.1. Táj történeti vizsgálat	111
12.2.2. Tájhasználat értékelése	112
12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	113
12.3.1. Tájképi szempontból kiemelten kezelendő területek	113
12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló, vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék	113
12.3.3. Ökológiai hálózat.....	114
12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	114
13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	115
13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	115
13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek	115
13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése	116
13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	116
14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	117
14.1. Területfelhasználás vizsgálata	117
14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata	117
14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok	120
14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	124
14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok.....	125
14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek	125
14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) területek	128
14.2. Önkormányzati tulajdon kataszter	129
14.3. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	130
14.4. Az építmények vizsgálata	130
14.5. Az épített környezet értékei.....	130
14.5.1. A településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag.....	130
14.5.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület.....	132
14.5.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők	132

14.5.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület.....	133
14.5.5. Műemlék, műemlék-együttes.....	133
14.5.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely	135
14.5.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet	135
14.5.8. Nemzeti emlékhely	135
14.5.9. Helyi védelem.....	135
14.6. Az épített környezet konfliktusai, problémái	135
15. KÖZLEKEDÉS.....	139
15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	139
15.2. Közúti közlekedés	139
15.3. Községi közlekedés.....	140
15.3.1. Közúti közlekedés.....	140
15.3.2. Kötőpályás közlekedés.....	142
15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés	142
15.5. Parkolás	144
16. KÖZMŰVESÍTÉS ÉS ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS	145
16.1. Víziközművek helyzetfeltárás	148
16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás.....	148
16.1.2. Szennyvízelvezetés.....	151
16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni és felszín alatti vizek	152
16.2. Energiaközművek helyzet feltárása	154
16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás	154
16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei.....	157
16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése.....	160
16.3. Elektronikus hírközlés	160
16.3.1. Vezetékes hírközlési létesítmények	160
16.3.2. Vezeték nélküli hírközlési létesítmények	162
17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)	169
17.1. Talaj	169
17.2. Felszíni és felszín alatti vizek	169
17.3. Levegőtisztaság és védelme	170
17.4. Zaj- és rezgésterhelés	171
17.5. Hulladékkezelés	172
17.6. Vizuális környezetterhelés	173
17.7. Árvízvédelem	173
17.8. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	174
18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK	175
18.1. Építésföldtani korlátok.....	175
18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei.....	175
18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek.....	175
18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei.....	175
18.2. Vízirajzi veszélyeztetettség.....	175
18.2.1. Árvízveszélyes területek.....	175
18.2.2. Belvízveszélyes területek	176
18.2.3. Mély fekvésű területek.....	176
18.2.4. Árvíz és belvízvédelem	176

18.3. Egyéb	177
18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás).....	177
18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások.....	177
18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások	177
19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	179
20. VÁROSI KLÍMA	181

II. HELYZETÉRTÉKELÉS **183**

1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS	185
1.1. A folyamatok értékelése	185
1.2. Az „Integrált Városfejlesztési Stratégia 2009-2013” megvalósulása: a főbb, értékelő megállapítások.....	196
1.3. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	207
1.4. A településfejlesztés- és rendezés kapcsolata	210
2. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK.....	211
2.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása.....	211
2.1.1. A lehatárolt településrészek rövid bemutatása.....	215

BEVEZETÉS

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája a korábban elkészült és a város közgyűlése által elfogadott stratégiai és operatív fejlesztési koncepciók, programok és a párhuzamosan készülő rendezési terv-módosítás eredményeinek összedolgozásával, bizonyos szempontból újraértékelésével készült el 2009-ben. Az IVS a célok és a területi alapú megközelítésű munkarészek kidolgozásával, illetve anti-szegregációs tervvel egészült ki. Az IVS-t a város közgyűlése 2009-ben hagyta jóvá.

A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott *a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről* (314/2012. (XI. 8.)) A rendelet szerint az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmi követelményrendszere megváltozott, így szükségessé vált a 2009-ben elkészített IVS felülvizsgálata és aktualizálása.

A felülvizsgálatot és aktualizálást természetesen nem csak a vonatkozó rendelet megjelenése tette szükségessé, hanem az időközben megváltozott külső és belső tényezők is:

1. a megváltozott külső tényezők:

- megváltoztak a piaci, gazdasági körülmények, befektetési tendenciák (gazdasági világválság hatásai)
- előtérbe kerültek korábban kisebb jelentőségű szempontok, mint pl. az energia, a környezetvédelem, az innováció kérdése
- megújult az EU kohéziós politikája, ezzel (részben) összefüggésben megújult a nemzeti szintű területfejlesztési koncepció, területi (megyei) és ágazati tervezési munkák készültek el.

2. a megváltozott belső tényezők:

- társadalmi (demográfiai), gazdasági folyamatok,
- az önkormányzat feladatkörének jelentős változása (intézményfenntartás, közművelődés, stb.)
- a fejlesztések eredményei, az elmúlt időszak tapasztalatai.

Időközben megjelentek a Központi Statisztikai Hivatal adatai a 2011-es népszámlálás eredményeiről, ami azt jelenti, hogy jóval frissebb adatok alapján lehet tervezni, mint ahogyan az 2009-ben lehetséges volt. (Akkor csak a 2001. évi népszámlálási adatok álltak rendelkezésre.) A statisztikai adatokon túlmenően jelen felülvizsgálat keretében Zalaegerszeg MJV Polgármesteri Hivatala által szolgáltatott adatokra, valamint az interneten elérhető adatbázisokra támaszkodtunk:

- Területi Információs Rendszer (TelR)
- Zalaegerszeg Integrált Vagyongazdálkodási és Térinformatikai Rendszere
- Zala Megye Területfejlesztési Koncepciója (2013)
- Integrált Fejlesztési – Rendezési Terv (2007)
- Integrált Városfejlesztési Stratégia (2009)
- Zalaegerszeg MJV Operatív Programja és Zalaegerszeg Kistérség Területfejlesztési Stratégiája (2006)

A jelen munka keretében készülő ITS (Integrált Településfejlesztési Stratégia) hangsúlyozottan a 2009-ben készült IVS felülvizsgálata és aktualizálása. Ez azt jelenti, hogy az ITS:

- változtatás nélkül, vagy kis változtatással átemelte a 2009-es IVS mindazon részeit, melyek továbbra is érvényesnek tekinthetők,
- aktuális adatokkal felfrissítette a 2009-es IVS mindazon részeit, melyek elavult, régi adatokon alapultak,
- új részekkel cserélte le a 2009-es IVS mindazon részeit, melyek már nem tekinthetők érvényesnek,
- kiegészítette mindazon új fejezetekkel, amelyeket a 314/2012. (XI. 8.) számú Kormányrendelet írt elő tartalmi követelményként.

HELYZETFELTÁRÁS ÉS HELYZETELEMZÉS

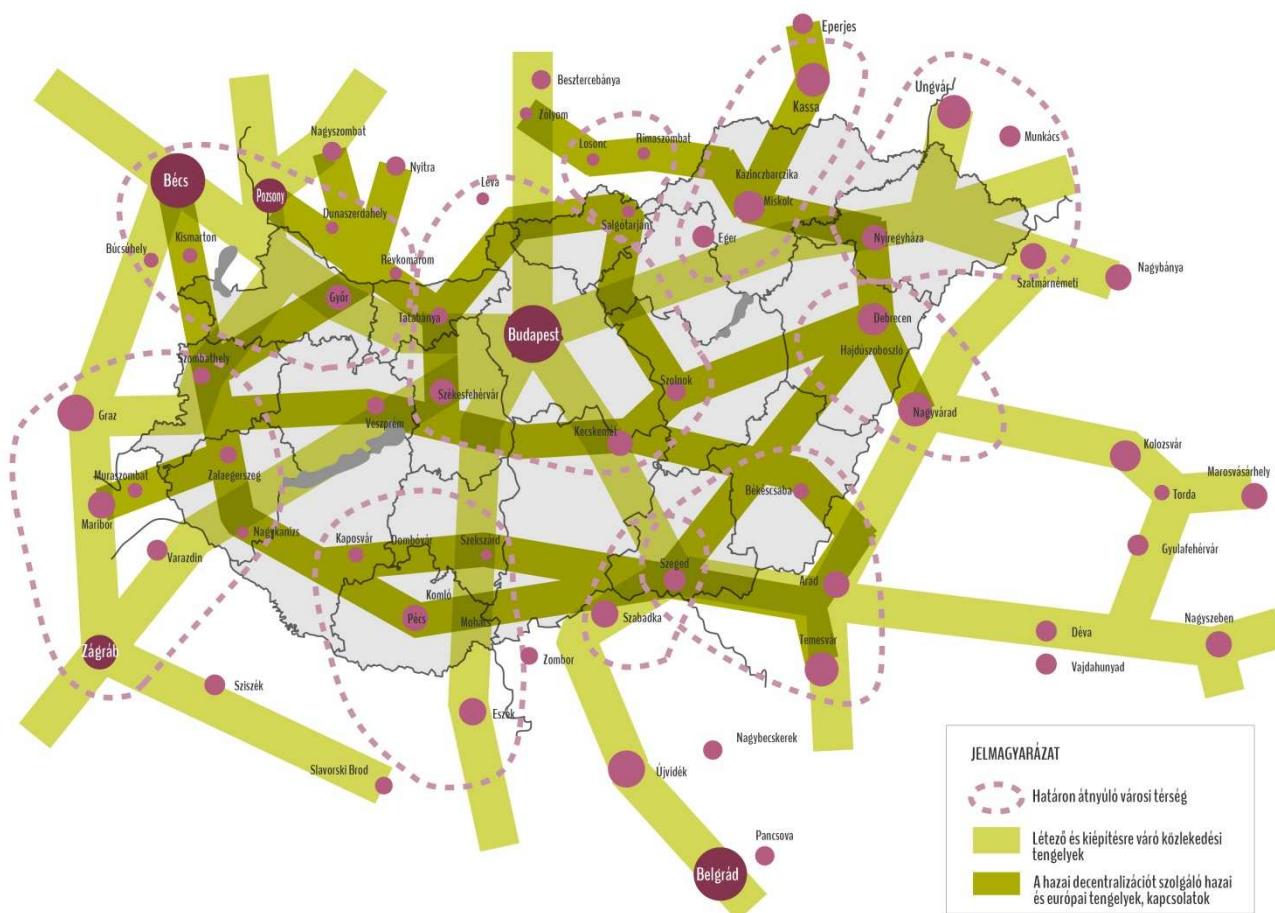
1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A VÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1. Zalaegerszeg a Kelet - Közép Európai térstruktúrában

Zalaegerszeg az ország, azon belül a Nyugat-dunántúli régió délnyugati részén fekszik. Zalaegerszeg és a térség határ-mentisége lehetőséget ad a szomszédos országok közötti kapcsolattartásra, gazdasági és infrastrukturális kapcsolódásra, mellyel erősíthető Magyarország makro-regionális szerepe. A határ-mentiség ugyanakkor egyben magában rejt a peremhelyzeti elhelyezkedést is, mely számos szempontból lemaradó, marginalizálódó területté teszi. Az OFTK-ban kijelölésre kerültek hazai és európai decentralizációt szolgáló tengelyek, illetve a határon átnyúló városi térségek. Ilyen decentralizációt szolgál a Zalaegerszeg – Murszombat - Maribor tengely is. Határokon átnyúló városi térség a Szombathely – Graz – Maribor – Zágráb - Zalaegerszeg által lefedett terület.

Az OFTK-ban a határ menti fejlesztések fontos hangsúlyt kapnak. Törekedni kell a gazdasági együttműködésen belül a piacok összekapcsolására, a KKV szektor megerősítésére, versenyképes üzleti infrastruktúra hálózat kialakítására. Kiemelkedően fontos szempont a közlekedési rendszer fenntarthatóságának biztosítása gazdasági, környezeti és társadalmi szempontból is. Az OFTK erősítendő közlekedési kapcsolatként jelzi a Zalaegerszeget Győrrel összekötő közlekedési kapcsolatokat és ezek meghosszabbítását délnyugati illetve északkeleti irányban.

A térség Közép-Európához sorolt, azon belül elsősorban az Alpok-Adria térséghez kötődik. Zalaegerszeg erősödő nemzetközi kapcsolatrendszerei egyre inkább dél-délnyugati irányba mutatnak, ami Szlovéniát, Horvátországot és Olaszországot jelenti.

1. ábra **Stratégiai kapcsolatok** (Forrás: OFTK)

■ *Kapcsolat Szlovéniával*

A szlovén-magyar kapcsolatok élő működését szépen példázza, hogy Zalaegerszeg több mint 35 éve ápol testvérvárosi kapcsolatot Lendva városával. Kulturális és oktatási területen működik a kapcsolattartás, ezeken a területeken van lehetőség elsősorban fejlődésre. A délnyugati irányú nemzetközi együttműködés lehetőségét erősíti a Zalaegerszegen át haladó Szlovén vasút vonala is, amelynek azonban jelenlegi gazdasági hatása csekély, mivel a vasút elsősorban a Balti-tenger – Budapest - szlovákiai nehézipari központok és Koper viszonylatában, tranzit szállítás jelleggel üzemel. A vasút valódi jelentős gazdasági hatást akkor fejthet ki, amennyiben a vonalon Zalaegerszegnél egy közbelső logisztikai megállító pont alakulna ki. A megye részt vesz az szlovén-magyar közös határ menti programokban, kedvezményezettje azoknak.

■ *Kapcsolat Ausztriával*

Bár Zala megyének közvetlen határa nincs Ausztriával, mégis része a Burgenlanddal és a Nyugat-Dunántúl megyéivel közös West/Nyugat-Pannon Eurógiának. A megye részt vesz az osztrák-magyar közös határ menti programokban, kedvezményezettje azoknak. Zalaegerszeg ausztriai kapcsolatai elsősorban Graz felé lehetnek jelentősek, amellyel együttműködések közös felsőoktatási, kisebb mértékben gazdasági területeken fogalmazhat meg. Egyes, speciális területeken - mint pl. a repülőterek közötti együttműködés – is közös érdekeltég alakulhat (pl. Schwechat felé).

Zalaegerszeg határ menti fekvésének, kapcsolódásainak sajátos, és a város szempontjából előnytelen vonatkozása, hogy a határ közelsége miatt nagy az osztrák gazdaság munkaerő-piaci elszívó hatása. Ez különösen a műszaki területeken, éppen a Zalaegerszeg regionális szerepében is jelentős mechatronika, illetve egyéb ipari területeken (pl. fémmegmunkálás, galvanizálás), és az egészségügyben okozhat komoly, a gazdaság fejlődését jelentősen fékező, akár visszavető hatást. A KSH 2012-ben készített el egy összehasonlító tanulmányt – „Burgenland és Nyugat-Dunántúl, a határ két oldala” címmel -, melyben megállapítja, hogy a munkaerőpiacban a már 2008-as gazdasági válság előtt meglévő különbségek a válság hatására tovább erősödtek. Mind a két területet érzékenyen érintették a nehézségek, de Nyugat-Dunántúlon markánsabban éreztette hatását a válság. A képzett munkaerő elszívásával kapcsolatos feltételezésekről pontos adatok nem állnak rendelkezésre, de 2010-ben, a Burgenlandban munkát vállaló külföldiek 60%-a volt magyar állampolgár. A 2011-ben megszűnt munkavállalói korlátozás hatására ez az arány folyamatos emelkedést mutat.

■ *Testvérvárosok*

Zalaegerszeg élénk testvérvárosi kapcsolatot tart fenn Európa számos városával. A kapcsolatok egy része a 70-80-as illetve 1999-2000-es években alakult ki. Elsősorban a testvériskolák kölcsönös látogatása, művészek kiállításai, zenei együttesek fellépései, sportrendezvények megszervezése kapcsán találkoznak egymással a városok lakói.

Németországból Kusel (1997-től) és Marl (1999-től), Ukrajnából Beregszász és Herszon (a 70-es évektől), Bulgáriából Dobrics, Olaszországból Gorizia (a 70-es évektől), Ausztriából Klagenfurt (1986-tól), Lengyelországból Krosno (2000-től), Szlovéniából Lendva (1980-tól), Erdélyből Marosvásárhely (1996-tól), Szibériából Szurgut (1999-től), Horvátországból (Varasd), Finnországból Varkaus, Bosznia-Hercegovinából Zenica (1999-től) tartja a kapcsolatot Zalaegerszeggel.

■ *Kapcsolat a Közép-Európai Közlekedési Folyosóval (CETC) és az Európai Területi Társulással (EGTC)*

Az Európai Unió 2004-es bővítése, majd a Schengeni övezet kiterjesztése után jelentős fejlődésnek indult a szállítási piac Észak- és Dél-Európa között. Az E65-ös út irányát követő, a Baltikumot az Adriával összekötő tranzitút vált az egyik legforgalmasabb európai közlekedési folyosóvá. Mindezen tények és a gazdasági-kereskedelmi együttműködés nyújtotta lehetőségek tudatában az útvonal menti régiók képviselői 2004 áprilisában Szcecinben megállapodást kötöttek a Közép-Európai Közlekedési Folyosó (CETC) kezdeményezés létrehozásáról, melynek célja a multimodális – közúti, vasúti, vízi, légi – szállítási útvonalak modernizálása. A 6 ország 17 tagrégióját magába foglaló „CETC-ROUTE65” néven működő kezdeményezés tagjai együttműködésük során új elvárásokkal szembesültek és új célkitűzéseket fogadtak el. A hatékonyabb együttműködés érdekében a

kezdeményezés döntéshozó testülete – a Régióközi Irányító Bizottság – Varasdon 2010 májusában úgy határozott, hogy lépéseket tesz egy transznacionális Európai Területi Társulás (EGTC) létrehozására. Az EGTC tevékenységének fő célkitűzése nem csupán az észak-déli irányú tranzitforgalom megfelelő infrastruktúrával való kiszolgálása, hanem a tagrégiók társadalmi kohéziójának erősítése és a további gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok előmozdítása is.

A CETC együttműködés mindenekelőtt a szállítási útvonalak modernizálásának igényét jelezte, illetve a legkritikusabb szakaszokon sürgette új infrastruktúra kiépítését. A CETC megállapodáshoz csatlakozó felek arra törekednek, hogy mielőbb megfelelő kapacitású multimodális és környezetbarát „csatornák” létesüljenek a Közép-Európai Közlekedési Folyosó területén belül, megkönnyítve és gyorsítva a személy- és teherszállítást, hozzájárulva a transznacionális és interregionális együttműködés kiszélesítéséhez az élet minden területén.

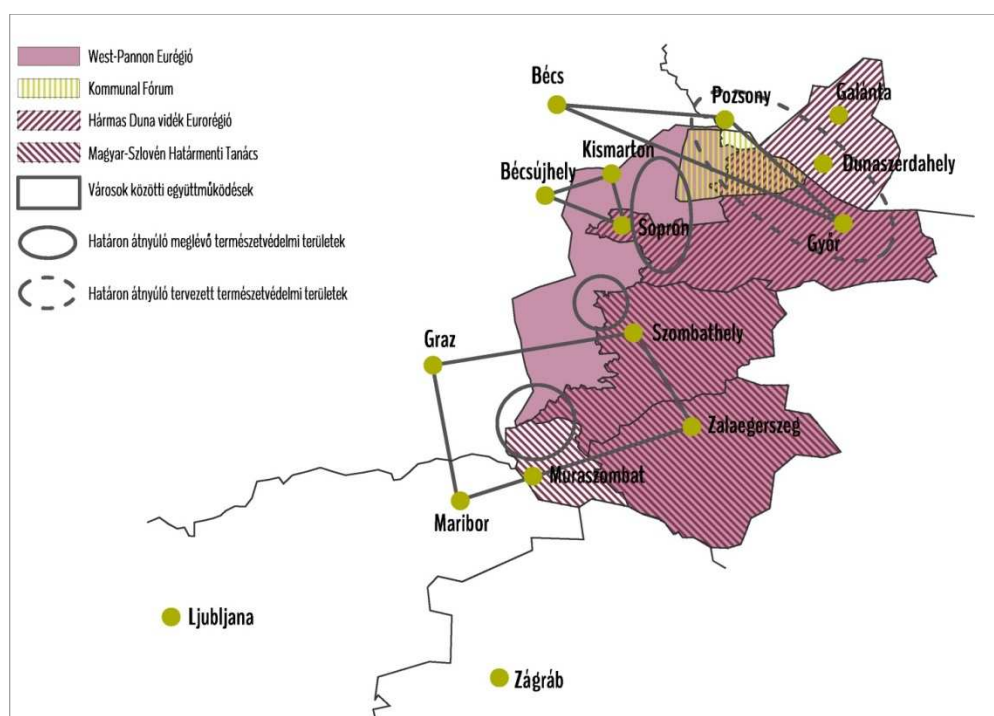
A közúti és vasúti teherszállítás számára megfelelő – és a lakosság számára is tolerálható – közlekedési feltételek biztosításához szükség van a meglévő vasúti infrastruktúra korszerűsítésére, a hiányzó gyorsforgalmi utak kiépítésére és a logisztikai központok fejlesztésére. Mindezen fejlesztéseket a „zöld folyosók” szemléletnek megfelelően olyan integrált közlekedési koncepció keretében szükséges megvalósítani, ahol a fejlett technológiák alkalmazásával és a közlekedési ágak közötti átjárhatóság biztosításával elérhető az energiahatékonyság növelése és a környezeti ártalmak csökkentése.

2007 során ehhez a kezdeményezéshez kapcsolódott Magyarország (Zala, Vas, Győr-Moson-Sopron megye) és Horvátország több megyéje is. Magyarországon a kezdeményezéshez kapcsolódóan az Országgyűlés a gazdasági és társadalmi kohézió megerősítése érdekében, és a határokon átnyúló, transznacionális, illetve régiók közötti együttműködés előmozdítása érdekében – összhangban az Európai Közösség jogszabályaival - a 2007. évi XCIX. törvényt alkotta meg az európai területi együttműködési csoportosulásról.

CETC „Zöld Folyosó” magyarországi szakaszai

Közút: M15: Rajka (Szlovákia) – Mosonmagyaróvár, M86: Mosonmagyaróvár – Csorna – Szombathely, M9: Szombathely – Zalaegerszeg – Nagykanizsa, M7: Nagykanizsa – Letenye (Horvátország).

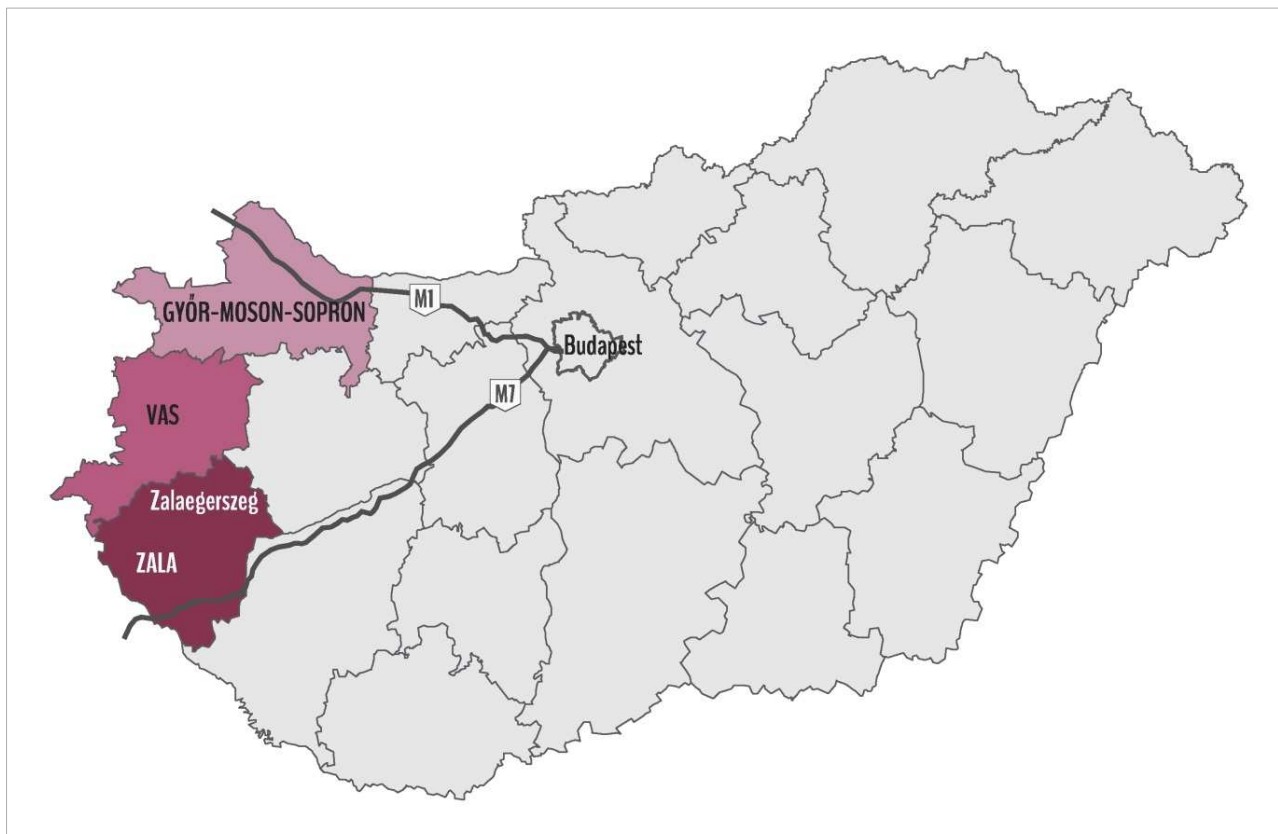
Vasút: 16-os számú vasúti vonal: Rajka (Szlovákia) – Hegyeshalom – Csorna – Porpác, 20-as számú vasúti vonal: Porpác – Szombathely, 17-es számú vasúti vonal: Szombathely – Zalaszentiván – Nagykanizsa, 30-as számú vasúti vonal: Nagykanizsa – Murakeresztúr (Horvátország).

2. ábra A Nyugat-dunántúli régió részvétele a nemzetközi multiregionális együttműködésekben
(Forrás: Nyugat-dunántúli Régió Területfejlesztési Programja, MTA RKK NYUTI, LRDP, 2001)

1.2. Zalaegerszeg szerepe a regionális városhálózatban

A Nyugat-dunántúli régió Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék területét foglalja magába. Területe 11 328 km², lakónépessége 2010. december 31-én 994 698 fő. A régióban 25 kistérség van, ezek közül 6 minősül hátrányos helyzetűnek – közülük 4 Zala megyében található. A régió 648 települése közül 26 város, 622 község. 127 település minősül társadalmi-gazdasági szempontból elmaradottnak, az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtottnak, 2/3 részük, azaz 83 Zala megyében található.

3. ábra A Nyugat-dunántúli régió elhelyezkedése Magyarországon belül

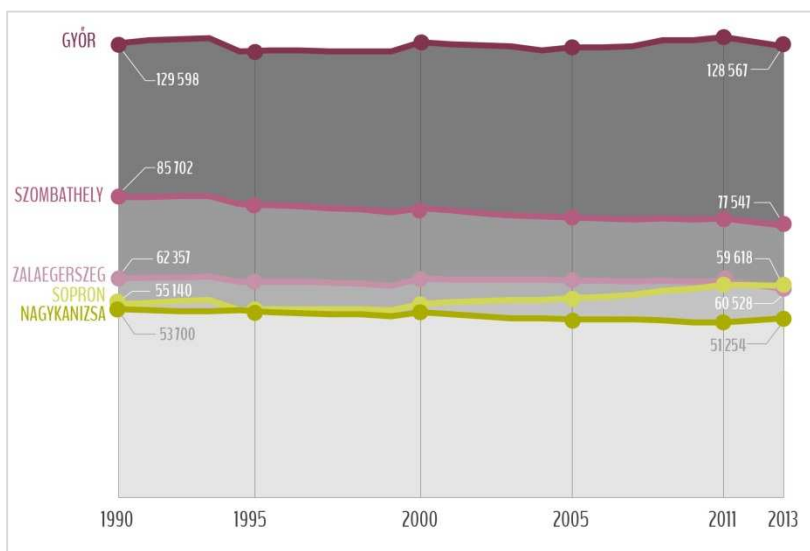
A KSH 2013-ban készítette el a megyei jogú városokról szóló összehasonlító elemzését. A városok lélekszámát tekintve csupán 6 megyei jogú város lélekszáma növekedett a két népszámlálás között, ebből kettő a Nyugat-dunántúli régió városa: Győr és Sopron. A vándorlási különbözet a megyei jogú városoknál elvándorlást mutat. Nyolc megyei jogú város – köztük Győr, Sopron – esetében volt csak magasabb a bevándorlók száma az elvándorlókéhoz képest. Az országos folyamatokhoz hasonlóan 2001 és 2011 között a megyei jogú városokban is átrendeződtek a foglalkoztatási arányok. A foglalkoztatottak számának változása (2001-et 100%-nak tekintve) 2011-ben a Nyugat-dunántúli régióból Győrben 100,4%, Sopronban 110%, Szombathelyen 92,9%, Zalaegerszegen 97,5%, Nagykanizsán 94,9% volt. A gazdaságilag nem aktívak (inaktív keresők és az eltartottak) száma 8,6%-kal fogyatkozott 10 év alatt. A megyei jogú városoknál az országos aránynál (55%) kisebb a nem aktív népesség aránya. (A legmagasabb érték 56% Salgótarjánban, míg a legalacsonyabb Székesfehérváron és Zalaegerszegen volt, mindkettőnél 50%.) 2011 októberében a 23 város lakónépességének egynegyede volt eltartott, többségük gyerekkorú, illetve 14 évesnél idősebb nappali tagozatos tanuló. Az eltartotti arányok is jelentősen eltérnek, Zalaegerszegen és Nagykanizsán a lakónépesség 21%-a eltartott, míg Debrecenben, Pécsen, Szegeden (egyetemi városok) meghaladja a 27%-ot. Általánosságban elmondható hogy a gazdaságilag aktív személyekre háruló eltartási teher enyhült, bár a városok között jelentős a különbség.

A 2008-as gazdasági válság hatására szinte valamennyi városban csökkent az alkalmazottak száma. A 2009-es mélypont után a teljes munkaidőben foglalkoztatottak állománya 9,7 ezer fővel bővült, de a 2011-es adatok még mindig elmaradtak a

három évvel korábbtól. Az agrárium a megyei jogú városok kevesebb, mint 2%-ának biztosított munkát. Az agrárgazatok foglalkoztatásban betöltött szerepe Zalaegerszegen, Érden és Salgótarjánban volt a legcsekélyebb. A munkavállalók 65%-a (országos értéknek megfelelően) dolgozott a szolgáltató gazdasági ágban a megyei jogú városokban. Az oktatás a kiemelkedő felsőoktatási centrumok közelében (Pécs, Szeged, Debrecen); a szállítás, raktározás a határ-közi, nemzetközi transzfer útvonalak mentén (Sopron, Zalaegerszeg, Miskolc, Győr, Szeged) volt meghatározó. Az ipari foglalkoztatottak aránya Dunaújvárosban volt a legmagasabb: 60%, Nagykanizsán 50%, Székesfehérváron, Tatabányán 45%, Szombathelyen 41-42%, Zalaegerszegen 40% alatt.

A gazdasági válság természetesen Zalaegerszeget és térségét sem kímélte. Az éveken keresztül stabil munkahelyeket kínáló Flextronics is jelentős leépítést volt kénytelen végrehajtani a zalaegerszegi gyártóüzemében. A városban viszont a multinacionális cégek mellett a kis- és középvállalkozások (KKV-k) is szép számmal voltak jelen, sőt 2012-re új cégek is megjelentek a városban (gépipari, bútorgyártó és kárpitosipari). A KKV-k, rugalmasságuknak köszönhetően a válság hatásaival is jobban megküzdöttek (pl. Pernix Pharma, Gartner KG.). A város gazdasága jól teljesít, de fontos hogy a térség gazdasága is bekapcsolódjon ebbe a folyamatba. Ennek érdekében duplájára bővítették a már meglévő inkubátorház befogadóképességét, lehetőséget adva új cégek megtelepedésének is. Térségi együttműködés szempontjából jelentős lépés, hogy 2012 decemberében a kormány határozatot fogadott el, melynek értelmében Zalaegerszeg – Szombathely - Szentgotthárd térségében a Nyugat - Pannon Járműipari és Mechatronikai Központot kiemelt járműipari központtá nyilvánította. A határozat alapján a feladatkörükben érintett miniszterek szakpolitikai feladataik hatáskörében a térség fejlesztéséhez kapcsolódó intézkedéseket prioritásként kezelve látják el. A zalaegerszegi felsőoktatási intézmények összefogásával TÁMOP pályázaton jelentős összeget nyert el a Központ, mely hosszútávra stabilizálja és meghatározza Zalaegerszeg felsőoktatásának, mechatronikai mérnöki képzésének működését és fejlesztését.

A Nyugat-dunántúli régióban 5 megyei jogú város van: Győr, Szombathely, Zalaegerszeg, Sopron, Nagykanizsa. Zalaegerszeg a Nyugat-dunántúli régió harmadik legnagyobb városa, Zala megye székhelye. Az egyes városok „erősorrendjében” tendencia-szerű eltolódás következik be, amelyet a 4. ábra jól érzékeltet. E szerint Sopron látványos népesség-gyarapodást könyvelhet el, gyakorlatilag utolérte Zalaegerszeget és egyre jobban megközelíti Szombathelyet. Győr népessége is csekély mértékű növekedést – vagy inkább stagnálást – mutat, míg a többi három város (Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) veszített lakosságából, közülük a legnagyobb mértékben Szombathely.

Zalaegerszeg regionális súlyát elsősorban a regionális szempontból kedvezőtlen fekvése, illetve mérete határozza meg. Az elmúlt években létesült új regionális szerepkörök és azok intézményei elsősorban az egyébként is erősebb regionális szerepkörrel rendelkező, többnyire nagyobb lélekszámú városokban jelentek meg. Így a regionális intézmények tekintetében a régióban a másik két megyeszékhely, Győr (Győr-Moson-Sopron megye) és Szombathely (Vas megye) szerepe lényegesen jelentősebb, sőt - regionális funkcióit tekintve - még Sopron is megelőzi. Ennek oka Sopron kedvezőbb geopolitikai, gazdasági fekvésében kereshető.

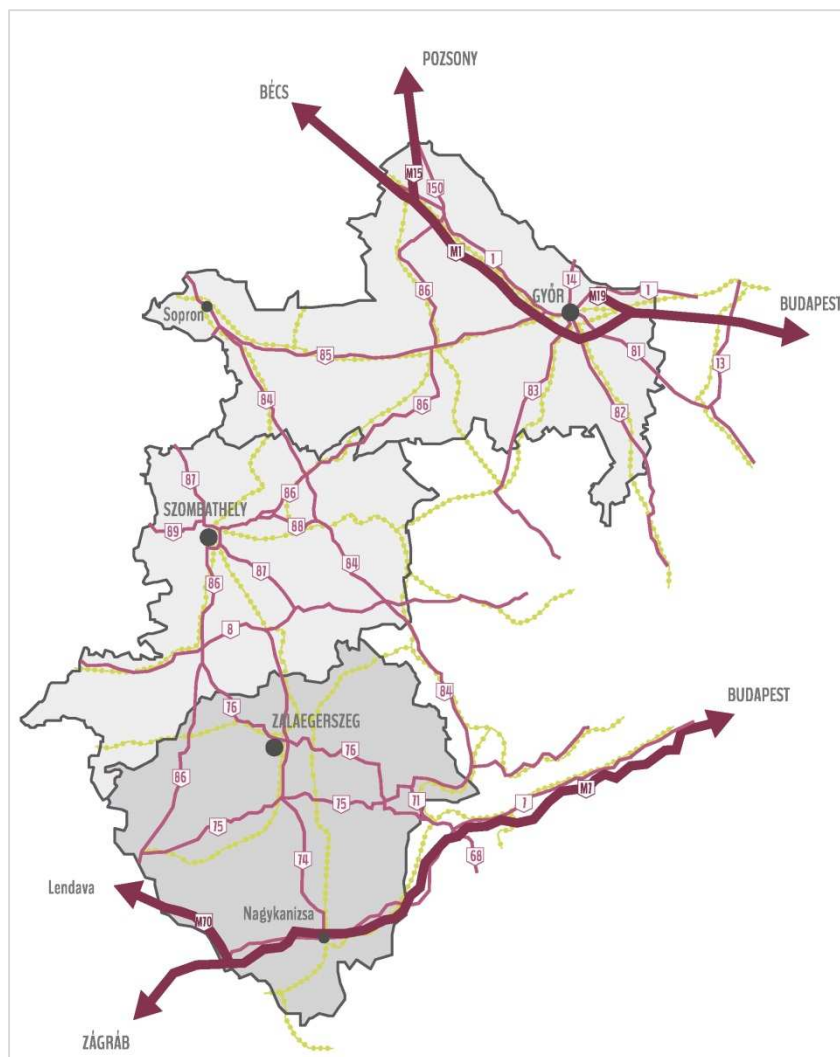
4. ábra A lakónépesség változása 1990 és 2013 között a Nyugat-dunántúli régió megyei jogú városaiban

(Forrás: TelR idősoros elemző; KSH – Magyarország közigazgatási helynévkönyve)

Zalaegerszeg regionális jellegű (megyehatáron átnyúló) szerepe elsősorban Vas megye déli részén, különösen a Vasvári kistérségben érzékelhető (Vas megye legdélebbi települései esetében még a Zala megyéhez való csatlakozás igénye is felmerült, tekintettel Zalaegerszeghez való szoros gazdasági, oktatási, kulturális és szolgáltatási kötődésükre). A gazdasági hatás a Vasvári és a Körmendi kistérségre a közlekedési nehézségek ellenére is jelentős, úgy a munkaerőpiac, mint a kereskedelem szempontjából.

Zalaegerszeg regionális jellegű vonzáskörzeti tényezői között az alábbiakat lehet kiemelni:

- **Intézmények**
 - Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Nyugat-dunántúli Regionális kirendeltsége
 - Állami Erdészeti Szolgálat, Zalaegerszegi Igazgatóság
 - felsőoktatás terén a pénzügyi és számviteli tématerületen regionális felsőoktatási szerep;
- **Flextronics fejlesztő központja**
- **Szlovén vasútvonal**
- **Regionális Hulladékgazdálkodás** – a Nyugat-Balaton és Zala völgye hulladékgazdálkodási program Zala megyén túl Vas megye déli részét, a Vasvári és a Celldömölki kistérséget is magába foglalóan, a régió 30%-a számára biztosítja a széleskörű hulladékgazdálkodási szolgáltatásokat
- **Gazdasági szolgáltató központ funkció** – több területen, így a kiskereskedelem, munkahely biztosítás, stb. terén Zala megyén túl Vas megye déli része, a vasvári és az őrési kistérség számára is vonzerő.

Zalaegerszeg regionális szerepét erősíti, hogy a Balaton Airport Sármelléken regionális repülőtérre fejlődött, ezzel jelentős támogatást adva a kisebb méretű, ám gyors beszerzést igénylő eszközökkel dolgozó mechatronikai iparágnak (elsősorban természetesen a Flextronics-nak és beszállítóinak). A repülőtér jelentősen hozzájárul továbbá a külső befektetők vonzásához, hiszen a város elérhetősége a menedzsmentek számára jelentősen javult.

Össességében azonban Zalaegerszeg helyzete jelenleg nem mondható kedvezőnek a régióban, melynek elsődleges oka az országos közlekedési infrastruktúra hiányos kiépítettségében keresendő. Az 5. ábra szemlélteti, hogy a várost a legfontosabb országos és nemzetközi közlekedési tengelyek elkerülik, Budapest közvetlenül (autópályán) nem érhető el, hiányzik a gyorsforgalmi kapcsolat Nagykanizsa és Szombathely – illetve tovább Győr, Sopron – irányába is. Horvátország, Szlovénia és Ausztria felé is nehézkesek a közlekedési kapcsolatok.

5. ábra Nyugat-Dunántúli régió

1.3. Zalaegerszeg szerepe a megye városhálózatában

Zala megye az ország egyik legkisebb megyéje, területe 3 784 km², az ország területének mindössze 4,06%-a. Zala megye lakónépessége 2010. december 31-én 287 043 fő. A megyében 9 kistérség található, településeinek száma 258, ebből tíz városi rangú település. Megyei jogú város 2 van, Zalaegerszeg és Nagykanizsa. A lakosság 55%-a él városokban, ami jelentősen a 64%-os országos szint alatt marad. Ennek fő oka a kistelepülések rendkívül magas száma és aránya. A megyére jellemző a viszonylagos városhiányosság.

A városok között a megyei jogú városok állandó népessége meghaladja az 50 ezer főt (Zalaegerszeg 60 110 fő, Nagykanizsa 51 404 fő). Jelentős népességszámú település még Keszthely 20 657 fővel. A további 7 város - Lenti, Zalakaros, Hévíz, Zalalövő, Letenye, Zalaszentgrót, Pacsa népessége 10 000 fő alatt marad, sőt Zalakaros létszáma 2 105 fő. A megye városaiban - beleértve a megyei jogúakat is - csökkent a népesség, kivéve Hévíz, Keszthely és Zalakaros városokat, ahol elsősorban a gyógy-, és wellness turizmus hatására nőtt.

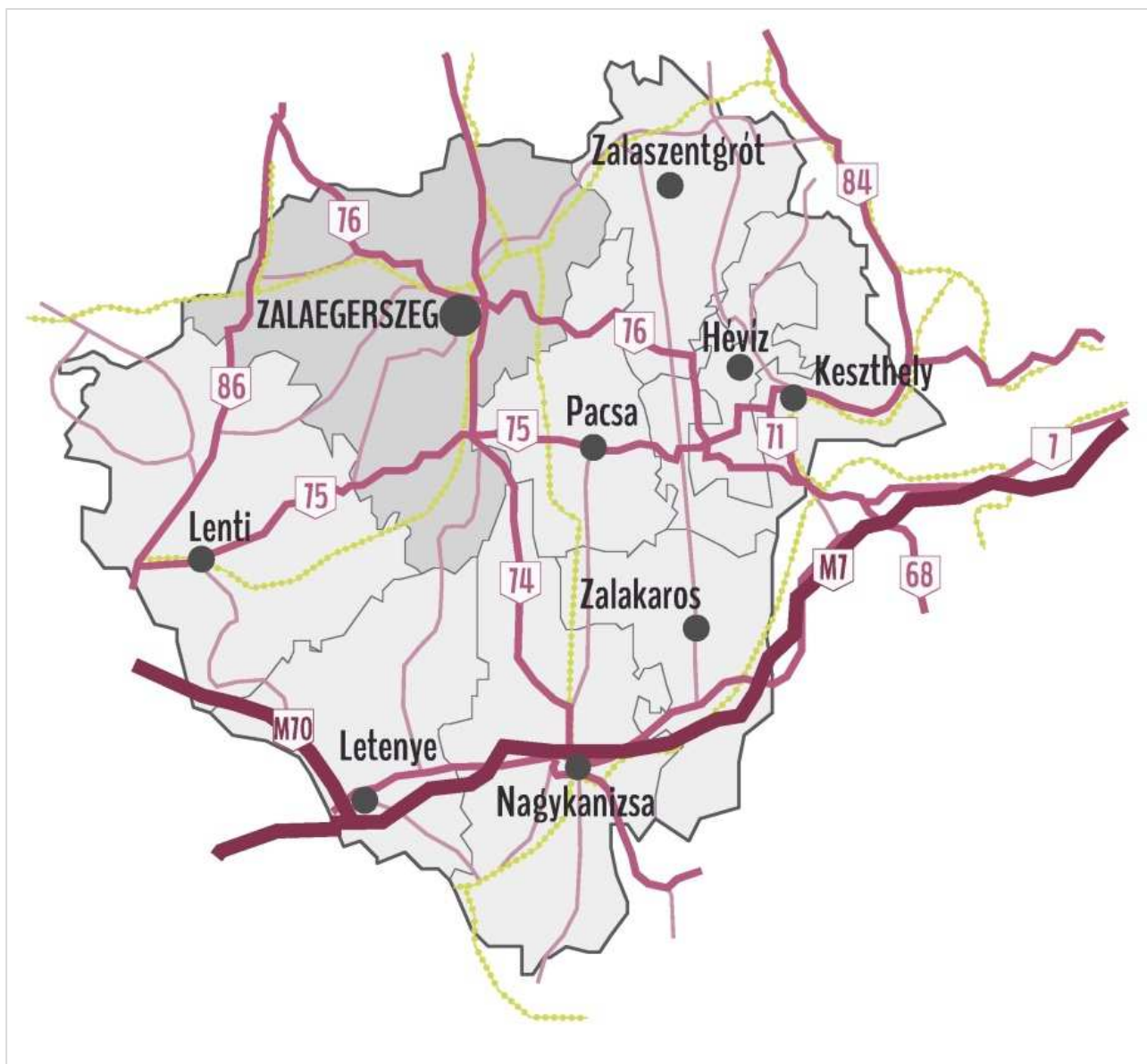
2011. január elsejével a magyar közigazgatási rendszer jelentős átalakuláson ment keresztül. Az újonnan megalakult kormányhivatalok elsődleges feladata a kormányhivatal és szakigazgatási szerveinek belső integrációja volt. Új járási államigazgatási rendszert alakítottak ki, melynek létrehozásakor a 1299/2011. (IX.1) Kormányhatározatot kellett követni. A Zala Megyei Kormányhivatal szervezeti egységeiként működő ágazati szakigazgatási szervek, kirendeltségeik:

- Szociális és Gyámhivatala (Zalaegerszeg, I. fok)
- Építészeti és Örökségvédelmi Hivatala (Zalaegerszeg, illetékeségi területe Zala megye)
- Földművelésügyi Igazgatósága (Zalaegerszeg, megyei szintű szakigazgatás)
- Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatósági szerve (Zalaegerszeg, illetékesége Zala megye)
- Fogyasztóvédelmi Felügyelőség (Zalaegerszeg, illetékesége Zala megye)
- Népegészségügyi Szakigazgatási szerve (Zalaegerszeg, Zala megye területén működő kistérségi népegészségügyi intézetek irányítása)
- Igazságügyi Szolgálat (Zalaegerszeg, területi iroda: Nagykanizsa, Keszthely)
- Növény és Talajvédelmi Igazgatóság (Zalaegerszeg, kirendeltség: Nagykanizsa, Keszthely, Lenti, Letenye)
- Erdészeti Igazgatóság (Zalaegerszeg, kirendeltség: Nagykanizsa)
- Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság (kerületi hivatal: Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Keszthely)
- Földhivatal (Zalaegerszegi, Keszthelyi körzeti Földhivatal)
- Egészségbiztosítási Pénztári Szakigazgatási Szerv (Zalaegerszeg mellett ügyfélszolgálati iroda működik Nagykanizsán, Keszthelyen, Lentiben)
- Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság (Zalaegerszeg, kirendeltség: Nagykanizsa)
- Munkaügyi Központ (kirendeltség: Zalaegerszeg, Keszthely, Zalaszentgrót, Lenti, Nagykanizsa, Letenye)
- Közlekedési Felügyelősége (Zalaegerszeg, kirendeltség: Nagykanizsa, Keszthely)
- Rehabilitációs Szakigazgatási szerve (Zalaegerszeg, kirendeltség: Nagykanizsa).

Zalaegerszegen, mint megyeszékhelyen koncentrálnak az alábbi megyei funkciók is:

- Zala Megyei Kórház révén egészségügyi központ, kiemelt regionális feladatkörrel a szívbetegségek kezelése terén
- Felsőoktatási megyei központ – elsősorban pénzügy, számvitel témakörében
- Autóbusz-közlekedési csomópont
- Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány

Zalaegerszeg hatása jelentős a térségi foglalkoztatás terén, hiszen az itt dolgozóknak közel 40%-a a kistérségből érkezik. A gazdaság szereplői közül regionális jellegűvé alakította át hálózatát több bank és biztosító, valamint a nagy multinacionális kereskedelmi cégek is létrehozták regionális hipermarket hálózatukat. Ezek a funkciók Zalaegerszegen mintegy 100 ezer lakost érintő térségben jelentenek gazdasági szolgáltatási központot. Az utóbbi években a kereskedelmi szolgáltatások bővülése tovább erősíti Zalaegerszeg gazdasági vonzerejét Zala megye északi, északkeleti felében.

6. ábra Zala megye

Zalaegerszeg szerepe 2000 óta a korábbinál is meghatározóbbá vált a térségi infrastruktúra hálózatok és közszolgáltatások nyújtása terén:

- az oktatás területén az alapfokú intézmények körében egyre erősödő térségi szerepet vállal fel Zalaegerszeg, miután az oktatási rendszer átalakításának eredményeként egyre több szülő kényszerül, vagy szándékozik bevinni gyermekét Zalaegerszegre
- a középfokú és felsőfokú oktatás terén Zalaegerszeg megyei szerepe meghatározó
- a hulladékgazdálkodási rendszer egyik legerősebb konzorciumi tagönkormányzataként, illetve az egyik nagytérségi lerakó gazdjaként közel 100 000 fő hulladékgazdálkodásáért felelős
- Zalaegerszeg szinte teljes vonzáskörzetében, 124 településen végez vízi-közmű szolgáltatást.

Zalaegerszeg excentrikusan helyezkedik el Zala megye északi részén. Elhelyezkedéséből, valamint a domborzati adottságokból következően közlekedési kapcsolatai a kistérségi központokkal – különösen a megye déli településeivel (Zalakaros, Letenye)- elég nehézkes. A megye másik megyei jogú városával – Nagykanizsa -, és az M7-es autópályával való gyorsforgalmi kapcsolat hiánya is szembeszökő.

1.4. Zalaegerszeg kistérségi, agglomerációs szerepe

Zalaegerszeg agglomerációja lényegében a zalaegerszegi statisztikai kistérséggel egyezik meg. A kistérség területe 789 km², állandó népességének száma 2010. december 31-én 96 319 fő. A kistérségnek 2007-től 65 település a tagja:

Alibánfa (457 fő), Alsónemesapáti (747 fő), Babosdöbréte (549 fő), Bagod (1345 fő), Bak (1691 fő), Baktüttös (355 fő), Becsvölgye (858 fő), Bocfölde (1147 fő), Boncodfölde (320 fő), Böde (325 fő), Csatár (539 fő), Csonkahegyhát (366 fő), Csöde (88 fő), Dobronhegy (162 fő), Egervár (1074 fő), Gellénháza (1661 fő), Gombosszeg (40 fő), Gősfá (324 fő), Gyűrűs (103 fő), Hagyárosbörönd (324 fő), Hottó (360 fő), Iborfia (16 fő), Kávás (249 fő), Kemendollár (532 fő), Keménfa (111 fő), Kisbucsa (459 fő), Kiskutas (203 fő), Kispáli (267 fő), Kustánszeg (547 fő), Lakhegy (494 fő), Lickóvadas (222 fő), Milejszeg (341 fő), Nagykutas (486 fő), Nagylengyel (549 fő), Nagypáli (381 fő), Nemesapáti (552 fő), Nemeshetés (301 fő), Némethalu (194 fő), Ormándlak (122 fő), Ozmánbük (206 fő), Pálfisziget (183 fő), Pethőhenye (441 fő), Petrikeresztúr (402 fő), Pókaszpetk (970 fő), Pusztaderics (185 fő), Pusztaszentlászló (665 fő), Salomvár (631 fő), Sárhida (831 fő), Söjtör (1560 fő), Szentkozmadombja (74 fő), Teskánd (1117 fő), Tófej (720 fő), Vasboldogasszony (598 fő), Vaspör (392 fő), Vöckönd (90 fő), Zalaboldogfa (373 fő), Zalacséb (577 fő), Zalaegerszeg 60.110 fő), Zalaháshágy (381 fő), Zalaistvánd (378 fő), Zalatölves (3116 fő), Zalaszentgyörgy (436 fő), Zalaszentiván (1082 fő), Zalaszentlőrinc (305 fő) és Zalatárnok (716 fő).

A települések közül 39-nek a népessége 500 fő alatti, 1 000 fő feletti település 11 van. A kistérségben 2 város van, Zalaegerszeg 60 110 fővel, és Zalatölves 3 116 fővel. A legkisebb település Iborfia 16 fővel.

Zalaegerszeg statisztikai kistérsége alapvetően mező- és erdőgazdasági jellegű terület. A gazdasági tevékenységek között meghatározó a mezőgazdaság, erdőgazdaság és vadgazdaság, amely a termékeivel a helyi szükségleteken kívül részben hozzájárul a távolabbi területek nyers termékekkel való ellátásához, illetve export igényeket is kielégít (húsupar, konzervipar, faipar). A térségben a nemzetgazdasági ágazatok közül a kisipari tevékenységek és a helyi szolgáltatások is jelentősek. A kedvező természeti adottságok és gazdag kulturális örökség miatt egyre inkább húzóágazatnak számít a turizmus. A statisztikai kistérség települései hozzájárulnak az 5-25 km-re fekvő Zalaegerszeg megyeszékhely munkaerő szükségletének biztosításához, valamint a város lakosai számára egészségfenntartó szabadidős tevékenységekre is adnak lehetőséget.

A kistérség sok tekintetben profitált Zalaegerszeg fejlődéséből, ám relatív pozícióját tekintve összességében inkább vesztese, mint nyertese az utóbbi két évtized változásainak. A helyi munkaképes korú lakosság közel 40%-a ingázik! Zalaegerszeg fejlődése csak részben tudta kompenzálni a helyi munkalehetőségek szinte teljes leépülését, a helyi gazdálkodók kiszorulását, a települések gazdasági önrendelkezésének fokozatos csökkenését, illetve az aggasztó demográfiai folyamatokat. A kistérség összességében ma sok tekintetben rosszabb helyzetben van, mint azt a kistérségi átlagolt statisztikák mutatják. A kistérség jelen helyzetéből Zalaegerszeggel összefogva, a szellemi, gazdasági, emberi erőforrások, környezeti, kulturális stb. együttműködés erejében rejlő lehetőségeket maximálisan kihasználva kerülhet ki.

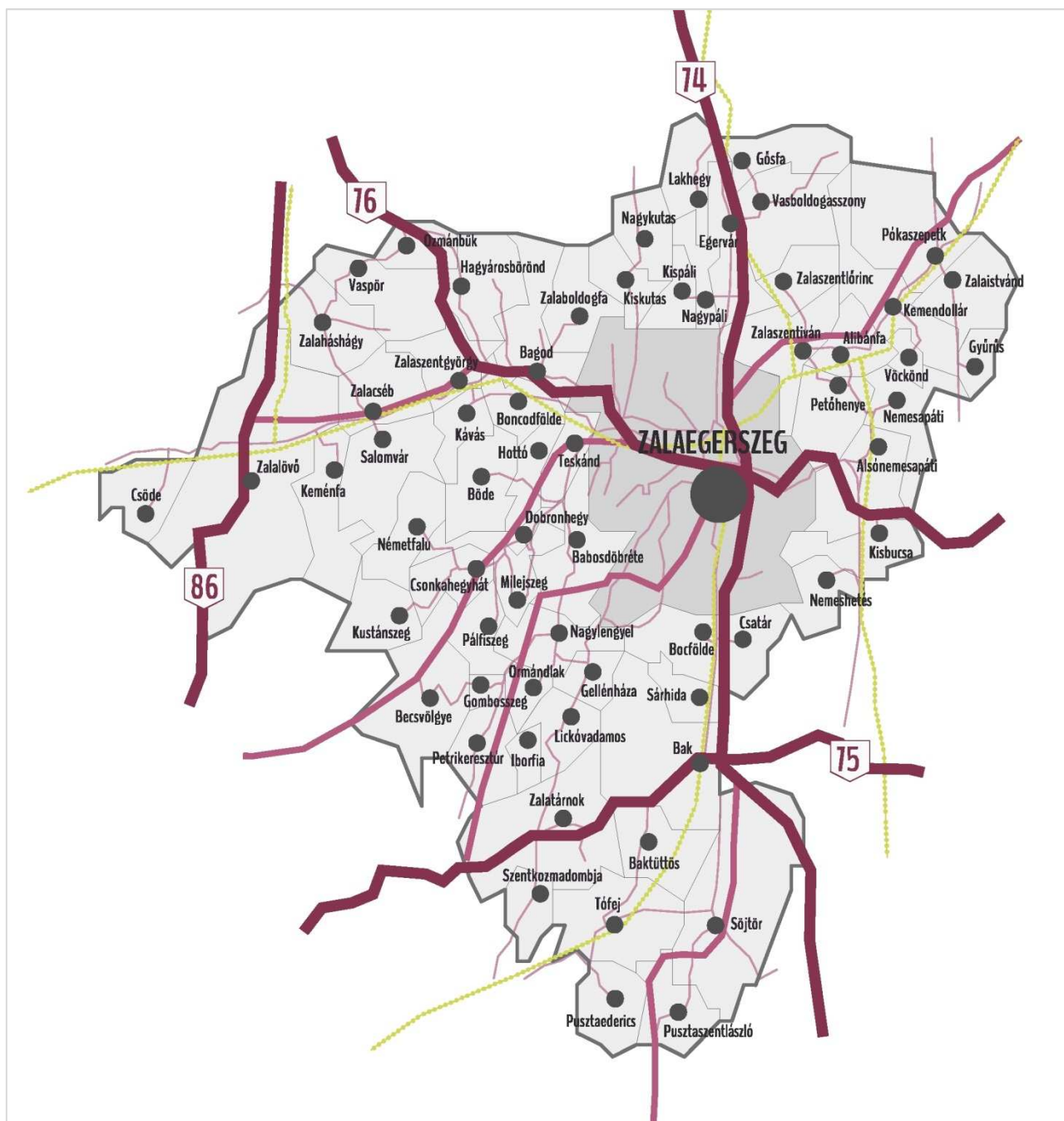
Zalaegerszeg és kistérsége eddig sikeresen tudott élni a város- és területfejlesztés eszközeivel. Építkezni tudott az erősségeire, és ki tudta használni a lehetőségeit, azonban mára megközelítette azt a szintet, ameddig saját erőből el tudott jutni. Immár külső feltételeknek is teljesülnie kell a további jelentős eredményekhez. Az infrastruktúra, és gazdaságfejlesztés terén vannak még nagy volumenű feladatok, de a további középtávú fejlődésnek már olyan külső korlátai vannak (például az észak-déli közlekedési tengely létrejötte), amiket csak a város hatáskörén részben túlmutató regionális és központi döntésekkel, jelentős tőkebevonással, együttműködésekkel lehet megvalósítani. A kistérség eközben az európai és hazai trendekhez hasonlóan egyre jelentősebb mértékben függ a várostól.

Zalaegerszeg jelenleg épp a „kilélegzés” fázisában van, amikor – ugyan kis mértékben – de dezurbanizációs folyamatok erősödnek meg az agglomerációban. Ennek elsődleges oka – a városi telek és egyéb költségek emelkedésén túl –, hogy Zalaegerszeg domborzati és természeti adottságai erősen korlátozzák a várost saját területének beépítésében. A várost dél-délnyugati irányból erősen tagolt, erdősült terek és egykori zártkertek, elaprózott birtokszerkezetű, a szabványoknak nem megfelelő közlekedési-, és hiányos kommunális infrastruktúrájú területek veszik körül. Mindez a lakóterületek bővülésének, és egyéb városi fejlesztéseknek is gátját jelenti. A déli oldalon fekvő olajfinomító szintén komoly földrajzi akadály.

A város délkeleti területein nedves élőhelyek húzódnak végig, ami ökológiai, természetvédelmi, de műszaki okból is szinte lehetetlenné teszi ezen irányba a város bármilyen bővülését.

A fenti okok együttes következménye, hogy mára mind lakossági, mind ipari szinten a kistérségbe való ki-, vagy visszatelepülés erősödése jellemző. A kitelepüléssel együtt is a várost az alábbi fejlődési folyamatok jellemzik:

- a szolgáltatóipari szektor jelentős erősödése, mind méretében, mint foglalkoztatási hatásaiban, mind területigényében a súlyának további erősödése várható (főként a 74-76-os közös elkerülő szakasza és a Balatoni úti kereszteződés térségében);
- az elsődleges, termelő ipari szektor erősödést mutatott mind a mechatronika, mind a fémmegmunkálás, feldolgozás terén, így jelentős foglalkoztatóvá is vált, ennek várható további erősödése;
- az idegenforgalom továbbra sem lesz a város meghatározó húzóágazata – ahhoz a helyi adottságok, összevetve a megyei, regionális versenytárs térségekkel (Balaton térségi gyógy-, wellness és ökoturisztikai kínálat) nem eléggé versenyképesek – ám gazdasági, foglalkoztatási, illetve általános lakossági szolgáltatási oldalról tekintve jelentős fejlődés előtt áll;
- a közlekedés terén az autóbusz és a vasúti forgalom további csökkenése, míg az autóforgalom további, mintegy 30 %-os bővülése várható, ami ugyan gazdaságilag előnyökkel jár, ám környezetvédelmi, városfejlesztési, de akár közlekedésfejlesztési szempontból is már komoly, kezelendő problémaként jelenik meg;
- környezetvédelmi szempontból a város körül elhelyezkedő, legjelentősebb kiterjedésű természetközeli területek veszélyeztetettsége tovább növekedik, amit a szolgáltatóipari, idegenforgalmi, illetve ezeket kiszolgáló közlekedésfejlesztési célok miatti fejlesztések okoznak.

7. ábra **Zalaegerszeg statisztikai kistérsége**

2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETEILEG RELEVÁNS MEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió¹

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 időtárlatában követni tervezett stratégia céljait, prioritásait jelöli ki, az ágazati fejlesztéspolitika (Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió) és a területfejlesztési politika (Országos Területfejlesztési Konceptió) kettősségét felszámolva.

A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Közép-Európa gazdasági és szellemi központja, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal. A jövőkép eléréséhez gazdasági- és társadalomstratégiai fordulatra, az ebbe az irányba megkezdett lépések folytatására van szükség. Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg:

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés
2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó céloknál szűkebb, specifikus ágazati és területi célt tűz ki. A specifikus célok Magyarország lehetséges kitörési pontjaira, a fordulatot igénylő területek köré épülnek, az alábbiak szerint:

1. Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság
2. Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség és sportgazdaság)
3. Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás
4. Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I
5. Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidaris öngondoskodó társadalom, romaintegráció
6. Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság
7. Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme
8. Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont
9. Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek, azaz:
10. Vidéki térségek értékalapú felemelése
11. Egységes integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén
12. Elérhetőség és mobilitás megújuló rendszere

Középtávon az OFTK kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, melyek az ország hosszú távú kibontakozását szolgálhatják. A 2014–20-as fejlesztési időszak - döntően uniós forrásokból táplálkozó, de az eddigiekhez képest szűkösebb - anyagi erőforrásait a stratégiai jelentőségű, gazdasági szempontból nagyfokú hozzáadott értéket produkáló területeken kell majd felhasználni. Ezzel a tematikus koncentrációval remélhetőleg már középtávon számszerűsíthető eredményeket lehet elérni. A prioritások kialakítása során igazodni kellett a forrást biztosító Európai Unió által a programozási időszakra megfogalmazott elvárásokhoz is.

¹ Az Országgyűlés az 1/2014.(I.3.) határozatával elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót.

A koncepció a 2014–20-as időszakban az alábbi öt nemzeti fejlesztési prioritást fogalmazza meg:

1. Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben.
2. Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé.
3. Útban az energiafüggetlenség és hatékonyság felé.
4. Népesedési és közösségi fordulat, a gyermekvállalás fokozása.
5. Területi növekedés és integráció az erős helyi gazdaság bázisán.

A fejlesztési célok és prioritások mellett három kiemelt, horizontális szempont érvényesítése is megfogalmazódik, mint feltétel. (A horizontális szempontok az átfogó környezeti és társadalmi szempontokat jelenítik meg, amelyeket a fejlesztéspolitika, a programtervezés és megvalósítás egészében érvényesíteni kell.) A megfogalmazott három horizontális szempont:

1. Befogadás – társadalmi felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtése
2. Fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés
3. A környezet állapotának megőrzése, javítása, tudatos környezetgazdálkodás, táji és természeti értékek megőrzése, egyre nagyobb arányú előtérbe helyezése, a térségi fenntarthatóság, fenntartható életmód és fogyasztás elősegítése a szemléletformálás eszközzel
4. Értékmegőrzés és intelligens növekedés.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció prioritásait a következő oldalon található táblázat (8. ábra) foglalja össze.

NEMZETI PRIORITÁSOK 2020

Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	Útban az energia-függetlenség és a tudástársadalom felé	Népesedési és közösségi fordulat, a gyermekvállalás fokozása	Területi növekedés és integráció az erős helyi gazdaság bázisán
--	--	---	--	---

FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK 2014-2020

ÁGAZATI FÓKUSZÚ PRIORITÁSOK	TERÜLET-ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI FÓKUSZÚ PRIORITÁSOK
1. Innovatív magyar gazdasági növekedés és foglalkoztatás	6. Budapest és térsége vezető makroregionális szerepkörben
2. Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás, klíma- és környezetvédelem	7. Területi növekedés és integráció, területfejlesztés
3. Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság	8. Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
4. Befogadó, gyarapodó, tudástársadalom	9. Kiterjedő Kárpát-medence, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés
HORIZONTÁLIS FÓKUSZÚ PRIORITÁSOK	
5. Hatékony végrehajtás, fejlesztő, közszolgáltató és jó állam	10. Direkt uniós források az európai magyar hálózati integráció biztosítása érdekében

GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK 2014-2020

Kiterjedő termelő-szolgáltató szerepkör az Európai gazdasági magterületek (pl. Németország) felé
Makro-regionális gazdasági szerepvállalás (magyar "multik", KKV hálózatok, alternatív nemzeti pénzügyi rendszerek, nemzeti közszolgáltatások)
Exportorientált gazdasági növekedés és a Keleti nyitás sikeres végrehajtása
Magyar turizmus, szabadidő- és sportgazdaság és aktív rekreáció kibontakoztatása
Kutatás+fejlesztés+innováció, kreatív- és tudásgazdaság erősítése
Gyógyító egészséggazdaság, egészségipar fejlesztése (piacosítható egészségügyi szolgáltatások)
Többfunkciós erős agrár-élelmiszer-és helyi gazdaság

8. ábra A hazai fejlesztéspolitika prioritásai (Forrás: OFTK)

■ A Nemzeti Reform Program vállalásai az EU 2020 stratégiához kapcsolódóan

- A 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelése
- A kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelése
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedése a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra növelése; 10 százalékos energia megtakarítás elérése
- A felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3%-ra növelése a 30-34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10%-ra csökkentése a 18-24 éves népességen belül
- A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának csökkentése 450 000 fővel, 5 százalékpontos csökkentés.

■ Szakpolitikai, ágazati fejlesztési igények

Az Európai Unió és az OFTK által is támogatott alapelvek az integrált és fenntartható városfejlesztéshez kapcsolódnak. A várostérségek a gazdasági fejlődés motorjai, az innováció központjai, ahol a társadalmi, gazdasági és területi kohézió megvalósítható, így az Európa 2020 Stratégia és a Nemzeti Fejlesztés 2020 megvalósításában a városok szerepe kulcsfontosságú. A városok fenntarthatósága a hosszú távú fejlődés alapvető feltétele, mivel a városokat érintő társadalmi-demográfiai válság vagy a környezeti problémák az ország gazdasági növekedését és társadalmi kohézióját veszélyeztethetik.

Az „európai város” közös jellemzői között szerepel a területi kohézió, társadalmi integráció vagy a kiegyensúlyozott gazdasági fejlődés célkitűzése, továbbá a közpolitikák egységes terület-felhasználást eredményező városfejlesztésre gyakorolt befolyásolási képessége. Fontos szempont az európai területi fejlődés közös értékeinek kérdésköre, mint a többközpontúság és a kiegyensúlyozott területi struktúra szempontrendszere, a városhálózatok és város-vidék kapcsolatok témája. Az ország kiegyensúlyozott és hatékony területi fejlődésének biztosításához továbbra is szükséges a területfejlesztés és területrendezés harmonizálása. A helyi kormányzás szintjén (is) alkalmazható fejlesztéspolitikai feladatok:

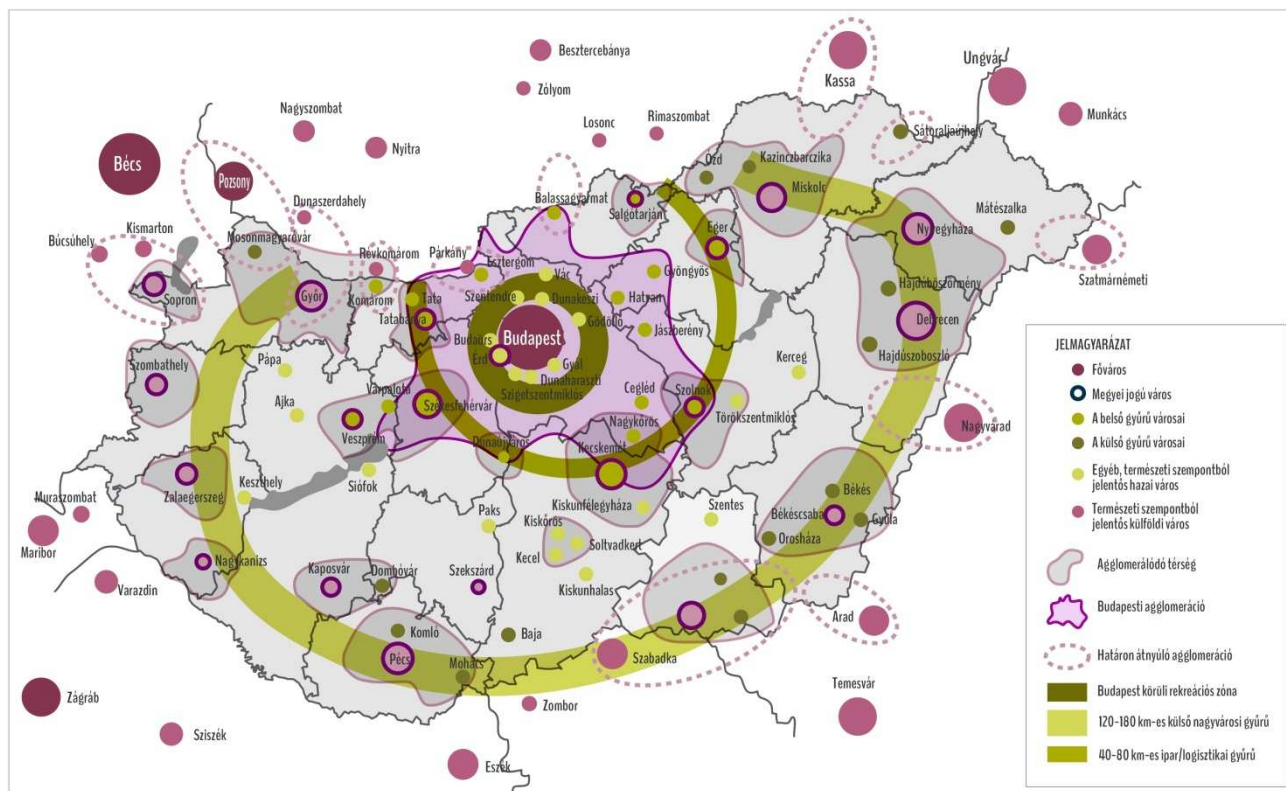
- Integrált, innovatív, illetve kulturális érték alapú városrehabilitáció.
- A települési táj, a beépített területek, a burkolt felületek növekedésének lassítása (A természetközeli területek és a zöldfelületek terhére a jellemzően beépített területek (települési táj), valamint azon belül különösen - az ökológiai, mikroklimatikus és környezet-egészségügyi szempontból egyaránt kedvezőtlen - burkolt felületek növekedésének lassítása, ésszerű szinten tartása).
- Zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, zöldterületek növelése és minőségének javítása.

■ Területpolitikai fejlesztési igények

Az OFTK fejlesztéspolitikai célként definiálja:

- az együttműködést a közép-európai régió stabilitásának, pozíciójának erősítése érdekében
- a területi kohézió erősítését a V4 országokban, kitekintéssel a V4+2 országokra (Románia, Bulgária), valamint Szlovéniára, Horvátországra
- gazdasági együttműködések fokozását a határon túli magyarsággal.

Az OFTK a területi fejlődés egyik legnagyobb kihívásának a külső és a belső városgyűrű mentén végbemenő többközpontú fejlődés feltételeinek biztosítását, Budapest túlnyomó súlyának kiegyensúlyozását tekinti. Ezzel együtt a helyi, térségi gazdaságélénkítést, az innovációs képesség és társadalmi jólét helyzetének javítását is el kell érni. A külső nagyvárosi gyűrű egyes városai nem rendelkeznek több megyére kiterjedő térszervező potenciállal, de ennek ellenére fontos szerepet tölthetnek be a gyűrűn belüli térkapcsolatok fenntartásával és megyéjükön belüli térszervezésükkel. Ide sorolható Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Kaposvár, Békéscsaba, Nyíregyháza, Sopron és Szekszárd. A külső gyűrű nagyvárosi vonzáskörzetének kialakításához, és a gyűrű kis és nagyvárosai funkciómegosztáshoz elengedhetetlen a városok közötti közlekedési kapcsolatok javítása, mely a közösségi közlekedésszervezés mellett, jelentős közúti és vasúti infrastrukturális fejlesztéseket is igényel.

9. ábra Városhálózat (külső és belső városi gyűrű) (Forrás: OFTK)

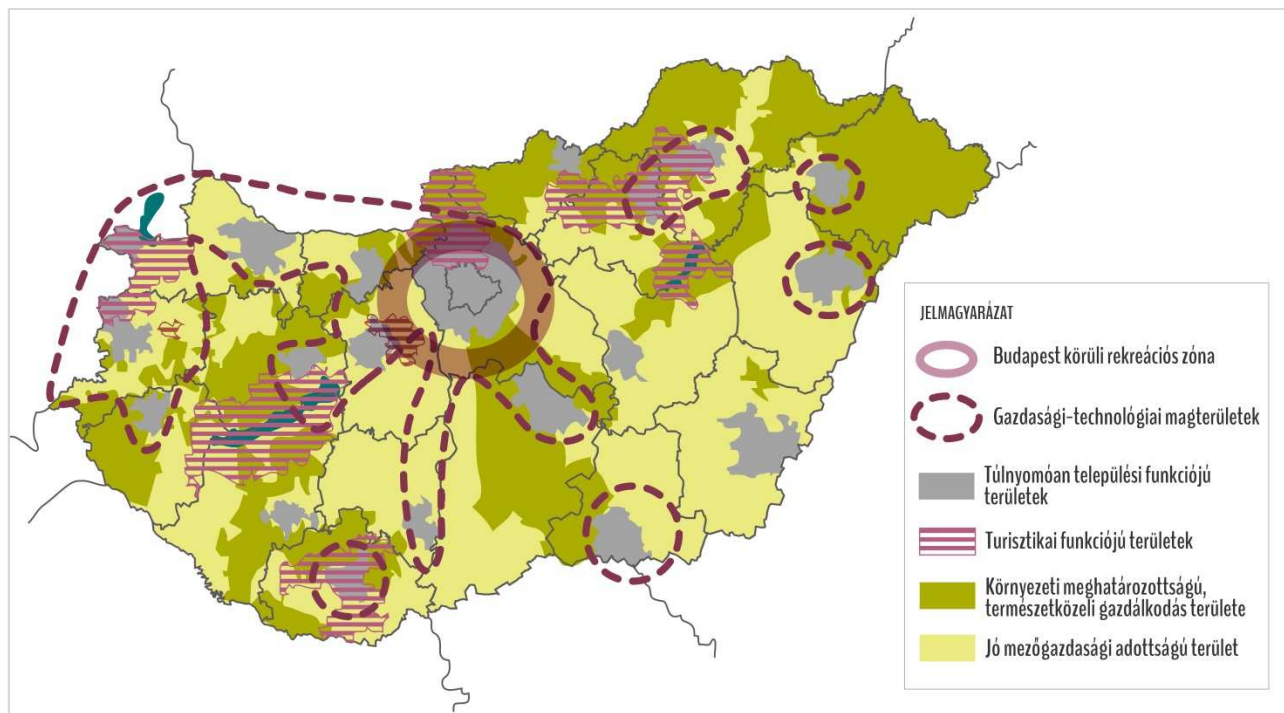
A külső városgyűrű várostérségeinek fejlesztése:

- Innovációs alapú gazdaságfejlesztés, a kereskedelmi és szolgáltatási potenciál minőségi fejlesztése, regionális (esetenként országos és nemzetközi) gazdasági kapcsolatokkal és hatással, megyei (esetenként regionális) foglalkoztatási vonzással.
- Országos szintű állami intézmények vidéki központokba történő telepítése.
- A gazdaságpolitikában e térségek kiemelt kezelése, befektetési környezet javítása. Az egyes városok kialakult termelési lehetőségeihez, erőforrásaihoz igazodó ágazati szakosodás és a városok közötti munkamegosztás támogatása, összehangolt városi gazdasági profilok kialakítása.
- A térségközpont nemzetközi (nagyvárosi) hálózatokba való intenzívebb bekapcsolódásának ösztönzése, a gazdasági kutatás-fejlesztés, oktatás (egyetemi központok nemzetközi oktatás-kutatói együttműködésekének és képzési formáinak ösztönzése), fejlesztési-tervezési információcseréjének területén.
- Nemzetközi szinten a központi település imázsának erősítése, a sajátos arculat kialakítása, fokozott térségi és települési marketing- és márképítési tevékenység ösztönzése. Minőségi munkahelyek biztosítása a magasan kvalifikált munkaerő megtartása érdekében a központban.
- A központi és térséget dinamizáló funkciók ellátásához szükséges többszintű elérhetőségi rendszer fejlesztése a gyűrű mentén (infrastruktúra-fejlesztéssel) és a főváros irányában (elsősorban közösségi közlekedésszervezéssel)
- Indokolt esetben közszolgáltatási centrum szerepkör szerinti funkcionális alközpontok erősítése a nagyvárosok vonzáskörzetén belül.

A külső városgyűrű meghatározó gazdasági szerepkörrel rendelkező városai között van **Zalaegerszeg**, melyről a koncepció a következőket mondja:

„A város az életminőségre helyezi fókuszát „első látásra szerelem” mottójával. Gazdaságfejlesztés szempontjából kevés húzó ágazatát számos új kitérési ponttal kívánja megerősíteni, illetve diverzifikálni: járműipar, elektronika, mechatronika, faipar, bútoripar, környezeti technológiák, alternatív erőforrások, egészségturizmus, gyógy-turizmus, logisztika. Térsége kiterjed közvetlen városi vonzáskörzetén kívül a Zalai-dombság terepüléseire, illetve keleten Keszthely-Hévíz idegenforgalmi térségével van szoros együttműködésben. Kooperációs lehetőséget biztosít a Szombathely- Szentgotthárd iparosodott térséggel való együttműködés is.”

A koncepció tartalmaz egy funkcionális térszerkezeti víziót, melyben kirajzolódnak azok a funkcionális térségek, melyek arculatában meghatározó – vagy a jövőben szándékoltan azzá váló – egy-egy nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladat ellátása. A funkciók kívánt térségi és településhálózati szintű társadalmi kiosztását szemlélteti a mellékelt térkép (10. ábra). Zalaegerszeg a kijelölésre került gazdasági-technológiai magterületben található.

10. ábra **Funkcionális térszerkezet** (Forrás: OFTK)

Az ország településhálózatának mintegy harmada 500 főnél kisebb lélekszámú aprófalu. Ezek a települések kiemelten sérülékenyek, kedvezőtlen demográfiai, társadalmi folyamataik, közlekedési, elérhetőségi nehézségeik miatt. Zala megye egésze aprófalvas térségnek számít, így annak fejlesztésekor a következőket kell szem előtt tartani:

- A napi munkába járás, ingázás igényeihez igazodó, akadálymentes, fenntartható közösségi közlekedés fejlesztése.
- Aprófalvak gazdasági létalapját biztosító gazdasági tevékenységek fejlesztése. Helyi autonóm ellátási, energetikai rendszerek kialakítása.
- A szociális gazdaság kialakulásának, tartós és fenntartható működésének ösztönzése
- A helyi népesség szociális, egészségügyi adminisztrációs igényeinek minél kevesebb utazással történő kielégítése, rendszeres mozgó szolgáltató rendszerek kiépítésének támogatása.
- A klímaváltozás elleni védekezés elősegítése.
- Helyi tehetséges fiatalok mentorálása. Értelmiség helyben tartása.
- Helyi közösségek kialakulásának, fejlesztési programjainak segítése.
- Az aprófalvak falusi turizmushoz, öko- és aktív turizmushoz kapcsolódó infrastruktúrájának összehangolt fejlesztése.
- A nagyszámú üresen álló ingatlan felmérése, koncepció kidolgozása a hasznosításra.

3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

3.1. Az országos tervhierarchia és összefüggései

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Országos Területrendezési Terv (a továbbiakban: OTt) áll, amelyet az országgyűlés a 2003. évi XXXVI. Törvénnyel hagyott jóvá és 2008-ban módosított (a módosító jogszabály: 2008. évi L. tv.). Az OTt határozza meg az ország egyes térségeinek térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékei megőrzésére, ill. erőforrások védelmére. Az OTt az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

A térségi, illetve megyei területrendezési tervek hivatottak a térségi területfelhasználási kategóriák és övezetek kijelölésére, az országos területfelhasználási kategóriák, övezetek figyelembe vételével, azok pontosításával.

Zalaegerszeg megyei jogú város Zala megye székhelye, amely megyére vonatkozó területrendezési tervet Zala Megye Közgyűlése 22/2010. (XI.25.) ÖR számú rendelettel fogadta el. A területrendezési ajánlásokat - amelyek többek között a településrendezés számára iránymutatást tartalmaznak a megyei területrendezési terv elhatározásainak érvényre juttatása érdekében - a 128/2010. (XI.24.) KH számú határozattal fogadta el a Közgyűlés.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet szerint a településrendezési tervekben igazolni kell a tervezett fejlesztések területi terveknek való megfelelőségét.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. tv. 23/A. § (4) bekezdése szerint az „országos területfelhasználási kategóriákra vonatkozó szabályoknak a kiemelt térség vagy a megye területére vetítve, a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási szabályoknak a település közigazgatási területére vetítve kell teljesülniük”. Fenti előírás következtében településrendezési terv készítés esetén az összhangot a területfelhasználási kategóriák és a megyei övezetek tekintetében a vonatkozó megyei területrendezési tervvel, az országos övezetek tekintetében az OTt-val is kell biztosítani.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. tv. 23/A. § (2) bekezdése kimondja, hogy a településrendezési tervek készítése során:

- az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatoknak a település közigazgatási területére vetített hossza legfeljebb $\pm 5\%$ -kal térhet el a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek szerkezeti tervében ábrázolt nyomvonal-változattól, kivéve, ha külön jogszabályban meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat a nagyobb eltérést indokolja;
- az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek által érintett területeket az érdekelt államigazgatási szervek állásfoglalása alapján kell lehatárolni oly módon, hogy a kiemelt térségi és a megyei övezet területének a település közigazgatási területére eső része legfeljebb $\pm 5\%$ -kal változhat.

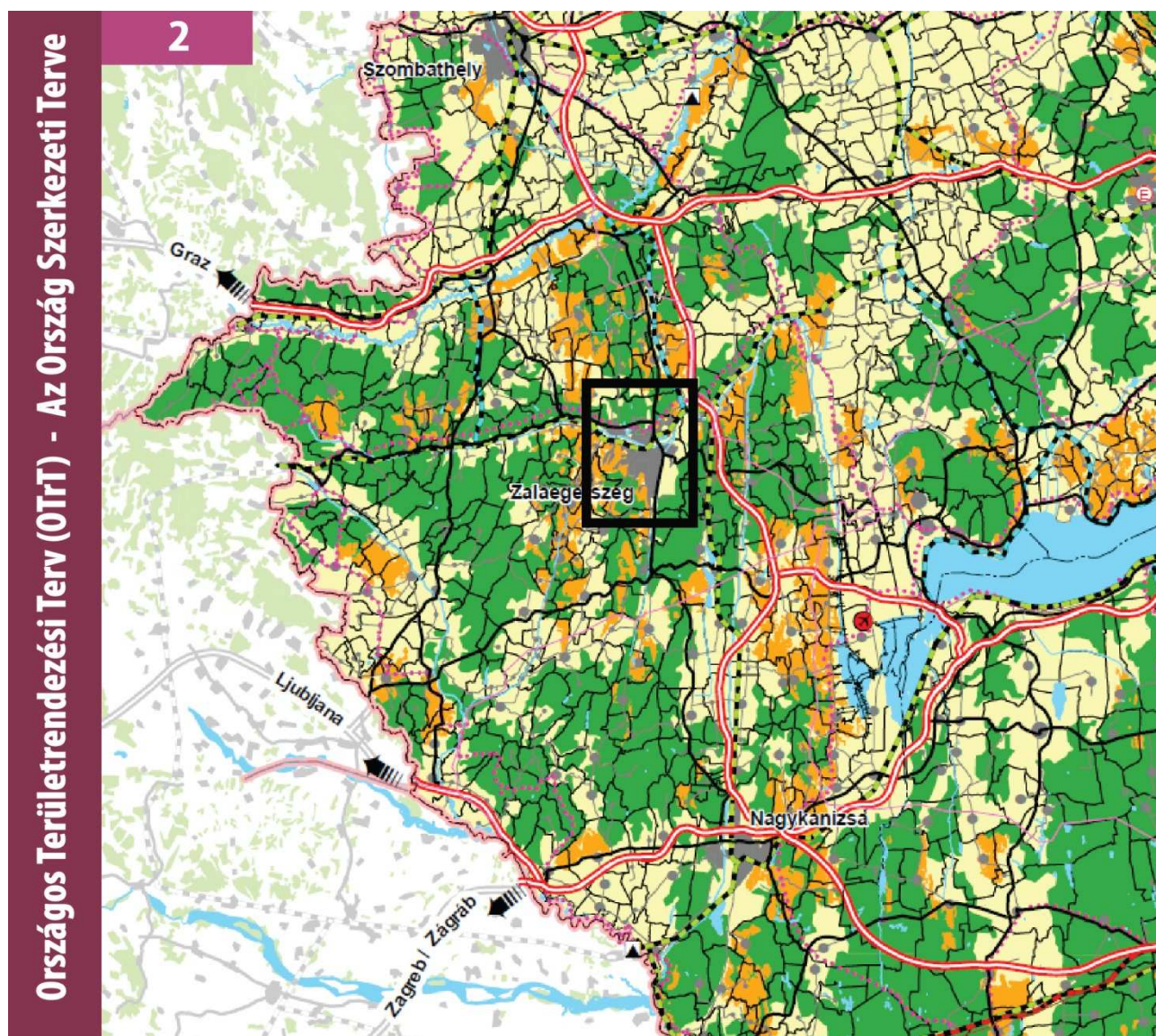
3.2. Zalaegerszeg az Országos Területrendezési Tervben

Az OTrT területfelhasználási rendszere öt fő térséget határoz meg az ország területére: erdőgazdálkodási, mezőgazdasági, vegyes területfelhasználású, vízgazdálkodási valamint települési térség (a települési térséget további négy kategóriába sorolja a mérettől függően).

Települési térség kategóriába a települési területek közül a település belterülete, valamint az ahhoz csatlakozó beépítésre szánt területek tartoznak. Zalaegerszeg a négy kategóriából a legmagasabb – 1 000 ha feletti – kategóriába tartozik.

Erdőgazdálkodási térség az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelyben olyan meglévő erdőterületek, valamint erdőtelepítésre alkalmas területek találhatók, amelyek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból is szükséges vagy indokolt.

Mezőgazdasági térség az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelyben elsősorban mezőgazdasági művelés alatt álló területek találhatók.

11. ábra OTrT – Az ország szerkezeti terve – részlet
(Forrás: OTTrT)

Vegyes területfelhasználású térség az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a mozaikos szerkezetű erdőgazdálkodási, mezőgazdasági és települési térségek tartoznak.

Vízgazdálkodási térség az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított területfelhasználási kategória, amelyben egyes folyóvizek, egyes állóvizek, egyes vízfolyások és egyes csatornák medre és parti sávja tartozik.

Zalaegerszeg közigazgatási területén mind a négy térségi kategória megtalálható. A város külterületének keleti részén mezőgazdasági; nyugati, délnyugati részén a települési térséghez kapcsolódóan vegyes; északi, délnyugati és délkeleti részén (a közigazgatási határ mentén) erdőgazdálkodási területek találhatók. Vízgazdálkodási térségként többek között a Zala-folyó valamint a Gébárti-tó is fel van tüntetve (a többi kisebb tó mellett) a terven.

A területfelhasználás rendszere mellett az OTfT megállapítja az építmények által igénybevett térségeket is, amelybe a műszaki infrastruktúra, valamint a nem települési területekhez és települési funkciókhoz kapcsolódó egyedi építmények területe és szükséges védőterületük tartozik.

Zalaegerszeg közigazgatási területén halad át a Boba - Zalaegerszeg - Bajánsenye - Szlovénia transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat, és az északnyugat-dunántúli kerékpárút egy szakasza. A várostól keletre húzódik az M9-es út tervezett nyomvonala, amely összeköttetést teremt déli irányban az M7-es úttal (Nagykanizsánál), északi irányban az M8-as úttal (Szombathely és Győr irányába). Zalaegerszeg számára fontos közlekedési kapcsolat az M7-es utat a tervezett M9-es úttal összekötő tervezett haránt irányú gyorsforgalmi út (M75), amely – megépítése esetén - Budapest (és a Balaton) elérhetőségében minőségi változást tenne lehetővé.

■ Országos és megyei tervek kapcsolata

A térségi és megyei területfelhasználási tervekben az mezőgazdasági, erdőgazdasági valamint vegyes területfelhasználási területeket legalább 75%-ban az országos tervben meghatározott térségi kategóriába kell sorolni. A fennmaradó részeken - a városi ranggal rendelkező települések kivételével – városias települési térség nem jelölhető ki.

Vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, városias települési térség egyáltalán nem jelölhető ki.

A települési térség legalább 75%-ban városias és hagyományos vidéki települési térség kategóriába kell sorolni a megyei és térségi terv szintjén.

Az építmények által igénybe vett térség más térségi területfelhasználási kategóriába nem sorolható.

3.3. Zalaegerszeg a Zala Megyei Területrendezési Tervben

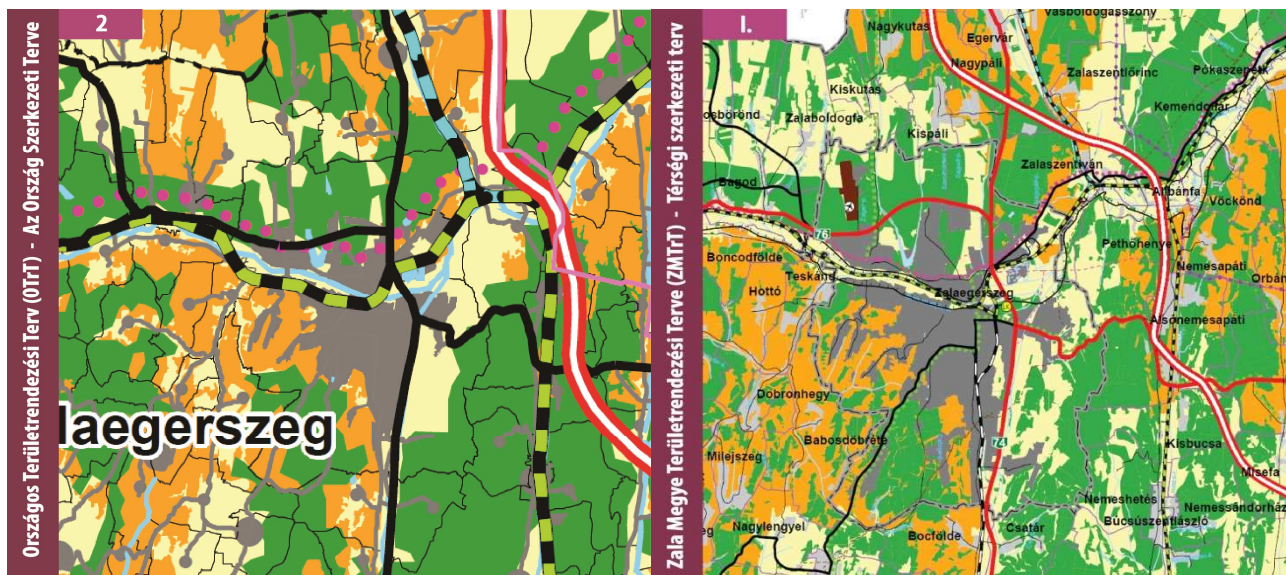
A megyei terv az országos tervben jelölt települési térséget városias települési térség kategóriába sorolja, hagyományos vidéki települési térséget nem jelöl ki a város közigazgatási területén. Az erdőgazdálkodási, mezőgazdasági és vegyes területfelhasználási térségeket a megyei terv pontosítja, a mozaikos szerkezet jobban kirajzolódik. Az országos tervben jelölt nyomvonalas létesítményeken felül a megyei terv építmények által igénybe vett térség területfelhasználási kategóriába sorolja a Zalaegerszeg-Andráshida repülőtér a város északnyugati részén.

■ Megyei terv és települési szintű terv (településszerkezeti terv) kapcsolata

A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során az erdőgazdasági térséget legalább 85%-ban erdőterület, a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe kell sorolni (a mezőgazdasági térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki). Vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági vagy erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület kivételével lakóterület kijelölhető. A vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

A hagyományos vidéki települési térség nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység kivételével bármely, a városias települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható.

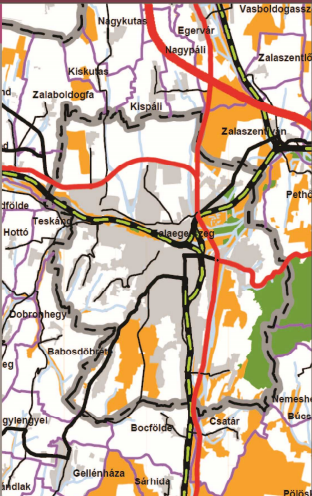
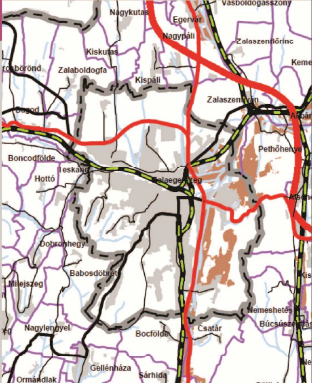
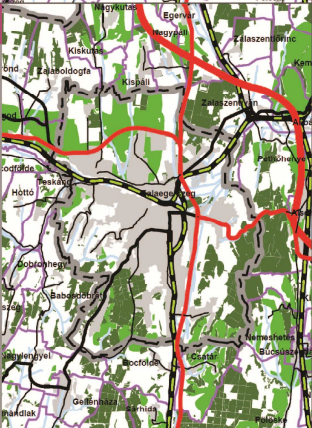
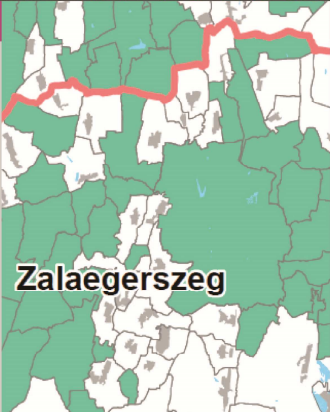
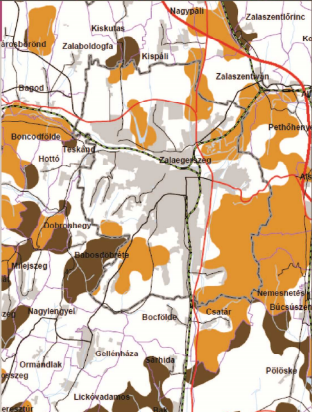
Az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerint települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

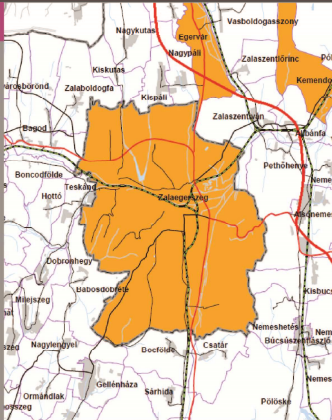
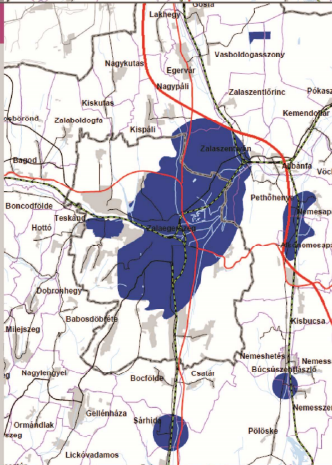
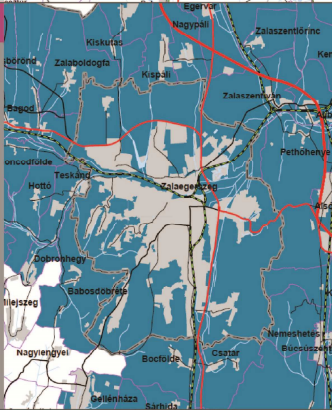
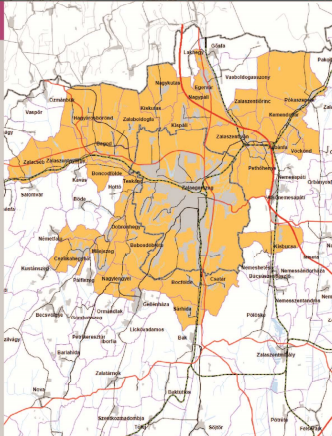

12. ábra OTRT – Az ország szerkezeti terve - részlet

13. ábra ZMTTrT – Térségi szerkezeti terv - részlet

3.4. Az országos és megyei térségi övezetek

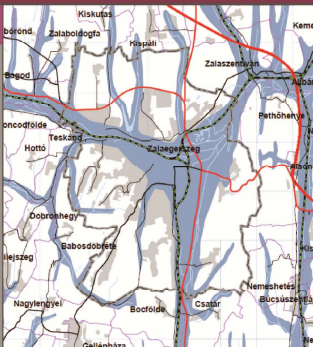
Országos Területrendezési Terv (OTrT)		Zala Megye Területrendezési Terve (ZMTTrT)		Az övezetre vonatkozó előírások rövid ismertetése
3/1.		II/1.		Zalaegerszeg igazgatási területe foltokban érintett az ökológiai hálózat övezetével, ahol beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. Az ökológiai hálózat övezeteire vonatkozó általános irányelveknek megfelelően az ökológiai hálózat övezeteiben tájidegen műtárgyak, tájképileg zavaró létesítmények nem helyezhetők el, és a táj jellegét kedvezőtlenül megváltoztató domborzati beavatkozás, valamint a természetvédelem céljaival ellentétes fásítás nem végezhető. Magasépítmények elhelyezése kerülendő, illetve csak látványterv alapján a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával engedélyezhető. Az ökológiai hálózat mezőgazdasági művelés alatt álló területein csak környezetkímélő extenzív gazdálkodás folytatható. Az övezetek területén művelés-átalakítás- művelés alól kivonás és a művelés alól kivett terület újraháznosítása - csak a természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges.
3/2.		II/2.		Az OTrT előírásai szerint kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az övezetbe eső kiváló termőhelyi adottságú földterületeken elsődlegesen a mezőgazdasági művelés feltételeit kell biztosítani, a beépítésre szánt területi kijelölés kerülendő. A kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek övezetében figyelmet kell fordítani az agrártervezésről előnyösen formáló, mozaikos, kis területigényű talaj- és mezővédő fásítások (fasorok, erdősávok) megőrzésére és telepítésére. A ZMTTrT az OTrT előírásainak érvényesítésére további előírásokat tesz.
3/3.		II/3.		Az övezet OTrT szerinti fogalom meghatározása a következő: „Az őshonos fajokból álló erdőterületek fenntartására leginkább alkalmas az erdő három funkcióját - környezetvédelmi, gazdasági, társadalmi - egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek.” Az OTrT övezetre vonatkozó szabályozás szerint egyrészt a külszíni bányatelek megállapítása, illetve bányászati tevékenység engedélyezése a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehetséges, másrészt beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, területrendezési hatósági engedély alapján jelölhető ki. A megye az övezet tekintetében - az OTrT által meghatározott országos övezetre vonatkozó előírások mellett további előírásokat fogalmaz meg.
3/5.		II/4.		Az OTrT előírásai szerint az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória jelölhető ki, amely a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti. Az építési övezetre vagy övezetre vonatkozóan meg kell határozni az ott elhelyezett építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat, ennek ellenőrzéséhez a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveivel külön jogszabályban meghatározott látványtervet is kell készíteni. Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni. Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon kell elhelyezni.

Országos Területrendezési Terv (OTrT)		Zala Megye Területrendezési Terve (ZMTTrT)		Az övezetre vonatkozó előírások rövid ismertetése
3/6.		II/6.		Zalaegerszeg teljes közigazgatási területe mind országos, mind megyei szinten lefedett az övezet által. A történeti települési terület lehatárolását - a megyei területrendezési tervben megfogalmazott lehatárolási ajánlás figyelembevételével - a települések településrendezési eszközeiben kell pontosítani. Az építészeti örökség helyi védelmét minden településnek önkormányzati rendeletben kell biztosítani, a vonatkozó jogszabály adta lehetőséggel élve. A települések beépítésre szánt területe csak a történelmi településszerkezethez igazodva, az utcalálózat szerves folytatásaként növelendő a feltétlenül szükséges mértékig.
3/7.		II/7.		A kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezet pontos kiterjedését a településrendezési tervekben kell rögzíteni a környezetvédelmi és vízügyi szakhatóság bevonásával a 219/2004. (VII. 21.) számú Korm. rendeletben rögzített figyelembevételével. Az eltérő környezeti érzékenységi - lehatárolt - területekre meghatározott területhasználati szabályokat a településrendezési tervek övezeti szabályai meghatározásánál szakszerűsíteni kell. A felszín alatti vízbázisok védőterületén a területhasználatra és a különböző tevékenységekre vonatkozó szabályokat az érvényes kormányrendelet és ágazati rendeletek alapján kell megállapítani. A vízbázisokat veszélyeztető szakszerűtlenül kialakított üzemelő és felhagyott hulladéklerakók felszámolásáról gondoskodni kell.
3/8.		II/8.		Felszíni vizek szennyezésre érzékeny vízgyűjtő területén keletkező, illetve a vízgyűjtőn kívül keletkezett szennyvizek vízgyűjtő területre történő be- vagy kivezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell. A településrendezési tervekben indokolt a be nem épített lehatárolt területeket beépítésre nem szánt területfelhasználási egységekként szabályozni. Az építésügyi előírások megfogalmazása terén az eddigieknél nagyobb szigor és körültekintőbb szabályozás ezen területeken a területek „elépítésének” megakadályozása és a környezetszennyezés mérséklése érdekében.
3/10.		II/8.		Az együtt tervezhető térségek övezetében tartozó települési önkormányzatok településfejlesztési és településrendezési feladataik összehangolt ellátásához - törvényben meghatározott - közös egyszerűsített településszerkezeti tervet készíthetnek. A közös egyszerűsített településszerkezeti tervnek az egyes településekre vonatkozó részeit az érintett települési önkormányzatok határozattal fogadják el.

A MEGYEI TERV HATÁROZATTAL ELFOGADOTT MELLÉKLETEI

Zala Megye Területrendezési Terve (ZMTrT)		Az övezetre vonatkozó előírások rövid ismertetése
A	Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas területek övezete	Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület övezete az „erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területet” kiegészítő övezeti kategória, amely a termőhelyi alkalmasság regionális szintű vizsgálata alapján került kijelölésre és települési szinten pontosítandó. Az övezet létrehozásának célja, hogy a települések erdősítésre igénybe vehető területi alapjai tovább növekedjenek. Mivel az övezetnek még nincs előképe a hazai területrendezési gyakorlatban, erre egyedi előírások megfogalmazása szükséges. Szabályozási logikája nyilvánvalóan az erdőtelepítésre alkalmas területekhez hasonló, de indokolt annál valamivel enyhébb előírások alkalmazása. Javasolt az övezet területét elsősorban a tervezett erdők településrendezési tervi kijelölésére fenntartani. A településrendezési terv készítése során az erdősítendő területek kijelölésénél figyelembe kell venni az övezet által érintett területeket. Célzerű az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület is a településszerkezeti terven erdőterületbe sorolni, amennyiben ez a besorolás nem ellentétes más - a településfejlesztési koncepcióban már elfogadott - településfejlesztési és rendezési cél teljesítésével.
	Mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek övezete	
B	Együtt tervezhető térségek övezete Megyei Tri által kijelölt további térségek	A tervlap az országos tervben lehatárolt együtt tervezhető térségek (települések) övezetét pontosítja, egészíti ki. Zalaegerszeg agglomerálódó várostérségében az együtttervezésnél további ajánlások figyelembevételét írja elő, miszerint az övezet által érintett települési körben szükséges összehangolni a tervezett lakógazdasági és rekreációs célú területkinálatokat a túlkínálat illetve a koordinálatlan településfejlődés elkerülése érdekében. Új beépítésre szánt terület kijelölésének szükségessége az övezet összes kínálatának figyelembevételével indokolandó az érintett településrendezési tervek alátámasztó munkarészeiben. Az övezet területén ösztönözni kell az érintett települések együttes fejlesztési koncepcióinak, programjainak és településszerkezeti terveinek készítését. A fenti célokat szolgáló ingatlangazdálkodási megalapozást térségi szemlélettel szükséges elvégezni. Javasolt, hogy a Zalaegerszegi várostérségben az övezet által érintett települések kezdjék meg a térség egésze jövőképeinek végig gondolását. Alakítsanak ki közös stratégiát a területi potenciálok fenntartható kihasználására, az ingatlanpekuláció megelőzésére, a területi kínálatok szabályozására, a településfejlesztési irányok, projektek meghatározására, a várható folyamatok kézbentartására, a racionális gazdasági-logisztikai terület kínálat kialakítására, a táj védelmére. Az együtt tervezhető térségek használják ki a több települést érintő együttes pályázati és pályázattási lehetőségeket, a fejlesztési források feltárási lehetőségeit és kistérségi szinten is optimális felhasználását.
C	Szélrózsa elhelyezésére vizsgálat alá vonható terület övezete - az évi átlagos szélesség (m/s) területi eloszlása 50 m magasságban	Az energiatermelés korszerűsítése olyan megoldást igényel, amely hosszútávon biztosítja a szükséges energiatermelést, miközben megőrzi a természeti és táji értékeket és területeket. A szélrózsa elhelyezésére a település (több település közös, vagy kistérségi) rendezési tervében lehet területet kijelölni. A megye területén két alkalmassági kategória került meghatározásra, amely irányadó a kistérségi vagy települési szintű továbbtervezés során (az éves átlagos szélesség 3,5 m/s és 4,5 m/s közötti - szélrózsa elhelyezésére preferálható; az éves átlagos szélesség 3,5 m/s alatti - szélrózsa elhelyezésére még preferálható). Ezek a kategóriák a településfejlesztés során további részletes vizsgálatok alapján pontosíthatók. A megyei területrendezési terv léptékének megfelelő pontossággal került lehatárolásra a szélrózsa elhelyezésére alkalmas terület övezete. A településrendezési tervezés során a települési tervek mélységének megfelelő pontosítás szükséges. A megyei terv leírása tartalmazza továbbá a szélrózsa elhelyezési feltételeit valamint a kizáró okokat.
D	Új beépítésre szánt terület kijelölését korlátozó - összesítő - övezet	A megyei közgyűlési határozat tartalmazza az új beépítésre szánt terület kijelölését korlátozó - összesítő - övezet tervlapját. A tervlap együttesen - összevontan - ábrázolja azokat a megyei rendelettel jóváhagyott övezeteket, amelyek által érintett területen az ÖTTr előírások alapján új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. A tervlap a rendelettel jóváhagyott övezetekhez képest területi többletet nem foglal magába, a könnyebb tájékozódást szolgálja. Az összesített övezetek az alábbiak: - magterület övezete - ökológiai folyosó övezete - kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete - erdőtelepítésre alkalmas terület övezete - kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete - nagyvízi meder övezete
E	II/6. sz. melléklet - Történeti települési terület övezetét pontosító lehatárolás	Az ÖTTr 3/6-os és a megyei területrendezési terv II/6-os tervlapját az országos rendezési terv előírásainak megfelelően már megyei szinten pontosítja.

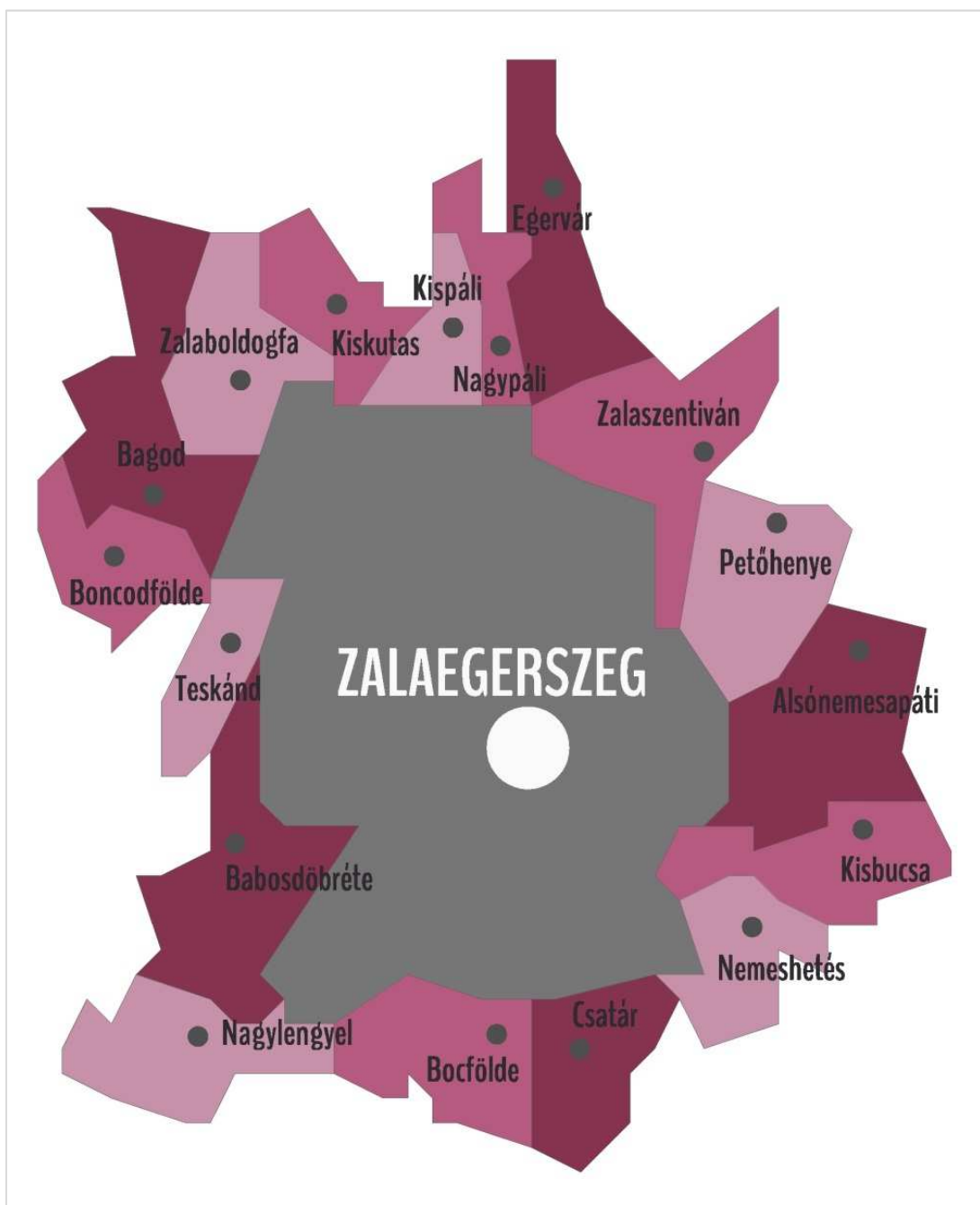
A MEGYEI TERV HATÁROZATTAL ELFOGADOTT MELLÉKLETEI

Zala Megye Területrendezési Terve (ZMTrT)		Az övezetre vonatkozó előírások rövid ismertetése	
II/13. sz. melléklet - Vízérőzióknak kitett terület övezetét pontosító lehatárolás		A megyei terv rendelettel elfogadott II/13. számú tervlapja szerint Zalaegerszeg teljes közigazgatási területe nem érintett az övezet által. A "G" számú tervlap pontosítja a lehatárolást. Hosszú távú cél a területen lehullott csapadék mind nagyobb hányadának helyben - térségben - tartása, a településrendezési tervekben olyan területhasználati módok és műszaki megoldások javaslatának beépítése illetve azok alkalmazása, amely csökkenti a lefolyási tényezőt. Vízugyjútónként olyan komplex vízgazdálkodási tervek készítésére van szükség, amelyek alapján meghatározhatóvá válnak az egyes vízfolyások vízgyűjtő területein szükséges meliorációs, és műszaki beavatkozások. A vízérőzióknak kitett terület övezetében kiemelt célkitűzés a növényzettel való borítottság megőrzése, illetve növelése. A művelési ág változások során az extenzívebb területhasználatokat kell előnybe részesíteni. Ahol az nem ellentétes a táj és természetvédelem érdekeivel, ott kiemelkedő jelentősége van az erdőtelepítésnek és a folyamatosan gyeppel borított rét, legelőterületek növelésének. Az intenzív területhasználatok során kiemelt szerepe van a lejtőre merőlegesen - a rétegvonalakkal párhuzamos - talajművelésnek, illetve szőlő és gyümölcsös területeken a terraszkok kialakításának. Az utak nyomvonalevezetésének kialakításánál, illetve az utak műtárgyai paraméterei és műszaki megoldásai meghatározásánál is kiemelt feladat a lehullott csapadék visszatartása, a talajba beszivárogni nem tudó víz elvezetésének késleltetése, ezzel a talajvédelem érdekeinek érvényesítése.	
	A VÁROST NEM ÉRINTŐ ORSZÁGOS ÉS MEGYEI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI ÖVEZETEK		
Országos Területrendezési Terv (OTrT)		Zala Megye Területrendezési Terve (ZMTrT)	
3/4.	Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete	II/5.	Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete
3/9.	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete	II/9.	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete
3/11.	Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület	II/11.	Nagyvízi meder övezete
		II/12.	Földtani veszélyforrás terület övezete
		II/13.	Vízérőzióknak kitett terület övezete
		II/14.	Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete
		F	II/12. sz. melléklet övezetét pontosító lehatárolás
		H	Térségi szerkezeti terv II.

4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK - AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ - VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Zalaegerszeget a következő települések határolják:

→ Egervár	→ Csatár	→ Bagod
→ Zalaszentiván	→ Bocfölde	→ Zalaboldogfa
→ Pethőhenye	→ Nagylengyel	→ Kiskutas
→ Alsónemesapáti	→ Babosdöbréte	→ Kispáli
→ Kisbucsa	→ Teskánd	→ Nagypáli
→ Nemeshetés	→ Boncodföle	

14. ábra Zalaegerszeg szomszédos települései

ZALASZENTIVÁN

A település településrendezési terveit a Tónus Építész és Mérnöki Kft. készítette, mely 2006-ban került elfogadásra, a szabályozási terv és a helyi építési szabályzat a 12/2006. (XII. 18.) sz. önk. rendelettel.

A település a Zalaegerszegi agglomeráció része. Zalaszentiván esetében a közvetlen és gyors közúti kapcsolat, a jó infrastrukturális ellátottság miatt spontán városiasodás jelent meg, a településkép mindinkább kertvárosias jelleget ölt. A szabályozásban a területek sokoldalú hasznosíthatóságára kell törekedni.

A zalaegerszegi agglomeráció részeként kertvárosias jellegű fejlődés várható, a közlekedési csomópontok vonzáskörzetében ipari gazdasági területek kialakítására van igény. A lakóterületek fejlesztése a község kialakult lakóterületeihez kapcsolódva tervezett. A szabályozási tervekben a táji, természeti, környezeti szempontokat (teleknagyság, beépítettség, épületmagasság, csendes övezet) érvényesíteni kell. A településszerkezeti tervben lehatárolt lakásfejlesztési területek lehetővé teszik a mai zalaszentiváni lakosság megtartását és településfejlesztési koncepció szerinti 1 200 fős községgé növekedését.

PETHŐHENYE

Pethőhenye 81/2006. (VII. 27.) számú önk. határozattal jóváhagyott településszerkezeti tervét a település önkormányzatának képviselő-testülete 26/2013. (V. 30.) sz. önk. határozatával módosította. A 7/2006. (VIII. 10.) sz. önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete a 7/2013. (V. 30.) sz. önk. rendeletével módosította. A 2013-ban elfogadott, hatályos tervek nem állnak rendelkezésre.

A település a Zalaegerszegi agglomeráció része. Pethőhenye van legközelebb Zalaegerszeghez, de egyelőre a közlekedés csak kerülővel, Zalaszentivánon, vagy Alsónemesapátin keresztül valósítható meg. Nagy igény mutatkozik a 76-os útról megközelíthető kertgazdasági területek lakóterületként való hasznosítására, ezen a területen spontán kitelepülés figyelhető meg. Az önkormányzat tudatosan erősíteni kívánja az agglomerációs folyamatot, a falusias, önálló lakótelkes építési lehetőség biztosításával.

Pethőhenye szép fekvése, alacsonyabb telekárjai, jó és fejleszthető közlekedési adottságai miatt kedvelt célja a Zalaegerszegről kitelepülni szándékozó építkezőknek. A településszerkezeti tervben lehatárolt lakásfejlesztési területek lehetővé teszik a mai pethőhenyei lakosság megtartását és településfejlesztési koncepció szerinti 650 fős községgé növekedését.

ALSÓNEMESAPÁTI

A település hatályos településrendezési eszközei:

- Településfejlesztési koncepció: 27/2006. (IV. 05.) sz. Kt. határozattal jóváhagyva
- Településszerkezeti Terv: 40/2008. (VIII. 04.) sz. Kt. határozattal jóváhagyva
- Szabályozási terv és helyi építési szabályzat: 3/2008 (VIII. 08.) sz. önk. rendelet Alsónemesapáti község helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről, amely a község önkormányzati képviselő-testületének 9/2010. (XI. 09.) rendeletével módosításra került.

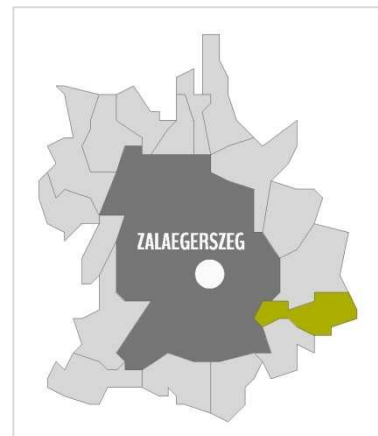
A Közút-rehabilitációs program része a 76. sz. főút 7 225 (Zala-Somogy megyehatár) – 55 500 (Zalaegerszeg Kazinczy tér) km közötti szakaszának korszerűsítése. Az építés célja tárgyi szakaszon az út pályaszerkezetének alkalmassá tétele a növekvő megengedett tengelyterhelés károsodás nélküli elviselésére, és a keresztmetszeti követelmények teljesítése, a csomópontok forgalombiztonságának növelése, a vízelvezetés javítása.

A 76. sz. főút Alsónemesapáti község külterületén halad keresztül. A kiszélesítéshez és korszerűsítéséhez az országos közút telkét is szélesíteni szükséges, ehhez pedig a szabályozási terv módosítása feltétel. A rendezés várható hatása: a 76. sz. főút kiszélesítése és korszerűsítése Alsónemesapátit érintő szakaszán zavartalanul megtörténhet, azaz a telek területének szabályozásának módosítása és a szükséges telekalakítások után engedélyezhető a 76. sz. főút a területet érintő átépítésének terve. Zalaegerszeghez a Bötefai puszta gazdasági erdőterülettel csatlakozik a külterületi részen.

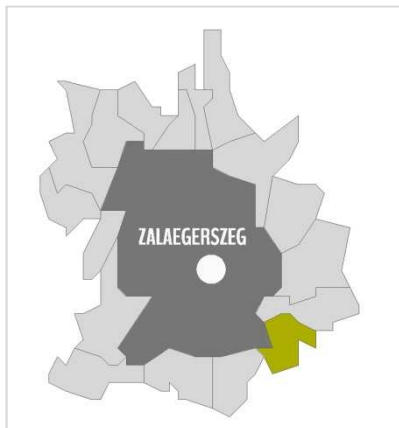
KISBUCSA

Kisbucsa község hatályos rendezési tervét a Vámosi & Tsa Építész Iroda Bt. készítette, amely 2006-ban került jóváhagyásra, a 9/2006. (IX. 25.) sz. önk. rendelettel. A szabályozási terv két alkalommal módosult, a 8/2010. (IX. 24.) és a 15/2012. (X. 25.) sz. Ök. rendeletekkel. Az első tervmódosítás oka a Kossuth utca Polgármesteri Hivatalig terjedő 22 m-es szabályozási szélességű szakaszának 16 m-esre történő megváltoztatása, egy külterületi ingatlan belterületbe sorolása és lakóövezeti besorolása, valamint a 76. sz. főút burkolatának megerősítése, illetve a tervezett csomópont helybiztosítása. A Kossuth utca szabályozási szélességének csökkentése tulajdonképpen a jelenlegi állapot kialakult utcaképének megőrzését teszi lehetővé, egyrészt azzal, hogy az új épületek nem kerülnek jóval hátrább, másrészt az előkert kialakult beépítéshez való igazítása a faluképi jelentőségű épületek utcaképbe való illesztését még szervezettebbé teszi. A 76. sz. főút Kisbucsa becsatlakozásának áttervezéséhez, a csomópont kialakításához néhány földrészlet kisajátítására volt szükség. A tervezett út korszerűsítése a község biztonságosabb megközelítését szolgálja balra kanyarodó sávjával és az ún. bejárati ék kialakításával, valamint a 76-os út melletti buszöböl és járda kiépítésével. Lakossági kezdeményezésre indult terület belterületbe vonása, szántó művelési ágú ingatlan falusias lakóterületbe történő átsorolásával.

Kisbucsa település Zalaegerszeggel határos nyugati részén védőerdő besorolású területek találhatók. A község településszerkezeti terve, illetve a szabályozási terv módosításai nem befolyásolják közvetlenül Zalaegerszeg területfelhasználását és településszerkezeti tervét.

NEMESHETÉS

A település hatályos településszerkezeti tervét a Völgyzugoly Műhely Kft. készítette, az önkormányzat képviselő-testülete 8/2008. (II. 13.) számú önk. határozatával hagyta jóvá.

Nemeshetés helyi építési szabályzatát és szabályozási tervét a település önkormányzatának képviselő-testülete 1/2008. (II. 14.) sz. rendeletével fogadta el.

Nemeshetés szerkezetének legmeghatározóbb eleme táji és természeti adottságai, s ennek tiszteletben tartása településrendezési tervének legfőbb feladata.

A település jelenlegi szerkezetének és további fejlődésének legmeghatározóbb vonalas elemei:

- A településre érkező 73 226 számú országos mellékút;
- A település külterületén haladó 7 362 számú (Kisbucsa-Pölöske) országos mellékút;
- A település külterületén haladó Zalaegerszeg-Nagykanizsa vasútvonal;
- A települést átszelő É-D irányú erek, csatornák;
- A Fuss-patak és a Szévíz csatorna;
- A külterületet behálózó földutak.

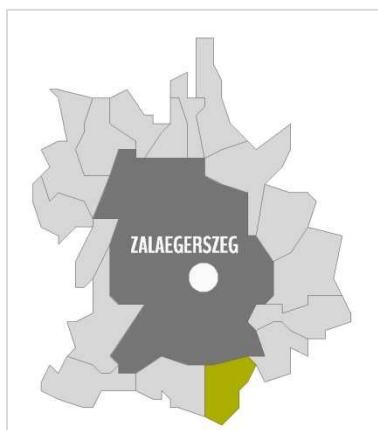
Új szerkezeti elemek:

- A Nemeshetést Zalaegerszeggel összekötő tervezett települési összekötőút;
- A Nemeshetést Bucsuszentlászlóval összekötő települési összekötőút;
- Helyi és térségi jelentőségű kerékpárutak.

Szerkezeti jelentőségű területhasználati jellemzők:

- A belterület lakóterületi túlsúlya;
- Külterületi major, gazdasági terület;
- Természeti területek és országos ökológiai hálózat;
- Tájképvédelmi területek,
- Zártkertek (Szőlő-hegyek);
- Erdőterületek.

CSATÁR

A település helyi építési szabályzatát és szabályozási tervét a település önkormányzatának képviselő-testülete 13/2007. (XII. 31.) sz. rendeletével fogadta el.

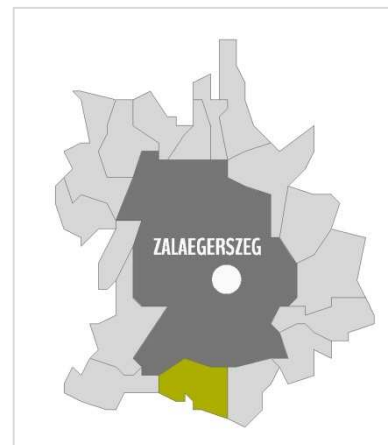
A településrendezési tervek nem állnak rendelkezésre.

BOCFÖLDE

Bocfölde 28/2006. (IX. 21.) számú önk. határozattal jóváhagyott településszerkezeti tervét a település önkormányzatának képviselő-testülete 59/2013. (IX. 03.) sz. önk. határozatával módosította. A 10/2006. (IX. 21.) sz. önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete a 8/2013. (IX. 09.) sz. önk. rendeletével módosította. A település hatályos településrendezési terveit az 5T Építészeti és Városfejlesztési Kft. készítette.

A településen tervezett területhasználatok és kategóriák:

- Az új beépítéseket, laza, zöldbe ágyazott szerkezettel kell kialakítani, a hagyományos szerves beépítések mintájára.
A domborzathoz való illeszkedés mellett, a meglévő olajos kutak és vezetékek védőtávolságához való igazodás is voltaképpen segítséget jelent ebben a törekvésben.
- A településfejlesztési koncepcióban meghatározott jövőképnek megfelelően, Bocfölde igazgatási-, kulturális-, oktatási, egészségügyi-, kereskedelmi-, szolgáltató-, vendéglátó-, szálláshely szolgáltató-, egyházi-, valamint sport építményeinek elhelyezésére a kialakult létesítmények mellett új területeket kell kijelölni.
Az új létesítmények elhelyezése olyan legyen, hogy a funkciónak megfelelő központképző hatás érvényesülni tudjon.
- A Bocföldével közvetlenül szomszédos Zalaegerszeg nemcsak a község lakóterületeinek, hanem gazdasági- és ipari területeinek alakulására is igen erős hatást gyakorolt, gyakorol ma is. Az összekötőút mentén északra, Zalaegerszeg közigazgatási határától a város ipari, gazdasági területei (tervezett ipari park) találhatóak.
A Válicka völgyében, a vasút és az Ady Endre utca -7410. sz. Bak-Zalaegerszeg összekötő út belterületi szakasza – között kialakult ipari-, gazdasági célú fejlesztésekkel Zalaegerszeghez kapcsolódni lehet.
A Bocföldre átnyúló ipari terület és a lakóterületek között szabad, beépítetlen sáv tartandó.
- A településfejlesztési koncepcióban meghatározott jövőképnek megfelelően, Bocfölde turisztikai-, idegenforgalmát, látogatóit ellátó különleges és zöldterületeket határoztak meg, elsősorban vendéglátó-, szálláshely szolgáltató-, sport építmények és létesítmények, valamint kulturális-, oktatási célú létesítmények számára.
A területek kijelölésénél és beépítésénél a kilátásvédelmi adottságokra tekintettel, a tájba illeszkedésre nagy hangsúlyt kell fordítani.
- A szőlőhegyi beépítések megőrzését, fenntartható fejlődését biztosítani kell.
A táji, kilátási adottságokkal gazdagított szőlőhegyeken, a borturizmus, az öko-turizmus kifejlődéséhez szükséges infrastrukturális fejlesztéseket meg kell határozni.
- A település külterületi földrészelein a művelési ág megváltozása kerülendő, legfeljebb gyeperdő és erdőművelés irányába változzon.

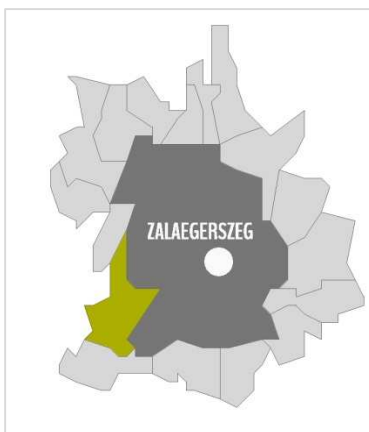

NAGYLENGYEL

A település településszerkezeti tervét az önkormányzat képviselő-testülete 27/2007. (VII. 25.) sz. önk. határozatával fogadta el. A 8/2007. (VII. 25.) sz. önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete a 9/2009. (IX. 30.) sz. önk. rendeletével módosította. A település településrendezési terveit a Koller és Társa Tervező Kft. készítette. Nagylengyel észak-keleti területe határos Zalaegerszeg közigazgatási területével. A települések az országos ökológiai folyosó mentén, Nagylengyelen erdő területfelhasználású területekkel csatlakoznak.

BABOSDÖBRÉTE

Babosdöbréte településrendezési terveit a Vámosi & Tsa Építész Iroda Bt. készítette. A szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete a 3/2001. (04. 20.) számú önkormányzati rendeletével fogadta el. A jóváhagyás óta eltelt időszakban háromszor került módosításra a 8/2004. (VIII. 18.), a 9/2007. (VI. 28.) és az 5/2010. (IV. 20.) számú önkormányzati rendeletekkel.

A település Zalaegerszeg határától két kilométerre, nyugatra fekszik a Pálosfalvi-patak völgyében. A településhez tartozik továbbá még két település, Kökényesmindszent és Rám. A falu korábbi időszakaiban is jellemzően szeres település volt, tehát több részből állt. A településre rengeteg irányból fut be több kisebb mellékút, köztük Teskándról és Nagylengyelről is. A község közlekedési kapcsolatát Zalaegerszeg várossal a 76105. jelű út biztosítja.

Babosdöbréte keleti területe határos Zalaegerszeg város délnyugati részével. A csatlakozó területek Babosdöbréte településrendezési terveiben erdőterületek, mezőgazdasági területek, valamint Kökényesmindszent lakóterülete.

TESKÁND

Teskánd község hatályos településrendezési eszközei:

- Településszerkezeti terv Teskánd község közigazgatási területére (2001. készítette a GeoCAD Mérnöki Iroda Kft.)
- Teskánd Szabályozási terve (2001. készítette a GeoCad Mérnöki Iroda Kft.)
- 3/2001. (XII. 17.) sz. önk. rendelet Teskánd helyi építési szabályzatáról
- 2/2009. (II. 13.) sz. önk. rendelettel jóváhagyott Teskánd Szabályozási tervének módosítása (készítette. Konfer Plan Bt.)

A közigazgatási területre érvényes hatályos településszerkezeti tervet a képviselő-testület 2001-ben fogadta el. Legjelentősebb fejlesztése a lakó- és gazdasági területfelhasználás növelése. Zalaegerszeg közelsége nagymértékű népesedési folyamatot eredményez már évtizedek óta a községben, és a városiasodást azzal próbálta támogatni, hogy új, kisvárosias

lakóterületeket jelölt ki a belterülethez csatlakozóan a falu keleti – északkeleti határán. Ezek részben megvalósultak: a telekalakítás és közművesítés megtörtént, a lakóépületek építése azonban megtorpant 2008 óta. A kijelölt lakótelkek alig 20 %-a épült be máig.

Új falusias lakóterületet jelölt ki a szerkezeti terv a község meglévő külterületi lakott helyéhez csatlakozva, közvetlenül a volt téglagyár bányatelkének déli szomszédságában. Ennek megvalósítása nem kezdődött el, létjogosultsága megszűnt, így törlésre érdemes.

További falusias lakóterület tervezett a temetőtől dél - dél-nyugati irányban. Ezek megvalósítását sem kezdték el, de megtartásra érdemes a helyszín.

Szerepel a terven a Zalaegerszeggel történő területcsere lehatárolása. A csere célja új lakópark kialakítása a község északkeleti csücskében, a Zalaegerszegtől átcsatolt domboldalon. Cserébe a Teskánd északi részén meglévő telephelytől nyugatra fekvő rét területek átadása Zalaegerszeg számára megtörtént.

A szerkezeti terv új belterületi határt javasol. Ezek a telekalakításokkal párhuzamosan valósulnak meg. Jelenleg a belterület határa rendezetlen képet mutat, legfőképpen a déli gazdasági területeknél, ahol a telkek nem egymás melletti sorrendben hasznosulnak, így a bel- és külterületi telkek szinte telkenként váltják egymást.

Az önkormányzat akkori elképzelése szerint a Szentmihályfai-patak déli szakaszán víztározót szeretett volna létesíteni. Ezért itt egy nagyobb felületen (Babosdöbréte területére is átnyúlva) vízgazdálkodási terület van kijelölve. A megvalósításhoz szükséges források hiánya miatt a tározó megépítését az önkormányzat elvetette. Ezzel együtt a mellé tervezett közpark, parkoló és gazdasági terület kialakítása szintén megdőlt.

A szerkezeti terv az intézményeknek helyet adó telekcsoportokat „településközpont vegyes” területfelhasználásba sorolta. Ezek szükségességét érdemes felülvizsgálni, ugyanis ezek az alapfokú intézmények a falusias lakóterületen szintén elhelyezhetők.

A volt vasút nyomvonala mellett megjelenik a tervezett új vasúti pálya nyomvonala.

A 2009-es módosítás alkalmával három ponton módosult a szerkezeti terv:

- a Petőfi Sándor utca teljes hosszában a szabályozási szélesség csökkentése;
- az általános iskola telkét növelte a közvetlenül szomszédos önkormányzati ingatlan részleges felhasználásával, továbbá a felhasznált ingatlant szintén Településközpont vegyes területfelhasználásba sorolta;
- a temetőtől dél-nyugati irányban új lakóterületet jelölt ki.

Ezek megvalósítása megtörtént.

BONCODFÖLDE

Boncodföldre község önkormányzatának képviselő-testülete a 7/2005. (IX. 20.) rendelettel hagyta jóvá a település helyi építési szabályzatát és szabályozási tervét, amely aztán a 8/2009. (VIII. 11.) számú önk. rendelettel módosításra került. A település településszerkezeti tervét szintén 2005-ben, a rendelettel egyidejűleg határozattal hagyta jóvá a képviselő-testület. A község településrendezési terveit 2005-ben a Vámosi & Tsa Építész Iroda Bt. készítette. A 2009-ben történt szabályozási terv és helyi építési szabályzat módosítást az AOD Építész és Grafikus Iroda Kft. készítette.

A 2009-ben elfogadott szabályozási terv módosítás a település keleti részén, a Teskánd felé vezető út déli oldalán kijelölt lakóterületre vonatkozott. A beépítetlen mezőgazdasági területre lakóterületi hasznosításra beruházói szándék jelentkezett. A szabályozás módosítását szükségessé tette, hogy a terület északnyugati részén szennyvízáttemelőt építettek, a telekosztásra módosítási javaslat készült a terepviszonyok és a benapozás figyelembe vételével, valamint a két körös úthálózat helyett egy körös közlekedési hálózat kialakítása javasolt.

A tervezett módosítások nem indokolták a településszerkezeti terv módosítását.

A település közlekedési kapcsolata Zalaegerszeg várossal és a zalaegerszegi kistérséggel a 7409. számú főúttal biztosított Teskándon keresztül.

BAGOD

Bagod 20/2012. (II. 15.) számú önk. határozattal jóváhagyott településszerkezeti tervét a település önkormányzatának képviselő-testülete 66/2012. (X. 15.) sz. önk. határozatával módosította. A 7/2006. (IV. 19.) sz. önkormányzati rendelettel elfogadott szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete 4/2010. (XI. 09.), 13/2010. (XI. 09.) és a 17/2012. (X. 27.) sz. önk. rendeletével módosította. A település hatályos településrendezési terveit a Hübner Tervező Kft. készítette.

Bagod önkormányzatának képviselő-testülete 2010-ben elfogadott településrendezési tervek hatályba lépését követően megkezdődött a tervben megfogalmazott fejlesztések megvalósítása.

Az elmúlt években újabb közterület-alakítási, funkcióváltási szándékok fogalmazódtak meg, melyek a hatályos szerkezeti és szabályozási tervek karbantartását, módosítását igényelték.

A község szerkezetét a földrajzi adottságok határozzák meg. A fő közlekedési vonalak a Zala völgyében, ill. az északról érkező patakokkal párhuzamosan helyezkednek el. A belterületen az úthálózat fő vázát a 76-os főközlekedési út adja meg. A község lakóterületei a merőlegesen leágazó lakóutcák mentén alakultak ki.

A térszerkezetet is meghatározó közlekedésfejlesztési javaslatok:

- a 76-os számú főút Bagodot északról elkerülő szakasza,
- a 76-os számú főút új nyomvonalon történő kiépítése Zalaegerszeg északi elkerülő útjától a megyehatárig,
- Zalaegerszeg – Zalalövő – Őriszentpéter közötti kapcsolatot biztosító 7411 számú út új nyomvonalon (a jelenlegitől északra) történő kialakítása,
- Hagyáros – Sárfimizdó mellékút fejlesztése,
- az V. páneurópai közlekedési folyosó vasúti ágának új nyomvonalon történő kialakítása,
- a felhagyandó Zalaegerszeg – Zalalövő vasúti pályán kerékpárút kialakítása,

Ökológiai hálózat fejlesztésének irányai:

- az erdőterületek további bővítése, a tájidegen erdőfelületek rekonstrukciója,
- a gyepfelületek bővítése,
- a mozaikos tájszerkezet fenntartása.

Zalaegerszeggel határos területe Páskum és Zsiger általános mezőgazdasági területek, valamint a közigazgatási határ mentén erdőterület területfelhasználás található.

ZALABOLDOGFA

A település településszerkezeti tervét az önkormányzat képviselő-testülete 91/2006. (XII. 15.) sz. önk. határozatával hagyta jóvá. A szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete 11/2006. (XII. 18.) sz. önk. rendeletével fogadta el.

A település településrendezési terveit a Hübner Építészeti Stúdió és Ker. Kft. készítette.

Zalaboldogfa igazgatási területe közvetlenül nem csatlakozik a Zala folyó völgyéhez, a Zalába folyó patakok – így a községben található Boldogfai –patak – észak-déli irányú medre, partja és a völgyek közötti dombhátak határozzák meg a táj arculatát.

Területhasználatát tekintve a település hagyományos falusias lakóterületekből áll össze, azonban karakterükben eltérnek a hagyományosan kialakult szalagtelkes falusias lakóterületek a már modernebb családi házas, polgári jellegű lakóterületektől.

A településen található, a domborzatra közel merőleges kialakítású nyugat-kelet irányú utcák tudatos rendezés eredményei, melyek szervesen kapcsolódnak a külterületi dűlőút rendszerhez. A belterülettől keleti irányban találhatóak a zártkertek.

A községben gazdasági terület nem alakult ki, állattartás a településtől észak-nyugatra található majorban van.

A külterület területfelhasználásának, a művelési ágak alakulásánál a már említett természetföldrajzi adottságok voltak a meghatározóak.

A külterületek területfelhasználásában a szántóterületek, valamint az erdőterületek a dominánsak. A külterület értékes eleme az egykori zártkert.

A hatályos településrendezési tervek szerint a település fejlesztésének alapelvei:

- az adottságokon alapuló földhasználat megtartása,
- a belterület szerkezetének megőrzése (telekstruktúra, beépítési mód),
- új lakóterületek kijelölése a jelenlegi belterületi határ növelésével,
- a falusi életmód értékeinek megőrzésével a tájjal, a természettel harmonizáló településszerkezethez illeszkedő lakó-, illetve rekreációs fejlesztési lehetőségek biztosítása,
- a regionális tervekben szereplő közlekedési infrastruktúra megvalósítása,
- a térségben lévő ökológiai értékek megőrzése, továbbfejlesztése.

A településszerkezeti terv a település dél, dél-keleti részén, a temető és a Zalaegerszeg felé kiépült út (7404. sz.) közti területet lakóterületként jelöli, melyen nagyobb telkes, családi házas kialakítást javasol.

A kertes mezőgazdasági terület a községtől keletre alakult ki, a terv e területeket megtartotta. Ezen mezőgazdasági rendeltetésű területen az építmények elhelyezésének hagyományai vannak.

Közlekedésfejlesztési javaslat:

Zala Megye Területrendezési Terve Zalaegerszeg északi elkerülő útjából kiágazóan Bagod északi elkerülésével, Zalaboldogfától délre új főutat jelöl Őriszentpéter felé. A településrendezési terv az út számára a lakóterülettől délre, Cseres-tanyát kikerülve biztosít területet. A 76-os főút új nyomvonalát a zalaegerszegi elkerülő szakasz visszakötésétől kell indítani és az Őriszentpéter irányában tervezett új főutat a 76-os út arra alkalmas szelvényéből kell kiágaztatni. Ennek megfelelően a község rendezési terve a megyei terven jelölt nyomvonal mellett a Bagod és Hagyárosbörönd rendezési tervében részletesen kidolgozott nyomvonalat is szerepelteti, a terv 500-500 m széles sávot hagy szabadon.

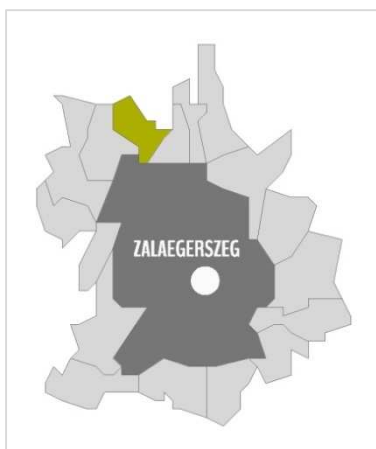
Az új főút megépítésével megnő a szerepe a Bagod keleti, beépítetlen területén át Zalaegerszegrre vezető, csak részben kiépített Jókai M. u. északi szakaszának, ezért a terv szerint gyűjtőút kategóriába került.

Zala Megye Területrendezési Terve a Zalalövő – Zalaegerszeg vasútvonal átépítésével felszabaduló pályatesten az országos kerékpárút-törzshálózatba tartozó létesítményt jelöl. Erről a kerékpárútról ágaztatható le a település természeti és épített értékeit felfűző helyi kerékpáros útvonalhálózat, amely kapcsolatot képezhet Szentpál és Kálócfapuszta irányában is.

Zalaboldogfa déli és dél-keleti területe határos Zalaegerszeg város észak-nyugati részével.

A települések Zalaboldogfa közigazgatási területén a község területfelhasználás tekintve általános és kertes mezőgazdasági területekkel kapcsolódnak, valamint a korábban említett lakóterület kijelöléssel.

KISKUTAS

A település településszerkezeti tervét az önkormányzat képviselő-testülete 11/2006. (V. 15.) sz. önk. határozatával hagyta jóvá. A szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot a település önkormányzatának képviselő-testülete 11/2006. (V. 15.) sz. önk. rendeletével fogadta el.

A település településrendezési terveit a Hübner Építészeti Stúdió és Ker. Kft. készítette.

Kiskutas Zala megye északi részén Zalaegerszegtől észak-nyugatra elhelyezkedő község. A község két egymástól elkülönülő településrészre oszlik, úgymint központi belterület és Kálósfa puszta. A településrendezési terv mindkét településrész megtartását, lakóterületi funkciójának megerősítését célozta meg.

A magasabb szintű tervek (ZMTrT, OTK, OTRT) célkitűzéseiből a Zalaegerszegi kistérséget és ezen belül Kiskutast az alábbiak érintik:

- a térszerkezetet is meghatározó közlekedésfejlesztési javaslatok:
 - kapcsolat Kispáli felé, ezen keresztül Nagypáli és a 74. számú főút, távlatban az M9 számú autópályát felé
- az ökológiai hálózat fejlesztésének irányai:
 - az erdőterületek további bővítése, a tájidegen (adventív) erdőfelületek rekonstrukciója,
 - a gyepfelületek bővítése,
 - a mozaikos tájszerkezet fenntartása
 - vízvédelem.

Kiskutas településfejlesztési koncepciója elsősorban a község minőségi fejlesztését hangsúlyozza, ugyanakkor mindkét településrészen új lakóterület kijelölése szükséges. A település fejlődésére mindenképpen kedvező hatással van a térségi közlekedési hálózat fejlesztése, a 76-os út új nyomvonala, mely a község megközelítését előnyösen segítette. Kiskutas településfejlesztési koncepciójában hangsúlyozottan szerepel a gazdaságfejlesztés (új gazdasági területek kialakítása), az új lakóterületek kijelölése, a turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása, a környezet és infrastruktúra folyamatos fejlesztése.

Kiskutas igazgatási területe közvetlenül nem csatlakozik a Zala folyó völgyéhez, a Zalába folyó patakok – így a községen átfolyó Szentmártoni-patak – észak-déli irányú völgyei és a völgyek közötti dombhátak határozzák meg a táj arculatát. Ezen adottságok determinálták a települési területek kialakulását is, míg Kiskutas település központi belterülete az igazgatási terület nyugati, Kálócfapuszta keleti térség magasabban fekvő, kis lejtésű dombhátaiban jött létre és fejlődött napjainkig. Kiskutas észak-déli irányú egyutcás település. a 7404 számú összekötő út mentén alakult ki.

Kálócfa-pusztát gyakorlatilag ugyancsak együttes település. Ez a községrész Kiskutasnak mind táji, mind építészeti szempontból legértékesebb területe.

A községben gazdasági terület nem alakult ki.

A külterület területfelhasználásának, a művelési ágak alakulásánál a már említett természetföldrajzi adottságok voltak a meghatározóak.

A külterületek területfelhasználásában a szántóterületek, a völgyeket kísérő gyepfelületek, valamint az erdőterületek a dominánsak.

A külterület értékes eleme az egykori zártkert.

A település fejlesztésének alapelvei:

- az adottságokon alapuló földhasználat megtartása,
- a belterület szerkezetének megőrzése (telekstruktúra, beépítési mód),
- új lakó- és gazdasági területek kijelölése a jelenlegi belterületi határ növelésével,
- a falusi életmód értékeinek megőrzésével a tájjal, a természettel harmonizáló településszerkezethez illeszkedő lakó-, illetve rekreációs fejlesztési lehetőségek biztosítása,
- a regionális tervekben szereplő közlekedési infrastruktúra megvalósítása,
- a térségben lévő ökológiai értékek megőrzése, továbbfejlesztése.

Zala Megye Területrendezési Terve Kiskutasat közvetve érintően az alábbi úthálózati fejlesztéseket tartalmazza:

- Nagypáli környezetében a tervezett M9 úton csomópont a 74-es főúttal,
- Zalaegerszeg északi elkerülő útjától Bagod északi elkerülésével a 76-os út új nyomvonala a megyehatárig,
- Kispáli és Egervár közötti összekötése.

A tervezett fejlesztéssel – azon kívül, hogy javítják Kiskutas forgalmi helyzetét – indokoltá teszik a keleti irányú közlekedési lehetőség megteremtését. Ennek érdekében a településrendezési tervnek biztosítania kell Kiskutas és Kispáli közvetlen közötti kapcsolatát a kálócfa út gyűjtőúttá történő átépítésével.

Zala Megye Területrendezési Terve a vasútvonal átépítésével felszabaduló pályatesten az országos kerékpárút-törzshálózatba tartozó létesítményt jelöl. Erről a kerékpárútról ágaztatható le a település természeti és épített értékeit felfűző helyi kerékpáros útvonalhálózat.

Kiskutas déli területe határos Zalaegerszeg város északi részével.

A települések Kiskutas közigazgatási területén a község területfelhasználását tekintve általános mezőgazdasági területekkel, valamint erdőterülettel kapcsolódik a városhoz.

KISPÁLI

Kispáli község önkormányzatának képviselő-testülete 11/2002. (VI. 20.) rendelettel hagyta jóvá a település helyi építési szabályzatát és szabályozási tervét. A község településrendezési terveit a GeoCad Mérnöki Iroda Kft. készítette. A képviselő-testület 2010-ben meghatározott célokkal és területeken a településrendezési tervek módosítását kezdeményezte.

Kispáli község Zalaegerszeg agglomerációs települése, a város északi szomszédságában helyezkedik el. Apró település, mely az elmúlt időszakban lakó- és gazdasági területeiben kis mértékben fejlődött. A város, mint gazdasági és intézményi központ közelsége kedvelt lakóhellyé alakította a községet, melynek következtében számos új és felújított épület található a településen.

További lakótelkek és gazdasági terület kialakíthatósága érdekében tervezte az önkormányzat a településrendezési tervek módosítását. Szeretnének a versenyhelyzet során olyan pozícióba kerülni, melynek következtében a település lakossága tovább növekszik, lakóterületei tovább fejlődnek.

A város, mint gazdasági központ környezetében nem csak a lakóterületek fejlesztésére, hanem új gazdasági területek kialakítására is lehetőség nyílik, hasonlóan a város agglomerációs térségében lévő többi településhez. Konkrét megkeresés érkezett az önkormányzathoz Zalaegerszegen működő gazdasági vállalkozások Kispáliba költözésével kapcsolatban, mely igény elfogadása, a szabályozási és településszerkezeti tervekben az új gazdasági területek kijelölése alapfeltétele a fejlődés megindításához.

A hatályos településszerkezeti terv szerint a község déli részén lévő mezőgazdasági területekkel csatlakozik Zalaegerszeg közigazgatási határához.

Kispáli község fentiek figyelembe vétele mellett készült, jelenleg hatályos településszerkezeti tervét az önkormányzat képviselő-testülete 19/2011. (V. 31.) sz. önk. határozatával, szabályozási tervét és helyi építési szabályzatát pedig 7/2011. (V. 31.) sz. önk. rendeletével fogadta el. A terveket az AOD Építész és Grafikus Iroda Kft. készítette.

NAGYPÁLI

Nagypáli Község Önkormányzati Képviselő-testülete 75/2012. (XII. 7.) számú határozatával fogadta el Nagypáli település településszerkezeti tervét, 19/2012. (XII. 14.) sz. önk. rendeletével pedig jóváhagyta a 11/2004. (IX. 27.) önk. rendelettel elfogadott szabályozási terv és a helyi építési szabályzat módosítását. Nagypáli déli területe határos Zalaegerszeg város északi területeivel.

A település Nagypáli közigazgatási területén a község területfelhasználását tekintve egy önállóan a 19/2012. (XII. 14.) sz. önk. rendelet 2012/7. számú melléklete szerint szabályozott területtel, valamint erdőterülettel kapcsolódik a városhoz.

Közlekedési kapcsolata a 74148 és a 74. számú főúttal biztosított Zalaegerszeg felé.

EGERVÁR

Egervár 81/2003.(XII. 18.) számú határozattal jóváhagyott településfejlesztési koncepciójával összhangban -melyben a településfejlesztés kiemelt prioritásai között szerepel a turizmusfejlesztés és az ipari- gazdasági termelés hatékonyságának fokozása, a mezőgazdasági termékek helyben történő feldolgozása, ipari-gazdasági termelő tevékenység lehetőségének megteremtése és a település belterületének tehermentesítése új iparterületek kijelölésével– készültek el településrendezési tervei.

Egervár Község Önkormányzati Képviselő Testülete 109/2004. (XI. 25.) számú határozatával elfogadta a település szerkezeti tervét, és 15./2004. (XII. 01.) számú rendelettel jóváhagyta a helyi építési szabályzatot. Az azóta eltelt időszakban módosításra is került.

A jelenleg hatályos tervek:

- Településszerkezeti terv: 79/2012. (XI. 30.) önk. határozattal elfogadott,
- Szabályozási terv és HÉSZ: 14/2012. (VI. 30.) sz. önk. rendelettel jóváhagyott tervdokumentáció.

A település meghatározó eleme a 74-es számú főközlekedési út. Ez a régi kereskedelmi útvonal a közelmúltig a település éltető ütőere volt, de a motorizáció és főként a teherforgalom megnövekedésével, az átmenő forgalom a települést terhelő tényezővé vált. Az eredetileg egyutcás településen a szőlőhegy lábáig terjedő lehetőség határáig új utcákat nyitottak. Ezek a lakóutcák ma kellemesebb környezetet jelentenek, mint a régebbi településrész. A település lakóira a közlekedés környezetterhelő hatásából nehezedő terhek az elkerülő út nyomvonalán történő útépítéssel enyhülni fognak.

A mai településszerkezet másik sajnálatos anomáliája az ipari használatú területek településközpontba való bántó beékelődése.

A településszerkezeti tervben lehatárolt lakásfejlesztési területek lehetővé teszik a ma 1 090 fős Egervár településfejlesztési koncepciója szerinti 1 300 fős községgé növekedését. A lakóterületek fejlesztésekor a szabályozási tervekben a táji, természeti, környezeti szempontokat (teleknagyság, beépítettség, épületmagasság, csendes övezet) érvényesíteni kell.

Településközponti vegyes terület övezeti besorolása a jelenlegi közintézményeknek is helyet adó terület, melynek része a katolikus templom és várkastély műemléki környezete is. A történelmi maghoz kapcsolódó további településközponti vegyes terület besorolási övezetek meghatározása azt a célt szolgálja, hogy a település központjának szerkezete új funkciókkal teljessédjön ki.

Egervár gazdasági területei jelenleg elsősorban a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó funkciókat hordoznak (sertés hizlaló, terménytároló, fafeldolgozó). A beruházások megvalósítása, meglévő tevékenységek folytatása, rendeltetési mód változtatások, valamint a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenység csak a környezetvédelmi kölcsönhatások ellenőrzése, a környezetvédelmi előírások és határértékek betartása alapján történhet, a szakhatóságok előírása szerint.

Egervárnak nincs Zalaegerszeggel közös közigazgatási határ szakasza, csak a települések sarkai találkoznak.

5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

5.1. A hatályos településfejlesztési koncepció és az Integrált Városfejlesztési Stratégia vonatkozó megállapításai

5.1.1. Zalaegerszeg hatályos településfejlesztési koncepciója

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepcióját az AOD Építész és Grafikus Iroda Kft. készítette, 2007-ben. A településfejlesztési koncepció Zalaegerszeg jövőképét – a partneri együttműködés alapján – az alábbiak szerint határozza meg:

A civil-szféra és a várospolitikai jövőképe: elérhető jövő

- Környezeti-természeti elérhetőség
- Társadalmi-gazdasági elérhetőség
- Települési/térségi-táji elérhetőség

A versenyszféra és a várospolitikai jövőképe: versenyképes jövő

- Környezeti-természeti versenyképesség
- Társadalmi-gazdasági versenyképesség
- Települési/térségi-táji versenyképesség

A várospolitikai jövőképe: a fenntartható jövő

- Környezeti-természeti fenntarthatóság
- Társadalmi-gazdasági fenntarthatóság
- Települési/térségi-táji fenntarthatóság

A Koncepció a nagytérségi (az európai, a magyarországi, a Nyugat-dunántúli regionális és a Zala megyei) fejlesztési programokkal összecsengő várospolitikai „egyetemes” célt így határozza meg:

„Környezeti-természeti, társadalmi-gazdasági, térségi-táji elérhetőség, versenyképesség és fenntarthatóság”.

Átfogó cél:

„Partneri együttműködés a várospolitikai és a verseny-szféra, a civil-szféra között, valamint a kistérség, az agglomeráció, a kistérségi településeivel és a nagytérség városaival a környezeti-természeti, a társadalmi-gazdasági és a térségi-táji adottságok kihasználására, a potenciálok kibontására”.

A koncepció három stratégiai irányt határoz meg:

- „A” Újrapozicionálás stratégiai irány
- „B” Offenzív stratégiai irány
- „C” Felkészítés, készségfejlesztési stratégiai irány

A stratégiai főirányok támogatására intézkedéseket dolgozott ki a koncepció.

■ „A” Újrapozicionálás stratégiai irány:

A külső és a belső feltételrendszer megváltoztatása, új fejlődési pályára állás.

- A döntés-előkészítést, az összehangolt város-, és térségmenedzsmentet segítő, célorientált egységes tervezési rendszer kialakítása, a tervezés társadalmisítása.
- Zalaegerszeg nagytérségi közlekedési kapcsolatainak újrapozicionálása

- Intermodális közlekedési és szállítási módok fejlesztése
- Zalaegerszeg és vonzáskörzete piaci pozícionálása, integrált marketing terv készítése
- Zalaegerszeg és térsége élhetőségi, versenyképességi feltételeinek javítása, a tájfenntartás társadalmi, gazdasági elismertetése (a területfejlesztés és a vidékfejlesztés harmonizálása)
- Érdekazonosságon alapuló partnerkapcsolat a Zalaegerszeg térségi településekkel: kistérségi, agglomerációs és kistérségi, valamint a környező városokkal
- Zalaegerszegi vállalkozói, gazdálkodói fórum, gazdaságpolitikai tanácsadó testület létrehozása

■ **„B” Offenzív stratégiai irány:**

A legtöbbet kihozni a külső erőforrások adta lehetőségéből. A tervi, szabályozási lehetőségekkel/mozgásterekkel harmonizáló, a piaci környezettel konform fejlesztési programok kimunkálása.

- Városi ingatlanvagyon-gazdálkodás, a városfejlesztés-rendezés és az önkormányzati ingatlanfejlesztés harmonizálása
- Zalaegerszeg város úthálózatának fejlesztése
- Vasúthálózat fejlesztése
- Zalaegerszeg város kerékpáros-hálózatának fejlesztése
- Vízellátás biztonságának növelése
- Zalaegerszeg és térsége szennyvízelvezetés- és kezelés
- Csapadécsatornák építése és karbantartása
- Felszíni vízfolyások rendezése, karbantartása
- Villamosenergia-hálózat fejlesztése
- Gázellátás
- Hírközlés szolgáltatás – felhasználói igény viszonyának alakítása, a beruházást visszafogó helyi előírások vizsgálata, módosítása.
- Iparfejlesztés feltételeinek megteremtése, termelőinfrastruktúra fejlesztés
- Zalaegerszeg és térsége környezetvédelme – levegő- és zajvédelem
- Zalaegerszeg és térsége környezetvédelme – föld és talajvédelem
- Zalaegerszeg és térsége környezetvédelme – vízrendezés, vízminőség javítás
- Zalaegerszeg és térsége környezetvédelme – hulladékgazdálkodás
- A környezetvédelem társadalmi, gazdasági elismertetése
- Rekreációs vonzerőfejlesztés
- Természetvédelem – országos és helyi természeti értékek védelme, biodiverzitás védelme
- Turisztikai vonzerőfejlesztés, települési, táji arculatfejlesztés, tájképgazdálkodás
- Települési örökségvédelem
- Arculatfejlesztés
- Településszerkezet fejlesztés

■ **„C” Felkészítés, készségfejlesztési stratégiai irány:**

Teljesítménymaximálás, a legtöbbet kihozni a városból a változó feltételek között, örökség-forrásgazdálkodás. A versenyképességet (versenyszféra) és az élhetőséget (civiliszféra) elősegítő, a városi fejlesztési-forrásokkal fenntartható gazdálkodás.

- Humán erőforrás fejlesztés intézményi hátterének biztosítása
- Az egészségügyi ellátás korszerűsítése, a szociális ellátás biztosítása
- Lakóövezeti fejlesztések, letelepedést segítő programok
- Sport és szabadidő létesítmények, rekreációs és sportturisztikai vonzerőfejlesztés
- Humán erőforrás fejlesztés (gazdaság konform szakemberképzés)
- Innovációs infrastruktúra fejlesztése és működtetése

5.1.2. Zalaegerszeg hatályos Integrált Városfejlesztési Stratégiája

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város hatályos Integrált Városfejlesztési Stratégiáját a BFH Európa Kft. készítette el 2009-ben, a Koller és társa Kft., a Linakron Kft. és a Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. közreműködésével. A 2009-ben készült Integrált Városfejlesztési Stratégia a „Városrehabilitáció 2007-2013 Kézikönyv a városok számára” című dokumentumok elvárásai szerint készült.

A Kézikönyv az alábbiakat mondja az IVS-ről: „Az IVS, mint új tervezési dokumentum bevezetését az indokolja, hogy a meglevő, jogszabályok által szabályozott tervezési-rendezési dokumentumok sorából hiányzott egy olyan középtávú, stratégiai szemléletű, megvalósítás orientált tervezési dokumentum, mely meghatározza a városok középtávú városfejlesztési gondolkodását. Az integrált városfejlesztési stratégia azt az integrált, területi alapú tervezési szemléletet kívánja megjeleníteni, mely ötvözi a különböző szakpolitikai megközelítéseket (pl. gazdaságfejlesztés, környezeti fejlesztés, közlekedésfejlesztés, társadalmi célok megvalósítása, stb.), összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közsféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Az integrált megközelítés további eleme, hogy a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, megvalósítási és fenntartási módját szinergikusan kezeli.”

Fentiek alapján tehát az IVS egyfajta középtávú, de területi alapú és megvalósítás orientált stratégiai fejlesztési dokumentum. Az IVS során le kellett bontani a városban elkészült stratégiák hosszú távú céljait középtávú célokká, továbbá ezeket egymással szinergiában álló, területi megközelítésű stratégiai célokká kellett formálni. Ennek megfelelően az IVS összegezte a hatályos fejlesztési stratégiai dokumentumok (Zalaegerszeg MJV Településfejlesztési Koncepciója, Zalaegerszeg MJV Operatív Programja és a Zalaegerszegi Kistérség Területfejlesztési Stratégiája), továbbá a párhuzamosan készült és elfogadott Zalaegerszeg MJV Településrendezési terv főbb megállapításait, mindezt kiegészítve az egyes elfogadott ágazati programok fentiekben nem szereplő, releváns céljaival.

Tartalmazza továbbá az IVS a megvalósítás pénzügyi és szervezeti feltételeinek, kereteinek kialakítására tett javaslatot is. A megvalósítás orientáltságot szolgálta a partnerség felkutatása és bevonása a tervezési folyamatba, társadalmi egyeztetések során. Az egyeztetésekre 2008. első negyedévében került sor.

Az IVS területi alapú megközelítésű fejlesztési dokumentum. A Kézikönyv a dokumentumtól mind a helyzetelemzés, mind a fejlesztési célok, tevékenységek, mind azok megvalósításának eszközei tekintetében városrész szintű lebontást várt el. A városrészek lehatárolása során az IVS az alábbi módszertani szempontokat vette figyelembe:

- az IVS hézagmentesen kell, hogy lefedje a várost,
- az egyes lehatárolt városrészek alkalmasak gazdasági-társadalmi szempontból központi, vagy rész-központi funkciók ellátására,
- a városrészeknek lehetőség szerint sajátos, a környezetétől elkülönülő, egységes jellemzőkkel leírható területi egységeknek kell lennie,
- a megvalósítás orientáltságot is szem előtt tartva, a területi szinten megfogalmazott céloknak területi alapú képviseletét kell tudni biztosítani a városi közgyűlésen belül,
- az egyes városrészek középtávú céljainak a városon belüli súlyuk szerint rangsorolása szükséges, mert a rendelkezésre álló, illetve bevonható pénzügyi, humán és szervezeti erőforrások korlátosak,
- a lehatárolt városrészek ne legyenek se túl nagyok és heterogének, ugyanakkor ne is aprózódjon el a város területi fejlesztési struktúrája,
- ahol az alacsony státuszú lakosok¹ és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató tekintetében magasabb, mint 50%, azon területeket lehetőség szerint egy városrészen belül szerepeltette, elősegítve ezzel hatékony anti-szegregációs politika megvalósíthatóságát.

¹ Alacsony státuszú lakos: rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező és 8 osztálynál nem magasabb iskolai végzettséggel rendelkező aktív korú lakos.

A fenti elvek alapján, a korábbi fejlesztési dokumentumok figyelembe vételével, illetve a városi szakemberekkel egyeztetett módon hat, azaz 6 városrész került lehatárolásra. Az egyes városrészekben belül további „részterületeket” határoltak le. Az egyes városrészekre és részterületekre külön-külön elemzések készültek.

- **„Funkcióbővítő város-rehabilitációs akcióterület”** – a városközpont rehabilitációs területe, melyen az elsődleges cél a történeti és az új városközpont egyesítésének megvalósítása
- **„Szociális célú város-rehabilitációs akcióterület”** – az északi városrészben feltárt szociális szegregátumok területe, amelyek szociális típusú beavatkozásokat igényelnek
- **Déli Vasúti ipari övezet akcióterület** - elsősorban ipari, barnaövezetes fejlesztések megvalósításának területe, melyek célja a terület rendezése és revitalizálása
- **Északi városrész akcióterület** – komplex fejlesztési terület, amelyet a városrész földrajzi megközelíthetőségének és közúti feltárásának javulása, továbbá a beépítetlen, rendelkezésre álló terület megléte biztosít
- **Nyugati ipari övezet fejlesztési akcióterület** – elsődleges célkitűzés a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése
- **Alsóerdő Városfejlesztési Akcióterület** - elsősorban közjóléti, kulturális, környezetvédelmi, zöldövezeti illetve ezekhez kapcsolódó egészségturisztikai, üdültetési, gazdaságfejlesztési célok megvalósítását szolgáló akcióterület.

5.1.3. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A Zalaegerszegi kistérségben, a 2004-2011 közötti időszakban, az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében az alábbi pályázatok részesültek támogatásban (a lista a 20 legnagyobb támogatású projektet tartalmazza)*:

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	76. sz. főút Zala megyei szakasz 11,5 t-s burkolat erősítése a 27+217- 53+933 km sz. szakaszon (2009)	Zalaegerszeg	9 285 194	9 285 194
Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	Bajánsenye-Boba vasútvonal ETCS 2 telepítése (2009)	Zalaszentiván	7 238 700	7 238 700
Zala Megyei Önkormányzat	Kardiológia és Szívsebészeti Centrum kialakítás és infrastruktúrafejlesztés a Zala Megyei Kórházban (2011)	Zalaegerszeg	4 303 946	4 782 162
Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata	Zalaegerszeg történelmi városközpont rehabilitációs és revitalizációs program (2009)	Zalaegerszeg	899 970	1 557 350
Zala Megyei Önkormányzat	Sürgősségi centrum (S01) kialakítása a Zala Megyei Kórházban (2010)	Zalaegerszeg	636 927	707 696
Budapesti Gazdasági Főiskola	Információtechnológiai és Gazdasági Információs Tudásközpont (Infocentrum) barnamezős fejlesztése (2009)	Zalaegerszeg	597 000	622 000
Önkormányzati Társulás Vaspör és térsége szennyvízelvezetésének megoldására	Vaspör és térsége szennyvízelvezetése (2011)	Vaspör	582 076	686 949
Zala Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézete, Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsága	Hálózatos együttműködés a minőségi közoktatásért a Nyugat-dunántúli régióban (2010)	Zalaegerszeg	512 080	512 080

* Forrás: TeiR – REMEK adatbázis

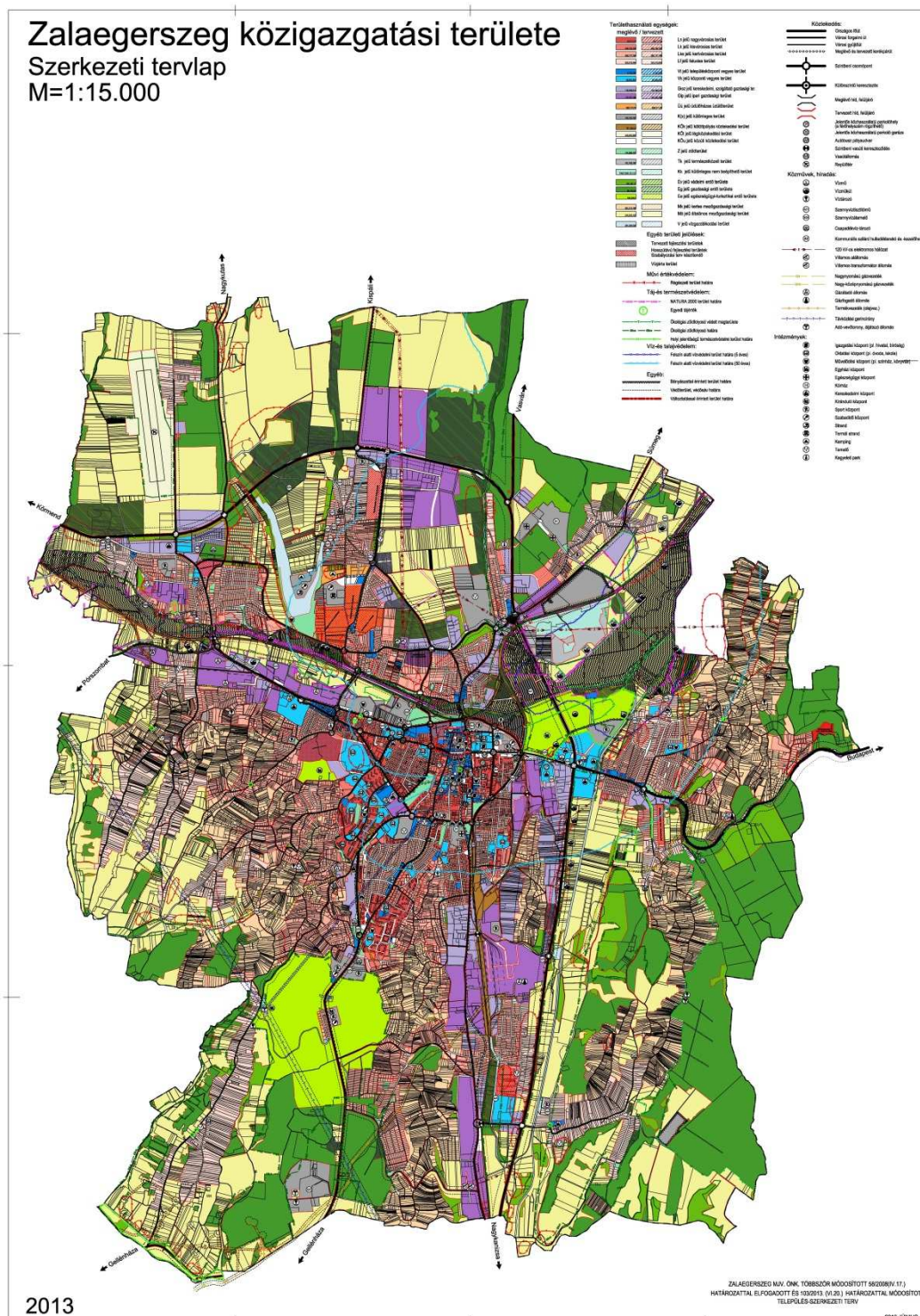
Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Egervár Község Önkormányzata	"MINDENNAPI ÉLET A KÉSŐRENE SZÁNSZ VÁRKASTÉLYOKBAN" Élményturisztikai, színházi, kulturális, oktatási és látogatóközpont az egervári Nádasdy-Széchenyi-várkastélyban (2010)	Egervár	491 327	590 750
Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata	Inkubátorház létrehozása Zalaegerszegen (2009)	Zalaegerszeg	398 874	498 967
Becsvölgye Községi Önkormányzat	Becsvölgye község szennyvízkezelésének fejlesztése (2011)	Becsvölgye	281 171	330 789
Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége	KISOSZ ERNYŐ - A mikro és kisvállalkozások humán erőforrás fejlesztéséért (2010)	Zalaegerszeg	277 468	277 468
Észak-zalai TISZK Szakképzés-szervezési Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	A TISZK rendszer fejlesztése az Észak-zalai TISZK keretei között működő szakképző intézményben (2010)	Zalaegerszeg	228 288	228 288
Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata	Zala jobb parti városrész csapadékvíz-elvezető hálózat rekonstrukciója, fejlesztése (I. ütem) (2010)	Zalaegerszeg	207 856	244 536
Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata	A zalaegerszegi iskolák informatikai infrastruktúrájának fejlesztése (2010)		203 458	203 458
Zalaszentiván Község Önkormányzata	Kerékpárút-hálózat fejlesztés a Zala Völgyében Zalaszentivánon (2010)	Zalaszentiván	198 545	265 435
Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata	A Göcseji út, Mártírok útja, Köztársaság út, csomópontja átépítése (2010)	Zalaegerszeg	171 172	228 229
Zala Megyei Önkormányzat	Zala Megyei Kórház Perinatális Intenzív Centrumának fejlesztése (2011)	Zalaegerszeg	168 000	186 667
Sitform Bútorgyár Betéti Társaság	Jelentős foglalkoztatási hatással járó ipari infrastrukturális fejlesztés Zalaegerszegen (2011)	Zalaegerszeg	134 508	448 364
"ANTON" Szerszámgyártó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Komplex vállalati technológia fejlesztés az Anton Kft-nél (2011)	Zalaegerszeg	134 063	446 876
ÖSSZESEN			26 950 623	29 341 958

6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

A város hatályban lévő településrendezési eszközei:

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város településszerkezeti tervét a közgyűlés az 58/2008. (IV. 17.) számú határozatával, annak módosítását a 191/2008. számú, a 146/2009. számú, a 238/2009. számú, 28/2010. számú, 178/2010. számú, valamint a 103/2013. (VI. 20.) számú önkormányzati határozattal hagyta jóvá.

15. ábra Zalaegerszeg szerkezeti terve (2013)

A helyi építési szabályzatot és annak mellékletét képező szabályozási tervet a 13/2008. (IV. 25.) számú önkormányzati rendelet, annak módosítását a 31/2008. (IX. 19.), a 37/2008. (X. 22.), a 29/2009. (VI. 30.), a 45/2009. (XI. 27.) a 13/2010. (III. 19.), a 19/2010. (V. 25.), a 27/2010. (IX. 24.), a 56/2010. (XII. 23.), a 18/2011. (VI. 29.), a 24/2011. (IX. 23.), a 31/2012. (VI. 29.), valamint a 24/2013. (VI. 28.) számú önkormányzati rendelet állapította meg.

A településfejlesztési koncepciót Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata 180/2007. számú határozattal elfogadta. A településfejlesztési koncepció megfogalmazza a településszerkezet fejlesztésének általános célját és részletezi a kívánt intézkedéseket a következők szerint:

■ **Általános célok**

- Térséget érintő közlekedésszerkezeti változások determinációinak városszerkezeti követése.
- Közlekedésben, használati és élhetőségi minőségben magasabb szintű városközpont létrehozása.
- A Zala folyó északi felének gazdasági, lakó és üdülőterületi fejlesztése, a várostest és az északi területek közlekedési és funkcionális kapcsolatainak erősítése.
- Zártkertek területhasználat-változásának városszerkezetbe illesztése.

■ **Az intézkedés ismertetése, a szükségesség indoklása**

- Közlekedésszerkezeti változás: meg kell teremteni a gyorsforgalmi út és a város kapcsolatát északkeleti és keleti irányból.
- A zalalövői vasútvonal áthelyezésével létrejövő jelenlegi vasúti nyomvonal városi úthálózatba kapcsolásával, kiépítésével e nyomvonal menti területek fejlesztését elő kell készíteni.
- A várostesthez kapcsolni a jelenleg elszigetelt Páterdomb városrészt.
- A vasúthálózat és a vasúti szállítás átrendeződésének megfelelően kell meghatározni a jelenlegi vasútállomás jövőbeni szerepeit és e szerepnek megfelelően kell meghatározni a várható területigényét.
- A városközpont területét az átmenő forgalomtól mentesíteni kell (forgalomcsillapítás, közlekedési rend átszervezés).
- Fel kell értékelni a gépjármű közlekedés alól felszabaduló városközponti területeket a gyalogos közlekedés, a köztéri funkciók (vendéglátás, rendezvények) és a zöldterület számára.
- A közintézmények, kulturális és igazgatási intézmények fejlesztési területeit biztosítani kell a szabályozási terv eszközeivel.
- A város északi felének fejlesztése: Kaszaháza - Neszele közötti lakóterület fejlesztése.
- A Kaszaháza - Neszele közötti terület északi szélvédelmét erdőtelepítéssel meg kell valósítani, a város északi kitétségét meg kell szüntetni.
- A gébárti üdülőterület fejlesztésével a város idegenforgalmi szerepét kell növelni.
- A Zala folyó völgyének minőségi zöldterületi funkcióját kell megteremteni a történelmi várostest és a fejlesztés alatt lévő északi városrész közötti központi sávban.
- A túlzott lakóterületi területkijelöléseket meg kell szüntetni és fejlesztési ütemeket kell meghatározni annak érdekében, hogy a településrészek és ezzel együtt a város kompakt zárt szerkezetet alkosson bármely fejlődési időszakában.
- A zártkerti területeket a tényleges hasznosításuknak megfelelően terület-felhasználási egységekre kell bontani.
- A zártkerti lakásépítés lehetősége esetén egyértelmű és szigorú feltételrendszert, szabályozást kell meghatározni a tájkép és jellemző tájhasználat védelme érdekében, valamint az infrastruktúrájában és szolgáltatásaiban működtethető város érdekében.
- Az alulhasznosított területek újrapozícionálása (üzemi, vasúti, intézményi és rombolt területek).

Zalaegerszeg településrendezési eszközei a hatályos településfejlesztési koncepcióval összhangban készültek. A településrendezési eszközök készítése során fontos szempont a város egyedi adottságainak, értékeinek (mind a táji, mind az épített környezeti értékek) megóvása.

6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

■ Területfelhasználás

A település közigazgatási területe a fejlesztés és építés szempontjából beépítésre szánt (beépült vagy a terv alapján távlatában beépülő) és beépítésre nem szánt területre tagozódik (*ld részletesen: I.14.1.3. fejezet Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek*).

A beépítésre szánt területek felhasználása, ill. a belterületek bővítése csak ütemezetten, műszaki, környezeti és gazdasági szempontból szigorú feltételekhez kötötten, a fejlesztésben érdekelt finanszírozásában valósíthatók meg.

A település szerkezete földrajzi, vízrajzi, közlekedési és területhasználati szerkezetek összessége. A földrajzi-, vízrajzi szerkezet, összességében tájhasználati szerkezet egy település, így Zalaegerszeg esetében is adottság, melyhez a társadalom által létrehozható elemekkel igazodni kell.

A város településszerkezeti vizsgálatának eredményeként a szerkezet és területhasználat jelentősebb problémáit a következő felsorolásban lehet összegezni:

- A város közlekedés-szerkezetének hálózati rendszeréből hiányzik a Vizsla-patak völgye és a Válicka-völgy (Zrínyi Miklós út) közötti kapcsolat. A Jánka-hegyen keresztüli átkötést a városközponttól különböző távolságokban több ponton célszerű kialakítani a különböző forgalmi kapcsolatok legrovidebb lebonyolíthatósága érdekében.
- A városközpont közlekedési rendszere – különösen a kelet-nyugat irányú – egy útvonalra koncentrálódó forgalmi terhelése a központot északi és déli részre kettéválasztotta. A központ élhetősége a közlekedés terhelése, a közterek minősége, a városközponti funkciók összetétele és minősége nem megfelelő. Hiányzik a városközpont státusza.
- A város kerékpáros közlekedése infrastruktúrával korlátozottan rendelkezik.
- A város szerkezetében több helyen vannak alulhasznált, korábban beépített területek, roncsterületek, melyek a törvényben megfogalmazott, a területekkel való takarékos bánás elvének nem felelnek meg. E területek újrahasznosítását lehetővé kell tenni.
- A város északról nyitott, szeles, melyen erdőtelepítésekkel a jövőben változtatni kell.
- A vasúti közlekedési infrastruktúra – nyomvonal, megálló, vasútállomás és a minőség – nem felel meg az átstrukturálódó vasúti közlekedésnek, a lakosság igényének, a vasúti közlekedés jövőbeni megkívánt szerepének.
- A lakó- és gazdasági területek térbeli elhelyezkedése, szomszédsága, és ebből adódóan a lakóterületeket érintő környezeti terhelés a város több pontján problémát okoz.
- A zártkertek egyes részeinek tényleges használata, a szórvány lakóterületek kialakulása, a zártkerti ingatlanok túlépítettsége ellentmondásban van.
- A városba vezető főutak, ezen belül elsősorban az Ola - Hock János, Balatoni, Zrínyi és Kaszaházi utak forgalmi terhelése az út menti családi házas lakóterületek élhetőségét tönkretette. A területeken megkezdődött, és a jövőben folyamatosan megvalósuló rendeltetésváltozást a szabályozás során figyelembe kell venni, és a lehetséges kedvező irányok szerint kell tervezni.

■ Közlekedés

- Regionális és nemzetközi kapcsolatok fejlesztése
- Országos hálózatba való kapcsolódás körülményeinek javítása
- Gyalogos és kerékpáros közlekedés biztonságossá tétele, tudatos, gyalogos-központú közlekedési koncepció megvalósítása

- A helyi és helyközi tömegközlekedés biztonságos és akadálymentes üzemeltetéséhez szükséges feltételek megteremtése
- Közúthálózat fejlesztése a fenti célok szem előtt tartása mellett, azok elsőbbségének tudatában
- Parkolási igények teljes körű kiszolgálása
- Forgalmi rend átszervezése a városmagot elkerülő utak fejlesztésével, bővítésével
- Forgalmi felülvizsgálatok, szükség szerinti bővítés, fejlesztés – új utak építése
- Új útszakaszok és csomópontok építése
- A vasúti pálya és a pályaudvar áthelyezése, figyelembe véve közúti és városépítési szempontokat is. A jelenlegi közúti-vasúti keresztezéseket külön szintűre átépíteni
- Új, belső tehermentesítő út építése a megszűnő vasúti pálya nyomvonalán.

■ Természetvédelem

A település természeti értékeit a Zala és a Válicka menti vízparti társulások és a település erdői képezik. A két vízfolyás része az ökológiai hálózatnak, a Zala-völgy nagy része egyben Natura 2000 terület is. Az értékes természeti területek jelentős részén azonban a védettség nem megoldott.

Helyi védelemre javasolt területek:

- Csácsi arborétum
- Gébárti tó
- Válicka völgy
- Pálosfai patak völgye
- Alsó erdő
- Ebergényi tölgy
- Bazitai Szelídgesztenye
- Botfai vadgesztenyék

■ Táj- és településszerkezet védelem és fejlesztés

- Az egyes településrészek között beépítetlenül maradó zöldsávokat vagy egyéb eltérő városképi karaktert elősegítő szabályozást kell előírni.
- A (volt zártkerti) kertgazdasági területek beépítésre szánt területté való átminősítése akkor támogatható, ha az adott területen a tervezett funkcióhoz nélkülözhetetlen közterületek kialakíthatók, a közművek elhelyezhetők. Lakó funkcióra akkor javasolható a terület átminősítése, ha a humán infrastruktúra és a közszolgáltatások is biztosíthatók.
- Zala völgy revitalizációja és megnyitása
- Fejleszteni kell a város kapcsolatát a méltatlanul mellőzött Zala völgygel.
- Külső városrészek zöldfelületi fejlesztése
- A belváros kielégítő zöldfelületi ellátottságát a külső városrészek részére is biztosítani kell. Alapvető az utcák legalább egyoldali fasorral való telepítése. Ugyanakkor a rendelkezésre álló területeken újabb rekreációs zöldfelületek létesítésére is igény lenne. A volt laktanya területének rendezése és zöldfelületi fejlesztése kézenfekvő lehetőségként kínálkozik.
- Erdőterületek fejlesztése
- Andrásida és Pózva között létesített 200-300 méter szélességű összefüggő erdősáv jelentős szélcsökkentő és porfogó hatást fejthetne ki.

■ Környezetvédelem

Levegőtisztaság- és zajvédelem

- A levegőminőség állapota romlásának megakadályozása érdekében új légszennyező források telepítése csak a legjobb elérhető technika alkalmazása mellett történhet.
- A belváros zaj- és légszennyezettségi állapotának javítása az átmenő forgalom csökkentésével kedvező irányba mozdítható el.
- A pontos helyzetértékeléshez és a konkrét intézkedések meghatározásához szükséges lenne egy átfogó zajtérkép készítése.

Talaj- és termőföld védelem

- A talaj- és termőföld védelme érdekében elengedhetetlen a már most is meglévő talajszennyező tevékenységek/állapotok megszüntetése/felszámolása. A még felderítetlen szennyezések feltárására lehetőség nyílik a beruházások/fejlesztések során.
- A termőföldállomány megőrzése érdekében termőföldet – más célú hasznosítás okán - művelésből kivonni csak abban az esetben lehet indokolt, amennyiben a tervezett beruházás más területen nem valósítható meg, illetve amennyiben a beruházás megvalósítása bizonyítottan nagyobb előnyökkel jár, mint a termőföld elvesztésének hátránya.

Hulladékgazdálkodás

- A szelektív hulladékgyűjtési- és hasznosítási rendszer nagyjából kialakításra került. A rendszer további fejlesztéséhez a meglévő, hulladékgazdálkodási területként funkcionáló területek elegendőek, azok bővítésére nincs szükség.
- Az állati eredetű hulladékok kezelésére megfelelő gyűjtő- és ártalmatlanító rendszer kialakítása szükséges.

■ Környezetbiztonság

- Szükséges a még fel nem tárt környezetszennyezések folyamatos feltérképezése.
- A városban működő veszélyes ipari üzem veszélyességi övezetei határainak megállapítása.

A TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGÁLLAPÍTÁSAI A KÖVETKEZŐK:

1. A korábbi településszerkezeti tervben beépítésre szánt terület fejlesztési lehetőségét későbbi fejlesztési ütembe sorolva, a településszerkezeti terv a tervezett rendeltetést meghatározza, de a területre szabályozási terv készítését írja elő. Ilyen területek a következők:

- Andrásida városrészben a Körmendi út és Kutasi út háromszögében az egykori kavicsbánya területe, ahol fejlesztési lehetőség szabályozási terv készítését követően, és ennek keretében geológiai vizsgálat függvényében lehetséges.
- A Kaszaháza és Neszele városrész között, a Gébárti úttól délre lévő terület (ún. Kaszaházi fennsík) északi fele településközpont vegyes rendeltetésbe sorolt, melynek szabályozása a tőle délre lévő területek fejlesztésének függvényében később állapítható meg.
- Ságod városrész lakóterületétől észak-keletre kijelölt falusias lakóterület fejlesztése később elkészülő szabályozás alapján történhet.
- Bozsok városrészben a Bozsoki utcától keletre lévő meredek domboldalon tervezett kertvárosias lakóterület fejlesztésének megkezdése később készülő szabályozási terv alapján történhet.
- Besenyő városrésztől délre a templom és temető alatt elhelyezkedő domboldalon a kertvárosias lakóterület fejlesztésének megkezdése később készülő szabályozási terv alapján történhet.

2. A településszerkezeti tervben terület-felhasználás szempontjából változást ugyan nem jelent, de a területfejlesztés ütemezésében későbbi fejlesztési ütemet jelöl ki a terv olyan területeken, ahol a városfejlesztési, városszervezési szándékok nem ismertek és azok pontosítása nélkül bármilyen fejlesztés megindítása az adott terület nem megfelelő hasznosítását eredményezné. Ilyen területeken a terv később kidolgozásra kerülő szabályozás elkészítését írja elő. E területek a következők:

- Honvédségi laktanya területének észak-nyugati része, mely a szerkezeti terven központi vegyes rendeltetést kapott, és amelynek szabályozása a városszervezési szándékok ismeretében később készíthető el.
- A történelmi városközponttól észak-nyugatra lévő gazdasági terület rendeltetése településközpont vegyes, mely terület szabályozását a városfejlesztési célok ismeretében később lehet elkészíteni.
- A Gébárti-tótól keletre, a korábbi tervben üdülő területként, különleges területként, zöld- és közlekedési területként szabályozott fejlesztési területeken a rendeltetés általános üdülő terület, mely terület szabályozása a fejlesztési szándékok ismeretében alakulhat ki.

3. A közlekedési szerkezet - ezen belül elsősorban a városközpontot érintő közlekedési szerkezet - változása átértékeli az egyes területek hasznosítási lehetőségeit. Ezek a következők:

- A zalalövői vasútvonal kelet-nyugat irányú szakaszának áthelyezése, útként történő hasznosítása jelentős változást eredményez a tervezett út és az Óla utca közötti területsávban. E terület egy részén a jelenlegi lakóterületi hasznosítás a településközpont vegyes rendeltetés irányába fog változni.
- A Balatoni út forgalmi helyzetéből, környezeti terheléséből következően a csácsi városrészben a használatukban leértékelődött lakóingatlanok területén, a Balatoni út északi oldalán a kertvárosias lakóterület helyett településközpont vegyes övezet található.
- kialakuló közlekedési szerkezet

1. számú belső körgyűrű – a forgalomcsillapított határ vonala

Az 1. számú belső körgyűrű a városközpont csillapított forgalmú területeinek közvetlen határoló létesítménye. Ezen a határoló vonalon belül a közutak gépjárműforgalma korlátozott, egyes szakaszokon teljes kizárással. Az utak a tömegközlekedés, a parkolási létesítmények megközelítése, illetve a célforgalom számára lesznek fenntartva.

A gyűrű felépítése, elemei:

Október 6. tér – Budai Nagy Antal utca – Járum Ferenc utca – Mártírok útja – Eötvös J. utca – Tompa M. utca – Kossuth Lajos utca egy rövid szakasza – Berzsényi Dániel utca – Kovács Károly tér.

2. számú belső körgyűrű - a belső átmenő forgalom kizárása

A 2. számú belső körgyűrű a városközpontot jelenleg terhelő településen belüli átmenő forgalom számára kínál alternatív útvonalat. Funkcióját tekintve egyfajta előosztályozó, előszűrő feladatot lát el, a belső körgyűrű terhelését csökkentve.

A gyűrű felépítése, elemei:

A vasúti nyomvonalon építendő új tehermentesítő út – Kert utca és meghosszabbítása – Arany János utca – Platán sor egy szakasza - Göcseji utca (Petőfi Sándor utca).

A közlekedési szerkezet pozitív hatásai

- Forgalomcsillapított, „élhetőbb” belváros
- Az autóbusz pályaudvar bővíthető, átalakítható, közúti kapcsolata megfelelő módon kiépíthető lesz
- A történelmi városrész visszakaphatja néhai arculatát, különös tekintettel a Mária Magdolna rk. templom környezetére;
- A belvárosban lehetőség nyílik parkos, ligetes területek, sétálóutcák kiépítésére
- Páterdomb hiányos közúti kapcsolatainak problémája megoldható
- A városközpont környezetében lehetőség nyílik parkolási létesítmények kedvezőbb feltételek mellett történő megvalósítására (nincs átmenő forgalom, helyigény megoldott).

A hatályos településszerkezeti terv az alábbi legújabb módosításokat tartalmazza (103/2013. (VI. 20.) önk. határozattal elfogadva):

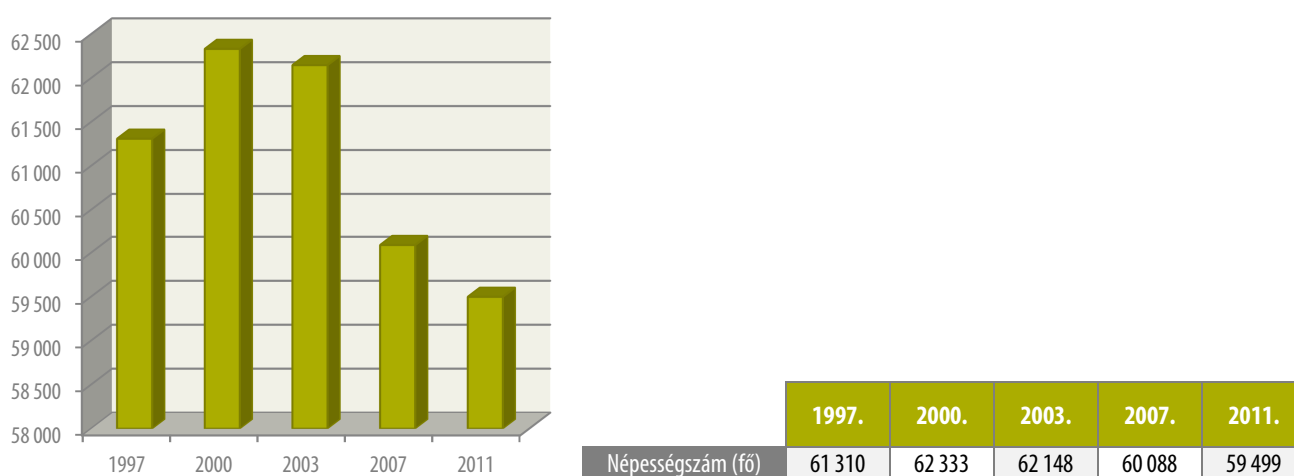
- Botfai sportpályától nyugatra lévő ingatlanok különleges beépítésre nem szánt területbe sorolása
- A 0332/31 hrsz-ú ingatlan különleges beépítésre nem szánt területbe sorolása
- A Béke Ligeti Általános Iskola (2423 hrsz.) Bíró Márton út felőli részének rendeltetés-módosítása
- Vakaroshegy 22618 hrsz-ú ingatlan beépítésre szánt területbe sorolása
- Andrásida temető melletti 7265 hrsz-ú ingatlan rendeltetés-módosítása
- Gébárti út, 0575/23, 0575/24 hrsz-ú ingatlanok beépítésre szánt övezetbe sorolása
- Kosztolányi – Kossuth út tömbbelső szabályozás-módosítás
- Zalalövő-Zalaegerszeg-Delta megvalósult vasútvonalat érintő ingatlanok szabályozás-módosítása

7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

7.1. Zalaegerszeg alapvető demográfiai mutatók tükrében

Zala megyében a 2011. évi népszámlálás időpontjában Zala megye lakosságának 56%-a az itt található tíz város valamelyikében (21%-a a megyeszékhelyen, 17%-a Nagykanizsán) élt. Számuk tíz év alatt 4,9%-kal csökkent, ezen belül Zalaegerszegen kisebb (3,5%-kal), míg Nagykanizsán ennél nagyobb mértékben 5,9%-kal.

A Zalaegerszeg környékén végbemenő agglomerációs folyamatokat jelzi, hogy az elmúlt tíz évben 10%-os vagy afeletti népességnövekedés mindössze 17 zalai községben történt, közülük nyolc Zalaegerszeg közvetlen környezetében helyezkedik el.

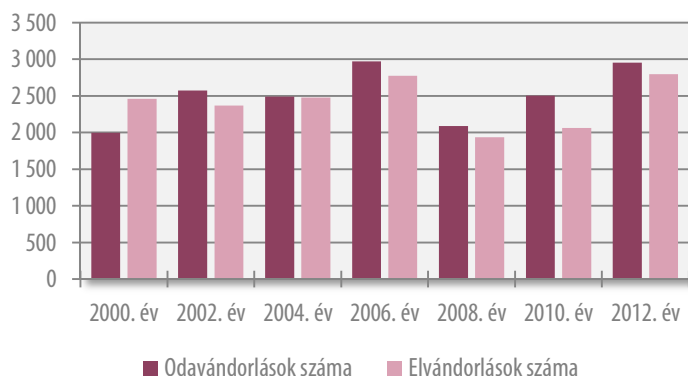
1. diagram Zalaegerszeg lakónépességének alakulása 1997 és 2011 között

(Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város népesség nyilvántartása 2007., továbbá KSH 2011. évi népszámlálás)

Zala megyében 2001 és 2011 között mind a városokat – így Zalaegerszeget is –, mind a községeket a születések és halálozások negatív egyenlege jellemezte, emiatt előbbieknél 7,0 ezer, utóbbiaknál 9,9 ezer fős csökkenés következett be. A vándorlási különbözet a városok esetében negatív volt, összességében meghaladta az 1 200 főt, míg a zalai községekben közel háromezerrel többen telepedtek le, mint ahányan elköltöztek onnan.

Ezen időszakban Zalaegerszeg esetében a természetes fogyás –1 971 fő volt, míg a vándorlási különbözet is –197 fő volt. Ennek megfelelően Zalaegerszeg 59 449 fős lakónépessége, a 2001. évi százalékában 96,5%, ami a megye településtípusait tekintve a legkisebb arányú lakónépesség-csökkenés.

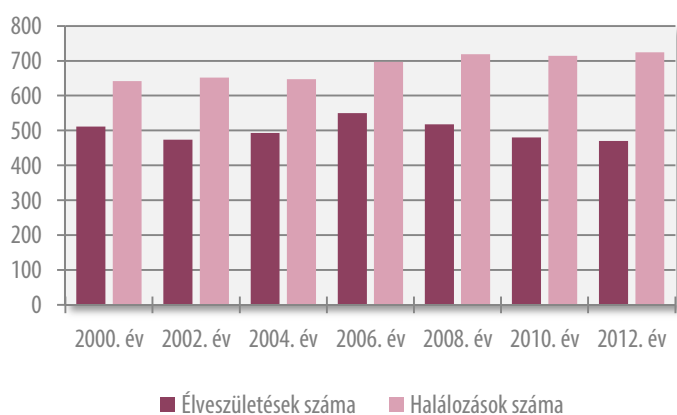
Összehasonlításképpen ugyanezen időszakban a Szombathelyi adatok: a természetes fogyás –2 407 fő volt, míg a vándorlási különbözet –629 fő volt. Ennek megfelelően Szombathely 78 884 fős lakónépessége, a 2001. évi százalékában 96,3 %. Ez azt mutatja, hogy Zalaegerszeg népességmegtartó képessége valamelyest jobb, mint Szombathelyé a két népszámlálás közötti időszak tekintetében.

Zalaegerszeg vándorlási egyenlege pozitív, azaz 2000 és 2012 között összességében 17 572 fő vándorolt be, míg 16 870 fő vándorolt el, ami 702 fős többletet jelent. A vizsgált időszakban az egyetlen év, amikor nagyobb volt a városból az el-, mint bevándorlás, az a 2000. év volt. Ekkor majd 500 fő volt a vándorlási mínusz, s ezt figyelembe véve, azóta minden egyes évben annival többen vándorolnak be, hogy ez a 700 fős többlet létrejött 2012-re.

2. diagram **Vándorlási adatok, 2000-2012**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

Zalaegerszegen - mint ahogy az országban -, a halálozások száma meghaladja az élveszületéseket. 2000 és 2012 között összességében 4 795 fő hunyt el, míg 3 496 gyermek született, ami 1 299 fős természetes fogyást jelent. Ezt a népességfogyást nem tudta ellensúlyozni a vándorlási többlet, így a város lakónépessége folyamatosan csökken. Sajnos az utóbbi évek tendenciája sem kedvez a demográfiának, mert évről évre nő a halálozások száma, míg az élveszületéseké csökken, azaz nő a természetes fogyás ollója. Ez egyértelműen visszaigazolja a lakosság rendkívüli elöregedését.

3. diagram **Születési adatok, 2000-2012**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

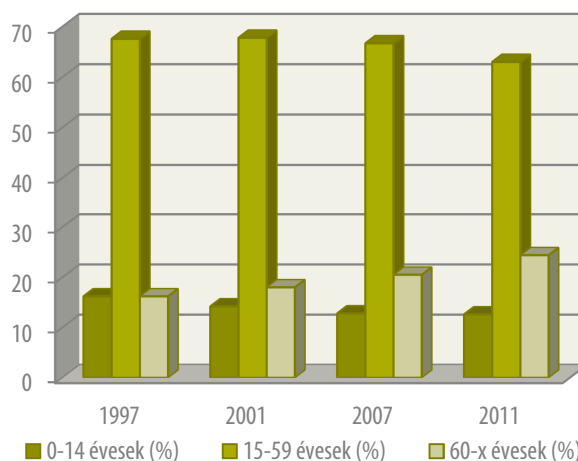
Népesség kor és nem szerinti összetétele	1997.	2001.	2007.	2011.
0-14 évesek (%)	16,2	14,2	12,8	12,6
15-59 évesek (%)	67,6	67,8	66,7	63,0
60- x évesek (%)	16,2	18,0	20,5	24,4
Férfiak aránya (%)	47,9	47,6	47,4	47,1
Nők aránya (%)	52,1	52,4	52,6	52,9
Élveszületések száma (fő)	530	474	537	487
Halálozások száma (fő)	623	641	721	736

1. táblázat **A népesség kor és nem szerinti összetételének alakulása 1997 és 2011 között**

(Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város népesség nyilvántartása 2007., továbbá KSH 2011. évi népszámlálás)

A népesség életkor szerinti összetételében megmaradtak, illetve visszatükröződnek a korábbi évek tendenciái, azaz a gyermekvállalási hajlandóság mérséklődése révén csökken a 14 év alattiak aránya, miközben a javuló életkörülmények hatására bekövetkező élettartam emelkedés az időskorúak arányának látványos emelkedését eredményezte. A nők aránya tovább nőtt a népességben belül.

Az 1990. évi népszámlálás során 142 683 fő (a becsült cigány lakosság 32%-a), a 2001. évi népszámlálás során 190 046 fő (33–34%) vallotta magát cigány nemzetiségűnek. Zalaegerszegen 627 fő (1,0 %), míg 2011-ben 859 fő (1,4 %) a magát cigány nemzetiségűnek vallók aránya.

4. diagram A népesség kor szerinti összetételének alakulása, 1997-2011

A 2011-es népszámlálás alkalmával a Zalaegerszegen élő lakosság 3,7%-a vallotta magát valamely nemzetiséghez tartozónak.

■ Gazdasági aktivitás, foglalkoztatottság

A 2011. évi népszámlálás szerint Zalaegerszegen a 15-74 éves korosztály 49,65%-a volt gazdaságilag aktív, míg ugyanezen mutató 2001-ben 60% volt. Ez azt jelenti, hogy a munkaerőpiacon az aktív korú lakosok mekkora hányada van jelen foglalkoztatottként és munkanélküliként. 2011-ben 27 063 volt a foglalkoztatottak (aktív kereső + gyermekgondozási ellátás mellett dolgozó + nyugdíj járadék mellett dolgozó) száma, míg a munkanélkülieké 2 513.

A városban tehát 27 063 fő minősült foglalkoztatottnak 2011-ben, míg 2001-ben 28 000 fő.

Összehasonlításképpen Zala megye teljes népességének 47%-a tartozott a gazdaságilag aktívak csoportjába, ami 1,4 százalékponttal felülmúlta az országos mutatót, a főváros és a megyék sorában pedig a hatodik legmagasabb értéket képviselte. Látható, hogy a megyeszékhely mutatója – csökkenése ellenére is – kiemelkedő a Zala megyében és országosan is.

A gazdasági aktivitás nemenkénti vizsgálata jelentős előnyt mutat a férfiak javára (férfiak 54,2%; nők (45,7%)), de a megye egészét vizsgálva megmarad ez az egyensúlytalanság, bár kisebb mértékben (férfiak 52,6%, nők 41,4%). Az inaktív keresők között pedig a nők jelentős túlsúlya mutatkozik (Zalaegerszegen férfiak 22,6%, nők 34,6; a megyében férfiak 24,1%, nők, 37,6%).

A munkaképes korú népességhez viszonyítva a foglalkoztatott vagy munkanélküli férfiak együttes aránya ugyancsak a megyeszékhelyen volt a legmagasabb (67%), de a nem megyei jogú városokban, valamint a községek átlagában közel hasonló szintet, 64–65% mutatott. A csak nyugdíjból, járadékból élő férfiak és nők is a megyeszékhelyen képviselik a legkisebb (21, illetve 30%) népességben belüli arányt.

A foglalkoztatási szerkezetében továbbra is hangsúlyos (30%) szerep jut az iparnak, azon belül is a feldolgozó iparnak Zalaegerszegen.

7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

■ Képzettség-műveltség

Az általános tendenciákhoz hasonlóan Zala megyében is jelentősen nőtt az iskolázottság színvonala. Valamennyi végzettség tekintetében számottevő volt a javulás, elsősorban azonban a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma és aránya nőtt. Ezen tendencia a megyeszékhely, Zalaegerszeg esetében is jól megmutatkozik, ahol is jelentősen csökkent a 8 osztálynál alacsonyabb végzettségűek hányada, miközben a felsőfokú végzettségűeké nőtt.

Zala megye Településtípusok	A 15 éves	A 18 éves	A 25 éves
	és idősebb népességből azok aránya, akik		
	legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégezték	legalább érettségivel rendelkeznek	egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkeznek
Zalaegerszeg	97,1	56,2	22,4
Nagykanizsa	97,0	50,4	16,7
Szombathely	98,0	58,7	23,6
Városok összesen	96,7	52,5	19,2
Községek	92,4	32,1	8,9

2. táblázat A népesség iskolai végzettsége, 2011

Zalaegerszeg iskolázottsági mutatói megyén belüli összehasonlításban is a legjobbak. A szomszédos vasi megyeszékhellyel, Szombathellyel összehasonlítva azonban Zalaegerszeg minden mutatóban rosszabb, különösen a legalább érettségizettek aránya tekintetében.

Év	Összesen	Általános iskola			Középiskola		Egyetem, főiskola stb.
		első évfolyamát sem végezte el	1–7.	8.	érettségi nélkül	érettségivel	
			évfolyam				
2001	58 050	815	7 920	12 184	13 197	14 854	9 080
2011	55 855	495	4 599	11 229	11 468	17 613	10 451

3. táblázat A 7 éves és idősebb népesség felosztása a legmagasabb iskolai végzettség szerint Zalaegerszegen, 2011

A népszámlálás közötti mutatók mindegyikében jelentős javulás látható, ami részben a tankötelezettség bevezetésének, illetve a generációs eltolódásnak köszönhető.

7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, egyházak stb.)

Az ember identitástudata az önmeghatározás egyik formája, melynek fontos részét képezi a területi-térégi hovatartozás megélése. „A területi/települési identitás egyszerre tudatos és emocionális azonosulás, kötődés egy térséghez/településhez, amely történelmi és területi szocializációs folyamat eredményeképpen jön létre” (Raagmaa 2002).

A fejezet a „zalaegerszegiség” mentális kötődésének, a települési azonosulásának építőköveit, illetve hordozóit mutatja be.

■ Történeti és kulturális adottságok, szokások, hagyományok¹

Zalaegerszeg a Dunántúl délnyugati részén, a Nyugat-dunántúli régió alsó és középső harmada metszéspontjában fekszik. A térség az Alpok-Adria térséghez kötődik. A város nemzetközi kapcsolatrendszerei jellemzően dél-délnyugati irányúak, ami Szlovéniát, Horvátországot és Olaszországot jelenti.

A település első írásos említése 1247-ből való, egy, a veszprémi káptalan által kiadott oklevélben Egurscugként, 1293-ban pedig már Egerszeg néven. 1266-ban Egerszeg először egyházi birtok lett. A 14. század során Egerszeg a környék legnagyobb települése volt, a legtöbb adót fizette.

1568-ban indult meg a város erősítése a török visszaverése érdekében. A településen vár épült, amelyet a környező mocsarak védtek. Kanizsa 1600-as elvétét követően megnőtt Egerszeg szerepe: a török ellen felépült sok apró zalai végvár irányítását innen szervezték. 1664-ben rövid időre a vár is török kézre került.

Zalaegerszeg mai fogalommal élve megyeszékhellyé válása a 18. századra tehető. Ez idő tájt a megyegyűlések mintegy 75%-át itt tartották. Hivatalos székhellyé 1732 után vált. 1885-ben szerezte meg a rendezett tanácsú városi rangot, az ekkor még kisvárosnak számító Zalaegerszeg (1900-ban tízezer, 1920-ban tizenháromezer ember lakta.) A 20. század közepén jelentős változást hozott a Ruhagyár, a Tejipari Vállalat, a Kőolajfeldolgozó felépítése, később a bútortipar, a fémfeldolgozás és az élelmiszeripar különböző vállalatai növelték Egerszeg súlyát. A város századeleji lakossága ennek következtében 1990-re a négyszeresére nőtt.

Az épített örökség tekintetében a város számos műemlékkel rendelkezik. 1732 után építették a megyeházát, majd még abban az évszázadban a Mária Magdolna Plébániatemplomot, a Kálvária kápolnát, az olai temetőkápolnát, a – 20. században kibővített – plébániát és kvártélyházat. A 18. századi városképre jellemző, hogy egy jó darabig az egyetlen kiemelkedő épület a barokkos megyeháza volt. 1885 után épült a gimnázium, a múzeum mai épülete, a szálloda, a Főtér emeletes házai, a Baross liget, a huszárlaktanya. 1904-re készült el a bizánci stílusban emelt neológ zsinagóga (ma Városi Hangverseny- és Kiállítóterem). Az 1920-as évek során épült meg a postapalota, a vasútállomás, a tűzoltóság épülete, a rendőrségi székház (a mai ügyészség), illetve a Notre Dame-rend kolostora. Ezt követően 1940-ig épült a ferences templom, a zárda, a Kosztolányi utcai villasor, a Rózsa liget.

Hazánkban elsőként nyílt meg a később finnugor néprajzi parkkal bővülő szabadtéri néprajzi múzeum, s egyedülként az Olajipari Múzeum. 1983 óta működik a Hevesi Sándor színház a városban.

A <http://hu.wikipedia.org/wiki/Zalaegerszeg#L.C3.A1tnival.C3.B3k> weblapon részletesen felsorolásra kerülnek a városi, városkörnyéki látnivalók az egyházi építmények, intézmények, infrastrukturális létesítmények, múzeumok, köztéri szobrok, emlékművek, természeti látnivalók.

Számos műemlék az átélt történelmi korok megtestesítője, melyek meghatározó jegyét adják a város arculatának és hangulatának.

¹ Forrás: a város honlapja, wikipedia

A helyi identitás erősítésének fontos elemei a rendszeresen megrendezett fesztiválok, időszakos kulturális események, vásárok is.

Az „Egerszeg Fesztivál” Zalaegerszeg legnagyobb kulturális eseménysorozata, mely minden év május közepén kerül megrendezésre – 2014-ben immár huszadik alkalommal – a belvárosában. A fesztivál 2012-ben Kiváló Minősítésű Művészeti Fesztivál besorolást kapott, mellyel a megyeszékhelyi rendezvény többek között: a Bajai Halfőző Fesztivál, a Művészetek Völgye és a Savaria Történelmi Fesztivál rangját érdemelte ki. A négy érzékszervre ható fesztivál során a látvány, az ízek, a zene és tapintás fontos részét képezik a programfolyamnak. Lényeges eleme, hogy minden étel, ital magyar alapanyagokból készüljön, s valamilyen módon kötődjön Zala megyéhez és a göcseji hagyományokhoz. A minősítési besorolás három évre szól.

Szintén fontos közösségformáló a 2013-ban ötödik alkalommal megrendezésre került Belvárosi Szüret, melynek gasztrotémája ebben az évben a zalai vad és a zalai erdő volt.

A hagyományápolás és a kulturális azonosság erősítése terén kiemelt szerephez jut a Városi Hangverseny és Kiállítóterem programjai, illetve a Göcseji Múzeum hagyományőrző programjai, kiállításai.

További fesztiválkezdemenyezés a münchenihez hasonló szabadtéri OKTOBERFEST-sörfesztivál megrendezése, melyet 2013-ban harmadik alkalommal rendeztek meg Zalaegerszegen.

■ Sportélet

Zalaegerszeg életében kiemelt szerepe van a sportnak is, mind a versenysport, mind a tömegsport kitüntetett helyet tudhat magáénak a várospolitikában. Ehhez illeszkedik Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának elkészült Sportkonceptiója 2010-2015., továbbá a Sportlétesítmény fejlesztési koncepciója 2011.

A városban hagyományosan jelentős a sportélet, rendelkezik labdarúgó (másodosztályú), női és férfi kosárlabda, sakk és teke csapattal, egyéni sportok közül jelentős az úszás, az atlétika, a lövészet, a tenisz és a tájfutás.

A városi sportélet fő területei, melyek létesítmény, szakember kiszolgálása létfontosságú:

- szabadidősport;
- iskolai és diáksport;
- verseny- és élsport, valamint utánpótlás-nevelés;
- fogyatékosok sportja;

Többször rendeztek a városban jelentős sporteseményt: 1983-ban a tájfutó világbajnokságot, 2004-ben a női kézilabda Európa-bajnokság csoportmérkőzéseit, 2005-ben vívó Európa-bajnokságot és U19-es női labdarúgó Európa-bajnokságot, valamint Teke Világbajnokságot 2013-ban.

Jelentősebb sportlétesítmények: Jégcsarnok; Városi Sportcsarnok; Városi Uszoda és Strandfürdő; Ostoros Károly Csarnok (kosárlabda); műfüves pályák; Városi Sportcentrum (tenisz, teke); Dózsa-pálya; ZTE FC labdarúgó klub stadionja és a műfüves pálya; Andrásidai sportcentrum; sportlőtér.

A verseny- és élsportban Zalaegerszeg elsősorban a csapatsportágakra koncentrál, ami hagyományai, jövője, közönségvonzó jellegénél fogva és városmarketing szempontjából is előnyös tulajdonságai miatt jó prioritás, de nem szabad megfeledkezni a sikeres egyéni sportágakról sem.

■ Nemzetközi kapcsolatok, testvérvárosi együttműködések

A város életében kiemelkedően fontosak a nemzetközi kapcsolatok, ezt jelzi az is, hogy jelenleg már 14 testvérvárosa van Zalaegerszegnek. Ezen együttműködések fő célja egymás lehetőségeinek, kultúrájának a megismerése, megismertetése, értékek közvetítése.

Testvérvárosok:

■ Beregszász, Ukrajna	■ Krosno, Lengyelország	■ Szurgut, Oroszország
■ Dobrics, Bulgária	■ Kusel, Németország	■ Varasd, Horvátország
■ Gorizia, Olaszország	■ Lendva (Alsólendva), Szlovénia	■ Varkaus, Finnország
■ Herszon, Ukrajna	■ Marl, Németország	■ Zenica, Bosznia-Hercegovina
■ Klagenfurt, Ausztria	■ Marosvásárhely, Románia	

■ Nemzetiségi kötődés, felekezeti hovatartozás

A 2011-es népszámlálás alkalmával a Zalaegerszegen élő lakosság 3,7%-a vallotta magát valamely nemzetiséghez tartozónak. Legnagyobb számosságban romák és németek élnek a településen, de közelíti a 100 főt a románok száma is. A 13 hazai nemzetiségi csoport mellett kisebb számban élnek a városban arabok, kínaiak, oroszok, vietnámiak is. Meglepően nagy arányban (13,6%-ban) nem kívántak válaszolni a kérdésre, feltételezhetően ők nem magyar nemzetiséghez tartozhatnak.

Zalaegerszegen egy nemzetiségi önkormányzat működik: Roma Nemzetiségi Önkormányzat.

3.1.6 Nemzetiség, anyanyelv

3.1.6.1 A népesség a nemzetiségi hovatartozást befolyásoló tényezők szerint, 2011

Nemzetiség, nyelv	Nemzetiség	Anyanyelv	Családi, baráti közösségben használt nyelv	Nemzetiséghez tartozó
Zalaegerszeg megyei jogú város				
Magyar	50 832	50 986	50 907	51 312
Hazai nemzetiségek				
Bolgár	8	7	7	16
Cigány (romani, beás)	802	448	525	859
Görög	3	1	2	3
Horvát	36	23	23	50
Lengyel	25	14	16	32
Német	138	73	434	528
Örmény	6	–	1	7
Román	69	32	34	92
Ruszin	6	3	2	10
Szerb	22	6	10	29
Szlovák	17	7	8	22
Szlovén	12	6	2	16
Ukrán	25	15	9	26
Hazai nemzetiségek együtt	1 169	635	1 073	1 690
Arab	18	11	4	18
Kínai	10	8	7	10
Orosz	14	18	33	45
Vietnami	12	9	10	13
Egyéb	81	70	375	418
Nem kívánt válaszolni, nincs válasz	8 392	8 301	8 501	8 133
Összesen	60 528	60 038	60 910	61 639
Népesség	59 499	59 499	59 499	59 499

4. táblázat Nemzetiség és anyanyelv Zalaegerszegen

(Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás, Területi adatok, Zala megye)

■ Vallás

A lakosság vallási hovatartozásáról is a népszámlálási adatokból nyerhetünk információkat. A 2011-es népszámlálás alkalmával a Zalaegerszegen élők 72,1%-a válaszolt a felekezeti hovatartozásra irányuló kérdésre. A válaszadók döntő többsége (80%-a) tartozik valamely felekezethez, több mint 90%-ban a római katolikushoz, de emellett meghatározó számban élnek reformátusok és evangélikusok is Zalaegerszegen. Mérvadó számban - 100 fő körül - mondták magukat Jehova Tanúi és a Hit Gyülekezete tagnak. A városban emellett megtalálható néhány fővel kisebb, más felekezetek is. Ateistának alig 1% mondta magát.

■ Civil szerveződések, társadalmi élet

A civil szféra szervezetei működési területük, a tagság kapcsolati rendszere, a szoros érdekközösség révén kiemelt szerepet játszanak egy térség/település helyi társadalmának, közvéleményének formálásában.

Zalaegerszegen a regisztrált nonprofit szervezetek száma 1 097 db volt 2012-ben (forrás: KSH). Nyilvánvalóan a ténylegesen működő nonprofit szervezetek száma ennél kevesebb, ugyanakkor tekintettel arra, hogy ha csak minden harmadik lenne működő szervezet, akkor is a Budapest nélküli országos átlagot (6 db/1 000 lakos) „hozná” Zalaegerszeg. A társadalmi önszerveződések létrehozására irányuló aktivitás a városban tehát az országos átlag felettinek tekinthető, különösen annak fényében, hogy a (<http://www.helyicivil.hu/h/zalaegerszeg-egyesulet-alapitvany>) honlap 512 db egyesületet és alapítványt tart számon. Összehasonlításképpen Nagykanizsán ugyanez az adat 359 db, míg Szombathelyen 759 db.

A nonprofit szervezetek ezen nyilvántartás szerinti megoszlása:

Tevékenységi terület	Zalaegerszeg	Nagykanizsa	Szombathely
egészségügyi	56	33	68
érdekképviselet	64	45	93
kulturális	150	111	151
közbiztonság	15	12	12
oktatási	159	134	89
sport	154	126	223

Tevékenységi terület	Zalaegerszeg	Nagykanizsa	Szombathely
szociális	47	39	37
intézményi	73	65	40
természetvédelem	37	23	14
környezetvédelmi	13	6	18
tűzoltó	2	0	1
egyéb	122	77	100

5. táblázat A nonprofit szervezetek megoszlása Zalaegerszegen

Zalaegerszegen döntő többségük klasszikus civil szervezet, egyesület, illetve alapítvány. A legtöbb szervezet a kulturális, oktatási, sport területén működik, de számos más területen is jelen vannak az egészségügytől az érdekek- és jogvédelmen keresztül a természet- és környezetvédelemig stb.

E sokszínű szervezeti struktúra széles lehetőséget nyújt az itt élőknek a társadalmi életbe való bekapcsolódásra, érdekeik megfogalmazására, érvényesítésére, szabadidejük tartalmas eltöltésére, szükségleteik kielégítésére.

■ A város egyesületei, alapítványai¹

A város alanyi jogon támogatott egyesületei, alapítványai:

Albatrosz Táncművészeti Társulat; Canterina Kamarakórus Alapítvány; Egerszegi Fúvószenekar Alapítvány; Gála Társastáncklub Egyesület; Családfesztivál Kulturális Művelődési és Közösségi Alapítvány; Vitrin Kortárs Képző- és Iparművészeti Egyesület; Szimfonikus Zenekar Egyesület; Táncdal Gyűjtő és a Városért Alapítvány; Válicka Citerabarátkok Egylete; Városi Vegyeskar Egyesület; Zalai Táncgyűttes Egyesület.

Egyéb művészeti egyesületek:

Zala Megyei Népművészeti Egyesület; Igazgyöngy Hagyományőrző Egyesület; Fiatalok a néptáncért Alapítvány /KISZÖV Táncgyűttes; Zalai Építők Móríz Zsigmond Művelődési Egyesülete.

¹ Forrás: http://zalaegerszeg.hu/tart/index/39/Muveszeti_egyesuletek

8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

8.1. Humán közszolgáltatások

■ Oktatás

Óvodák

A 4 integrált óvodában 15 tagóvoda, emellett 2 óvoda ÁMK-khoz tartozóan fogadja a gyermekeket. Így 17 városi fenntartású óvoda működik, ami kiegészül az alapítványi működtetésű Szent Család Óvodával, illetve a Napravár Waldorf óvodával. Tehát a városban összesen 19 óvoda között választhatnak a szülők.

Zalaegerszegi Belvárosi I. számú Óvoda			
Zalaegerszegi Belvárosi I. számú Óvoda Kis utcai Székhelye	Zalaegerszegi Belvárosi I. számú Óvoda Mikes K. utcai Tagóvodája	Zalaegerszegi Belvárosi I. számú Óvoda Szivárvány téri Tagóvodája	Zalaegerszegi Belvárosi I. számú Óvoda Ságodi Telephelye
Zalaegerszegi Belvárosi II. számú Óvoda			
Zalaegerszegi Belvárosi II. számú Óvoda Radnóti utcai Székhelye	Zalaegerszegi Belvárosi II. számú Óvoda Kosztolányi D. téri Tagóvodája	Zalaegerszegi Belvárosi II. számú Óvoda Petőfi utcai Tagóvodája	Zalaegerszegi Belvárosi II. számú Óvoda Szent László utcai Tagóvodája
Zalaegerszegi Kertvárosi Óvoda			
Zalaegerszegi Kertvárosi Óvoda Csillag közti Székhelye	Zalaegerszegi Kertvárosi Óvoda Napsugár utcai Tagóvodája	Zalaegerszegi Kertvárosi Óvoda Andrásidai Tagóvodája	
Zalaegerszegi Landerhegyi Óvoda			
Zalaegerszegi Landerhegyi Óvoda Úrhajós utcai Székhelye	Zalaegerszegi Landerhegyi Óvoda Kodály Zoltán utcai Tagóvodája	Zalaegerszegi Landerhegyi Óvoda Landerhegyi utcai Tagóvodája	Zalaegerszegi Landerhegyi Óvoda Bazitai Telephelye

5. táblázat **Az integrált óvodák és tagóvodák Zalaegerszegen**

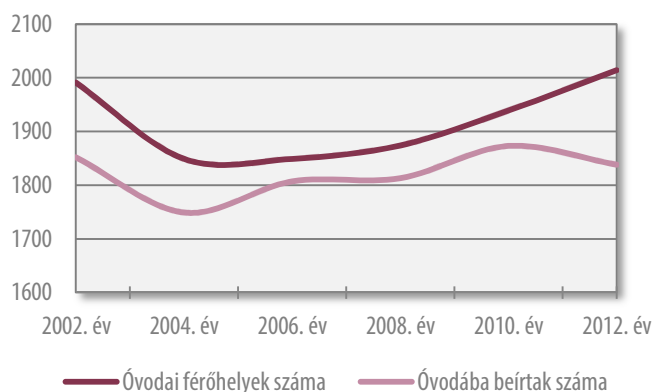
További óvodák: alapítványi Szent Család Óvoda, valamint az Öveges ÁMK Óvoda, az Izsák ÁMK Óvoda és a Napravár Waldorf Óvoda.

Zalaegerszegen az óvodai feladat-ellátási helyek száma a 2002. évi 19 db-ról 2012-re 15 db-ra csökkent (csak a 4 integrált óvodát figyelembe véve).

Az óvodai férőhelyek száma 2002-ben 1 991 fő volt, ami 2012-ben 2 014 főre emelkedett úgy, hogy e közben 2004-2006 években volt a mélypont (1 849 fő). Tehát 10 év távlatában vizsgálva megállapítható, hogy a férőhelyek tekintetében közel azonos számú az óvodai férőhely kínálat, akkor és most.

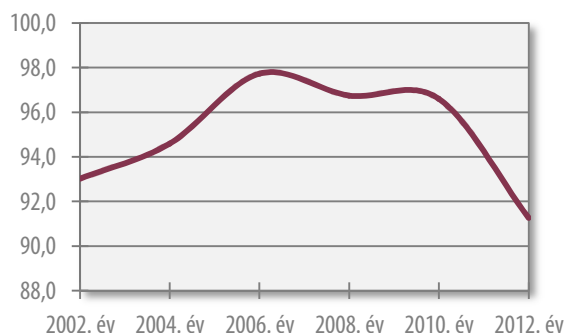
Az óvodába beíratott gyermekek száma hasonló tendenciát rajzol fel, kivéve a 2010-2012 időszakot, amikor is csökkent a beíratkozott gyerekek száma. Így amíg 2002-ben 1 852 fő került beíratásra, addig 2012-ben csak 1 838 fő, miközben a 2010. évi csúcsponton 1 873 fő. Tehát napjainkban a 10 évvel korábbi szinthez képest közel azonos számú óvodás jelenik meg az intézményrendszerben.

Az óvodai férőhelyek kihasználtsága 91-98% között mozgott 2002 és 2012 között. 2006-ban érte le a csúcspontot, 98%-os rátával, viszont azóta folyamatosan csökkenő tendenciát mutat. Az elmúlt 2-3 évben a férőhelyek 4-8%-a folyamatosan kihasználatlan volt.

5. diagram **Óvodai férőhelyek és a beírtak számának változása 2002-2012 között**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

6. diagram **Óvodai férőhelyek kihasználtsága 2002-2012 között (%)**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

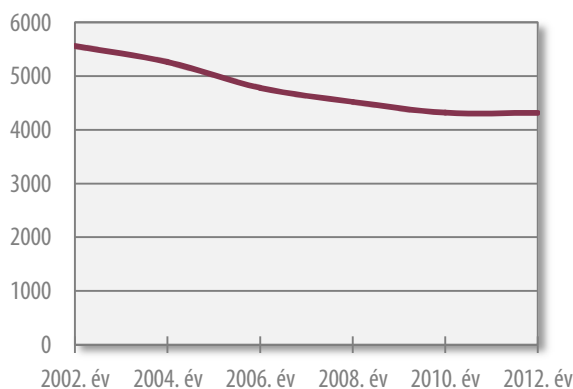
Általános iskolák

A városban az alábbi önkormányzati és (1 db) egyházi fenntartású, alapfokú oktatási intézmények működnek:

- Zalaegerszegi Ady Endre Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola
- Zalaegerszegi Belvárosi Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
 - Zalaegerszegi Belvárosi Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
 - Zalaegerszegi Belvárosi Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola Dózsa György Tagiskolája
- Zalaegerszegi Kertvárosi Általános Iskola
 - Zalaegerszegi Kertvárosi Általános Iskola
 - Zalaegerszegi Kertvárosi Általános Iskola Liszt Ferenc Tagiskolája
 - Landorhegyi Sportiskolai Általános Iskola
- Izsák Imre Általános Iskola
- Zalaegerszegi Öveges József Általános Iskola
- Béke Ligeti Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Pálóczi Horváth Ádám Alapfokú Művészeti Iskola
- Mindszenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium (egyházi)

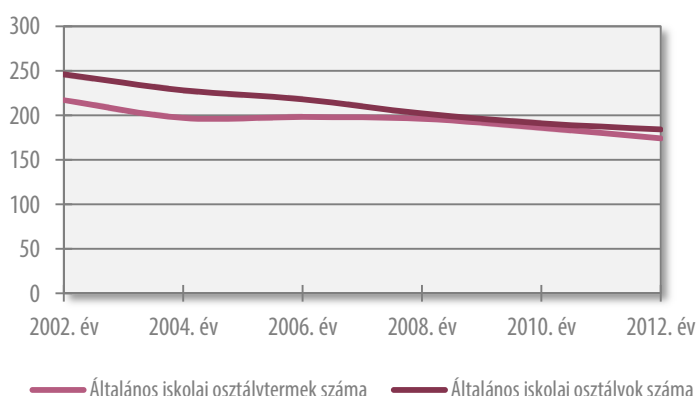
Speciális intézmény a Béke Ligeti Iskola, amely a fogyatékos gyermekek számára biztosítja az alapfokú tanulmányok folytatását. Nem városi fenntartású a Mindszenty József Iskola, ahová a keresztény értékrendek alapján élő és gyermekeiket nevelni kívánó szülők gyermekei járhatnak. Így összesen 11 (10+1) általános iskola működik a városban.

Zalaegerszegen az általános iskolai feladatellátási helyek száma a 2002. évi 15 db-ról 2012-re 10 db-ra csökkent (az egyházi fenntartású nélkül).

7. diagram **Általános iskolai tanulók száma, 2002-2012**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

8. diagram **Általános iskolai osztályadatok, 2002-2012**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

Az általános iskolai képzés esetében ellentétes folyamatok zajlanak, mint az óvodaiban, ami a demográfiai változásokra vezethetők vissza. Az intézményi és humán infrastruktúra ezen folyamatokhoz igazodva módosult az elmúlt évtizedben.

Az általános iskolai tanulók száma 2012-re a 2002-es szint 77,6%-ra csökkent, ami 1 243 fővel kevesebb tanulói állományt jelent. 2012-ben 4 318 általános iskolai tanuló volt a városban. A tanulói létszámnak megfelelően a nappali oktatású általános iskolai osztályok száma is 25%-al csökkent, ami 2012-ben már csak 184 db.

Középiskolák, kollégiumok

Zalaegerszegen városi fenntartásban 9 középiskola működik, illetve még további 1 intézményben folyik középfokú oktatás is (az Ady iskolában). Emellett speciális szakképzési lehetőséget kínál fogyatékos gyermekek számára a Béke ligeti Iskola, így a szülők és a tanulók 11 város által működtetett középfokú intézmény közül választhatnak. Emellett még a nem városi fenntartású Mindszenty Gimnáziumban folyik középfokú oktatás.

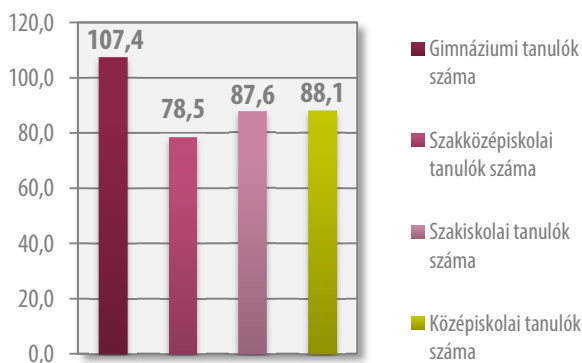
- Zalaegerszegi Ady Endre Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola
- Zalaegerszegi Apáczai Csere János Gimnázium
- Zalaegerszegi Kölcsey Ferenc Gimnázium
- Zalaegerszegi Zrínyi Miklós Gimnázium
- Csány László Közgazdasági Szakközépiskola
- Deák Ferenc és Széchenyi István Szakközépiskola és Szakiskola
 - Deák Ferenc és Széchenyi István Szakközépiskola és Szakiskola
 - Deák Ferenc és Széchenyi István Szakközépiskola és Szakiskola Széchenyi István Tagiskolája
- Ganz Ábrahám és Munkácsy Mihály Szakközépiskola és Szakiskola
 - Ganz Ábrahám és Munkácsy Mihály Szakközépiskola és Szakiskola
 - Ganz Ábrahám és Munkácsy Mihály Szakközépiskola és Szakiskola Munkácsy Mihály Tagiskolája
- Páterdombi Szakképző Iskola
- Mindszenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium

Városi fenntartásban 3 kollégium működik jogi szempontból a Városi Középiskolai Kollégium keretében. Negyedik kollégiumként a Mindszenty Iskola kollégiuma is várja a diákokat.

- **Zalaegerszegi Városi Középiskolai Kollégium**
 - Zalaegerszegi Városi Középiskolai Kollégium
 - Zalaegerszegi Városi Középiskolai Kollégium, Kovács Károly Tagkollégiuma
 - Zalaegerszegi Városi Középiskolai Kollégium, Kaffka Margit Tagkollégiuma

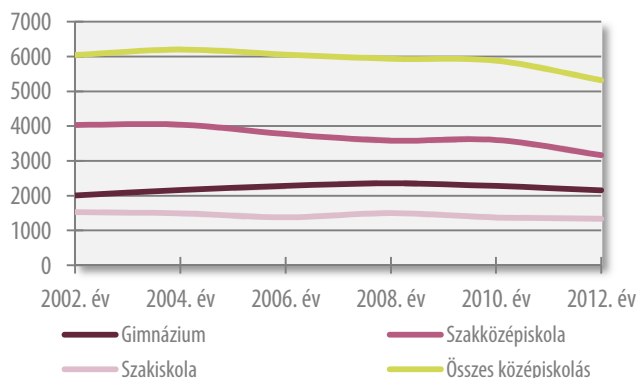
A középfokú oktatásban (gimnázium és szakközépiskola) tanulók száma 12%-kal csökkent az elmúlt évtizedben, ami folyamatos tendenciaként jelentkezik, de különösen 2010-2012 között volt jelentős arányú a csökkenés, ugyanis ezen időszakban 9% fölötti volt. Ennek köszönhetően a 2002. évi 6 042 főről 5 322 főre csökkent 2012-ben a középiskolai tanulók száma. Az arányok és tendenciák a szakiskolai tanulók bevonásával sem változnak.

A középiskolások összetételében jelentős strukturális átalakulás volt tapasztalható, az elmúlt évek intézményrendszeri átalakítása okán. 2012-ben a középiskolások körében a legnagyobb csoportot a szakközépiskolai tanulók adták (47,5%, 3 164 fő), ezt követte a gimnáziumi tanulók csoportja 32,4%-al (2 158 fő), míg a szakiskolai tanulóké 20,1% (1 337 fő) volt. 2002-ben ezen arányok sorrendben így alakultak 53,3 – 26,5 – 20,2%, azaz amennyivel csökkent a szakközépiskolai tanulók aránya, annyival emelkedett a gimnáziumi tanulók aránya, míg a szakiskolai tanulók aránya változatlan (bár számuk csökkent) maradt. 2010 és 2012 között az összes típusú középiskolában tanulók száma csökkent. A vizsgált időszakban (2002-2012) Zalaegerszegre más településről bejáró középiskolai tanulók száma a 2010. évi 2 653 fős tíz éves csúcsról, 2012-re 2 340 fős tíz éves minimumra csökkent.

9. diagram **Középfokú oktatásban tanulók aránya a 2002-es adathoz képest (2012, %)**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

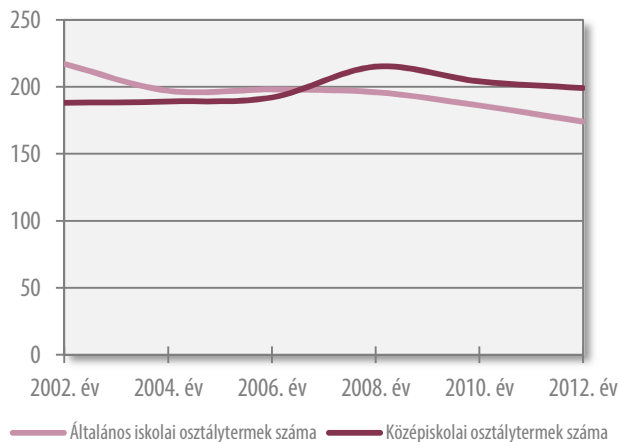
10. diagram **Középfokú oktatásban tanulók száma típusonként (2002-2012, fő)**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

Az osztálytermek és a pedagógusok számában is kimutatható a tanulói arányszámok változása, az általános iskolás diákok számának nagyobb arányú csökkenése. Az általános és középiskolai osztálytermek száma Zalaegerszegen 10 év alatt „keresztveződött”, azaz napjainkban több középiskolai osztályterem van (25-tel), mint általános iskolai, míg ez 2002-ben fordított volt. Akkor 29-cel több általános iskolai osztályterem volt.

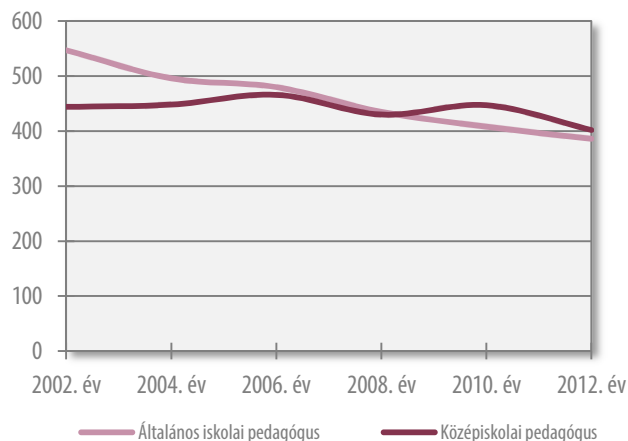
A demográfiai változások a pedagógusok számában is éreztetik hatásukat. 10 év alatt az általános iskolai főállású pedagógusok száma 547 főről folyamatosan 386-re csökkent (70,5%), míg a középiskolai főállású pedagógusok száma 444 főről 402-re. Gyakorlatilag 2008-ban zárult össze az olló, azóta mindkét csoport létszáma csökken. Figyelmeztető, hogy 2010 és 2012 között a középiskolai pedagógusok számban és arányban jobban csökkentek az általános iskolai mutatóknál.

Figyelmeztető, hogy 2010 és 2012 között a középiskolai pedagógusok számban és arányban jobban csökkentek az általános iskolai mutatóknál.

11. diagram **Osztálytermek számának változása 2002 – 2012**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

12. diagram **Pedagógusok számának változása 2002-2012**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

Felsőoktatási intézmények

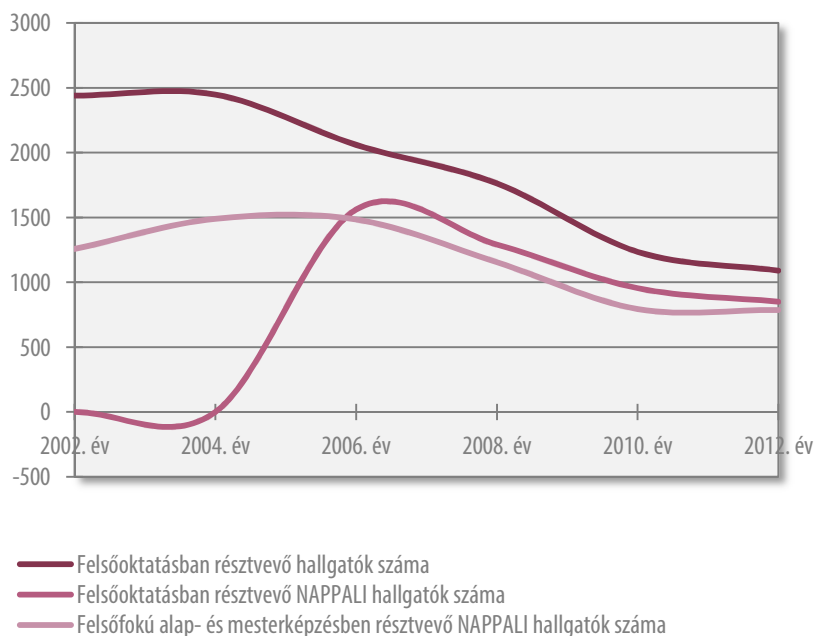
Zalaegerszegen az alábbi felsőfokú képzést nyújtó intézmények találhatók:

1. Budapesti Gazdasági Főiskola Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg
2. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Zalaegerszegi Képzési Központ
3. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Zalaegerszegi Képzés
4. Nyugat-magyarországi Egyetem faipari Mérnöki Kar, Gépészeti és Mechatronikai Intézet, Zalaegerszegi Képzés
5. Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola (távoktatási helyszín)

A felsőoktatásban részt vevő hallgatók létszáma 2004-től folyamatosan csökken, bár az utolsó két évben kisebb ütemben. Zalaegerszegi képzési hely szerint vizsgálva a KSH T-STAR adatokat az alábbi arányú csökkenés mutatható ki:

- a felsőoktatásban részt vevő hallgatók száma – 55,3%
- a felsőoktatásban részt vevő hallgatók száma a nappali képzésben – 45,5%
- a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma a nappali képzésben – 37,4%

A felsőoktatási intézményekben dolgozó oktatók száma (képzési hely szerinti) számában jelentős csökkenés figyelhető meg, hiszen a 2002. évi 142 fős oktatói létszám, 2012-re 66 főre csökkent. Vagyis a hallgatói létszám csökkenését követte az oktatói létszám is.

13. diagram **Felsőoktatásban résztvevők adatai**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

A Zalaegerszeg Felsőfokú Oktatásáért Közalapítványt 2001. január 25-én hozta létre Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése. A város kiemelt projektként kezeli a felsőoktatás fejlesztését. A Zalaegerszeg Felsőfokú Oktatásáért Közalapítvány azért jött létre, hogy minden tőle telhető anyagi és szellemi segítséget megadjon a Zalaegerszegen működő felsőoktatási intézmények fejlesztéséhez. Kiemelten közhasznú tevékenysége: nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés.

Legfontosabb célkitűzései:

- a felsőfokú képzéshez kapcsolódó eszközigény biztosítása
- a felsőfokú intézmények működésének támogatása
- a felsőfokú intézmények fejlesztésének támogatása
- az oktatási körülmények javítása
- a felsőfokú képzésben oktató tanárok szakmai és anyagi elismerése
- PhD-ösztöndíjak meghirdetése és finanszírozása

A Közalapítvány nem oktatási intézmény, nem önálló főiskola, hanem egy eszköz az Önkormányzat kezében arra, hogy segítse és támogassa mindhárom zalaegerszegi felsőoktatási intézmény (pénzügyi és számviteli főiskola, egészségügyi főiskola, műszaki főiskola) működését és fejlesztését.

■ Egészségügyi és szociális ellátás

Főbb adatok:

	Működő háziorvosok száma	Működő házi gyermek-orvosok száma	Háziorvosi szolgálathoz tartozó ápolónők száma	Háziorvosok által ellátott szolgálatok száma	Háziorvosi szolgálatban megjelentek száma, eset	Házi gyermek-orvosi szolgálatban megjelentek száma, eset
2001	29	12	43	29	290 990	86 956
2011	25	11	38	25	337 650	79 955

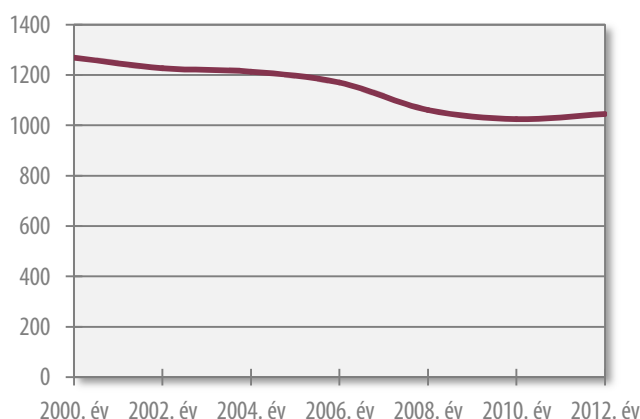
6. táblázat **Zalaegerszeg háziorvosi és házi-gyermekorvosi ellátásának főbb adatai, 2001 és 2011**

Az egészségügy átalakításával párhuzamosan a vizsgált adatok, mutatók is csak részkövetkeztetések levonására ad lehetőséget. A háziorvosi ellátáshoz kapcsolódóan, míg az ellátási helyek és az ellátást nyújtók száma csökkent, addig az azt igénybe vevők száma emelkedett, igaz a gyermekorvosi szolgálatnál csökkenés mutatkozik. A két mutató közötti ellentétes irányú elmozdulás a demográfia adatokkal hozható összefüggésbe.

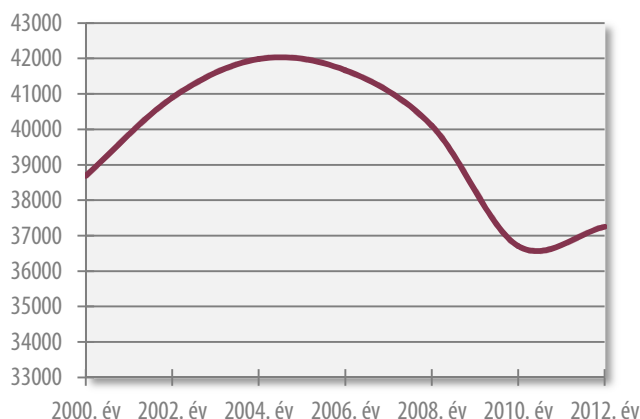
A háziorvosok közvetlen ellátást nyújtanak a város lakosai számára. Jelenleg a felnőtt lakosság alapellátása 22 db házi orvosi körzetben történik (22 felnőtt háziorvosi praxis). A házi gyermekorvosi ellátás 12 db házi gyermekorvosi körzetben történik (12 praxis)¹.

Valamennyi orvosi körzet szakképzett orvossal betöltött, akik valamennyien vállalkozási formában látják el tevékenységüket.

A megyeszékhely, illetve térségének meghatározó egészségügyi csúcsintézménye a Zala Megyei Kórház.

14. diagram **Kórházi ágyak számának változása a Zala Megyei Kórházban, 2000-2012**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

15. diagram **Elbocsátott betegek számának alakulása a Zala Megyei Kórházban, 2000-2012**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

A kórházi ágyak, illetve az ott ápolott betegek száma is csökkent a vonatkoztatott 10 évben, habár 2010 és 2012 között mindkét mutató emelkedett. A kórházi ágyak kihasználtsága (betegszám/ágy) mutató 2000-ben csak alig haladta meg a 30-at, ami 2012-ben már 35,6 volt, bár ez elmarad a 2008. évi 37,8-es mutatótól. A kórházakkal kapcsolatos átszervezések többször befolyásolták az ellátáshoz kapcsolódó adatokat.

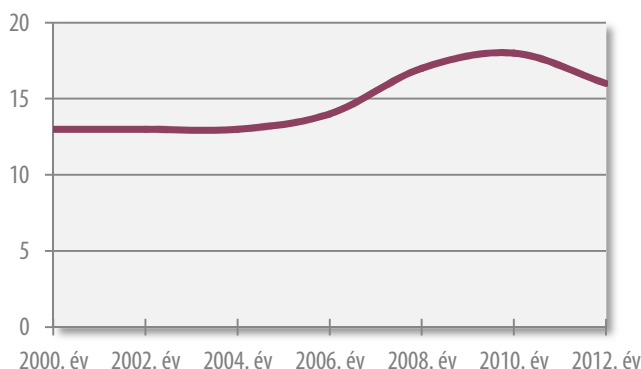
¹ A városi honlap szerint 12 körzet van, a KSH adat szerint csak 11!

	Összes működő kórházi ágyak száma	Elbocsátott kórházi betegek száma	Működő bölcsődei férőhelyek és (bölcsődék) száma	Bölcsődébe beírt gyermekek száma	Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények férőhelyeinek és (gondozottainak) száma	Házi segítségnyújtásban részesülők száma
2001	1 243	39 102	280 (4)	301	687 (671)	53
2011	1 025	36 259	368 (4)	430	806 (767)	338

7. táblázat Zalaegerszeg kórházi ellátásának főbb adatai, 2001 és 2011

A bölcsődei alapellátáshoz kapcsolódó mutatók tekintetében markáns emelkedés látható, ami ugyanúgy összefüggésbe hozható a szociális ellátórendszer jelentős reformjával, mint a pl. a házi segítségnyújtásban résztvevők számának többszöröződése.

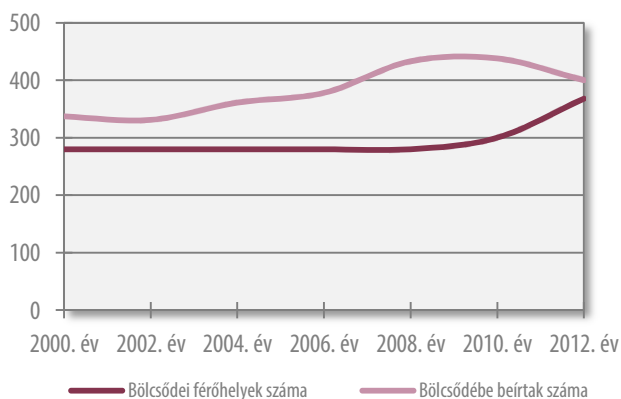
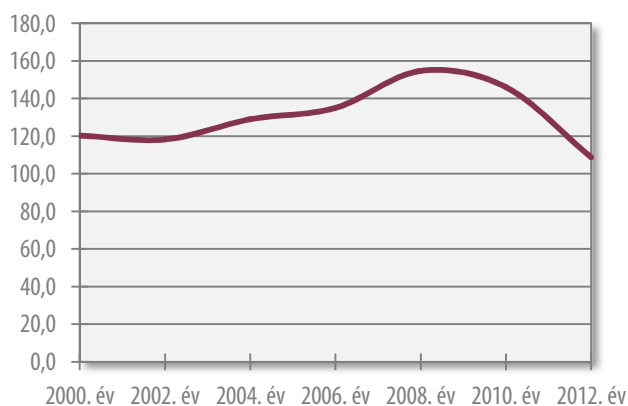
Zalaegerszegen a működő gyógyszertárak száma a kettőezres évek első felében állandó számú (13 db) volt, majd 2006-tól kisebb bővülés történt, ami 2012-ben viszont csökkent. Most a városban 16 db gyógyszertárt tart számon a statisztika.

16. diagram Gyógyszertárak számának változása, 2000-2012
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

Bölcsődék

Az alapellátások közé tartozik a gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása, melyre intézményesült formában bölcsőde vagy családi napközi ad lehetőséget. Zalaegerszegen jelenleg 4 bölcsőde működik 368 db férőhellyel. 2000-től 2008-ig az ugyancsak négy bölcsődében 280 férőhely állt rendelkezésre, de a fejlesztések eredményeképp sikerült 68 db új férőhelyet kialakítani. Ez majdnem 25%-os férőhely-bővülést jelent.

A bölcsődébe járó (beíratott) gyermekek száma az évtized elejétől kezdődően fokozatosan nőtt, csökkenés csak a 2010-2012 közötti adatokban mutatkozik, közel 9%-os. Igaz 2002 és 2010 között az emelkedés elérte a 30%-ot. A beíratott gyermekek száma, a vizsgált 10 évben jelentős mértékben meghaladta a férőhelyek számát. 2000-ben a 280 férőhelyre 337 gyermek „jutott”, de 2008-ban már 433 gyermek. Ezt követően, a férőhelybővülés eredményeképp csökkent a zsúfoltság, s 2012-ben már csak 108,7%-os volt telítettség, ami természetesen még mindig kedvezőtlen nevelési feltételeket jelent.

17. diagram Bölcsődei adatok, 2000-2012
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)18. diagram Bölcsődei férőhelyek kihasználtsága, 2000-2012, %
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

A bölcsődei túlszűfoltóság, illetve a gyermek beíratásának nehézségei miatt a családi napköziknek is egyre fontosabb szerep jut. Zalaegerszegen 2010-ben 3 db, 2012-ben már 4 db működött.

A Vöröskereszt a gyermekek és családok átmeneti otthonát (Magyar Vöröskereszt Családok Átmeneti Otthona) 1996-tól működteti Zalaegerszegen. A jelenlegi helyen 13 családot fogadhat be a 40 férőhelyes gyermekjóléti intézmény.

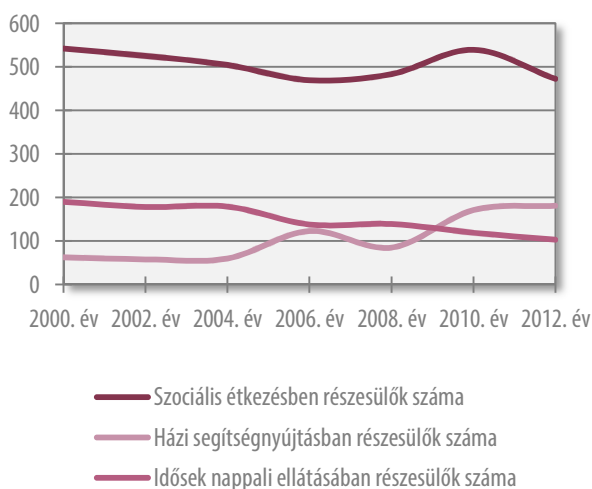
Szintén a Vöröskereszt működteti 20 fő befogadóképességű Hajléktalanok Átmeneti Gondozási Központját Zalaegerszegen, ahol szociális alapszolgáltatások keretében elérhető a Nappali melegedő, Utcai Szociális Szolgálat, Népkonyha, amit egyre többen vesznek igénybe (120 fő), továbbá szakosított ellátások keretében elérhető Átmeneti szállás (férfi), Éjjeli menedékhely (férfi/női), és egyéb szolgáltatások keretében csomagmegőrző, krízisautó szolgáltatás, diszpécserszolgálat, Hajléktalan Háziorvosi Szolgálat.

További szociális intézmények:

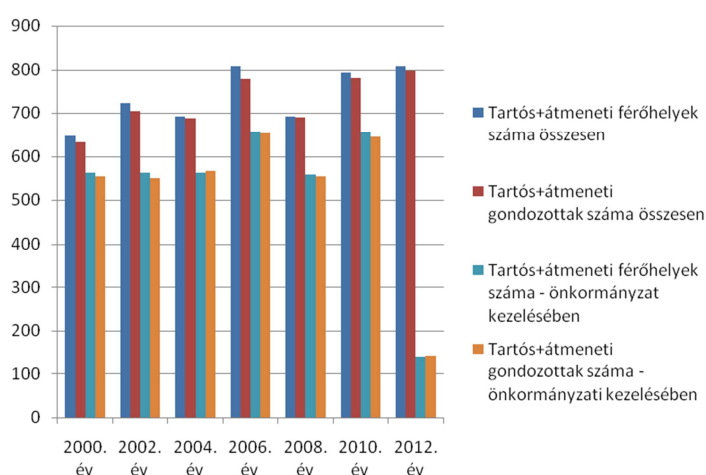
- Zala Megyei Gyermekvédelmi Központ, Gyermekotthona;
- Zala Megyei Gyermekvédelmi Központ, I. sz. Lakásotthoni Hálózata
- Zala Megyei Integrált Szociális Intézmény
 - I. sz. telephely: Pszichiátriai Betegek Otthona
 - II. sz. telephely: Idősek Otthona
 - III. sz. telephely: Idősek Otthona
 - IV. sz. telephely: Idősek Otthona
 - V. sz. telephely: Fogytékos Személyek Otthona

A szociális alapellátások közül a szociális étkeztetésben részesülők viszonylag állandó létszámot képviselnek, hiszen kisebb hullámzások mellett a 2000. évi 542 főről 472 főre csökkent 2012-ben. A házi segítségnyújtást lényegesen kevesebben veszik igénybe Zalaegerszegen, számuk 2012-ben 181 fő volt. E szolgáltatás terén az évtized első feléhez képest (2004-ig átlagosan 60 főt érintett) jelentős emelkedés történt, lényegében megháromszorozódott az ellátottak száma. Ezek a szociális alapellátásokat jellemzően az időskorúak veszik igénybe, de az ellátottak között megtalálhatók a fogyatékkal élő és a pszichiátriai kezelés alatt lévő betegek is. Az idősek nappali ellátásában részesülők száma folyamatos csökkenést mutat, hiszen a 2000. évi 190 főről 103 főre csökkent 2012-ben. Ennek megfelelően az idősek nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma is folyamatosan csökken, a 2000. évi 160-ról 120-ra csökkent 2012-ben. Így míg az évtized első felében az igénybe vevők többen voltak, mint amennyi férőhely, addig az utóbbi években már a meglévő férőhelyek sincsenek betöltve. A korábbi 4 helyett jelenleg 3 időseket ellátó nappali intézmény működik a városban.

A fogyatékkal élők nappali ellátása 1 intézményben biztosított.

19. diagram **Néhány szociális alapszolgáltatást igénybe vevők számának alakulása, 2000-2012**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

20. diagram **Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények főbb adatai, 2000-2012**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

A tartós bentlakásos és átmeneti ellátást nyújtó intézmények férőhelyeinek és gondozottjainak a száma a vizsgált 12 évben, kisebb hullámváz mellett növekedett annak ellenére, hogy az intézmények száma 5-7 között mozgott. 2012-ben 6 db ilyen szolgáltatást nyújtó intézmény volt. A gondozottak száma 2012-ben 797 fő volt, a 2000. évi 632 főről emelkedve. Az önkormányzat kezelésében lévő intézmények esetében más folyamat figyelhető meg, illetve a szinte évente változó számú intézmény miatt nincs egyértelmű irány. 2012-ben már csak 1 db ilyen intézmény volt önkormányzati kezelésben, ahol a gondozottak száma (142 fő) 2-szer meghaladta a férőhelyek számát. A többi vizsgált évben 2-4 intézményben folyt az alapellátás szintén teljes kapacitáskihasználtság mellett. Az ellátás biztosításában az önkormányzat szerepe jelentősen visszaesett, 2012-ben a férőhelyek 15%-a volt városi kezelésben. A férőhelyek kihasználtsága minden évben meghaladta a 95%-ot, de volt kapacitás fölötti gondozott-létszám is.

■ Közművelődés

Könyvtárak és szakkönyvtárak

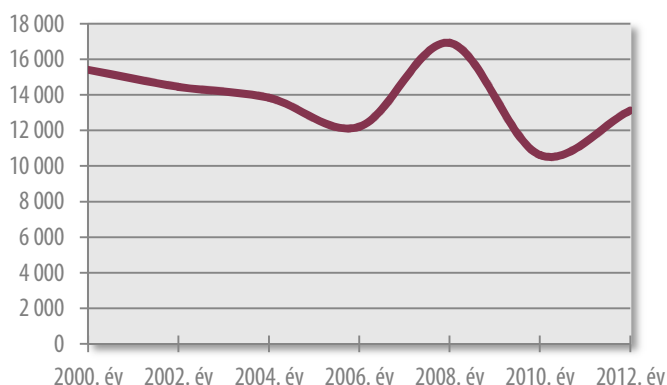
A KSH adatai szerint Zalaegerszegen 2002-től napjainkig négy közkönyvtár működik. Ezek:

- Deák Ferenc Megyei Könyvtár
- József Attila Városi Tagkönyvtár
- Apáczai Csere János Általános Művelődési Központ Könyvtár
- Izsák Imre ÁMK Városi és Iskolai Könyvtár

A közkönyvtárak mellett további 21 olyan szakkönyvtár található a városban, amelyek különböző iskolákban, intézményekben, cégeknél nyújtanak speciális lehetőséget (<http://konyvtar.hu/tudakozo>).

A 2000-től induló csökkenés 2008-ban és 2012-ben is megfordult, tehát nem egyértelműsíthető a digitális forradalom negatív hatása a könyvtárba látogatók számán. Ez részben a könyvtárak digitális szolgáltatási palettájának kiszélesítésének köszönhető, hiszen olyan platformon tud kínálni, melyek adott esetben a szegényebb rétegeknek nehezen elérhetők. Azaz a könyvtárak létjogosultsága a jövőben megmarad.

Mindemellett 2000 óta mintegy 15%-kal (2 289 fővel) csökkent a beiratkozottak száma.

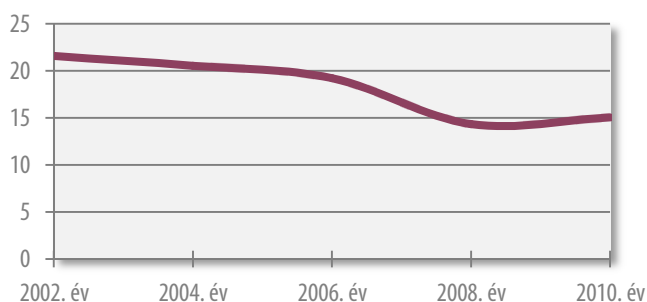

21. diagram **Könyvtárba iratkozottak számának alakulása 2000 és 2012 között**

(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

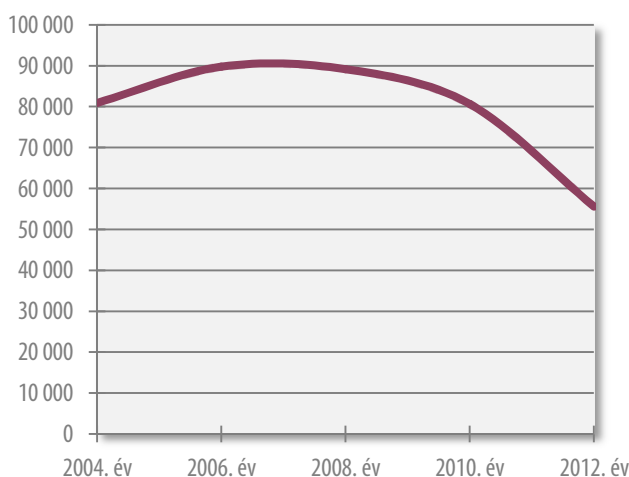
Mozgókönyvtár

A zalai kistérségekben 2006-2012 között ezen szolgáltatás keretében könyvtári ellátás volt biztosított. A Deák Ferenc Megyei Könyvtár a pacsai, a zalaegerszegi és a zalaszentgróti kistérségekben összesen 31 települést látott el. 2013. január 1-től megszűnt a kistérségi közreműködéssel finanszírozott mozgókönyvtári ellátási forma. Annak érdekében, hogy ne omoljon véglegesen össze a kistérségek többségére kiterjedő kulturális szolgáltatás, jogszabályi módosítás történt a Könyvtári Szolgáltató Rendszer (KSZR) megszervezésére és finanszírozására. Így a települések könyvtári ellátásának megszervezése a megyei könyvtárak feladata lett, és 2012 végén a megyében 236 település kötött megállapodást a megyei könyvtárral. Így továbbra is rendelkezésre áll az állami támogatás a kistérségek könyvtári ellátására.

Mozi

22. diagram **Egy mozielőadásra jutó látogatók száma 2002 és 2010 között**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

A városban 2004-ben 8 moziterem volt, ami 2010-re 6-ra csökkent (2012-re nincs KSH adat). Ennek megfelelően a mozi férőhelyek száma is 2004-ben volt a legmagasabb (2 245 hely), ami 1 464-re csökkent. A mozielőadások száma mégis emelkedett az utóbbi években, 2010-ben 8 397 db volt, szemben a 2002. évi 5 984-el. A moziba látogatók száma is igazodott az infrastrukturális kínálatához, de például az egy előadásra jutó nézők száma már emelkedett 2008 és 2010 között, mikor is a férőhelyek száma változatlan volt. A két moziegység az Art Mozi és a Cinema City.

Múzeumok- színházak

23. diagram **Múzeumi látogatók száma 2004 és 2012 között**
(Forrás: KSH, T-STAR 2012)

Zalaegerszegen számos művelődési és művészeti intézmény működik: művelődési központok, múzeumok (Városi Hangverseny- és Kiállítóterem; Keresztury Dezső VMK – Gönczi Galéria; Kézműves ház (Gébart); Göcseji Múzeum; Göcseji Falumúzeum; Magyar Olajipari Múzeum); valamint a színházak (Hevesi Sándor Színház, Griff Bábszínház, Kvártélyház Szabadtéri Színház).

A múzeumi látogatók száma összességében jelentős mértékű visszaesést mutat. 2006 és 2012 között csökkent, különösen 2010 és 2012 között. Egyedüli emelkedés 2004 és 2006 között volt. 2012-ben már csak 55 577 főt regisztráltak a múzeumokban.

8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az esélyegyenlőség horizontális szempont valós érvényesülését (programozás és végrehajtás szakaszában is) folyamatosan kell biztosítani, úgy a városvezetésben, mint a projektek tervezésében és azok fenntartása során. Ez alapfeltétele egy egészséges, szolidáris és megújulásra képes társadalom megteremtésének Zalaegerszegen.

Az esélyegyenlőség érvényre juttatása a városvezetésben

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése Bizottságai között található a Szociális, Egészségügyi és Esélyegyenlőségi Bizottság, mely már nevében is hordozza a város azon elkötelezettségét, mellyel az esélyegyenlőség több szempontú biztosítását kívánja meg elősegíteni, illetve érvényre juttatni a város. Például a Bizottság a felelős a legtöbb bérlakásokhoz kapcsolódó pályázat során (pl. Nyugdíjas Otthonházi bérlakásoknál), ahol az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe véve hozzák meg a lakások kiutalását.

A városvezetés másik szervezeti egysége, mely az esélyegyenlőség biztosítása tekintetében érdemben közreműködik a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Időügyi Tanácsa. Az Időügyi Tanács célja: az idős állampolgárok életkörülményeinek javítása, az őket érintő problémák feltárása, megismerése és lehetőségek szerinti megoldása.

Az esélyegyenlőség városvezetésen belüli biztosításához illeszkedően jöhetnek számításba az alábbi szempontok:

- esélyegyenlőségi munkatárs alkalmazása;
- esélyegyenlőségi terv készítése;
- esélyegyenlőségi képzés tartása a munkavállalók részére;
- az azonos munkakörben dolgozó munkatársak azonos bérezése;
- a nők arányának növelése a felső- és középvezetésben;
- részmunkaidős foglalkoztatás lehetőségének megadása;
- távmunka foglalkoztatás lehetőségének megadása;
- fogyatékkal élők alkalmazása;
- romák alkalmazása;
- munkaidő-kedvezmény a dolgozók továbbképzéséhez;

Az esélyegyenlőség érvényre juttatása az EU-s pályázatok és projektek tekintetében

Az EU-s pályázatok és az abból megvalósuló projektek kapcsán kötelező elem az esélyegyenlőségi vállalások megtétele. Zalaegerszeg eddig elnyert uniós támogatású projektjeihez kapcsolódóan számos esélyegyenlőségi vállalatot tett, melyek végrehajtását a projektek fenntartási időszakában a támogatást nyújtó Közreműködő Szervezet számon kéri és ellenőrzi.

Az esélyegyenlőség érvényre juttatása a tervezésben

A fejlesztéspolitika az egyes konkrét irányok és beavatkozási területek kijelölését a követendő értékek és alapelvek rögzítése alapján teszi meg. Zalaegerszeg Megyei Jogú Város és agglomerációja a fejlesztéspolitikájában érvényre kívánja juttatni azokat a közös alapelveket, melyek a régió területfejlesztésében érintett szereplők körében egyetértéssel megfogalmazódtak, úgymint: fenntartható fejlődés; esélyegyenlőség.

Zalaegerszeg és kistérsége Stratégiai és Operatív Programja is tartalmaz e tekintetben alapelveket, de programelemeket is nevesít, úgymint:

- Általános iskolai oktatás kapcsán: demokratikus iskolarendszert működtet, esélyegyenlőséget biztosít a tanuláshoz;
- Felnőttoktatás, felnőttképzés kapcsán: a város önkormányzata az esélyegyenlőség biztosítása érdekében lehetőséget biztosít az alapfokú végzettség megszerzésére is felnőttképzés keretében.

A konkrét közterület, építmény tervezése kapcsán pedig a teljes körű, vagy a részleges akadálymentesítés szem előtt tartása kötelező. Tehát valamennyi megvalósuló, tervezés alatt lévő projekt esetében elengedhetetlen az „Esélyegyenlőségi Útmutató a Regionális Fejlesztési Operatív Programok keretében 2011-2013 években kiírt pályázatokhoz” c. dokumentum betartása, hasonlóképpen az elkövetkező 2014-2020 ciklusban is.

Az esélyegyenlőség érvényre juttatása a mindennapi életben

Több városi civil szervezet tevékenységi körében megtalálható az esélyegyenlőségi szempontok érvényesítésére való törekvés. Legutóbb 2013. december elején került megrendezésre Zalaegerszegen egy ún. Esélyegyenlőségi Workshop, ahol a mélyszegénységben élők, a hajléktalanok, a családok átmeneti otthonában élő nők és gyermekek helyzetéről, valamint a fogyatékkal élők nehézségeiről tartott megbeszélést a Türr István Képző és Kutató Intézet. A workshop célja elsősorban a figyelemfelhívás volt a célcsoportokat érintő problémákra és azok megoldási lehetőségeire.

A helyi esélyegyenlőségi programok elkészítését a Türr István Képző és Kutató Intézet támogatja országszerte. A szervezet a kevésbé fejlett térségek hátrányos helyzetű munkavállalóinak segít abban, hogy a munkaerőpiac aktív szereplőjévé, ezáltal értékteremtő és adófizető állampolgárrá válhassanak.

A felvázolt Helyi Esélyegyenlőségi Program célja az, hogy felmérjék a településeken élők szociális, egészségügyi helyzetét. Ebben a feladatban működik közre a Mozgássérültek Zala Megyei Egyesülete is, amely 1989-ben alakult, a Mozgáskorlátozottak és Egészségi Károsultak Egyesületének megyei részeként. Az egyesület célja az érdekvédelem, az integráció, és az esélyegyenlőség elősegítése.

Az egyesület arra törekszik, hogy önként vállalt feladataik ellátáshoz fiatal mozgássérültek csatlakozzanak hozzájuk.

9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

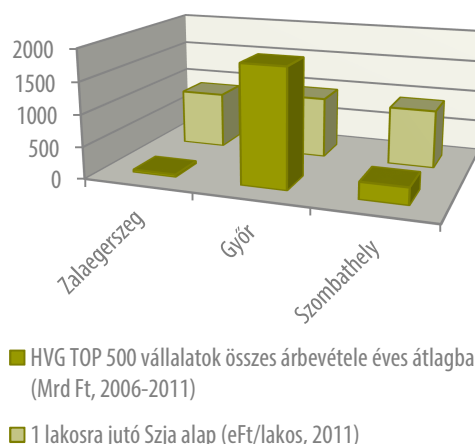
Zalaegerszeg a Nyugat-dunántúli régió három megyeszékhelye közül lélekszámát tekintve a legkisebb Győr és Szombathely után. A régió társadalmi-gazdasági szempontból meghatározó központja Győr, amely lélekszámban és funkciógazdagságban egyaránt kiemelkedik a régió városai közül. Zalaegerszeg földrajzi helyzetéből és kedvezőtlen közúti közlekedési adottságaiból adódóan kevésbé kapcsolódik a régió északi részének meghatározó térbeli struktúráihoz, amelyet meghatároz a Bécs-Budapest tengely és a Bécs-Pozsony-Győr háromszög. A keleti-közép-európai nemzetközi térben gazdasági és egyéb partnerségi kapcsolatrendszerei inkább kötik az Alpok-Adria térség dél-délnyugati irányba eső területeihez, Szlovéniához, Olaszországhoz, Horvátországhoz, illetve Ausztriában Graz környékéhez. A Zalaegerszegen áthaladó szlovén vasút, amely Koper kikötője, illetve Budapest, másrészt szlovákiai ipari központok és a Balti-tenger irányában teremt vasúti kapcsolatot, fontos potenciált és a déli irányú összeköttetést erősítő térkapcsolati rendszer, bár valós megállító funkció hiányában az ebben rejlő lehetőségeket még nem tudta igazán hasznosítani a város.

A Nyugat-dunántúli régióban Zalaegerszeg helyzete sajátos. Több statisztikai mutató szerint a megyeszékhelyek közül funkciógazdagságban, illetve gazdasági és intézményi szempontokból a legfejletlenebb, gazdaságföldrajzi-közlekedésföldrajzi szempontból a legkedvezőtlenebb a fekvése. Az összehasonlító mutatók részletesebb elemzése azonban ennél differenciáltabb képet mutat.

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg	Győr	Szombathely
Beruházások nagysága (eFt/lakos, 2011)	2930	30 426	81 850
HVG TOP 500 vállalatok összesen (db, 2006-2011)	6	20	8
HVG TOP 500 vállalatok összes árbevétele éves átlagban (Mrd Ft, 2006-2011)	42,1	1841,3	266,6
Vállalkozói aktivitás (regisztrált vállalkozás/1000 fő, 2011)	170	171	168
1 lakosra jutó Szja alap (eFt/lakos, 2011)	886,9	960,9	915
1 lakosra jutó iparüzési adó (eFt/lakos, 2010)	63	123,8	64,5
K+F tevékenységgel foglalkozó vállalkozások száma (db, 2011)	5	24	11
K+F tevékenységgel foglalkozó vállalkozások száma 100 ezer lakosra (db/100 lakos, 2011)	8,08	18,24	13,86
Bankfiókok száma 100 ezer lakosra (db/100 lakos, 2012)	43,7	47,9	34

8. táblázat Összehasonlító gazdasági adatok a Nyugat-dunántúli régió megyeszékhelyeire, 2010-201
(Forrás: KSH, NAV, HVG, Zalaegerszeg város Önkormányzat)

Az adatok alapján Győr régió belüli kiemelkedő gazdasági-üzleti és innovációs központ jellege egyértelműen kirajzolódik. Egyes mutatók alapján (pl. a beruházások nagysága, vagy a HVG TOP vállalatok bevétele) Zalaegerszeg nagyságrendekkel marad el Győrtől, de Szombathely is jelentősen megelőzi. Ha azonban a személyi jövedelemadó, vagy az iparüzési adó adatokat nézzük, e lemaradás már nem számottevő: bár mindkét másik megyeszékhely előzi a várost, a különbség csekély. Mindez Zalaegerszeg sajátos gazdasági struktúrájára utal, amelyben meghatározó helyet kapnak a helyi beágyazottságú kis- és közepes, néhány esetben nagyvállalkozások. Különösen a Szombathellyel való összehasonlításban kiemelendő, hogy amennyivel jelentősebb a Vas megyei megyeszékhely gazdasága pl. a beruházások vagy a HVG TOP 500 vállalatok árbevétele alapján, feltételezhető lenne, hogy a termelői jövedelmek mértékére utaló fajlagos adózási mutatók is ennek megfelelőek, a számok azonban mást mutatnak: a zalaegerszegi helyi gazdaság gerincét adó KKV-k termelése pótolja a Szombathelyen jellemző - leginkább külföldi működő tőke (FDI) beruházások révén megjelenő - előnyt. A helyi jövedelemtermelő

24. diagram HVG TOP 500 vállalatok összes árbevétele és az 1 lakosra jutó Szja alap a Nyugat-Magyarországi Régió megyeszékhelyeiben, 2011
(Forrás: KSH, HVG, Diverzum szerkesztés)

képesség regionális összehasonlításban magasabb szintjét jelzi a fejlett bankrendszer is: a bankfiókok lakosságárányos számát tekintve Zalaegerszeg egyenesen megelőzi Szombathelyt.

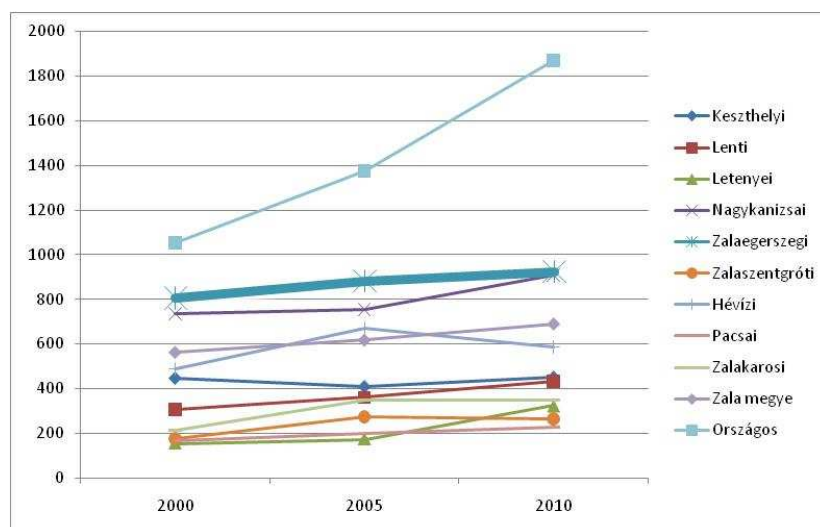
A K+F tevékenységgel foglalkozó vállalkozások tekintetében bár egyértelmű az elmaradás, de ez sem nagyságrendi mértékű. Ugyanakkor jól jelzi a másik két megyeszékhelyhez, de főleg Győrhez képest jelentősebb felsőoktatási-kutató potenciál hiányát és az innováció erősebb kötődését a nagyobb, külföldi érdekltségű cégekhez.

Külön figyelmet érdemel a három megyeszékhelyre a regisztrált vállalkozások bázisán számított vállalkozói aktivitás: e tekintetben Zalaegerszeg a második helyen áll, alig lemaradva Győr mögött és megelőzve Szombathelyet.

Zalaegerszeg Zala megye székhelye, egyben első számú gazdasági, igazgatási és intézményi központja. A megyeszékhely és a megye fejlődése tehát egymástól elválasztva nem kezelhető. Zalaegerszeg gazdasági potenciálja alapvetően meghatározza a megye gazdaságának teljesítményét és fejlődési potenciálját, a megye gazdasági teljesítményében a lakosságszámának megfelelő arányt meghaladó arányban vesz részt, míg a város fejlődésének potenciáljai részben a megye adottságaiban gyökereznek. Az is tény viszont hogy a megye egyéb településeinek és térségeinek problémái is fokozottan terhelik a megyeszékhelyet.

A kistérségi szinten számított GDP¹ szerint a zalaegerszegi a megyei GDP 45%-át termeli (a nagykanizsai pedig 30%), a két nagyváros hozza tehát a megyei GDP háromnegyedét, Zalaegerszeg pedig önmagában csaknem a felét. Mindezeket azért lényeges előre bocsátani, mert a megyére jellemző gazdasági folyamatok hátterében jelentős, ha nem döntő mértékben a megyeszékhelyhez köthető gazdasági folyamatok állnak.

Az egy főre jutó GDP tekintetében a Zalaegerszegi kistérség jelentősen kiemelkedik a többi Zala megyei kistérség közül, bár 2010-re a Nagykanizsai kistérség csaknem utolérte. E két kistérség jóval a megyei átlag fölött teljesített e mutató tekintetében. Ugyanakkor az országos átlagtól jelentősen elmaradnak, mind az egy főre jutó összeg, mind a 2005-2010 közötti növekedés dinamikája tekintetében. A megyén belül a legmagasabb 1 főre jutó GDP értéket mutató Zalaegerszegi kistérség adata (2010-ben 924 000 ft/fő) ugyanakkor a kistérségek közül az egyik legalacsonyabb növekedést mutatta 2005-2010 között (105%), míg pl. Nagykanizsa 120%-os, a Letenyei kistérség 186%-os növekedést mutatott.

25. diagram Az 1 főre jutó GDP alakulása 2000-2010 között Zala megyében

Zala Megye egyéb gazdasági adatai a 2005-2012 közötti időszakban nem adnak okot túlzott optimizmusra. Zala Megye Területfejlesztési Koncepciójából kiderül, hogy míg a megye teljesítménye 2005-ig az országos növekedési átlaggal megegyező mértékben növekedett, a válság hatására a bekövetkező visszaesés mértéke az országosnál nagyobb mértékű volt, ennek következtében az országos GDP-ből való korábbi 2,5%-os részesedése 2,2%-ra csökkent. A gazdasági válság által leginkább befolyásolt területek tekintetében tehát a megye sérülékenyebbnek bizonyult az országos átlagnál.

E kitettség egyik oka az exportra épülő gazdaság, amely különösen érinti Zalaegerszeget (mellette még a Nagykanizsai, Letenyei és Lenti kistérségeket). A külföldi kereslet visszaesése az exporton keresztül, a belföldi vásárlóerő csökkenése a belföldi turizmus forgalmán keresztül járult hozzá a visszaeséshez.

¹ Települési szintű GDP adat nem áll rendelkezésre, a kistérségi adat azonban nagymértékben megfelel a kistérségi központra jellemző adatnak, különösen, ha az nagyobb település.

2011-től azonban pozitív változásra utaló folyamatok indultak meg, amely pl. a vállalkozások nettó árbevételének növekedésében mutatkozott meg.

	Éves értékek (eFt/fő)		Változás mértéke (eFt/fő)	Változás mértéke (%)
Területi egység	2005	2010	2005-2010	2005-2010
Keszthelyi	409	450	41	110%
Lenti	360	434	74	121%
Letenyei	174	323	149	186%
Nagykanizsai	754	908	154	120%
Zalaegerszegi	882	924	42	105%
Zalaszentgróti	274	266	-8	97%
Hévízi	670	586	-84	87%
Pacsi	196	225	29	115%
Zalakarosi	348	348	0	100%
Zala megye	618	690	72	112%
Országos	1377	1869	492	136%

9. táblázat **A 1 főre jutó GDP alakulása 2000-2010 között Zala megyében**
(Forrás: KSH, Zala Megye Területfejlesztési Konceptiója, 2013, saját szerkesztés)

9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Zalaegerszeg gazdaságának szektorális és ágazati megoszlása és a vállalkozások számának alakulása a KSH adatsorain keresztül, a TEÁOR kódok szerinti megoszlásban, valamint a város meghatározó gazdasági szakértőivel folytatott interjúk formájában, és a releváns fejlesztési dokumentumok másodelemzése révén került vizsgálatra a 2003-2011 évek közötti időszakban. Ezen időszakba beleesik a korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégia készítése. Az IVS 2009-ban került elfogadásra, 2007-2008-ban készült, az elemzésekben döntően 2005-2006-ig vizsgálták az adatsorokat. Ez azért érdekes, mert a gazdasági válság és annak hatásai még nem jelenhettek meg az elemzésekben. Jelen elemzésben 2011-ig állnak rendelkezésre a KSH adatok.

Össességében megállapítható, hogy a statisztikai adatok szintjén nincs jelentős, kiugró változás az IVS-ben szereplő 2005-ös adatok és az innen indított 2010-ig vagy 2011-ig tartó idősorok adataiban. Ettől csak kevés vizsgált adatsor mutat eltérést, pl. a kiskereskedelmi üzletek száma vagy a vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken.

Hasonlóan nem mutat jelentős átrendeződést az 1.9.3. fejezetben vizsgált, a jelentősebb iparüzési adó befizetőket bemutató adatbázis vizsgálata is: az üzleti szereplők tekintetében nem mutatható ki jelentősebb változás 2006 óta. A Flextronics és a GE Hungary mellett több jelentősebb helyi KKV uralja a helyi gazdaságot, a 2006-ban bemutatott cégnevek nagy része visszaköszön a 2012-es listákról.

A valóságban azonban nagyon is jelentős negatív előjelű változás ebben az időszakban, hogy leépült a város több tradicionális iparága, az élelmiszeripar, a bútorgyártás és a textilipar (pl. Zalahús, Zalabaromfi, Pannontej, Goldsun, Zalabútor). Ezen iparágak zuhanása nem köthető a gazdasági világválsághoz, a fenti cégek 2003-2006 között fejezték be működésüket.

Megszűnésről azért nem lehet beszélni, de a korábbi nagy cégek helyett kisebb vállalkozások, KKV-k viszik tovább ezen ágazatokat, a válság előttinél lényegesen alacsonyabb össz volumenben (pl. Pannontej, Zalaco Sütőipari Zrt., Forest Hungary Kft., Sitform Bútorgyár Bt. stb.). Az utódcégeket a válság hatásai megviselték, de kb. 2011 óta a növekedés jelei mutatkoznak.

A válság éveitől a városban a munkanélküliség jelentősen megnőtt, a 2000-es évek elején mért 2-3%, majd a válság előtti 5-6%-hoz képest ma 8-10%-os a munkanélküliségi ráta. A megszűnő munkahelyeken túl, ugyanakkor hozzá kell tenni ehhez, hogy a város gazdasága sok tekintetben egy magasabb hozzáadott értékű gazdaság felé tolódott el (amit alátámasztanak a vállalkozói aktivitás és a jövedelemtermelésre utaló adózási adatok kedvező értékei). Ez pedig törvényszerűen magasabban képzett, de csekélyebb létszámú munkaerőigénnyel jelentkezik és a munkanélküliségi ráta növekedésével jár, amennyiben a tömegesebb,

alacsonyabb képzettségű munkaerőt nincs, ami „felszívja” – és jelenleg, a hagyományos könnyűipari tevékenységek csökkenésével ez a kereslet nincs meg a városban.

Mivel a városban a Flextronics és a GE Hungary mellett nem volt multinacionális cég, mindig is jelentős szerepe volt a vállalkozói létformának és a külföldi kapcsolatok kiépítésének. Ezért magas a vállalkozói aktivitás, sok a mobilis kis cég, amelyek egy része mára „kinőtte” magát, 2-3 fős mikrovállalkozásból 10-20 fős kisvállalkozássá nőttek, külföldi kapcsolataikat kibővítették. E cégek jellemzően bér munkát végeznek gépipari vagy különböző könnyűipari területeken, kevésbé jellemző rájuk az innovatív jelleg, bár erre is lehet ma már példát találni.

A multinacionális cégeknél dolgozó, elbocsájtott munkavállalók hadra foghatósága is viszonylag jó, hiszen megszokták a „multi munkakultúrát”, könnyebben tudnak váltani és beilleszkedni.

A város részben átalakuló gazdasági szerkezetét napjainkban az alábbiakban jellemzik: a Flextronics és a GE Hungary mint két meghatározó multinacionális szereplő továbbra is a város két legnagyobb iparüzési adó befizetője, foglalkoztatási szerepük azonban az elmúlt évek drasztikus leépítéseinek következtében jelentősen lecsökkent. A Flextronics, amely „fénykorában” 7-10 ezer fő körül foglalkoztatott, ma kb. 1500 embernek ad munkát – igaz, a mostani foglalkoztatottak a korábbi egyszerűbb betanított összeszerelésnél magasabb rendű munkát végeznek és döntően zalaegerszegi illetőségű munkavállalók. A GE Hungary 400 fő körül foglalkoztat jelenleg. A létszámleépítések kevésbé érintették a város munkavállalóit, mivel jórészt térségi ingázókat bocsájtottak el. A két nagy cég nem integrálódott a helyi gazdaság szövetébe, nem jött létre körülöttük jelentősebb helyi beszállítói hálózat, és az ingázásnak köszönhetően nem idézett elő multiplikátorhatást a helyi szolgáltatások körében. Viszont ennek tudható be az is, hogy a leépítések nem okoztak drasztikus keresletcsökkenést a város szolgáltatásai számára.

A korábbi meghatározó, és a válság éveiben leépült könnyűipari ágazatok – a bútoripar, élelmiszeripar és textilipar – kisebb volumenben, KKV-k által működtetve jelenleg is megtalálhatók. Ezek újraélesztése a helyi gazdaságfejlesztés egyik lehetséges iránya, amelyhez az alapanyagok és a szervezeti háttér (pl. Fa- és Bútoripari Klaszter, a második akkreditált klaszter országosan) mellett a szükséges készségek és munkatapasztalat jelenleg még megtalálható. A textilipar területén az utóbbi időszak fejleménye, hogy a kínai munkaerő drágulása megindított egy visszatelepülési folyamatot, ezért képzéssel, a horvát és szlovén partnerekkel való együttműködéssel a jövő egyik fejlődőképes ágazata lehet, amely a kevésbé képzett, leginkább női munkaerő foglalkoztatási gondjain is segíteni képes.

A város gazdaságának jelentős ipari ágazatai a gépgyártás (járműipar, mechatronika) és az elektronika, amely a mikrovállalkozásoktól a kis- és középvállalkozásokig egyaránt erőteljesen jelen van a helyi gazdaságban. Ezek komoly hagyományokkal rendelkező, fejlődőképes ágazatok, amelynek sikeresebb KKV képviselői nemzetközi kapcsolatokkal és exportpiacokkal is rendelkeznek és a beszállítói válás lehetőségét is magukban hordozzák. Ezen tevékenységek jelentik elsősorban azt a létező és perspektivikus gazdasági bázist, amely a statisztikákból is visszaköszönően hozzájárul ahhoz, hogy a csekély és elmaradó külföldi tőkebefektetések, beruházások ellenére egy magasabb jövedelemtermelő képességet biztosít a város gazdasága számára, beágyazottsága pedig a hosszú távú biztonságot erősíti.

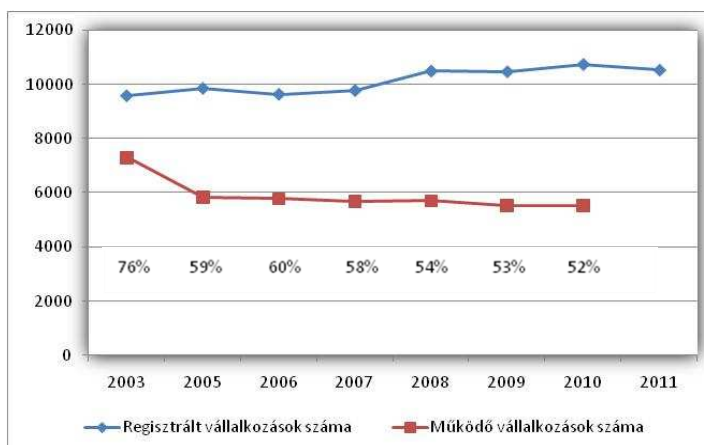
A helyi ipari kapacitásokhoz kapcsolódóan mindig is erős volt a városban a közúti áru fuvarozás. Az elmúlt időszakban ennek erőteljes felfutása, megerősödése figyelhető meg, amelyhez a nemzetközi fuvarozásban előnyt jelentő délnyugati határ közeli fekvés is hozzájárul, illetve a válság hatására kiélezett árversenyben a „keleti” fuvarozók versenyképesebbekké váltak nyugati versenytársaiknál, ami jelentős mértékű piaci térnyeréssel járt. Az iparüzési adó fizetési kötelezettség miatt több szállítmányozó vállalkozás kitelepült a városból a környező kistelepülésekre, de a jelentősebbek maradtak, igaz, ezeknek nincs komolyabb telephelyigényük, mivel a járművek folyamatosan mozgásban vannak.

A városban erősek a pénzügyi és banki szolgáltatások. A BGF-nek köszönhetően Zalaegerszeg a „könyvelők városa”, de szembeötlő a bankfiókok magas száma is – ez akár a városban sétálva is feltűnik, de a szubjektív észlelést alátámasztják a statisztikák (lásd 1.9.1 fejezet! 100 e fölé jutó bankfiókok száma Zalaegerszeg: 43,7, Szombathely: 34). A bankfiókok magas száma egyben arra is utal, hogy viszonylag széles, stabil jövedelemtermelő képességű réteg jellemzi a várost, amely döntően az erős helyi mikrovállalkozás és KKV szektor jelenlétének köszönhető.

A regisztrált vállalkozások¹ száma nagyon enyhe növekedést, a működő vállalkozások száma pedig nagyon enyhe csökkenést mutat 2003-2011 között. 2003-ban 9600 db volt a regisztrált vállalkozások száma, 2011-ben pedig 10 537 db. 2003-ban ebből 7317 db volt működő vállalkozás (76%), míg 2010-ben már csak 5549 db (52%). A pénzügyi válság és annak realgazdasági hatása ezen arányban érhető tetten. Míg a gazdasági válság okozta zuhanás egyik adatsorán sem érzékelhető (2009-ben vagy 2010-ben „illene” nagyot esnie), a kettő közötti arányban igen: 2010-re a regisztrált vállalkozások alig több mint fele volt működő, a 2003 évi háromnegyedes arány helyett. Hozzá kell tenni, ez az adatsor is inkább lineáris, nem érzékelhető benne hirtelen zuhanás. Feltételezhetően jelentősen megnövekedett a csőd- felszámolási és végelszámolás alatt álló cégek száma.

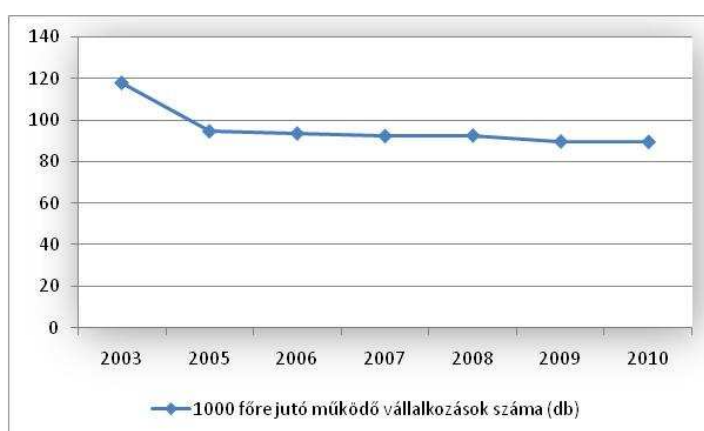
Mindezek, illetve a csökkenő lakosságszám adatok alapján megállapítható, hogy a vállalkozói aktivitás csökkent: míg 2003-ban 118 működő vállalkozás jutott 1000 főre, 2010-re ez 90 db/1000 főre csökkent. Hozzá kell tenni, hogy a vállalkozói aktivitás a győrihez közeli magas értéket mutat Zalaegerszegen, miközben a beruházások értéke nagyságrendekkel elmarad attól. A megtermelt jövedelmek tekintetében ugyanakkor csak kismértékű az elmaradás (lásd pl. 1 főre jutó Szja alap a három megyeszékhelyen), amire épp a magas vállalkozói aktivitás adhat magyarázatot.

A működő vállalkozások darabszámának bázisán képzett szektorális megoszlás 2005 és 2010 összehasonlításában azt mutatja, hogy nincs jelentős elmozdulás, csak az ipar aránya nőtt kis mértékben (19-ről 23%-ra) a szolgáltatások kárára, míg a mezőgazdaság részesedése 2% maradt.

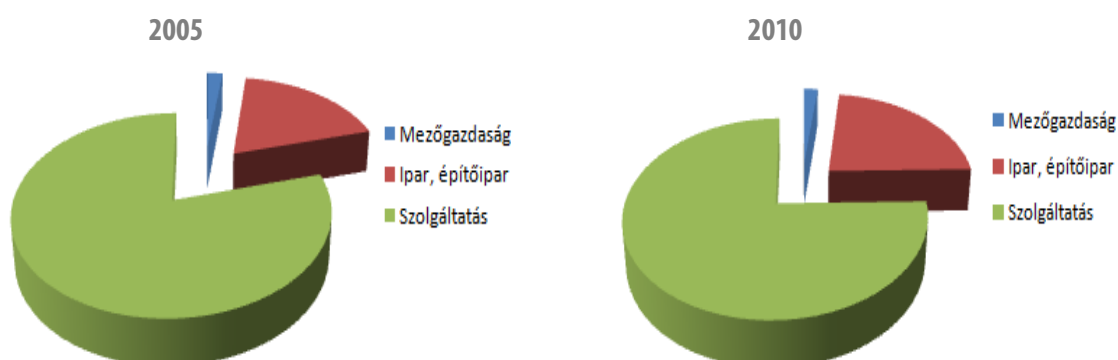
25. diagram A regisztrált és a működő vállalkozások számának alakulása Zalaegerszegen (2003-2011)

Forrás: KSH

26. diagram A vállalkozói aktivitás alakulása Zalaegerszegen (2003-2010)

(Forrás: KSH)

27. diagram Működő vállalkozások szektorális megoszlása 2005 és 2010-ben

Forrás: Zalaegerszeg IVS 2009, KSH, Diverzum feldolgozás

¹ Regisztrált szervezet: „... az adminisztratív nyilvántartásban szereplő, jogilag létező, adószámmal rendelkező egység...”

Működő vállalkozás: „... az adott év alatt volt árbevétele vagy foglalkoztatottja...”

Forrás: KSH Zala megye Statisztikai Évkönyve, 2011

Vállalkozások szektoriális megoszlása	Mezőgazdaság	Ipar, építőipar	Szolgáltatás
Működő vállalkozások szektoriális megoszlása, 2005	114	1096	4639
%-os megoszlás	2%	19%	79%
Működő vállalkozások szektoriális megoszlása, 2010	108	1378	4536
%-os megoszlás	2%	23%	75%
Regisztrált vállalkozások ágazati megoszlása, 2011	1298	1126	8113
%-os megoszlás	12%	11%	77%

10. táblázat **Működő és regisztrált vállalkozások szektoriális megoszlása**

Forrás: IVS 2009, KSH, Zala megye Statisztikai Évkönyve, 2012, Diverzum feldolgozás

A vállalkozások ágazati megoszlása az IVS-ben szereplő 2005-ös adatokkal a TEÁOR rendszer változása miatt nem, vagy csak nehezen hasonlítható össze részleteiben, 2008-tól majd 2011-től új kategóriák kerültek bevezetésre (. táblázat).

I. HELYZETFELTÁRÁS ÉS HELYZETELEMZÉS

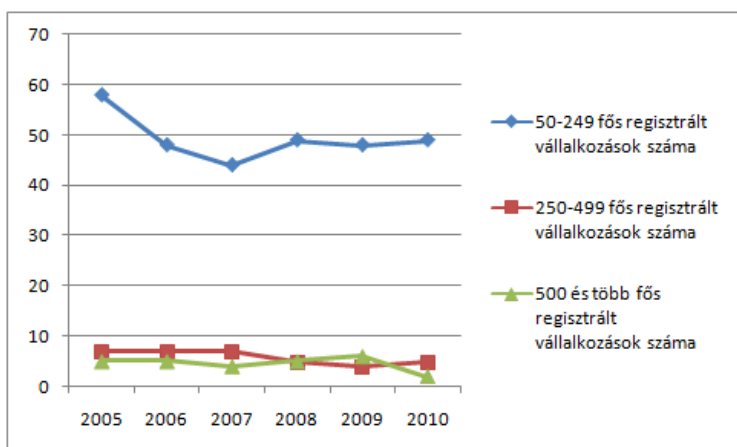
Évek	0 és ismeretlen fős regisztrált vállalkozások száma	1-9 fős regisztrált vállalkozások száma	10-19 fős regisztrált vállalkozások száma	20-49 fős regisztrált vállalkozások száma	50-249 fős regisztrált vállalkozások száma	250-499 fős regisztrált vállalkozások száma	500 és több fős regisztrált vállalkozások száma	Összesen
2005	2789	6 772	157	91	58	7	5	9879
2006	2651	6 695	153	96	48	7	5	9655
2007	2671	6 818	165	86	44	7	4	9795
2008	2 713	7 473	165	95	49	5	5	10505
2009	3 133	7 033	153	103	48	4	6	10480
2010	3 264	7 169	158	100	49	5	2	10747

12. táblázat **Regisztrált vállalkozások megoszlása foglalkoztatottak száma szerint (2005-2010)**

(Forrás: www.ksh.hu, Diverzum feldolgozás)

Működő vállalkozások ágazati megoszlása	2005	114	558	538	1073	232	267	234	1794	259	264	516	5849										
	2006	113	532	519	1053	217	261	246	1791	271	283	506	5792										
	2007	104	518	504	1048	213	260	249	1757	272	283	489	5697										
	2008	106	508	490	1037	211	261	247	1799	277	254	489	5719										
Működő vállalkozások ágazati megoszlása	2005	58	291	218	577	110	100	37	840	68	177	96	2572										
	2006	57	287	217	590	109	103	37	895	66	176	95	2632										
	2007	56	283	216	614	111	119	40	916	70	168	96	2689										
	2008	56	284	221	622	109	124	51	966	74	174	101	2784										
Működő vállalkozások ágazati megoszlása	2009	51	283	3	267	2	11	210	611	103	112	97	61	223	550	321	1	298	281	153	348	380	403
	2010	55	278	2	263	2	11	201	611	88	110	105	76	220	569	317	0	303	302	150	359	403	

A 4. táblázatból a foglalkoztatás szempontjából közepes- és nagyvállalkozások alakulása az igazán érdekes, amelyek a foglalkoztatás gerincét adják. Az 50-250 fő között foglalkoztató közép- és nagyvállalkozások körében 2007-ben értékelhető visszaesés, majd számuk visszatér a 2006-os szintre.

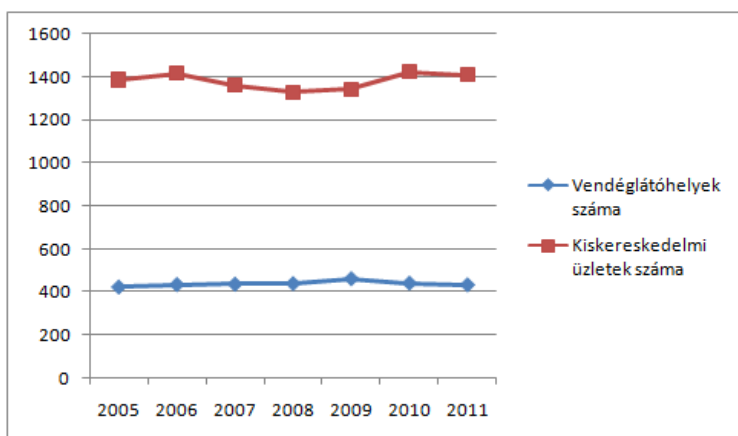
28. diagram Regisztrált közép- és nagyvállalkozások megoszlása foglalkoztatottak száma szerint (2005-2010)

(Forrás: www.ksh.hu, Diverzum feldolgozás)

A nagyvállalatokon belül a 250-500 fő közötti foglalkoztatók száma 2008-ban esik 7-ről 5-re, majd ez a szám megmarad 2010-ig.

500 fős foglalkoztatott felett 2009-ig kiegyensúlyozott az adatsor, majd jelentős átrendeződés történt a helyi gazdaságban, mert 2010-re 6-ból 2 maradt az 500 fő fölötti foglalkoztatók száma.

A vendéglátóhelyek számában gyakorlatilag nincs változás 2005 és 2011 között. A kiskereskedelmi üzletek száma 2007-től kismértékű csökkenést mutat, amely azonban 2010-re „visszajött” a 2006-os szintre.

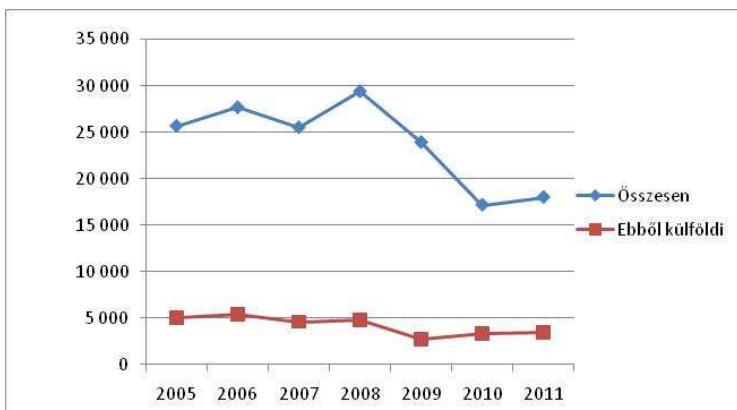
29. diagram Vendéglátóhelyek és kiskereskedelmi üzletek számának változása (2005-2011)

(Forrás: www.ksh.hu, Diverzum feldolgozás)

Az adatok ugyanakkor elfednek bizonyos kedvezőtlen irányú változásokat. A kereslet, ezáltal az árbevétel csökkenése a vendéglátóhelyek, szálláshelyek és kiskereskedelmi egységek piacán egyaránt a minőségi helyek megfogadásában jelentkezik, amit adott esetben alacsonyabb színvonalú egységek nyitása ellensúlyoz. A folyamat a belvárosi vendéglátóhelyek megfogadásával is együtt jár, ami a városközpont kiüresedése és funkcióvesztése révén kifejezetten negatív folyamat.

A fentieket alátámasztja, hogy a belvárosi Balaton Hotel nem tudott fennmaradni, megszűnése

az Arany Bányában mégsem generált növekedést.

30. diagram A kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégek számának változása (2005-2011)

(Forrás: www.ksh.hu, Diverzum feldolgozás)

A vizsgált adatsorokon a 2005-2011 közötti időszakban a leglátványosabb változás a turizmushoz kapcsolható. A kereskedelmi szálláshelyeken nyilván tartott vendégek száma a 2008-as 29 402 fős maximumhoz képest 2009-re már 23 908 főre zuhant, majd 2010-re 17 160-re esett és 2011-ben is ezen a szinten maradt (18 004 fő). A jelenség egyértelműen a belföldi kereslet válság okozta gyengülésével magyarázható. Ugyanakkor a vendégeken belül a külföldi vendégek száma 2008 és 2009 között még jelentősebb visszaesést mutat (az összes vendég a 2008-as 81 %-ára, a külföldi a 2008-as szint 57%-ára esett vissza egy év alatt), igaz, arányaiban a

külföldiek jobban „visszajöttek” 2010-re: az összes vendég a 2008 évinek az 58%-án volt 2010-ben, ugyanez a külföldiek tekintetében 69%.

A megyeszékhelyen a kereskedelmi szálláshelyek száma a Pacsai kistérséget nem számítva a legalacsonyabb a megyében és 10 év alatt 236 férőhellyel csökkent is. Ebből is látható, hogy a megye turizmusában Zalaegerszeg nem jelenik meg számottevő eredménnyel, ami olyan nemzetközi desztinációk mellett, mint Hévíz, Keszthely, Zalakaros, nem is csodálható.

A város kiemelt turisztikai desztinációja az Aquacity Zalaegerszeg a 7,5 hektáron elterülő, 10 óriáscsúszdával és 6000 m² vízfelülettel rendelkező attrakció. A jellemzően profitabilis és az elmúlt években jó szezonokat teljesítő intézmény fontos szerepet tölt be a helyi lakosság – beleértve a tágabb értelemben vett várostérség lakosságát is – rekreációs igényeinek biztosításában. Turisztikai funkcióját ugyanakkor egyelőre csak kevésbé tölti be: a látogatók döntően 1-1 napra érkeznek, nem foglalnak szálláshelyet (ami persze a kereskedelmi szálláshelyek alacsony számából adódóan nem is lenne egyszerű), így nem képes jelentősebb turisztikai bevételt generálni a város vállalkozásai számára.

A 2006. évi IVS szerint a turizmus nem válhat Zalaegerszeg fontosabb fejlődési irányává, a megye népszerű turisztikai célterületei (Zalakaros, Hévíz, Kehidakustány, Lenti, Keszthely stb.). A város vezetése és gazdaság szereplői ezzel szemben látnak perspektívát a helyi turizmus fejlesztésében – nyilvánvalóan nem vezető húzóágazati funkciót vizionálva neki. A jelenleg (2014. január) készítés alatt álló turizmusfejlesztési koncepció hivatott tisztázni a fejlesztések lehetőségeit, potenciális irányait és a hozzá kapcsolódó feladatokat, tevékenységeket. Az Aquacity mindenképpen zászlóshajója lehet a fejlesztéseknek, különösen, ha sikerül fedetté tenni, így a szezonális jelleget megszüntetni. Szükséges a minőségi szálláshelyek fejlesztése, 4 csillagos szálloda létesítése, fölmerült a bezárt Balaton Hotel revitalizációja is. A város turisztikai kínálata önmagában kevés egy vonzó kínálat megteremtéséhez, de a környék adottságainak kihasználásával, programcsomagokká alakításával már versenyképes termék hozható létre (pl. lovas-, kerékpáros-, gasztró-, ökoturizmus stb.). További, a múltban már sikereket felmutató lehetőség a sporthoz kötődő rendezvényturizmus (pl. munkakutya-, tekebajnokság), amelyet az 1 Mrd Ft-os kormányzati stadionfejlesztési támogatás is erősíteni fog, illetve a szélesebb rétegek számára is érdekes, a turistákat a városba csalogató rendezvényturizmus (pl. Egerszegfesztivál).

9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

A helyi gazdaság szerkezetére tehát jellemző, hogy kevés számú, de a helyi gazdaságban azért meghatározó szerepkörű jelentős külföldi transznacionális vállalat mellett egy viszonylag stabil és erősödő helyi KKV és nagyvállalati réteg jelenti a gazdaság gerincét. A jelentősebb társas vállalkozások mellett az egyéni vállalkozások és kisebb cégek, amelyek jelentős fluktuációt mutatnak, szintén fontos szerepet töltenek be a foglalkoztatásban (akár mint önfoglalkoztatás), illetve különböző egyszerűbb szolgáltatások és kiskereskedelmi funkciók biztosításában.

Legnagyobb IPA befizetők, 2006	Legnagyobb IPA befizetők, 2012	Legnagyobb IPA befizetők, 2006	Legnagyobb IPA befizetők, 2012
1. GE Lighting Hungary Zrt.	1. Flextronics Kft.		12. Zalavíz Zrt.
2. Flextronics International Kft.	2. GE Hungary Kft.		13. Helsa Kft.
3. Forest Hungary Kft.	3. Gartner Intertrans Kft.		14. Transtank Kft.
4. Zalai Nyomda Zrt.	4. MOL Nyrt.		15. Forest Hungary Kft.
5. Pylon-94 Gép- és Acélszerkezetgyártó Kft.	5. Schneider Electric Kft.		16. Spar Magyarország Kft.
6. 3B HUNGÁRIA Kft.	6. OTP Bank Nyrt.		17. Zala Volán Zrt.
7. Zalabármfi Zrt.	7. Anton Kft.		18. Sítform Bútorgyár Bt.
8. Schneider Electric Hungária Villamossági Zrt.	8. Magyar Telekom Nyrt.		19. Ganzeg Kft.
9. Anton Kft.	9. Éder Zoltán		20. 3B Hungaria Kft.
10. Helsa Kft.	10. Edelmann Hungary Packaging Zrt. (korábbi Zalai Nyomda)		21. E.ON Zrt.
	11. Pylon-94 Gép- és Acélszerkezetgyártó Kft.		22. Pannontej Zrt.
			23. Tesco Global kft.
			24. Zalaco Sütőipari Zrt.
			25. Zalai Huke Kft

13. táblázat A legnagyobb iparűzési adó (IPA) befizetők Zalaegerszegen, 2006, 2012

A főbb iparüzési adó befizető vállalkozások összehasonlítása 2006 és 2011 között azt mutatja, hogy a vizsgált időszakban – amely a gazdasági világválságot is magában foglalja – nem történt jelentős átrendeződés a város gazdaságában. A 2006-os listán szereplő cégeket szinte kivétel nélkül megtaláljuk a 2011-es listán, még ha nem is az első 10-ben, de az első 20-ban már igen; és ezeket is csak olyan szereplők szorítottak le a 10-es listáról, mint az OTP vagy a MOL, tehát a helyi gazdaságban betöltött valós pozíciójukat megőrizték vagy akár megerősítették.

A lista első két helyén 2006-ban és 2011-ben is a Flextronics és a GE Hungary állnak, ami a leépítések ellenére jelzi, hogy a két világcég szerepe még ma is meghatározó a város gazdaságában.

A 2006-os listán az első 10-ben szereplő több termelő - gépgyártó, bútorgyártó és elektronikai - vállalkozás (Anton Kft., Pylon-94 Kft., 3B Hungaria Kft., Schneider Electric Kft., Forest Kft.) 2012-ben is megtalálható a jelentősebb IPA befizetők között az első 25 hely valamelyikén. Az egyetlen cég, amely végleg eltűnt az IPA befizetők listájáról, a Zalabaromfi Zrt., az élelmiszeripar leépülését indikálva. A 2012-es IPA lista előkelőbb helyein erősödést mutatnak a fuvarozással foglalkozó vállalkozások (pl. Gartner Intertrans Kft., Éder Zoltán stb.).

Speciális helyzetet mutat az OTP és a MOL. Az OTP jelenléte túlmutat a banki szolgáltatásokon, a helyi pénzügyi képzésre épülő bázist épített ki itt a bank, országos központi funkciókkal. A MOL esetében a jelenlét tradicionális: a zalai olaj az 50-es évektől jutott komolyabb szerephez, a kitermelés volumene ma alacsony, de fejlesztések is történnek, lásd pl. gumibitumen.

Mindezekből két fontosabb következtetés vonható le, egy kedvezőtlen és egy kedvező: sajnálatos, hogy a 2006 óta eltelt időszakban nem telepedett meg további jelentősebb multinacionális cég a városban; ugyanakkor a helyi gazdaság stabil és hosszú távú fejlődése szempontjából mindenképp pozitív, hogy egy erős helyi beágyazottságú KKV réteg átvészelte a válságot, sőt, megerősödött és továbbra is a gerincét adja a helyi gazdaság szerkezetének. A fuvarozócégek jelentős térnyerése pedig egy további, fejlődőképes ágazat megerősödését jelenti a város gazdaságában.

A város ipari vállalkozásai döntően négy ipari zónában koncentrálódnak.

Keleten a Ganz (Ganzeg Gép- és Acélszerkezetgyártó Kft.), barnamezős ipari park a hajdani Ganz gyár utódjaként, jóval kisebb termelési volumennel.

Délen működnek a Flextronics üzemei és beszállítói, ahol a jelentős létszámleépítések révén ma egész csarnokok állnak üresen. Ugyanitt található az önkormányzat D-i iparterülete: ez 2003-ban indult, mintegy 20 ha területen, amelynek nagy része értékesítésre került. Sajnos az értékesítést követően a területek egy részén nem indult beruházás (valószínűleg a válság blokkolta), így ma öt tényleges betelepülővel lehet számolni (fémipar, ruhaipar, elektronika, kőfaragó vállalkozás), az ipari park kb. 1/3-a tekinthető betelepültnek.

A város nyugati oldalán működnek pl. a Forest Hungary Kft. (bútorgyártás), Schneider Electric Zrt. (elektronika).

Az északi iparterület (ipari park címmel nem rendelkezik) szintén önkormányzati tulajdon, I. üteme 40 ha-on létesült, a II. ütem akár 350 ha betelepülési lehetőséget kínál, ez még nem közművesített. Itt inkubátorház, faipari inkubátor is működik. Az I. ütemben kis és közepes cégek települtek be, amelyek döntően pályázati forrásból fejlesztették telephelyeiket. Jelenleg kb. 16 ha áll még szabadon.

9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Az alapvető gazdasági versenyképességi tényezők tekintetében Zalaegerszegnek több hátránnyal kell megküzdenie. Ezen hátrányosnak értékelhető tényezők elsősorban a külföldi működő tőke beruházások telephely-választási szempontjai esetében jelentkeznek, míg több olyan jellemzője, adottsága van a városnak, amely gazdasági versenyképességét erősíti, de elsősorban a helyi gazdasági szereplők, KKV-k szempontjából.

Zalaegerszeg földrajzi fekvése, közelsége Szlovéniához, Olaszországhoz, Ausztriához kedvező alapadottság, amely egyrészt komoly potenciált jelent a nemzetközi üzleti kapcsolatok szerveződésében fejlettebb közép- és nyugat-európai központokkal, másrészt részben ellensúlyozni képes az országon belüli kedvezőtlen közúti elérhetőségét. Ez utóbbi szempontjából a város elérhetőségén alig javítottak az elmúlt évek jelentős gyorsforgalmi úthálózat fejlesztési projektjei. Békéscsaba, Szolnok, Salgótarján, Kaposvár és Szombathely mellett Zalaegerszeg sem tartozik autópálya lehajtó 20-25 km-es sugarú körzetébe, amely a beruházók telephelyválasztása szempontjából releváns távolság: az M7 autópálya lehajtója mintegy 55 km-re van a várostól. Ezen kedvezőtlen adottság – amelyen a város saját erejéből nyilván nem képes változtatni – szerepet játszik abban, hogy a külföldi beruházások betelepítése tekintetében nem tudott jelentősebb sikereket elérni az elmúlt időszakban. Tény ugyanakkor, hogy egyéb kedvező adottságok sok esetben képesek ellensúlyozni a kedvezőtlen közúti közlekedési elérhetőséget, ezt látszik alátámasztani, hogy a város végül a 2. helyen végzett a Kecskeméten megvalósult Mercedes gyár telephelyválasztása kapcsán.

A telephelyválasztás szempontjából további kedvezőtlen adottság, hogy az EU-s források esetében a pályázati szabályozók alacsonyabb támogatási arányt tesznek lehetővé, mint pl. a keleti országrészben, rontva ezáltal a város esélyeit a pályázati forrásokra is építő betelepülők esetében.

A vasúti elérhetőség szempontjából a szlovén vasútnak köszönhetően a város elérhetősége akár kiválónak is nevezhető, de a szükséges logisztikai potenciál és „megállító funkció” hiányában ennek potenciális hasznaiból a város nem részesül.

A Sármelléki nemzetközi repülőtér (FlyBalaton, Hévíz-Balaton Airport) közelsége kifejezetten kedvező adottság a légi közlekedés elérhetősége szempontjából, még ha annak hasznait jelenleg sokkal inkább a megye Balatonhoz közeli turisztikai desztinációi tudják leginkább kiaknázni.

A képzettségi mutatókból adódó versenyképesség tekintetében a város elmarad régióbeli versenytársai (Szombathely, Győr) mögött. A városban a gazdasági, műszaki és egészségtudományi képzések képviselik a felsőoktatást (Budapesti Gazdasági Főiskola Gazdálkodási Kar; Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Zalaegerszegi Képzési Központ; Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar Zalaegerszegi Képzés; Nyugat –magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar Gépészeti és Mechatronikai Intézet Zalaegerszegi Képzés; Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola (távoktatási helyszín). A felsőoktatásban részt vevők fajlagos mutató azonban jelentősen elmaradnak a másik két megyeszékhely adataitól. A felsőoktatásban tanulók 1000 főre vetített száma Zalaegerszegen 20 fő, ugyanez Szombathelyen 57 fő, Győrben 115 fő.

A középszintű szakképzés terén a gépipari szakközépiskola, illetve a közgazdasági és kereskedelmi szakközépiskola megfelelően kielégíti a helyi gazdaságrészéről jelentkező igényeket.

A helyi vállalkozásokat és azok fejlődési igényeit e képzőhelyek megfelelően kiszolgálják, a képzések törekednek a munkaerő-piaci igények kiszolgálására, ezért azok a város gazdasági versenyképességét erősítik.

El kell azonban választani a statisztikai adatokból visszatükröződő képzettségi mutatókat és a munkaerőpiac szempontjából fontos, de kevésbé mérhető adottságokat. Zalaegerszegen – a fejlettebb munkaerőpiaccal bíró Szlovénia és Ausztria közelségének, a tradícióknak és a multinacionális cégek jelenlétének köszönhetően – a helyi munkaerő „hadra foghatósága”, rugalmassága jellemzően jó, ezért a vállalkozások számára a megfelelő munkaerő-piaci bázis biztosított (ebben jelentős szerepet játszik Zalaegerszeg agglomerációja is).

Fontos versenyképességi jellemző a város fiatalokat és képzettebb munkaerőjét megtartó képessége is. E tekintetben a helyzet romlott a válság hatására. Sokan, akik elveszítették állásukat (pl. a Flextronics leépítések következtében) külföldön vállaltak munkát (az osztrák határ közelsége e tekintetben inkább veszélyeztető adottság) és e munkavállalók egy része végleg elveszett. Hasonlón érzékeny veszteség a másutt tanuló és vissza már nem térő fiatalok elvesztése, amely a munkalehetőségek beszűkülésén túl a város egyéb megtartó funkcióival is összefüggésben van (pl., hogy mennyire élhető a város, milyen kulturális, rekreációs, szórakozási lehetőségeket kínál).

A K+F tevékenység a városban, abszolút számban és arányaiban is elmarad a szombathelyi és győri értékektől. Ez nyilván következik a jelentősebb felsőoktatási-kutató potenciál hiányából, és jelzi az innováció erősebb kötődését a nagyobb, külföldi érdekeltségű cégekhez, multinacionális cégekhez és jelentősebb beszállítóikhoz.

9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)¹

Zalaegerszeg város ingatlanpiacára a pénzügyi válság előtti időszakban az országos tendenciákhoz hasonlóan jellemző volt az árak szárnyalása és a devizaalapú hitelezés révén kialakult építkezési boom elsősorban a városkörnyéki területeken. Ekkor új agglomerációs településrészek jöttek létre, dacára annak, hogy az építési telkek ára a 10 millió Ft-ot is elérte (pl. Kertváros, Andor-hegy). Ebben az időszakban az új belvárosi ingatlanok ára a bruttó 300 e Ft/m² is meghaladta, a panellakások ára 130 e Ft/m² körül tetőzött, a nm belvárosi, téglalapítású lakások esetében 150 e Ft/m² körül alakult az átlagár.

A válság hatására bekövetkező tartós és elhúzódó visszaesés alapjaiban rendezte át a piac keresleti és kínálati oldalát. Az árak csökkenése máig tartó, és nem lehet megállapítani, hogy tovább folytatódik, vagy megfordul a negatív trend. Az ingatlanpiac stagnáló, az árak csökkenése mellett. A lakóingatlanok értékük mintegy 1/3-át veszítették el. Az új építésű belvárosi ingatlanok jelenlegi ára 170-200 Ft/m² körül alakul, amelyre lenne vásárlóerő, csak éppen nem nagyon akad ilyen, az építkezések leálltak. A panellakásoknál egészen 80 e Ft/m²-ig esett az átlagár, amit a panel rehabilitáció sem emelt meg (bár a felújított panelekben könnyebb az értékesítés), míg a téglalapítású lakások 100 e Ft/m² körüli átlagáron cserélnek gazdát, ezek körében az egyedi gázfűtéssel rendelkezők a legkelendőbbek.

A lakóingatlan építkezések tehát mind a belvárosban, mind a kertvárosi részekben gyakorlatilag leálltak. A közművesített építési telkek még 2-3 millió Ft-os áron sem találnak vevőre mivel a korábban devizaalapú hitelekkel épített házakat ma az építési költség alatti áron hirdetik, de így sem nagyon akad vevő.

Hasonlóan problémát jelent a hitel visszafizetési problémák miatt végrehajtás alatt lévő ingatlanok értékesítése, amelyek jelentős számban vannak jelen a piacon, banki tulajdonban vagy értékesítésben, de számottevő kereslet híján ezek értékesítése is problémás.

A megyeszékhelyen a bérlakások piaca jól működik. Ennek oka csak feltételezhető. A Flextronicsnál bekövetkezett létszámcsökkentés miatt a „vendégmunkások” nem hajtják a bérlakás-piacot, ezért feltételezhetően a devizahitelből menekülők támaszthatnak jelentősebb keresletet.

Az ingatlanpiac válsága a belföldi vásárlóerő csökkenéséhez és a devizahitelezéshez köthető. Az ingatlanárak alakulása fontos indikátor: ezek emelkedése a vásárlóerő növekedését és a lakossági hitelezés beindulását jelezné – sajnos a jelek szerint erre még várni kell. A helyi kereslet erősödése a helyi gazdaság teljesítményének függvénye, ezért alapvető összefüggésben van a helyi gazdaságfejlesztési politikával: csak a jól fizetett munkavállalók jelentős száma képes beindítani az ingatlanpiacot, annak látható emelkedése pedig beindítaná a jelenleg hiányzó beruházásokat.

Külön kategóriát képeznek az üzleti célú ingatlanok. Az elmúlt évek során egész iparágak épültek le Zalaegerszegen, amelyek hasznosítatlan ipari csarnokokat, telephelyeket hagytak maguk után. Egy működőtőke beruházási konjunktúrára jelentős zöldmezős ipari kapacitások épültek ki, amelyek jelentős része ma is hasznosításra vár. Ezen kapacitások hasznosítása a mai gazdasági klímában nem egyszerű feladat, viszont területi-infrastrukturális alapját képezheti a jövő gazdaságfejlesztésének.

¹ Forrás: Otthon Centrum személyes interjú alapján

10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program¹

A város 2014. évi költségvetésének főösszege: 17 929 634 eFt a költségvetési rendelet-tervezetben előterjesztettek szerint. Ezen belül

- a működési célú kiadások: 9 855 454 eFt az összes kiadás 54,97%-a,
- a felhalmozási célú kiadások: 8 074 180 eFt, az összes kiadás 45,03 %-a.

A fejlesztések megvalósítására 2014. évben az előző évekhez viszonyítva is több forrást sikerült mozgósítani, köszönhetően a sok sikeres, 100%-os támogatottságú pályázatnak, és hogy az iparüzési adóbevételt nem kizárólag a működési kiadások finanszírozására szükséges fordítani. A források között kiemelkedő a pályázati támogatások aránya, ezen kívül néhány projekthez az önerőt hitel felvételével tervezi biztosítani az önkormányzat. A fejlesztési források összetétele:

Saját bevételek:

- Felhalmozási bevételek (ingatlan értékesítés)	251 100 eFt
- Felhalmozási célú átvett pénzeszköz Áht-n kívülről (Zalavíz Zrt-től és lakosságtól kölcsönök törlesztéséből)	220 000 eFt
- Előző évi maradvány igénybevétel	1 484 917 eFt
- Működési bevételből áfa visszaigénylés	68 305 eFt
- Iparüzési adóbevételből	783 728 eFt

Saját források összesen: **2 808 050 eFt**

Külső források:

- Pályázati támogatások	4 607 238 eFt
- Hitel felvétel	658 892 eFt

Külső források összesen: **5 266 130 eFt**

- Az iskolák fenntartói jogának államhoz kerülése jelentősen csökkentette az önkormányzat kötelezően ellátandó feladatát, így az intézményfinanszírozás összege is 2012. évről 2013. évre jelentősen csökkent a 2012. évi 7 450 749 eFt-ról 2013. évben 4 285 326 eFt-ra. Az iskolák üzemeltetése azonban továbbra is önkormányzati feladat, amihez semmilyen állami támogatás nem kapcsolódik. Új feladatként jelent meg 2013. II. félévétől a Zalaegerszeg Többcélú Kistérségi Társulás és az újonnan létrehozott Szociális Intézményfenntartó Társulás munkaszervezeti feladatainak ellátása.

2014. évben az intézményfinanszírozás összege 4 565 475 eFt, ami a működési kiadásokon belül 46,32 %-os arányt, az összes kiadásokon belül 25,47 %-os arányt jelent.

- A helyi iparüzési adóbevétel a saját bevételek között nagy arányt képvisel, hiszen a 2014. évre tervezett 4 milliárd Ft az összes bevételek 22,3 %-át jelenti. Az Áht. szerinti saját bevételeket tekintve, ami 4 269 600 eFt, a döntő hányadát jelenti.

- Adósságkonszolidáció:

A 2013-as évben az Államadósság kezelő Központ Zrt. útján a Magyar Állam a Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. tv 72. és 74 §-a alapján megkötött megállapodásban Zalaegerszeg MJV Önkormányzatától összesen 1 448 930 683 Ft adósságot vállalt át oly módon, hogy tőketörlesztésre 244 367 793 Ft, ügyleti kamatra és egyéb járulékra

¹ Az adatokat Zalaegerszeg Polgármesteri Hivatala Közgazdasági Osztálya szolgáltatta (2014. január 28.).

71 483 Ft támogatást biztosított. Ezen felül 1 204 562 890 Ft törlesztést vállalt át négy hitelszerződés esetében. Az átvállalás csökkentette egyrészt a hitelek állományát, másrészt a megmaradó hiteleknel a törlesztés és kamatkiadás összegét is.

Az adósságkonszolidáció II. üteme a Magyarország központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvény 67-68.§-a alapján 2014. február 28-ig kerül lebonyolításra, melyben várhatóan az önkormányzat még fennálló hitelállománya – 938 096 eFt – és a lízingállomány 277 128 eFt állam általi kifizetésére, illetve átvállalására kerül sor.

Szemelvények Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének a 2014. évi költségvetésről szóló önkormányzati rendeletéből:

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése a 2014. évi költségvetési bevételeket 14 307 127 eFt-ban hagyja jóvá, melynek jogcímei:

Költségvetési bevételek:

- működési célú támogatások államháztartáson belülről	2 794 724 eFt
- felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	4 607 238 eFt
- közhatalmi bevételek	4 258 500 eFt
- működési bevételek	2 115 965 eFt
- felhalmozási bevételek	251 100 eFt
- működési célú átvett pénzeszközök	59 600 eFt
- felhalmozási célú átvett pénzeszközök	220 000 eFt

A 2014. évi költségvetési kiadások összegét **17 894 966 eFt**-ban hagyja jóvá.

Költségvetési kiadások:

- személyi juttatások	2 951 765 eFt
- munkaadókat terhelő járulékok és szociális hj.-i adó	809 399 eFt
- dologi kiadások	4 396 840 eFt
- ellátottak pénzbeli juttatásai	163 280 eFt
- egyéb működési célú kiadások	1 556 126 eFt
ebből: működési célú tartalék	303 625 eFt

A költségvetési hiány összegét **3 587 839 eFt**-ban, ebből a működési hiányt **1 478 698 eFt**-ban, a fejlesztési hiányt 2 109 141 eFt-ban állapítja meg.

A költségvetési hiány **belső finanszírozására** szolgáló finanszírozási bevételek:

Előző évek pénzmaradványának igénybevétele

Működési célra:	1 478 698 eFt
Felhalmozási célra:	1 484 917 eFt

Költségvetési hiány belső finanszírozását meghaladó összegének **külső finanszírozására szolgáló bevételek:**

Felhalmozási célú hitel felvétele	658 892 eFt
Finanszírozási bevételek összesen:	3 622 507 eFt

Finanszírozási kiadások:

Felhalmozási célú hitel és lízing kiadás	34 668 eFt
Finanszírozási kiadások összesen:	34 668 eFt

A fejlesztési kiadások előirányzatának összegét 7 272 132 eFt-ban állapítja meg, melyből a fejlesztési célú pénzeszköztartás és egyéb felhalmozási kiadás 472 599 eFt.

A felújítások célonkénti kiadásainak összegét 745 424 eFt-ban állapítja meg, melyből a felújítási célú pénzeszköztartás 43 543 eFt, céltartalék összege 10 000 eFt.

10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Szervezeti és Működési Szabályzata (SzMSz) szerint a város polgármestere a közgyűlés döntései szerint és saját önkormányzati jogkörében irányítja a Hivatalt, melynek vezetését a jegyző látja el a Hivatal egyes szervezeti egységein keresztül (kivéve a főépítész). A településfejlesztési döntések előkészítésében a Városfejlesztési, Üzemeltetési és Tervezési Bizottság vesz részt. Sajátos szerepkörű önkormányzati egységek a Településrészi Önkormányzatok (21 db – Alsójánkahegy, Andrásida, Bazita, Botfa, Bozsok, Csács, Ebergény, Gógánhegy, Hatháza, Kaszaháza, Kertváros, Landerhegy-Észak, Landerhegy-Dél, Ola, Öreghegy, Páterdomb, Pózva, Ságod, Újhegy, Vorhota, Zalabesenyő), melyek a településfejlesztés lokális érdekeit képviselik az önkormányzati vezetésen belül.

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységének meghatározó szereplője a Városfejlesztési és Tervezési Osztály, melyben négy csoport működik. Ezek:

- a főépítési csoport
- az ingatlangazdálkodási csoport
- a beruházási és tervezési csoport
- a stratégiai szakreferens

(Az egyes csoportok által ellátott feladatok jegyzékét az SzMSz 1. sz. függeléke tartalmazza, beleértve a főépítési csoportot is, melynek feladatkörét a 190/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 2.§ (5) c) pont szabályozza.)

Lényegében az Osztály projekt előkészítő, tervező, terveztető és koordináló szerepet tölt be a településfejlesztési kérdésekben, együttműködve a többi illetékes szervezeti egységekkel.

A Hivatali szervek között található az ún. Projektszervezet és projektfelelős: kiemelt önkormányzati projekt előkészítésére, lebonyolítására kialakított, a projekt tárgya szerint kijelölt, több szervezeti egység köztisztviselőiből álló munkaszervezet. Vezeti a projektfelelős. A projektfelelős feladata a projektszervezet vezetése, irányítása és a projekt adminisztrációja. A projektszervezet létrehozásáról és tagjairól, valamint a projektfelelős személyéről a polgármester és a jegyző együttesen dönt.

A megvalósult projektek hosszú távú fenntartásában üzemeltetésében pedig a Városüzemeltetési Osztály működik közre.

A településfejlesztési projektek végrehajtásában, monitoringjában, illetve fenntartásában, üzemeltetésében több, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának tulajdonában álló, illetve részvételével működő, közfeladatot ellátó gazdasági társaság működik közre. Ilyenek a város 100%-ban tulajdonában lévő:

- **Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt.** – önkormányzati vagyon- és ingatlangazdálkodást, ingatlanforgalmazást végez; A cég feladata a város ingatlanpiacának mobilizálása, az épített környezet folyamatos, minőségi megújulása, a kijelölt akcióterületeken tömbrehabilitációs projektek menedzselése; magas- és mélyépítés, tervezés, műszaki ellenőrzés, bonyolítás;

További feladatai között jelenik meg az elkészült településfejlesztési tervek karbantartásában, megújításában való közreműködés, projektek előkészítési, végrehajtási feladatainak menedzselése, illetve a 2014-2020-as európai uniós programozási időszakban megvalósítandó projektek előkészítésében való részvétel.

- **Városgazdálkodási Kft.** – klasszikus településgazdálkodási tevékenységet végez, úgy mint zöldterület-kezelés, parkfenntartás, kertépítés, közterület takarítás, hibaelhárítás és mélyépítés, temetkezés, temetőgondozás, parkoló üzemeltetés, antigraffiti, akusztikus favizsgálat, veszélyes fák kivágása;

10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Zalaegerszeg Önkormányzata tudatos gazdaságfejlesztési tevékenységet folytat a helyi gazdaság megerősítése, versenyképesebbé tétele és jövedelemtermelő képességének erősítése, a foglalkoztatás bővítése céljából.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Középtávú Gazdasági Programjában (2007-2013) foglalta össze gazdaságfejlesztési céljait és stratégiáját: A Gazdasági Program általános és hosszú távú célja az életminőség javítása az egyéni és közösségi jövedelmek tendenciaszerű növekedése által. A Gazdasági Program specifikus célkitűzései: a helyi gazdaság jövedelemtermelő képességének javítása, a környezetminőség javítása, a foglalkoztatás és a humánerőforrás fejlesztése. . . ”

A gazdaságfejlesztési tevékenység legfontosabb aktuális stratégiai irányai:

- A helyi vállalkozások versenyképességi feltételeinek javítása, különös tekintettel a gépiparra, járműiparra, mechatronikára, elektronikára és a logisztika - közúti fuvarozásra;
- A tradicionális, helyi iparágak (fa- és bútoripar, élelmiszeripar, textilipar) fejlődésének ösztönzése;
- Külföldi működő tőke beruházások betelepülésének ösztönzése;
- A turizmus fejlődési lehetőségeinek támogatása, térségi integrációval.

A város befektetés ösztönző programját 2007-ben az Önkormányzat rendeletbe foglalva fogadta el. A Befektetés Támogató Program a betelepülő és helyben fejlesztő vállalkozások támogatását tartalmazta, azzal, hogy a meglévők ne kerüljenek ezáltal hátrányba. A kedvezmények a beruházás nagyságát, a tervezett új árbevétel mértékét és a foglalkoztatás bővülését vették alapul. A támogatási csomag 43 elemet tartalmaz (pl. telekár kedvezmény, közmű kiépítési támogatás, egyablakos ügyintézés stb.).

A kedvezmények nem csak az ipari park címmel rendelkező déli iparterületre, hanem a város bármely pontján megvalósított beruházásra vonatkoznak. Ugyanakkor az Önkormányzatnak természetesen preferált fejlesztési célterülete a D-i ipari park és az É-i iparterület. Mindkét iparterületen valósultak meg sikeres és ígéretes beruházások, ugyanakkor tény, hogy nemzetközileg is jelentős működő tőke beruházás megvalósulására a vizsgált időszakban nem került sor. A betelepülés ösztönzési tevékenység azonban nem csak nagyvállalatokat céloz, sőt, kifejezetten támogatja kisebb, de ígéretes, piacképes vállalkozások betelepülését. Ezt szolgálja pl. a Park a Parkban projekt, amely során az infrastruktúrával ellátott területeken kisebb (2000 m² körüli) parcellákat alakítanak ki. 2011-ben indult 2500 m²-en az Inkubátorház és Innovációs Központ (önkormányzati és magán), amely hamar betelt, majd a fejlesztés 2. üteme 2013-ban 5000 m² műhelyterülettel jött létre és már ez is elkelt. Az inkubátorház működése sikeresnek mondható, a program szerint 4 év után kell kitelepülni, ilyenkor a növekvő helyigényt jól szolgálhatják a Park a Parkban kis parcellái. A helyi és környékbeli vállalkozások szeptembertől igénybe vehetik az Inkubátorházban megnyíló Innovációs Központ és egy 50 fős oktatóteremmel rendelkező anyagvizsgálati labor szolgáltatásait is.

A betelepülés ösztönzés keretében a telekingatlan vásárlás támogatására hozták létre a 100% önkormányzati tulajdonú, 200 millió Ft jegyzett tőkéjű Első Egerszegi Hitel Zrt.-t, amelynek feladata, hogy JEREMIE¹ források közvetítésével és hitelnyújtással segítse a betelepülni szándékozó – elsősorban zalaegerszegi, de ez nem feltétel – cégeket.

A vállalkozások tőkéhez juttatásában, illetve tanácsadói szolgáltatásokkal vesz részt a helyi gazdaságfejlesztésben a Nyugat-Pannon Regionális Fejlesztési Zrt.

A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány zalaegerszegi irodája elsősorban a mikrohitel program révén kapcsolódik a helyi gazdaságfejlesztésben, de széles körű tanácsadással és egyéb üzleti szolgáltatásokkal is segíti ügyfeleit.

A Gazdasági Szenátus a város, vezető cégeinek és jelentősebb ágazatainak képviselőit tömörítő, az Önkormányzattal együttműködő szervezet, amely az üzleti szféra valós igényeit közvetíti a városvezetés felé.

A Zalaegerszeg Felsőoktatásért Alapítvány tevékenysége a felsőoktatás segítése, összehangolása a gazdaság igényeivel.

¹ „Közös európai források a kis- és középvállalkozásoknak” (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, JEREMIE)

A város az iparterületek hasznosítását a 100% önkormányzati tulajdonú Vagyongazdálkodó Zrt.-nek adta át. A Befektetés Támogató Program meghatározott pénzügyi kerettel rendelkezik, amelynek felhasználása a Vagyongazdálkodó Zrt. feladata. A keret az alábbi tevékenységek megvalósítását szolgálja:

- Kijánlások, honlapok kezelése, prospektusok készítése és kezelése, 3 szintű adatbázis (a Vagyongazdálkodó Zrt. működési, a 43-as csomag része), sajtófigyelés,
- Potenciális beruházók számára a helyszíni látogatás megszervezése, segítése – szálláshely biztosítása, vendéglátás szervezése, a helyszín és a város bemutatása stb.,
- Gazdasági diplomácia– amerikai, német, orosz, kínai gazdasági kamarának tagja az Önkormányzat, kapcsolattartás, rendezvények szervezése stb.

A Nemzeti Innovációs Hivatal és a Pannon Novum Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Nonprofit Kft. készíti a Nyugat-Dunántúl intelligens innovációs szakosodási stratégiája c. dokumentumot, amely a térségi innováció és versenyképesség erősítését szolgálja és a Nyugat-Dunántúli Régió S3 (Smart Specialization Strategy) intelligens szakosodási stratégiájának a 2014-2020 tervezési időszakot átfogó előkészítését tartalmazza, amelynek célja az EU Strukturális Alapok felhasználása hatékonyabbá tétele a 2014-2020 közötti időszakban.

A Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ küldetése a térségben már jelenlévő, valamint betelepülni kívánó gépipari, járműipari és elektronikai ágazatok képviselői számára olyan gazdasági és társadalmi környezet biztosítása, amely versenyképes hátteret jelent a tartós jelenlét kiépítésére és hosszú távú fenntartására. A program célja egy olyan járműipari, gépipari, mechatronikai és kapcsolódó ágazati ipar- és gazdaságfejlesztés megszervezése és lebonyolítása, amely lehetővé teszi, hogy a térség nemzetközi versenyképessége – a járműipari, elektronikai és egyéb gépipari területeken – jelentősen növekedjen, a foglalkoztatás a fejlesztendő ágazatokban tartósan és fenntarthatóan biztosítható legyen. A koordinált térségi iparfejlesztés további célja egy intelligensen szakosodó régió kialakítása a Zalaegerszeg-Szombathely-Szentgotthárd térségben, ahol a járműipari-gépipari-elektronikai gyártó- és beszállítói bázis összhangban van brüsszeli S3 (Smart Specialization Strategy) prioritással.

10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Egy település foglalkoztatáspolitikája három, tartalmában és felelősségében eltérő irányú feladatkörben foglalható össze.

1. A helyben alkalmazandó, alkalmazható foglalkoztatáspolitikát egyrészt meghatározza az állami, kormányzati szabályozás. A foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkár, mint a kormányzati célok végrehajtásáért kijelölt személy, illetőleg az e célra létrehozott intézményi háttér biztosítja országos szinten, s így Zalaegerszegen is a foglalkoztatás növelésének keretfeltételeit. A város e tekintetben jogkövető és jogalkalmazó szerepkörben, lényegében területi végrehajtóként jelenik meg. A kormányzati foglalkoztatáspolitikai gerincét a munkahelyteremtő és –megtartó, valamint a humán erőforrás fejlesztését segítő - EU támogatással bíró – pályázati felhívások jelentik, főként a KKV-nak címezve, de idesorolható a közalkalmazás rendszerének kiépítése is. Zala megyében a Zala Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja nyújtja kormányzat intézményesített hátterét, melynek tevékenysége elősegíti a kormány munkahely-teremtési akcióinak lokális érvényre jutását.
2. Zalaegerszeg önkormányzata másrészt közvetlen munkáltatóként is felelős a helyi foglalkoztatáspolitikai alakításában, hiszen az általa működtetett intézmények esetében ő gondoskodik a foglalkoztatásról. Az önkormányzati és állami feladatok újrászabályozásának révén az önkormányzat foglalkoztatási szerepköre valamelyest csökkent, ilyen formán a helyi foglalkoztatáspolitikai befolyásolási képessége is kisebb lett.
3. A város további, lényegében városfejlesztéssel összefüggő, foglalkoztatást befolyásoló tevékenysége, a működő tőke bevonásának fizikai és humán feltételeinek megteremtése, azaz az ipari park, barna mezős területek minél teljesebb hasznosítása, új munkahelyek megteremtésének infrastrukturális és képzési hátterének biztosítása.

Zalaegerszeg Polgármesteri Hivatalának Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a stratégiai szakreferens feladatköréként jelenik meg, hogy „összehangolja területileg - a hosszú távú előrejelzések alapján - a kötelezően ellátandó feladatait, különösen az oktatási, a közművelődési, az egészségügyi, a szociális, az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos, az idegenforgalmi, illetve közszolgáltatási feladatait, biztosítja azok összhangját a megyei gazdaságfejlesztési és foglalkoztatáspolitikai koncepciókkal”

A Szociális és Igazgatási Osztály feladatai között szerepel még a város foglalkoztatáspolitikai feladatok ellátásának figyelemmel kísérése.

A 2001. és 2011. évi népszámlálási adatok a lakosság gazdasági aktivitásának csökkenését mutatják, azon belül is a foglalkoztatottak számának csökkenését. Ugyanakkor a 2011. évi népszámlálási adatokban még nem mutatkozik meg az az országos tendencia, mely szerint a foglalkoztatottak számát országosan 4 millió fölött jegyzik, azaz korábbi évekhez képest jelentős javulás kimutatható, ami Zalaegerszegen is megjelenik. Természetesen ebben meghatározó szerepe van a közfoglalkoztatottak megjelenésének, munkába állításának.

Zalaegerszeg foglalkoztatáspolitikájának egyik intézményesült szereplője a Kontakt Humán Nonprofit Kft., melyet 1999-ben alapított Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata. Fő tevékenysége a város munkanélküliségének kezelése, a foglalkoztatást helyettesítő támogatással rendelkező álláskeresők számára közfoglalkoztatás szervezése. Elvégzi a város közfoglalkoztatásának szervezését, gondoskodik a tartós munkanélküliek munkába állításáról, a munkaszerződések létrehozásáról, a foglalkoztatások jogszerűségéről, hatékonyságáról.

A Kontakt Nonprofit Kft. Közhasznú szervezet, tevékenysége során olyan közfeladatokat lát el, amelyekről a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 8 § (4) bekezdés a) pontja alapján a zalaegerszegi önkormányzatnak kell gondoskodni.

2013. évtől közfoglalkoztatást azon intézmények számára szervezi, akik működésüket az Önkormányzat fenntartásában végzik. Kizárólag azon intézmények számára, akiknek a felsorolását Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése a 33/2013. (III.07.) sz. határozatában elfogadta.

A Kontakt Humán Nonprofit Kft. munkaerő-piaci szolgáltatásokat is nyújt, melynek keretében egyéni vagy csoportos tanácsadást ad a munkahelykereséshez, munkához vagy munkaerőhöz jutáshoz, vagy a munkahely megtartásához. Ugyanakkor végez munkaerő-közvetítést, munkaerő-kölcsönzést, mentori szolgáltatást, rehabilitációs mentori szolgáltatást, esetmenedzseri szolgáltatást és munkaerő-piaci-, foglalkozási információnyújtást is.

A közhasznú társaságként benyújtott sikeresen pályázatai révén az Új Széchenyi Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programja keretében több projektet valósított, bonyolított le, melyek mind valamilyen szállal a foglalkoztatottság javítását célozzák.

A Zalaegerszegi kistérség területén végzi tevékenységét a Zalaegerszegi Kistérségért Fejlesztési és Foglalkoztatási Nonprofit Kft. A társaság fontos szerepet tölt a megyeszékhely és térségének foglalkoztatás javításában. Mint a legtöbb megvalósított pályázati projektjük, úgy a legutóbbi is a hátrányos helyzetű rétegek munkához jutási feltételeit kívánja megerősíteni. Az Első Magyar-Dán Termelő Iskola Alapítvány és konzorciumi partnerei: a Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás, továbbá a Zalaegerszegi Kistérségért Fejlesztési és Foglalkoztatási Nonprofit Kft. „Kiút a hátrányos helyzetből” címmel pályázatot nyert többszörösen hátrányos helyzetű munkanélküliek felzárkóztatására és a munka világába történő visszavezetésére. A projekt 2012. június 1.-én indult és 2014. február 28-ig tart.

A projektben 150 fő célcsoporti egyén felkutatását, 50 fő részére 1 éves OKJ képzés biztosítását, minimum 90 fő munkaerőpiacon való elhelyezését és legalább 6 hónapos időtartamú munkában tartását vállalták.

A projekt mintegy 180 millió forint európai uniós támogatással valósul meg.

10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A zalaegerszegi lakásállomány 2007 és 2011 között 406 lakással bővült, ez a teljes lakásállomány 1,6%-a, vagyis az átlagos évenkénti bővülés 0,4%. Ez rendkívül kritikus adat, mivel azt jelenti, hogy a teljes lakásállomány megújulása így mintegy 250 évet vesz igénybe! (100 éves élettartamot feltételezve évente lenne szükség a lakásállomány 1%-nak kicserélésére.) Ráadásul az épülő lakások száma évről évre csökken, a 2007-es 235-ről 2011-re összesen 50 lakás épült a városban.

A rendszerváltás óta eltelt időszakban a lakások tulajdonviszonyaiban drámai változás következett be. Amíg 1990-ben a lakásállomány közel 20 %-a volt önkormányzati tulajdonban, ez az arány 2011-re 3,4 %-ra csökkent. A csökkenés még 2007-hez képest is kimutatható, akkor 3,9% volt az önkormányzati bérlakások aránya.

A lakások építési ideje szerint – országos összehasonlításban – jelenleg még kedvező összetételű a lakásállomány. A 2001-es népszámlálási adatok szerint az 1960 előtti épületekben található a lakások mintegy 10 %-a, és a belterületen folyamatosan csökken a számuk a korszerűsítések, átépítések, bontások és új építkezések miatt. A zalaegerszegi lakások kb. 60 %-a 1970 és 1989 között épült. A lakások alig 6 %-a épült a II. világháború előtt, a lakások túlnyomó többsége, közel 80 %-a pedig 1960-1989 között épült. Az új építkezések visszaesésével – és vele párhuzamosan a bontások visszaesésével – azonban az épületállomány öregszik, a lakásállomány megújulása lelassult.

A zalaegerszegi lakóházak közel 90%-a földszintes, a városban tehát ez az uralkodó típus. Ugyanakkor a lakótelepi épületek jelentős száma következtében a háztartások közel 60 %-a emeletes házban lévő társasházi lakásban él. Jelenleg a városban domináns a családi ház építése, ugyanakkor az utóbbi évtizedekben jelentősen megnőtt – bár az utóbbi években visszaesett – a vállalkozói lakásépítések száma is.

Jelentős előrelépés történt a közművesítés terén, elsősorban a csatornahálózat bővítésében. 4 év alatt több mint 150 kilométerrel bővült a szennyvízcsatorna-hálózat, és gyakorlatilag megszűnt a közmű-olló. A vízvezeték-hálózat is bővült több mint 40 kilométerrel, de a hálózatba bekötött lakások száma kismértékben csökkent. Ez a jelenség feltehetőleg a zártkertekbe való kiköltözésnek tulajdonítható.

A lakásállomány fő jellemzőit az alábbi táblázat foglalja össze (Forrás: TelR):

	2007-es adat	2011-es adat
Lakásállomány (db)	25 309	25 715
Fenntartott önkormányzati bérlakások száma, aránya	998 / 3,9%	875 / 3,4%
Épített lakások száma (db)	235	50
Lakásmegszűnések (db)	29	10
Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma, aránya	22 772 / 90%	22 648 / 88%
Közüemi ivóvízvezeték hálózat hossza (km)	282	326,3
Közcatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	18924 / 75%	20341 / 79%
Közüemi szennyvízcsatorna hálózat hossza (km)	181	332,8
Közműolló	0,64	1,02
Alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás)	5,9% (2001-es adat)	

1.10.6. Intézményfenntartás

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének 5/2013. (II.08.) önkormányzati rendelete szól a város 2013. évi költségvetéséről. Az időközben módosított rendelet mellékletei tartalmazzák az önkormányzat intézményeit (költségvetési szerv), illetve a működtetés pénzügyi tervét. Alapjában tehát intézményfenntartás címén a város adott évi költségvetésében megjelenő információkból lehet építkezni. Ennek megfelelően az alábbi intézményekről beszélünk (9. sz. melléklet):

Alcím- szám	Költségvetési szerv megnevezése
1	Polgármesteri Hivatal
2	Zalaegerszegi Gondozási Központ
3	Zalaegerszegi Gazdasági Ellátó Szervezet
3./1	ebből: - Zalaegerszegi Egyesített Bölcsődék
3./2	- Zalaegerszegi Családsegítő Szolgálat és Gyermekjóléti Központ
3./3	- Zalaegerszegi Egészségügyi Alapellátás
3./4	- Zalaegerszegi Belvárosi I. sz. Óvoda
3./5	- Zalaegerszegi Belvárosi II. sz. Óvoda
3./6	- Zalaegerszegi Kertvárosi Óvoda
3./7	- Zalaegerszegi Landorhegyi Óvoda
3./8	- GESZ
4	Óvodai Gazdasági Ellátó Szervezet (OGESZ)
4./1	ebből: - Zalaegerszegi Belvárosi I. sz. Óvoda
4./2	- Zalaegerszegi Belvárosi II. sz. Óvoda
4./3	- Zalaegerszegi Kertvárosi Óvoda
4./4	- Zalaegerszegi Landorhegyi Óvoda
4./5	- OGESZ
5	Izsák Imre ÁMK
6	Öveges József ÁMK
7	Zalaegerszegi Városrészek Művelődési Központja (volt Apáczai Csere János VMK)
8	Keresztury Dezső Városi Művelődési Központ
8./1.	ebből: - Városi Művelődési Központ
8./2.	- Tourinform Iroda
9	Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
10	Göcseji Múzeum
11	Hevesi Sándor Színház
12	Griff Bábszínház
13	Városi Sportlétesítmények Gondnoksága
14	Vásárcsarnok

Megjegyzés: A rendeletmódosítás eredményeképp az Óvodai GESZ aloron megjelenő négy óvoda a Zalaegerszegi GESZ alá került áthelyezésre.

Önkormányzat által irányított költségvetési szervek bevételi és kiadási oldala egyensúlyban van, köszönhetően az önkormányzati finanszírozásnak, egyéb támogatás értékű bevételeknek és az intézmények saját bevételeinek, amennyiben ilyenl működésük jellegéből fakadóan rendelkeznek. (A Zalaegerszegi Egészségügyi Alapellátás soron a TB támogatás is megjelenik, mint bevételi forrás.)

A 2013-ra tervezett összkiadás-bevétel 6 311 951 ezer Ft.

A kiadási oldal két fő tételből tevődik össze:

- I. Működési költségek, azon belül
 - személyi jellegű kiadások
 - munkaadót terhelő járulékok
 - dologi kiadások
 - egyéb működési költségek
- II. Felhalmozási költségek
 - beruházások
 - felújítások
 - egyéb felhalmozási kiadások

Az önkormányzat intézményei fenntartása során kétirányú törekvést tűzhet ki, hasonlóan egy vállalkozáshoz, azaz egyrészt a kiadási oldalon az üzemeltetési költségek csökkentését (pl. az energiafelhasználás csökkentése), másrészt az intézmények saját bevételeinek a növelését.

10.7. Energiagazdálkodás

Zalaegerszeg azon kevés nagyváros közé tartozik, ahol nincs kiépült távfűtési rendszer, kivéve az északi városrészben, ahol megújuló geotermikus energiaforrásra alapuló távfűtés valósult meg. Így lakások, intézmények túlnyomó többsége közvetlenül a földgáz-hálózatra kapcsolódik, vagy szilárd tüzelésű egyedi rendszer biztosítja a fűtést. Az önkormányzat energiagazdálkodási lehetőségei e tekintetben leszűkülnek, hiszen lényegében nincs hatásköre az energiaszolgáltatással összefüggésben, azokat az arra jogosult cégek végzik.

Idekapcsolódik, hogy közbeszerzési eljárás eredményeképpen az önkormányzat 2013 nyarán két éves, határozott időtartamú, „Teljes ellátás alapú földgáz energia kereskedelmi szerződést” kötött egy földgáz energia kereskedő céggel, melynek értelmében 30 önkormányzati intézmény (felhasználási hely) ellátása történik meg. Az intézményi kör gyakorlatilag felöleli a teljes önkormányzati fenntartású intézményrendszert. A szállítandó földgáz mennyisége a 2013/2014 évi mintegy 1,2 millió köbméterről minimális növekszik a 2014/2015 évben, ami feltételezve a felhasználási helyek számának változatlanságát, magasabb energiafelhasználást mutat előre. Tehát a következő két évben az energiaracionalizálási törekvések még érdemben nem jelennek meg a szerződés tartalmában.

A fentiekkel összefüggésben az energiaracionalizálás fogalmazódhat meg célként az önkormányzat részéről, azaz a működési költségek csökkentése az önkormányzati fenntartású intézményekben az energiafelhasználás csökkentése révén.

Ehhez kapcsolódóan több olyan közterület-fejlesztési (közvilágítás korszerűsítés), intézményfejlesztési, EU támogatott projekt (bölcsőde és óvoda felújítás, korszerűsítés; körzeti orvosi rendelőkompexum építése; fogytékkal élők nappali intézménye; városháza energiahatékonyságának fokozása) valósult meg a városban, melynek eredményeképp energiamegtakarítás is elérhető lett. Ha figyelembe vesszük az előző fejezetben bemutatott önkormányzati fenntartású intézményeket, illetve a bennük megvalósult energiaracionalizálást látható, hogy jelentős mértékű megtakarítást ért el a város.

A jövőben újabb az energiagazdálkodással összefüggő fejlesztéseket szükséges megvalósítani, melyek révén tovább csökkenthetővé válnak az önkormányzatot terhelő fenntartási költségek, miközben a megújuló energiaforrások felhasználása, alkalmazás által a város a fenntartható fejlődés letéteményesévé válik.

11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

■ **Közösségi közlekedés**

A városi tömegközlekedés a menetrend szerint közlekedő autóbusz helyi járatok üzemeltetésével működik. A közúthálózat adottságainak maximális kihasználásával a járatok útvonalai megfelelő lefedettséget biztosítanak. A város szerkezeti, és strukturális fejlődése, illetve átalakulása azonban nyilván a tömegközlekedés folyamatos átalakítását is maga után vonja. Az új ipari parkok, vasúti megállóhelyek, lakóövezetek kialakulása további járatok működtetését indokolhatják, egyes vonalak meghosszabbítását, módosítását igénylik. A közúthálózat átalakítása nagymértékben javíthatja a szolgáltatás szintjét, és gazdaságosságát, erre a szempontra a jövőben különösen figyelemmel kell lenni, mert az ilyen tudatos tervezéssel lehet lassítani, vagy megállítani a tömegközlekedés térszűkítését és a motorizáció erősödését.

(A közösségi közlekedést részletesebben a 15.1. pont tárgyalja.)

■ **Hulladékgazdálkodás**

A város területén keletkező nem veszélyes hulladékok begyűjtését, szállítását, előkezelését és lerakással történő végleges ártalmatlanítását a Zala-Depo Kft., mint közszolgáltató végzi.

(A hulladékgazdálkodást részletesebben a 17.6. pont tárgyalja.)

■ **Közműhálózatok**

Zalaegerszeg város ivóvízellátása a Zalaegerszeg és térsége regionális Vízműről történik, melynek üzemeltetője az Észak-zalai Víz- Csatornamű és Fürdő Vállalat.

A megyeszékhely szennyvízeinek elvezetését és tisztítását a Zalaegerszeg és térsége regionális szennyvízrendszeren és szennyvíztisztító telepen végzik.

A gázellátást multinacionális szolgáltató végzi Zalaegerszegen. A villamos energiát ugyancsak multinacionális szolgáltató biztosítja.

(A közműhálózatokat részletesebben a 16. pont tárgyalja.)

■ **Önkormányzati bérlakások**

A rendszerváltás óta a lakások tulajdonviszonyaiban drámai változás be. Az önkormányzati tulajdonú lakások száma zuhanásszerűen csökkent. A TEIR adatai szerint Zalaegerszegen az önkormányzati bérlakások száma 2011-ben 875 db. volt, ami a teljes lakásállomány 3,4%-a. Ez rendkívül alacsony arány, jóval alatta marad az európai átlagnak, ráadásul az önkormányzati bérlakások száma még mindig jelentős csökkenést mutat. (2007-ben még 998 db. bérlakást tartottak nyilván.)

12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

12.1. Természeti adottságok

Zalaegerszeg a Kelet-Zalai-dombságon belül az Egerszegi-Letenyei dombság északi végén helyezkedik el, négy kistáj találkozásánál. A délnyugati városrészek átnyúlnak a Közép-zalai-dombság (Göcsej) területére. Az északi rész a Felső-Kemeneshát déli részén, a középső rész Felső-Zala völgyben foglal helyet. A nyugati városrészek az Egerszeg-Letenyei dombság kis részét érintik.

Növényrajzi térbeosztás tekintetében a kistáj a Magyar vagy Pannóniai flóraállomány (Pannonicum) átmeneti flóraidékének (Praenoricum) Göcsejii flórajárásába (Petovicum) és a Nyugat-balkáni flóraállomány (Illyiricum) Zalai flórajárásába (Saladiense) tartozik. A terület potenciális erdőtársulásai a tölgy-kőris-szil ligeterdők (Quercus-Ulmum), az égerligetek (Alnetum glutinocanae), a gyertyános tölgyesek (Quercus-Carpinetum) és a mészkedvelő erdei fenyvesek (Cytisus-Pinetum).

Zala megye éghajlatában nyugati fekvéséből következőleg az atlanti hatások erősebben érvényre jutnak, mint az ország egyéb területein. Éghajlata ennek megfelelően kiegyenlítettebb, kevésbé szélsőséges mind a hőmérséklet éves menete, mind a csapadékviszonyok tekintetében. Az ország más területeihez viszonyítva Zala megyét az átlagosnál magasabb évi csapadékösszeg, az alacsonyabb nyári, és némileg magasabb téli középhőmérséklet, az átlagosnál alacsonyabb éves napfénytartam, és pozitív vízháztartás jellemzi. A napfénytartam: 1950-2000 óra/év között alakul, ami visszavezethető az 56-62%-os évi átlagos felhőzetre, melyet az atlanti hatás erőssége okoz. A nyári napok száma 64-65 között ingadozik, ám a hőségnapok száma nem éri el a 14-et.

Szélirányok közül az északi és dél irányú leggyakoribb (kb. 30%) a meridionális völgyek miatt. A szélcsendes időszakok szintén gyakoriak, mintegy 25% értékkel. A fagyos napok számottevő előfordulása november – március időszakban várható. Leggyakoribb a fagy januárban. Ekkor 76-83%-os gyakorisággal fordul elő.

Az évi csapadék mennyisége 750-800 mm körül alakul. A legcsapadékosabb hónap általában a június és a július (75-85mm). A hótakarós napok átlagos száma 45 nap. Gyakori az átmeneti évszakokban az ún. talajmenti, a völgytalpak felszíne felett 5–10 m vastagságban kialakuló köd.

12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

12.2.1. Táj történeti vizsgálat

Zalaegerszeg a város közigazgatási területét 11,2 km hosszban átszelő Zala folyó völgyének déli oldalán, a kelet-nyugat irányú folyóvölgy és a Válicka-patak észak-dél irányú völgyének találkozásánál helyezkedik el. Az ősi település egy észak-dél irányú lapos háton alakult ki, melynek tengelye egy természetes, a földrajzi viszonyok következtében kialakult útvonal. Ez Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé folytatódik. A település északi határa így a Zala folyó völgye, nyugati határa a Vizsla patak, keleti határa pedig a Válicka völgyének mélyen fekvő mocsaras területe volt. A földrajzi, fizikai nehézségeket a város fejlődése során fokozatosan küzdötte le, és terjeszkedett elsősorban nyugati irányba Andrásida felé - összeépülve az egykoron külön településrésznek számító Olával. Ennek során a város olyan területeket épített be, amelyeken csak jelentős energia bevitellel lehetett kialakítani, ma pedig fenntartani a városi struktúrákat – ami ma is konfliktusokhoz vezet a környezettel (csapadékvíz elvezetés, magas talajvíz, stb.).

Zalaegerszeg városa a kezdetekkor a Zala völgyébe települt, de a terjeszkedés és a környező falvak hozzácsatolásai során közigazgatási területe a déli dombkioszorúra és az északi fennsíkra is kiterjedt. A Zala széles nyugat-keleti völgye választóvonalat képez a két morfológiailag elkülönülő domborzati rész között. A város központi részét is magában foglaló déli oldalt erősen tagolt felszín, szűk völgyeket közrefogó, a Zala folyó felé sugarasan futó meredek dombvonulatok jellemzik. Nyugaton a Gógánhegy, az Öreghegy és az Egerszeghegy, délen a Jánkahegy, a Lukahegy és a Gévahegy, keleten a Henye-, Kisfaludi-, Csácsi dombláncolat keretezi a várost. A Zala északi oldalán a Kemeneshát húzódik. A déli oldallal ellentétben itt szélesen elnyúló dombhátak, észak-déli lefutású patakvölgyekkel kevésbé tagolt domborzat jellemzi.

A változatos felszínt sokrétű társulások népesítik be. A Zala és a Válicka völgyét nyílt ligetes gyepek borítják. Míg a Zala mente a város területén erősen szabályozott és urbanizált jelleget mutat, addig a Válicka-völgy megkapó szépségű, kevésbé befolyásolt természeti terület, kiterjedt égerligetekkel. A Zala völgyben található a Falumúzeum és a biológiai oktatókert. Említésre méltók még a Pózva menti bányatavak, melyek a felhagyást követően értékes vízparti élőhellyé váltak.

A Válickától keletre fekvő Csácsbozsok és Botfa környéke még őrzi a hagyományos tájszerkezetet: erdő és szőlőművelés egymásmellettsége a jellemző. Az erdőkben sajnos nagy az akácok aránya, de jó állapotú tölgyesek, bükkösök is találhatók itt. A Válickától nyugatra, a város déli peremén fekszik az Alsóerdő, Zalaegerszeg legértékesebb erdeje, közkedvelt kirándulóhely. Fő állományalkotója a kocsányos tölgy, elegyfaaként juharok és különböző fenyőfélék jellemzőek.

A környező területekre szántóföldi művelés és gyümölcsstermesztés, szőlőgazdálkodás a jellemző. A meredek domboldalak tövében a patakat kísérve erdősávok húzódnak. A Zalától északra fekvő területeket szántóföldi művelés jellemzi. A táblákat csak a patakok menti gyepterületek osztják meg. Két nagyobb kiterjedésű erdő is található itt: a Szentmártoni és a Felső erdő.

A város központi részének legkiterjedtebb zöldfelülete a parkerdő, a maga 83 hektáros kiterjedésével. Jelentős zöldfelületek még a Dózsa-, és Béke-liget, a Vizsla park és a Május 1. liget. A volt laktanya területének ugyancsak jelentős hányadát borítja erdő, illetve zöldterület. A Gébárti tó a környező közparkkal a település északi felének egyetlen jelentős közösségi zöldfelülete.

12.2.2. Tájhasználat értékelése

Zalaegerszeg tájhasználati jellemzői a tájat felépítő domborzati viszonyok és talajtani viszonyok függvényében nyerték el mai arcukat. A jellemző domborzati formák az árkos vetődésben kialakult aszimmetrikus eróziós teraszos völgy, melynek északi lejtői meredek, deráziós völgyekkel sűrűn tagolt, míg délies lejtői fokozatosan lealacsonyodó hosszú lankás lejtők. A kevés számú oldalvölgy a lösz jellegzetes lepusztulási formáinak megfelelően keskeny, meredek oldalfalú, a völgytalpon időszakos, vagy állandó vízfolyással.

Zalaegerszegre a Zalai-dombvidékre jellemző táji arcukat és tájhasználatát a mértékadó. Ezen jelentős tájképi értéket gyengíti a város fejlődésével együtt járó nagyvárosias beépítés a fejlődő iparterületek, valamint az energiaellátást és közlekedést szolgáló vonalas létesítmények. Az iparterületek vonatkozásában ki kell emelni az iparterületek kisvárosi, vagy természeti tájképi látványt megbontó hatását.

Zalaegerszeg város területének megoszlása művelési áganként:

Művelési ág	Terület (ha)
Erdő	1870,1283
Fásított terület	54,5804
Gyep (legelő)	527,9928
Gyep (rét)	840,7243
Gyümölcsös	341,4263
Kert	282,9171
Kivett	3122,1692
Szántó	2600,4668

14. táblázat **Zalaegerszeg város területének megoszlása művelési áganként**

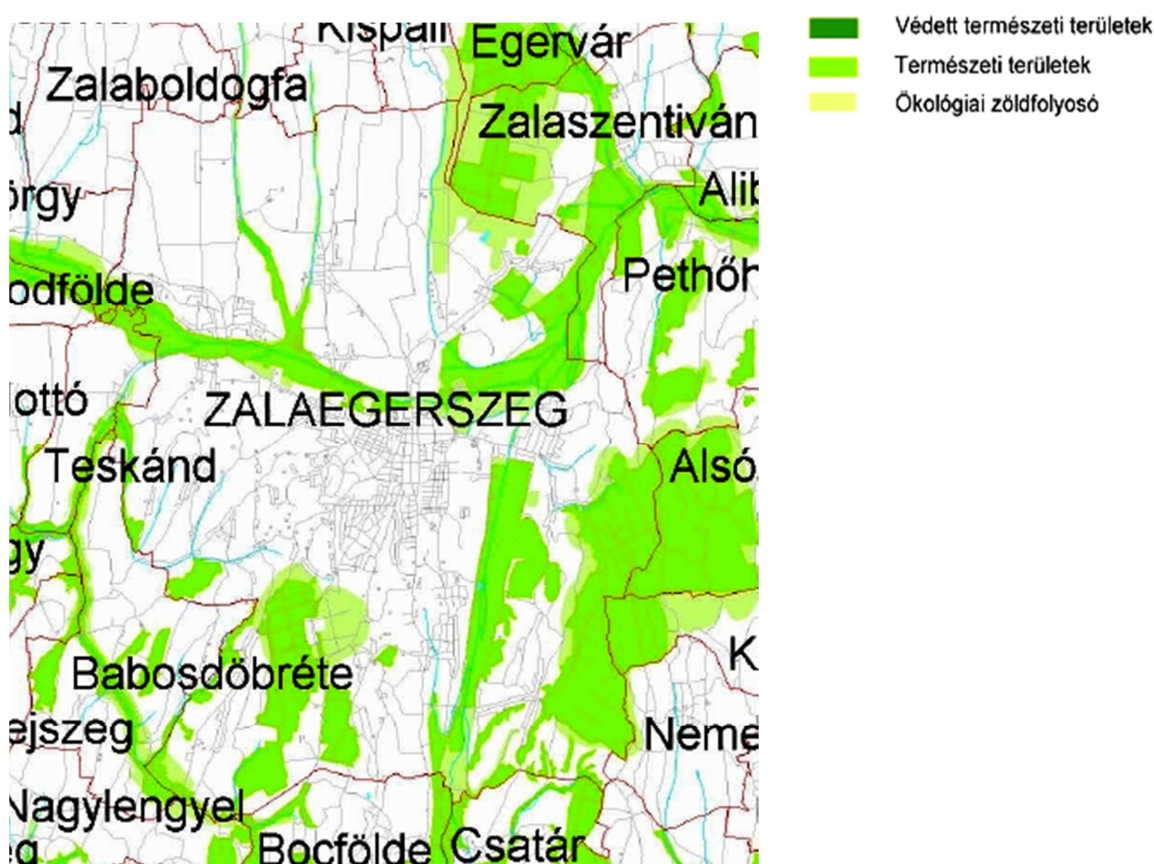
(Forrás: takarnet.hu)

12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

12.3.1. Tájképi szempontból kiemelten kezelendő területek

Zalaegerszeg a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságának működési területéhez tartozik, közigazgatási területén országosan védett természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet nem található. A még működő „ex lege” források felvételére nem került sor.

A Zalaegerszeg területét kettémetsző Zala-völgy jelentős része NATURA 2000 terület. Bár a folyószabályozás és az árvízvédelmi töltés megépítése sokat ártott a vízellátás terén, a völgy nagy része még mindig természetközeli állapotban van, értékes társulások otthona. Az állapot fenntartásához évente kétszeri kaszálásra volna szükség, ellenkező esetben megindul a visszaerdősülés. Jelentősebb növényfajai a kockásliliom, a gólyahír, a réti legyezőfű, a szibériai nőszirm, a buglyos szegfű vagy az agárkosbor. A szennyvíztelep mellett magas természeti értéket képviselő maradvány égeres található.

16. ábra Zalaegerszeg természeti területei

12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló, vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, amely az európai jelentőségű természetvédelmi célú területekről szól, a 6. számú mellékletében Zalaegerszegre vonatkozóan egy *különleges természet-megőrzési területet* nevesített:

- Csácsi erdő (kód: HUBF20053, közigazgatási területre eső kiterjedése: 520,7 ha).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 7. számú melléklete további két *kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területet* nevesített:

- Alsó Zala-völgy (kód: HUBF20037, kiterjedése Zalaegerszegen: 354,6 ha)
- Felső Zala-völgy (kód: HUBF20047, kiterjedése Zalaegerszegen: 259,4 ha).

Helyi védelem alatt álló területek a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének 32/2001. (X. 26.) sz. önkormányzati rendelete értelmében:

Csácsi arborétum, Deák téri park, platánsorok (Platán sor, Landorhegyi út, Zrínyi út, Bíró M. út), Dózsa-liget, Göcsej-Palatinus Étterem és Panzió kertje, szenterzsébethgyi gesztenyfa, olai temetőben lévő hársfa, olai vasútállomásnál lévő hársfák, botfai vadgesztenyesor, Azáleás-völgy, 20145 hrsz.-ú ingatlanon lévő hársfa, Zalaegerszeg, Kossuth Lajos u. 3. sz. alatti hársfa, Parkerdő, Pálosfai-patak völgye, Bozsoki-domb, Bozsoki és Szabadság u. K-i oldalán lévő gömbkőris fasor, Andrásida utca 33/A. szám alatti, 7288/13 hrsz.-ú ingatlan parkja.

12.3.3. Ökológiai hálózat

Az országos ökológiai hálózat területe több helyen belemetsz Zalaegerszeg közigazgatási területébe. A Zala-, a Válicka- és a Pálosfai patak völgye, az Alsó-erdő, valamint a 76-os út és Botfa közötti erdők mind kiemelt jelentőségű élőhelyként szerepelnek az országos és a megyei területrendezési tervben.

12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Zalaegerszegre a Zalai-dombvidékre jellemző táji arculat és tájhasználat a mértékadó. Ezen jelentős tájképi értéket gyengíti a város fejlődésével együtt járó nagyvárosias beépítés a fejlődő iparterületek, valamint az energiaellátást és közlekedést szolgáló vonalas létesítmények. Az iparterületek vonatkozásában ki kell emelni az iparterületek kisvárosi, vagy természeti tájképi látványt megbontó hatását.

A táj hasznosítása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és jellegét meghatározó természeti értékek, rendszerek és egyedi tájértékek fennmaradásáról. Tájvédelmi szempontból a beruházások által érintett területeken épülő új létesítmények okozhatnak kedvezőtlen hatást. A fejlesztési területek megválasztásával ezek a hatások minimálisra csökkenthetők. Elsősorban a természetvédelmi, természetközeli, üdülő- és pihenőterületeken kell minimálisra csökkenteni a tájképet zavaró elemeket.

13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

Zalaegerszeg a zöldfelületek nagysága, és a természeti értékek szempontjából egyaránt előkelő helyen áll országos szinten. Ezen belül is legjelentősebbek a Zala-folyó és mellékfolyásai menti nedves rétek, égeresek, amik nagyjából NATURA 2000 besorolás alá esnek, illetve a délnyugati külterületeken fekvő erdők. Zalaegerszeg azonban beépített belterületi részein is jelentős zöldfelületekkel rendelkezik, ami – a városközpont és néhány ipari zóna kivételével – az egész városra jellemzően magas arányt mutat (34,6 m²/fő zöldfelület). Mivel a város jelentős energiatermelő és elsődleges ipari alapanyag-feldolgozó üzemekkel nem rendelkezik, továbbá miután az olajbányászat súlya visszaszorult, a környezet állapota ipari szennyezők oldaláról is kevésbé veszélyeztetett. Mára a legkomolyabb terhelést jelentő tényező a közlekedés zaj- és légszennyező hatása. Összességében Zalaegerszeg a régió jó levegőminőségű és magas zöldfelületi aránnyal rendelkező megyei jogú városai között található.

13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei

13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A város legfontosabb jellegzetességei a belterületi parkok és zöldfelületek, valamint kapcsolatuk a városközponttal. A zöldfelületi rendszer főbb elemei az alábbiak:

- A *Zala-völgy* táji értékekben igen gazdag területe a városi zöldfelület fejlesztés első számú bázisa lehetne. A vízszint emelésével, holtág-revitalizációval a folyót a városi élet részévé lehetne tenni, például a helyi védelem alatt álló biológiai oktatókert fejlesztésével.
- A *Válicka-völgy* és a *Pálosfai-patak völgye* délutáni, hétvégi szabadidős programok színtere lehetne, a természetvédelemmel együttműködésben történő fejlesztést követően.
- Az „*Alsóerdő*” 240 hektár kiterjedésű fajgazdag társulása hétvégi kirándulások első számú célpontja. A gyalogtúrák ideális pihenőhelye az Aranyoslapi forrás tisztása, mely helyi védelem alatt áll. Az *Azáleás-völgy* ugyanakkor idegenforgalmi vonzerőt is jelent a város számára.
- A *Csácsi erdő* és a *Csácsbozsoki Arborétum* az Alsó erdőhöz hasonló funkciójú terület. Jelentőségét talán csak a központtól való távolabbi elhelyezkedése csökkenti.
- A *Gébárti tó* az északi városrész legjelentősebb zöldfelülete, közkedvelt pihenőhely. A mellé települt Aquacity idegenforgalmi jelentősége magas.
- A 60-as években telepített parkerdő a központ legnagyobb kiterjedésű (83 hektáros) parkja. A telepített fák fajtaválasztéka alacsony és főleg tájidegen fajokból áll, de a természet az idők folyamán betelepült a művi erdőbe és az aljnövényzetben helyenként igen értékes társulások alakultak ki.
- Az *Ifjúsági park* vagy más néven *Vizsla park* és a *Május 1. liget* a centrum hagyományos értelemben vett legnagyobb közparkja. A vizsla rét tágas, nyílt térszerkezetével ellentétben a Május 1. liget zárt, árnyas jellegű. Mindkét park a környező lakóterületek közkedvelt pihenő-, és gyülekezőhelye.
- A *Dózsa-*, és a *Béke-liget* a város legöregebb közparkjai, jelentőségük nem annyira méretükben, mint inkább az ott található idős faállományban rejlik. A Dózsa-liget elsősorban áthaladó gyalogos forgalom színtere a környező magas forgalmú utak miatt. A Béke-liget ezzel szemben csendesebb fekvésű, ezáltal rekreációs célokra jobban alkalmas zöldfelület.

A belvárosban számos kisebb kiterjedésű zöldfelület is található. Ezek kialakításukban városi terek, nagy kiterjedésű burkolt felületekkel, padokkal. Ide sorolhatók a Deák-, a Mindszenty -, a Széchenyi tér, de hasonló az *Európa-*, a *Dísz-*, és az Önkormányzat épülete előtti tér kialakítása is.

A város számos idős fasorral büszkélkedhet, melyek hangulati, esztétikai, klimatikus és biológiai jelentősége egyaránt magas. Ide sorolhatók a Platán sor, a Landorhegyi út, a Zrínyi út és a Bíró Márton út platánjai, vagy a Jókai utcai és a Bem utcai hársfasor.

Számos jelentős zöldfelülettel bíró létesítmény szerves része a város zöldfelületi rendszerének, annak ellenére, hogy használatuk ideje és módja korlátozott, így közösségi jelentőségük a közparkokhoz képest mérsékelt. Ide sorolhatók:

- a strandok: városi strandfürdő, aquapark (Aqua City)
- a kórházak: Külső kórház, Megyei kórház
- az iskolakertek: Mindszenty iskola, Számveteli Főiskola
- a kastélykertek: Botfa, Nekeresd
- a temetők: Kálvária temető, Göcseji úti temető, Izraelita temető, Hadifogoly temető
- a Falumúzeum kertje.

A Köztársaság út és a Göcseji út menti tömbházak lakóterületek közterületei intenzíven parkosítottak. A telepített növények fajtaválasztéka ugyan alacsony, de a nagy számban fellelhető idős fáknak köszönhetően a házak közötti területek árnyas, ligetes, igen kellemes megjelenésűek. A zöldfelületek állapota jó, így a lakók számára kulturált, igényes életteret biztosít. Mindezek mellett kiemelkedő a nagy kiterjedésű összefüggő parkfelület jelentősége a városi zöldfelületi rendszer szempontjából, hiszen kapcsolatot biztosít az Alsó erdő és a belváros között.

13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

Zalaegerszegen országos szinten is magas a zöldterületek aránya, az egy főre jutó zöldfelületek mérete 34,6 m²/fő. A város zöldterület-ellátottság szempontjából tehát kedvező helyzetben van, de problémát okoz a zöldterületek egyenetlen eloszlása és a zöldfelületi kapcsolatok hiánya. A gyalogos utcák-terek rendszere – annak ellenére, hogy a belvárosban gyalogos forgalmat vonzó létesítmények sora található – még nem épült ki. A közterületi zöldfelületek a város zöldfelületi rendszerének legértékesebb elemeivé válhatnak, mivel rekreáló hatásuk mellett kiemelkedő jelentőségű a településesztétikai, városképfőmáló, környezetminőséget meghatározó szerepük.

	2007	2010
Zöldfelületek nagysága (m ²)	2 161 306	2 144 387
Egy lakosra jutó zöldfelület (m ²)	35,0	34,6

15. táblázat Zalaegerszeg zöldfelületeinek és az egy lakosra jutó zöldfelületek értéke; 2007, 2010

13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

Sajnálatos módon a belvárossal ellentétben az ipari létesítmények környezetében alig található zöldfelület, s a fák száma is rendkívül csekély. A zöldfelületek sajátos csoportjába tartoznak a játszótérek is, melyek rekonstrukciója kiterjed az elavult eszközök EU normáknak megfelelő játékokra történő cseréjére, illetve a játszótéri zöldfelületek és parkok felújítására is. A tájidegen fajok és allergén gyomnövények visszaszorítása érdekében a zöldfelületek, önkormányzati árkok, útpadkák rendszeres kaszálását, illetve vegyszeres gyomirtását végzik.

14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

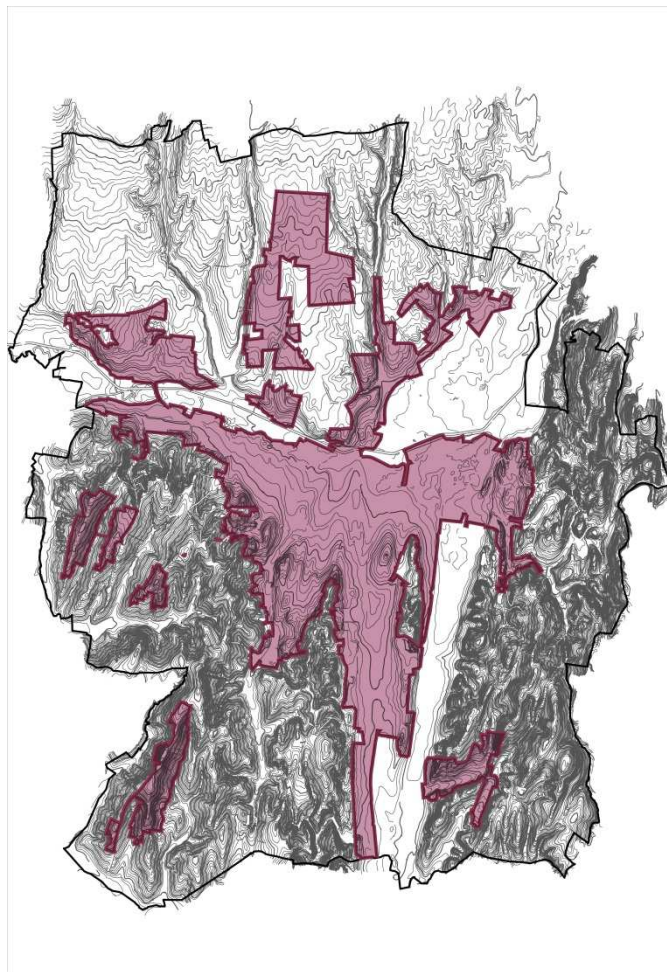
14.1. Területfelhasználás vizsgálata

14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A jelenlegi városszerkezet kialakulását erősen determinálták a földrajzi adottságok. A város területi terjeszkedése a mélyen fekvő területek építésre alkalmassá tétele, beépítése után dél és délnyugat irányba folytatódott. A terjeszkedés földrajzi akadályai a következők:

- Északi terjeszkedésének továbbra is gátat vetett a Zala folyó és völgye. Ugyan számos, egykor önálló településként létező városrész van a folyó északi oldalán, de a két oldal szerves kapcsolódása, a folyó északi oldalának, bal partjának folytonos beépítése napjainkig nem történt meg.
- Déli és délnyugati terjeszkedés területébe beékelődnek és a terjeszkedésnek gátat szabnak a dombok. A város testébe beékelődő Jánkahegy a mai napig átjárhatatlan gátat képez a két oldalának beépítése, a Kertváros és a Zrínyi úti beépítések között. A Landorhegyi városrész határa a nyugati határát képező Egerszeghegy.
- Péterdomb a vasútvonal és a vasútállomás által határoltan elszigetelődik a várostesttől, ez jelentős ingatlanfejlesztési, közlekedési, gazdasági gondokhoz - többek között a kelet-nyugati irányú keresztforgalom további, helyi igényekből fakadó erősödéséhez – vezet. (A haránt-irányú átkötés önmagában is csökkentené a mobilitási igényt, ezzel a környezetileg legterheltebb városmag lég- és zajszennyezését.)
- A nyugati irányú terjeszkedés csak egy szűk sávban, a Zala-völgy és a Gógánhegy, Erzsébethegy közé

beszorítva alakulhatott ki, ahol ez az ideálisnál nagyobb sűrűségű beépítettséghez vezetett.

17. ábra A városszerkezet kialakulását determináló domborzati adottságok

A városszerkezetet alapvetően meghatározó földrajzi elemek a következők:

- Zala folyó kelet-nyugat irányú völgye
- A Zala folyó északi oldalán elhelyezkedő Kemeneshát déli, kevésbé szabdalts domboldala, észak-dél irányú vízátfolyásai és völgyei (keletről nyugatra haladva a Nagypáli patak és völgye; a Ságodi és Szentmártoni patak, melyek egyesülő völgyében alakították ki a Gébárti tavat)
- A városközponttól dél-nyugatra a Szentmihályfai és a Vizsla patakok völgyeivel határolt, a Göcseji térséghez tartozó szabdalts dombosság, melynek városhoz tartozó elemei a Szentersébet-hegy, Újhegy, Gógán-hegy, Egerszeg-hegy, Virágszer, Kápolnahegy, Becsali-hegy
- A Vizsla patak völgye
- A Jánkahegy, annak déli folytatása a Luka-hegy, a Vakaros-hegy és az Öreghegy

- Páterdomb lankás dombja
- Pipahegy
- Felső - Válicka patak és széles észak-dél irányú völgye
- A város közvetlen földrajzi környezetét ugyan nem képezi, de a város közigazgatási területéhez tartozik a Válicka keleti oldalán elterülő észak-dél irányú hosszanti dombhátaból álló dombság, a Csácsi hegy, a Bozsoki hegy, stb.

Zalaegerszeg első írásos említését tartalmazó oklevél több mint 750 évvel ezelőtt keletkezett. A város jelenlegi közigazgatási határán belül egykor 23 önálló település volt. Középkori vára a mai városközpont helyén állt. Az 1885. év fontos dátum Zalaegerszeg építészeti életében. Kovács Károly ügyvéd és mozgalmá elárte, hogy a várost rendezett tanácsú várossá nyilvánítsák, miután a századvég gazdasági élénkülésének eredményeként pénzügyi székházak, szálloda, gimnázium, laktanya és sok polgárház épült. Ekkor már kialakulnak a főutak:

- Észak-déli főút, a Kossuth és Batthyány utcák
- Andrásbida, Ola felé vezető Kazinczy tér, Rákóczi út
- Csács felé vezető Berzsenyi utca
- A mai piac, az egykori vár környezetének úthálózata a mainak megfelelően
- A mai Ady utca északi kezdeménye, Mártírok út, Arany János utca kezdeménye
- A város déli határát képezően a mai Kisfaludy utca kelet-nyugat irányú vonala.

Ez a városi alaphálózat folyamatosan egészül ki az 1950-es éveket követő nagyléptékű átalakulásokig. A szerkezetet módosító hangsúlyosabb változások a következők voltak:

- A vasút kiépítése, a vasútállomás helyfoglalása
- A vasútállomástól nyugatra lévő családi-házaz városnegyed kiépülése az 1935-ben átadott Notre-Dame zárda épületegyüttesével
- Az egyutcás (észak-déli főút) szerkezet hálózattá, körbe záródó rendszerre alakuló útszerkezetének keleti elemét, a Bíró Márton utcát a vasút elvágja és a vasúttól délre lévő területet a várostesttől leválasztja. Így alakul ki a várostól vasút által ma is elszigetelt városrészt, a Páterdomb
- A város a fejlődésével új városrészt hoz létre a Vizsla árok nyugati oldalán a hagyományosan meglévő Ola utcai (Körmendi utca) egyutcás beépítésén túl, tőle délre.

A második világháború idején Zalaegerszeg kisváros. 1940-ben 14 000 lakosa van az akkori városterületnek. (Ez a jelenlegi városterületre vetítve 21 700 főnek felel meg, az azóta városhoz csatolt településekkel együtt.) A világháborút követően az 1950-es évektől, de nagyobb lendülettel az 1960-as évektől megindul a város fejlődése. E növekedés fő motorja egyrészt az országosan általánosan jellemző urbanizáció, másrészt az igazgatási központként működő város gazdasági erősödése a gazdaság centralizálása, állami irányítása révén.

Az 1950-es évek elején kezdődik meg az új városrészt, a Landorhegy építése. Ekkor épül meg a városszerkezet ma is fontos eleme, a korábbi várostestet délnyugatról határoló út, a Lenin út (mai nevén Platán sor). Kiépül az egykori Temető és Kálvária utcák helyén a város déli forgalmi útja, a Göcseji út. A korábbi városszerkezet így átalakul, létrejön a belvárost körülölelő körgyűrű, melynek elemei a Kazinczy tér - Rákóczi és Ola utcák - Platán sor - Göcseji út - Kosztolányi utca.

Az 1950-es évek végétől megkezdődik a Köztársaság út kiépítése a Mártírok út déli folytatásában, mellyel párhuzamosan, a Jányahegy (domb) nyugati oldalán megkezdődik egy másik új városrészt, a Kertváros kiépítése. Ugyancsak az 50-es évek végétől indul meg a vasútállomás felett az úgynevezett Oncsa teleppel már megkezdett Páterdomb továbbépítése.

A lakóterületi fejlesztéseken túl e korszakban megindul a városba vezető főutak mentén az ipari, gazdasági területek kialakulása és beépítése. Ilyen összefüggő gazdasági területek:

- Nyugati iparterület (az Óla utca folytatásában), a Hock János és a Teskándi út mentén, vasúti ipari vágánnyal is rendelkezik
- Keleti iparterület (a Balatoni út mentén) Csács városrész és a várostest között a Pipahegyig dél irányba elterülő és a Páterdomb keleti lábáig elnyúló keleti iparterület.
- Déli iparterület (a Zrínyi út mentén), a vasútállomáshoz kapcsolódóan és délre Zalabesenyő városrészig elterülő déli iparterület, melynek legnagyobb egysége a dombháton keresztül a Válicka völgyéig kiterjedő MOL telep.
- Kisebb iparterület (a Vizsla patak völgyében a Göcseji út mentén).

A közlekedés, a közúti forgalom növekedése elégtelenné tette a keleti irányú bevezető út, a szintbeli vasúti keresztezéssel terhelt Berzsényi utca (Csácsi út) kapacitását. Az 1970-es évek közepén elkészült az új keleti bevezető út, a Balatoni út a vasúti felüljáróval. Észak-dél és kelet-nyugat irányban, jól átjárhatóvá vált a város, melynek kellemetlen, és egy idő után tarthatatlan következménye lett, hogy minden forgalom ezekre az utakra koncentrálódott.

A városközpontot ezeknek az utaknak a forgalma szétvágtá és később ez a forgalom kikényszerítette a Válicka völgyében és a város északi határában az elkerülő utak kiépítését, a Zala folyón új átkelési pont és külön szintű vasúti keresztezés kialakítását.

A város északi irányú kapcsolatai történelmileg kialakult útvonalakon Körmend és Vasvár felé voltak az andráshidai és kaszaházi hidakkal. A Zala völgyének új átkelési pontja épült ki az 1980-as évek első felében Neszelénél, amely kiépítéskor a katonai gyakorló és lőtéri területek megközelítését szolgálta. Napjainkra fontos belső szerkezeti kapcsolat a várostest, valamint Neszele és Ságod városrészek, a Gébárti tó és üdülőterület, a kialakuló északi ipari park és az északi elkerülő út között.

A jelenlegi város szerkezetének és területének változásában fontos történeti elem a környező települések – Andráshida, Vorhota, Szentersébethegy, Ebergény, Bazita, Zalabesenyő, Botfa, Csácsbozsok, Pózva, Nekeresd, Kaszaháza, Neszele és Ságod – Zalaegerszeghez kapcsolása. A város területi terjeszkedése révén ezek közül gyakorlatilag a várossal összeépült Kaszaháza, Csácsbozsok, Zalabesenyő és Vorhota. A csatolt települések elsősorban alvóvárosok, melyek közül nagyobb lakóterületi fejlesztés és intézményfejlesztés Andráshidán és Csácsbozsokban történt. Az 1970-es évek közepétől elsősorban itt van lehetőség családi lakóházak építésére, a tehetősebb családok magasabb szintű lakásigényének a megoldására.

A lakóterületi fejlesztéseken túl jelentős beruházások, fejlesztések történtek a városhoz kapcsolt községek területén is:

- Andráshidán az Állami Gazdaság jelentős területet elfoglaló központja fejlődött ki.
- Andráshida, Ságod és Neszele között megépült a völgygát és kialakult a Gébárti tó szabadidő és sport területe, melynek környezetében termálfürdő és üdülőterületi fejlesztés jött létre.
- Pózva városrész szomszédságában, az egykori munkásszanatórium fejlesztésével tüdőszanatórium, majd a továbbiakban más osztályokat is tartalmazó külső kórház jött létre.
- Kaszaházától északra épült meg az új köztemető az 1980-as évek elején.
- Botfától nyugatra fiúnevelő otthon jött létre.

A városszerkezetet lényegesen érintő változások napjainkra nem szűntek meg. A város lakossága ugyan nem növekszik, de a rendszerváltást követő időszak gazdasági fejlődése, a tulajdonviszonyok, a gazdaság átrendeződése, a motorizáció, a közlekedési terhelés jelentős növekedése számos szerkezeti változást eredményezett. A fontosabb szerkezeti változások a rendszerváltást követő időszakra:

- Elkészült a város keleti és északi elkerülő útja, mellyel a 74-es és 76-os főutak elkerülő forgalma a városból kihelyeződött.
- Alapvetően megváltoztak a kereskedelmi szokások. A kereskedelem jelentős része a várostestből a bevezető főutak környékére költözött, ez pedig a gépjárműforgalom növekedését eredményezi.
- A várostestben lévő korábbi területhasználatok, gazdasági tevékenységek megszűntek, üzemi területeik átalakultak. Ilyen a Mártírok és Arany János utcák közötti cserépkályahagyár, ruhagyár, a laktanyák megszűnése, a kaszaházi malom területén lakóterület kialakulása.

- A fő közlekedési hálózat megváltozásával egyes területek gazdaságilag felértékelődtek, ez változásokat okozott a területhasználatban, intenzív fejlesztéseket eredményezett. Ezek közé sorolható a sportpálya helyén létrejött TESCO áruház, a 74-76-os utak keresztezésének környékén, az elkerülő út kaszaházi csomópontjánál és a város nyugati, andráshidai kapujánál történt fejlesztések.
- A gazdasági - ipari fejlesztések részben a meglévő iparterületek felhasználásával, bővítésével, de több esetben új zöldmezős beruházásokkal jöttek létre. A Baki út mentén, Zalabesenyő városrészről délre alakult ki új iparterület. Kialakulóban van a város északi elkerülő útja mentén is egy új ipari park.
- A városközpontban és környezetében megvalósult intenzív társasházi építkezések településszerkezeti változásokat nem eredményeztek. Ezek a fejlesztések a város alulhasznosított belső területeit értékelték fel.
- A várostestbe beékelődő, hozzá közvetlenül kapcsolódó domboldalakra, az egykori zártkerti területekre felkészült a beépítés. Ezek a területek a tehetősebb városi polgárság lakóterületévé kezdenek válni, de az ilyen lakóterületek minősége nagyban függ a telekviszonyok rendezhetőségétől, a közlekedési és közműfeltételek megteremtésétől. A várostesthez közvetlenül kapcsolódó részek – Jánkahegy nyugati és északi szélé, Szívhegy, Egerszeghegy keleti, északi szélé, Becsalihegy – beépítése, lakóterületi hasznosítása napjainkra egységessé kezd válni, míg a távolabbi zártkerti területeken szórvány lakóházak, lakóterületek alakultak ki.
- Lakóterületi fejlesztés külterületi földterületek felhasználásával, új utcák nyitásával csak néhány helyen, a város északi részén alakult ki. Ilyen fejlesztések:
 - Neszele keleti irányú bővítése, a Király és a Jégmadár utcák kialakítása
 - Ságodban a Szellőháti és a Tuboly László utcák kialakítása
 - A ságodi üdülőterülettől keletre lévő lakóterületi tömb kialakítása
 - Kaszaházán a Gólyadomb kialakítása
 - Nekeresden a Nekeresdi utca és a Virágzómező utca fejlesztése, kiegészítése
 - Andráshida Apátfai részén a Gazdaság utca nyugati végén beépülő terület.

14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

Földrészlet statisztikai fekvésenként				
Fekvés	Földrészlet száma	Egyéb önálló épületek száma	Egyéb önálló lakások száma	Összes terület (ha)
Belterület	10 907	1 577	22 067	2 268,4887
Külterület	6 743	27	24	6 310,5007
Zártkert	9 327	147	192	1 405,9215
Összesen	26 977	1 751	22 283	9 984,9109

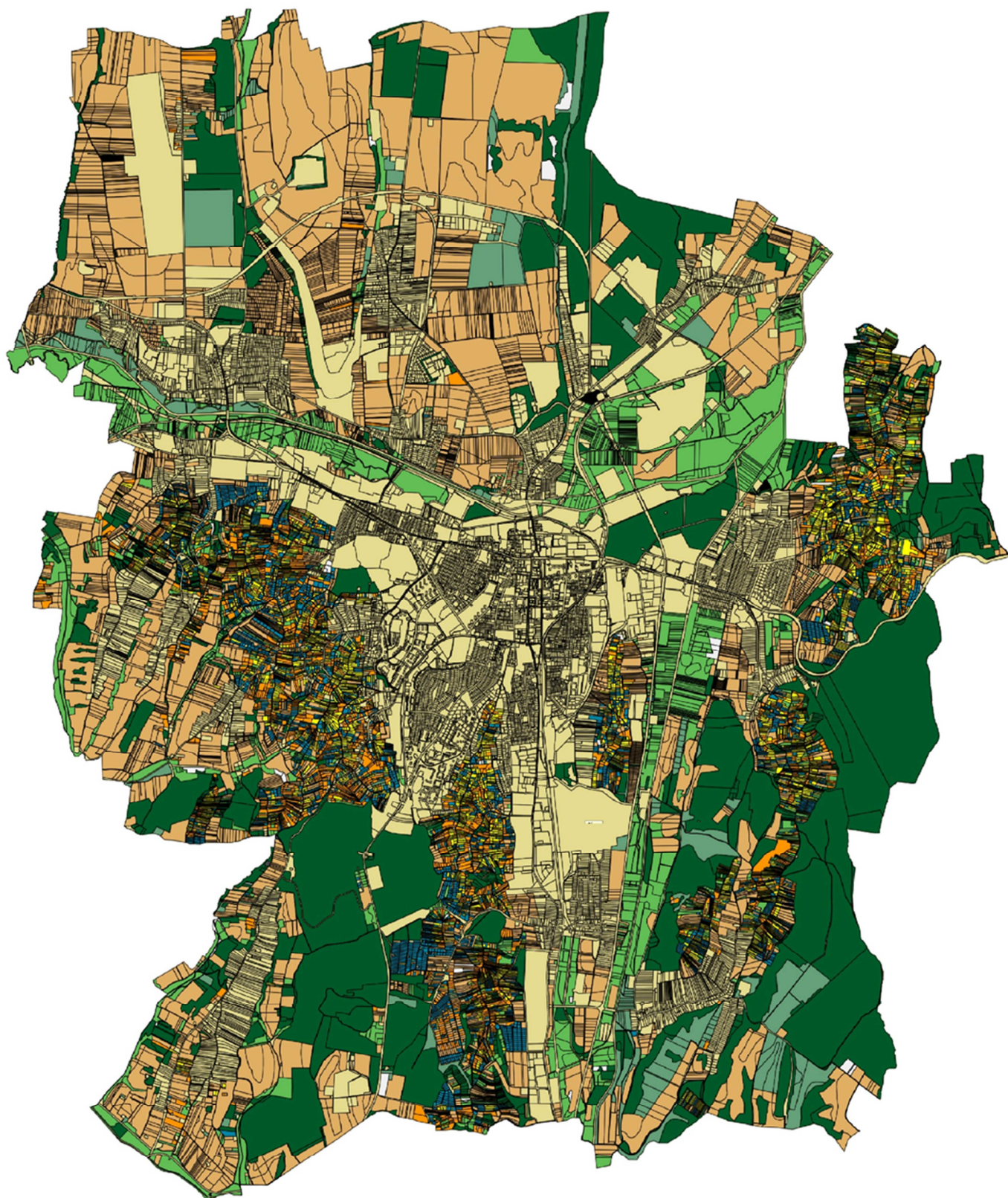
16. táblázat **Zalaegerszeg földrészletei statisztikai fekvésenként** (Forrás: takarnet.hu)

Földrészlet statisztika művelési áganként			
Művelési ág	Földrészlet száma	Alrészlet száma	Összes alrészlet terület (ha)
Erdő	589	627	1 870,1283
Fásított terület	532	532	54,5804
Gyep (legelő)	236	256	527,9928
Gyep (rét)	2 178	2 306	840,7243
Gyümölcsös	2 632	2 734	341,4263
Kert	2 853	2 883	282,9171
Kivett	13 977	14 002	3 122,1692
Szántó	3 961	4 479	2 600,4668

17. táblázat **Zalaegerszeg földrészletei statisztikai művelési áganként** (Forrás: takarnet.hu)

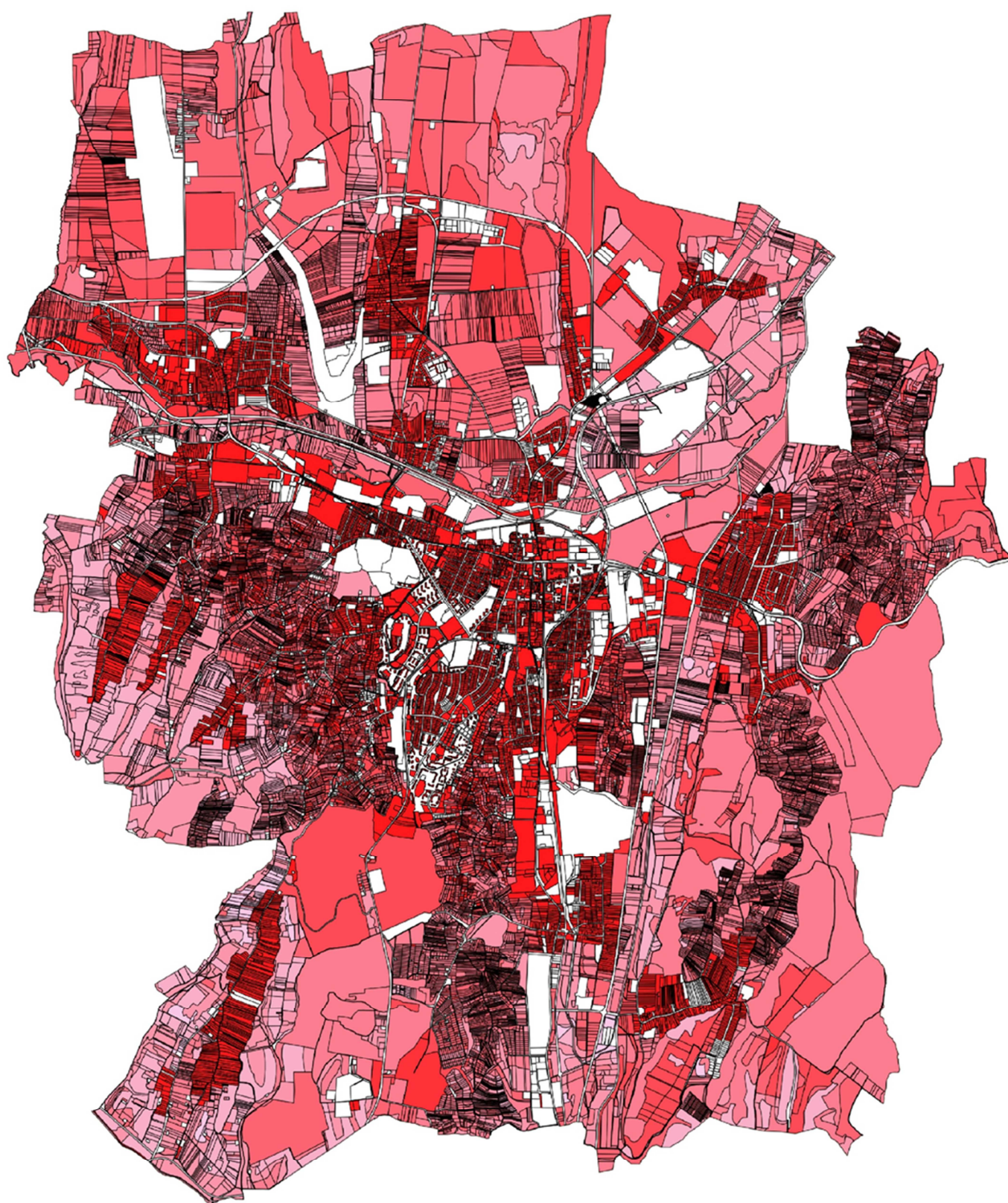
Zalaegerszeg termőtalajainak osztályozása Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának Integrált Vagyongatározati és Térinformációs Rendszere tartalmazza, helyrajzi szám szerint. A térinformatikai rendszer internetes felülete a Zalaegerszeg Városi portál (www.zalaegerszeg.hu) fejlécén lévő „Információs várostérkép” menüpont alatt érhető el¹. A V1 jelű tervlapon (109. oldal) látható a térinformatikai rendszer segítségével készített, Zalaegerszeg statisztikai művelési ágainak területi elhelyezkedése. A V2 tervlapon (111. oldal) - szintén az e rendszer segítségével előállított -, a termőföld minőségi osztályok eloszlását láthatjuk.

¹ (<http://terkep.zeg.hu/mapguide2010/Zeg-Invater/index.php>).

JELMAGYARÁZAT

Szántó	Gyümölcsös	Erdő
Gyep (rét)	Gyep (legelő)	Kivett
Szőlő	Nádas	Ismeretlen
Kert	Halastó	

JELMAGYARÁZAT

- 1. termőföld-minőségi osztály
- 2. termőföld-minőségi osztály
- 3. termőföld-minőségi osztály
- 4. termőföld-minőségi osztály

- 5. termőföld-minőségi osztály
- 6. termőföld-minőségi osztály
- 7. termőföld-minőségi osztály
- 8. termőföld-minőségi osztály

□ Nincs adat

14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A település igazgatási területének **beépítésre szánt** területei az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

- Lakóterületek (falusias; kertvárosias; kisvárosias; nagyvárosias),
- Vegyes területek (településközpont vegyes terület; központi vegyes terület)
- Gazdasági területek (kereskedelmi; szolgáltató terület; ipari gazdasági)
- Üdülő terület (üdülőházas)
- Különleges területek

A település **beépítésre nem szánt** területei az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

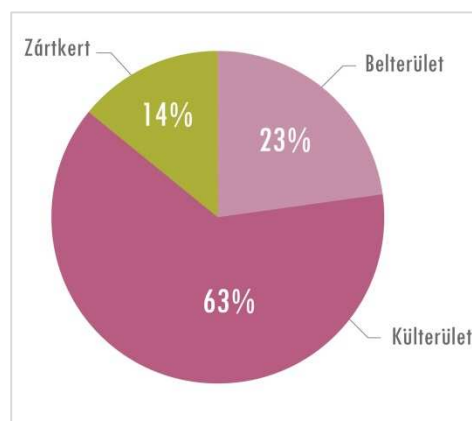
- Zöldterület
- Természetközeli terület
- Erdőterületek (védelmi; gazdasági; egészségügyi-turisztikai)
- Mezőgazdasági területek (kertes; általános)
- Vízgazdálkodási terület
- Közlekedési és közműterületek
- Különleges nem beépíthető terület

Jogilag a település területének 23%-a belterület, 77%-a külterület (amiből 14% zártkert). A város szinte teljes belterülete - a közlekedési területeket és a csekély számú zöldterületet és vízfelületet leszámítva - beépítésre szánt, sőt beépített terület. Jelentősebb be nem épített fejlesztési lehetőségek a város déli részén a 74. sz. főúttól nyugatra találhatók.

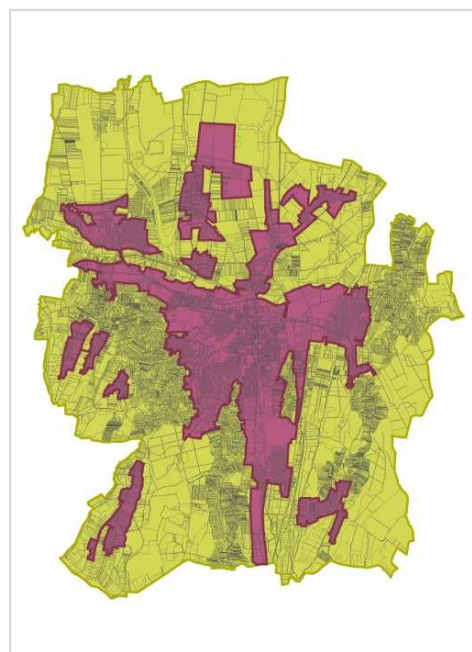
A város egyik jellegzetessége a dombháton kialakult zártkerti területek nagy száma, amik jellemzően a várostestbe ékelődve jelennek meg, ezzel egy sajátos struktúrát kölcsönözve a városszerkezetnek.

A város külterületének fennmaradó része főként mezőgazdasági terület, északkeleti, keleti és délnyugati részén nagyobb egybefüggő erdőterületek húzódnak. A külterületen jelentősebb méretű beépítésre szánt területek nem találhatók.

Az Integrált Fejlesztési - Rendezési Terv a beépítésre szánt területeket - a kompakt város elvével összhangban - drasztikusan csökkentette a korábbi rendezési tervekhez képest. A terv szerint a beépítésre szánt területek nagysága Zalaegerszegen összesen 2 003 ha. A beépítésre szánt terület a lakó, a gazdasági, a vegyes, az üdülő és a különleges övezetek területének összessége. A beépítésre szánt területek tartalmazzák a hosszútávon fejlesztési területként kijelölt területeket, ezek rendeltetésére és részletes építés-szabályozására vonatkozóan a terv nem tett javaslatot. A beépítésre nem szánt területek az utakat, vízrendezési területeket és zöldterületeket tartalmazzák.

18. ábra **Belterület, külterület és zártkertek aránya Zalaegerszegen**

19. ábra **Zalaegerszeg bel- és külterülete**

14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

Zalaegerszeg megyei és kistérségi szerepköréből adódóan magas színvonalon kiépített, megyeszékhelyhez illő intézményhálózattal rendelkezik. A város kistérségi - és 2013. január 1-től járási - központ szerepe tovább bővíti a jelenlévő intézmények körét. A tágabb térséget szolgáló intézmények túlnyomó többsége - de az alapellátást nyújtó létesítmények jelentős része is - a Belvárosban található. Ebből adódóan a Belváros és a környező lakóterületek intézményi ellátottsága kimagasló.

A Belváros mellett intézményekkel kiemelkedően ellátott városrésznek tekinthető a Landorhegy, ami érthető, hiszen a város lakosságának mintegy 20%-a itt lakik (11 042 fő 2011-ben). A lakótelep és az ellátásához szükséges alap- és középfokú intézmények mellett, a városrészben található még több országos felsőoktatási intézmény (BME, BGF, PTE) kihelyezett kara, kollégium, és könyvtár is.

A város többi részén elszórtan felbukkanó intézmények többnyire nem tudják központképző szerepüket betölteni. Hiányoznak az egyes városrészek lakóit ellátó alközpontok, sokszor az alapfokú intézmények is. Ezek a hiányosságok főként a „bolygó” városrészekben (pl: Bazita, Botfa, stb.) okozhatnak problémát, hiszen onnan a központban lévő intézmények jelentős távolságban vannak.

A város több jelentősebb sportlétesítménnyel rendelkezik (Városi Sportcsarnok, Jégcsarnok, Városi Sportcentrum, ZTE Stadion, Tungsram Sportközpont). Sajátos módon ezek is a Belvárosban, annak északi részén találhatók. Csúpn a Tungsram Sportközpont helyezkedik el a város külső területén.

A város – hazai viszonylatban is kiemelkedő – rekreációs létesítménye a Gébárti Szabadidőközpont, amely elsősorban a fürdéshez és a vízisportok űzéséhez biztosít kiváló feltételeket. A Zalaegerszeg központjától 2 km-re fekvő központ területén található a nemzetközi hírű Aqua City Vízicsúszda- és Élmenypark.

14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek¹

Zalaegerszeg településszerkezetében utoljára az 1960-70-es években történtek alapvető változások. A II. világháború után az iparosítás következményeképpen az addigi hivatalnok város folyamatosan átalakult jelentős ipari településsé. Az első nagyobb, településszerkezetet érintő beruházás a Ruhagyár építése volt a mai Platán sor (egykori Lenin út) nyugati oldalán. A későbbiekben a Zala Megyei Tejipari Vállalat is itt kapott helyet, majd a város keleti területén épültek további ipari üzemek (Ganz-MÁVAG, Caola, Alugépgyár, Zalahús), aztán az észak-nyugati településrészen is megépült a Zalabaromfi Zrt. telephelye, illetve a Hűtőház. A nagymértékű iparosítás velejárója volt számos új munkahely létrejötte, így a környező településekről megindult a beköltözés Zalaegerszegre. A beköltözők lakóhelyszükségletét paneles technológiájú épületekkel igyekeztek kielégíteni, mivel a város terjeszkedése elhelyezkedéséből adódóan (dombok közti fekvés) korlátozott volt. Ekkor épült fel a landorhegyi és a kertvárosi lakótelep. Így történt, hogy a Ruhagyár területe beékelődött a hagyományos belső városmag és a lakótelepi lakóterületek közé. Az iparosítás - valamint a környező települések hozzácsatolásának - következtében a városszerkezet jelentősen megváltozott, a népességszám pedig - közel 30%-kal – 60 000 fő körülire duzzadt.

Zalaegerszeg vezetése időben felismerte, hogy a város gazdasági fejlődése szempontjából a jövőben kiemelt jelentősége lesz az ipartelepítésre alkalmas területek feltárásának és hasznosításának. A város területén két, döntően önkormányzati tulajdonban lévő zöldmezős iparterület van (a 76-os elkerülő út melletti Északi Ipari Park, illetve a Déli Ipari Park). 2008-tól folyamatos volt a gazdaság ilyen irányú fejlesztése, aminek eredményeképpen 2010 júliusában átadták az inkubátorházat (kis- és mikrovállalkozások számára kedvező feltételekkel igénybe vehető, korszerű technikával felszerelt irodákat, illetve műhelyeket csoportosító „ház”), melynek kihasználtsága egy éven belül elérte a 100%-ot. A projekt sikerességén felbuzdulva folytatták a projektet, melynek eredményeképpen 2013 májusában átadták az inkubátorház bővített területeit. A 2013. június 1-i állapot

¹ Készült a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése 2013. június 20-i ülésére összeállított, „Barnamezős iparterületek revitalizációjának fejlesztési koncepciója” tárgyú előterjesztés felhasználásával (Készítette: Városfejlesztési és Tervezési Osztály, Czíkora Róbert sk.)

szerint gyakorlatilag az összes műhely bérlőre talált, irodák állnak még üresen. Ebből jól látszik, hogy a mikro-, kis- és közép vállalkozások tevékenységük kezdetén forrásaikat nem feltétlen ingatlanvásárlásra kívánják fordítani, hanem piacépítésre és technológiabővítésre. Az inkubátorház bővítésére valószínűleg a jövőben is igény lesz, azonban a bővítéshez szükséges idő sok esetben hosszúnak bizonyul a piaci igények kielégítésére, ezért ezt a problémát a *barnamezős beruházások* fellendítésének elősegítésével lehet áthidalni.

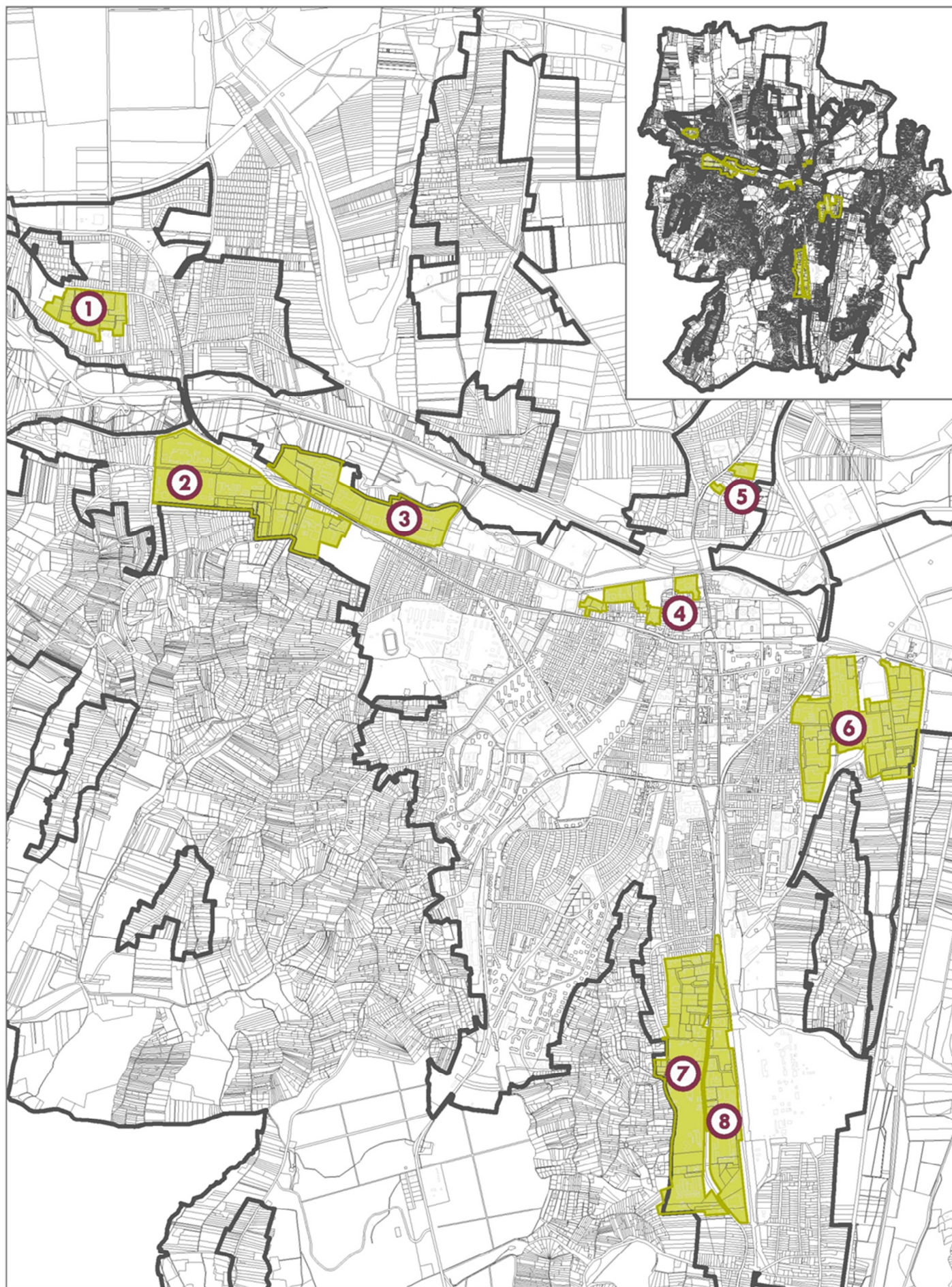
Az Önkormányzat csak a volt Petőfi laktanya területén rendelkezik barnamezősnek mondható ingatlanokkal, de - a város gazdasági fejlődésének érdekében - az önkormányzat közreműködést vállalt többek között annak ügyében, hogy feltárják a városban található, barnamezős beruházásra alkalmas területek pontos helyét, meghatározzák az ezekhez szükséges fejlesztési feladatokat és irányokat. Ennek értelmében, 2013 júliusában el is készült a *„Barnamezős iparterületek revitalizációjának fejlesztési koncepciója”*, melyben lehatárolásra kerültek az alulhasznosított barnamezős területek. Ezek a következők (V3 tervlap – 115. oldal):

1. Andráshida – Gazdaság utca
2. Hock J. utca – dél
3. Hock J. utca – észak
4. Kert utca – Univerzál – Köbtex
5. Kaszaháza
6. Sport utca - Alugép – Ganz
7. Zrínyi M. utca – nyugat
8. Zrínyi M. utca – kelet

Ezen területek térképi ábrázolása a V3 tervlapon látható.

A koncepció két részből áll. Az I. szakasz az *„Előzetes vizsgálati dokumentáció”*, melyben a lehatárolt területek részletes, épületszintű, a hasznosíthatóság szempontjából történt vizsgálatok eredményei találhatóak. A II. szakasz *–„Kijánlásra javasolt ingatlanok”–* tartalmazza a lehatárolt területeken belül azon épületek kijelölését és részletes vizsgálatát (telekméret, alapterület, közlekedés, közművek, kialakítás-elrendezés, szerkezetek, fűtés-hűtés, stb.), melyeket hasznosításra kijánlani javasolnak.

A fentiek és a koncepció ismeretében kijelenthető, hogy nagyobb, összefüggő alulhasznosított barnamezős terület nem található Zalaegerszeg közigazgatási területén.

JELMAGYARÁZAT

1. Andrásida - Gazdaság utca	5. Kaszaháza
2. Hock J. utca - Dél	6. Alugép - Ganz - Sport utca
3. Hock J. utca - Észak	7. Zrínyi M. utca - Nyugat
4. Kert utca - Univerzál - Köbtx	8. Zrínyi M. utca Kelet

14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) területek

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló (314/2012. (XI. 8.)) kormányrendelet szerint a *szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület* olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú¹ családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. A Városrehabilitációs Kézikönyvben foglaltak szerint azon területeket kell szegregátumnak nyilvánítani, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az 50%-ot. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok, a fizikai infrastruktúra és a közszolgáltatások színvonalának lényeges egyenlőtlenségeivel.

Magyarországon a lakóhelyi szegregáció térségek, települések között és településeken belül is megjelenik. A lakóhelyi elkülönültség városokon belül a szlömösödő területekben mutatkozik meg.

Városszerkezetileg a szegregátumoknak alapvetően két típusa létezik: a városszövetbe ágyazódott területek (általában ez telepszerű környezetet jelent), illetve a városszövettől elkülönült, alapvetően nem lakó-funkciójú területekbe ékelődött területek (általában ez jelenti a telepeket).

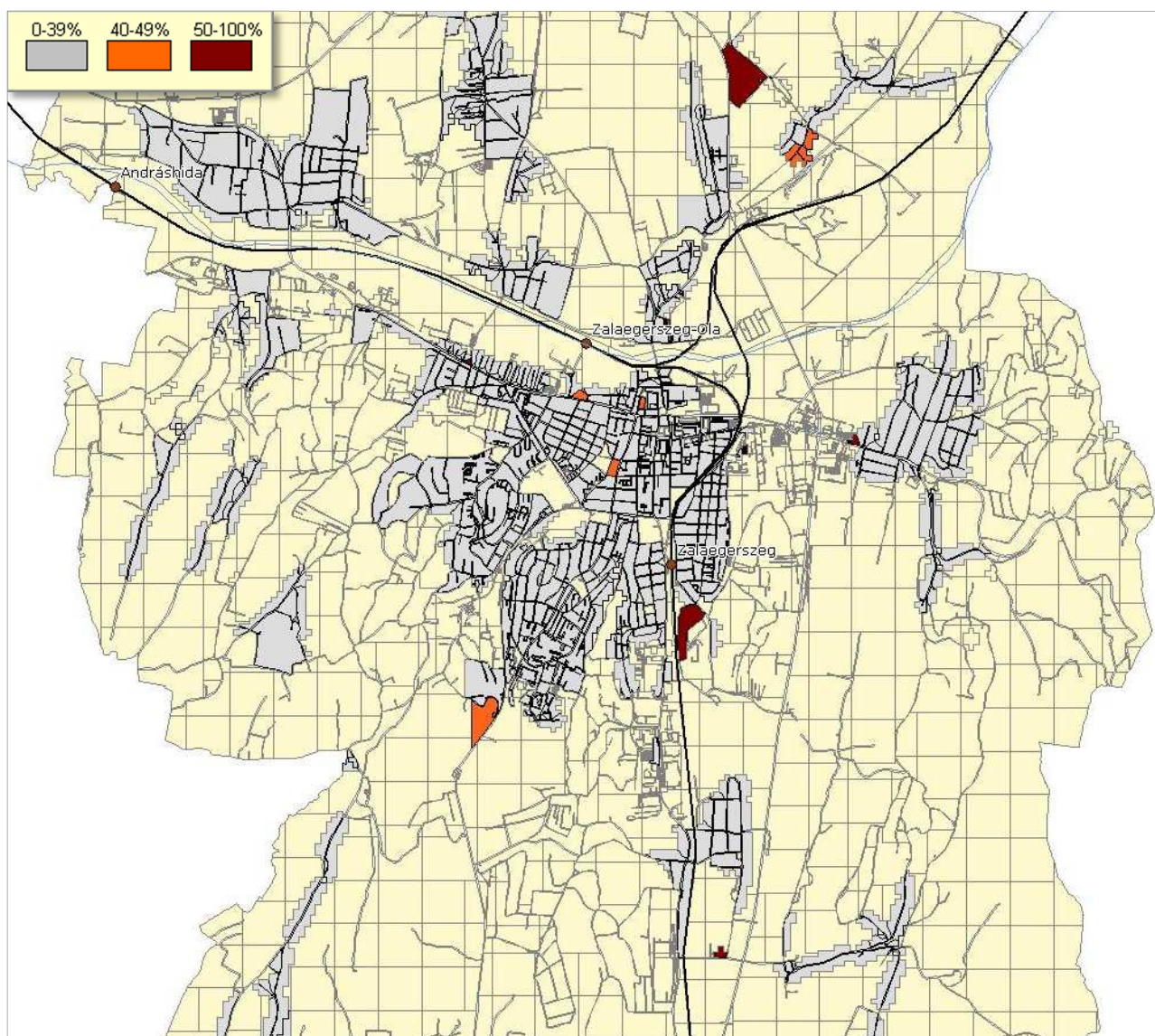
Zalaegerszeg szegregációs mutatóit a következő városrészek lehatárolása alapján vizsgáltuk: Belváros, Ola, Landorhegy, Péterdomb, Kertváros, Iparterület, Csácsbózsok, Vorhota, Kaszaháza-Nekeresd-Pózva, Zalabesenyő, Botfa, Bazita, Ebergény, Szentersébethegy, Andrásida-Gébárt-Ápátfa, Neszele-Ságod, Nyugati külterület, Északi külterület, Keleti külterület, Déli külterület. A szegregátumok lehatárolása a Városrehabilitációs Kézikönyvben meghatározott ún. szegregációs mutató alapján történik.

A szegregált területek lehatárolását megkönnyítendő, a KSH olyan kartogramot (2. ábra, 118. oldal) készített, melyen tömb szintű elemzések alapján lehatárolták a szegregátum kritériumának megfelelő tömböket. A térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 40 % feletti (narancs színű jelzés), az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak. A térkép a település belterületén található szegregátumokat jeleníti meg. A külterületen található szegregátumokról a KSH kartogramot nem tud előállítani.

A térkép olyan területeket is megjelenít, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de az alacsony népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak.

Az egyes városrészek szegregációs mutatói (19. táblázat, 125. oldal) alapján végzett vizsgálatból tehát megállapítható, hogy **Zalaegerszegen nem található olyan terület, mely** a szegregációs mutató alapján megfelelne a **tényleges szegregátum** feltételeinek. Ez nem jelenti azonban azt, hogy a szegregáció szempontjából veszélyeztetett területekre ne kellene kiemelt figyelmet fordítani.

¹ Aktív korú, 8 általános iskolai osztállyal nem magasabb iskolai végzettségű és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakos.

20. ábra Zalaegerszeg áttekintő térképe a szegregációs mutatók feltüntetésével

(Forrás: KSH, Népszámlálási Főosztály)

14.2. Önkormányzati tulajdon kataszter

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város jelentős ingatlan és intézményi vagyon felett rendelkezik. A Város teljes vagyona a 2008. évi lezárt pénzügyi beszámoló szerint 107 093 397 000 Ft volt. Az ingatlanvagyon legjelentősebb elemei:

- az északi városrészben az ipari park területe, a 74-es úttal párhuzamosan
- az északi városrészben a Gébárti-tó és térsége (beleértve a nagy vagyoni értékű Aquaparkot és termálfürdő térségét)
- a Kórház Pózvai blokkja melletti szabadon értékesíthető ingatlanok
- a belvárosban a Zala menti területek
- egyes beépített ingatlanok
- a Válicka-völgyi városrészben, Csács menti területek
- a nyugati városrészben a laktanya területei
- a nyugati városrész délnyugati részén a hulladéklerakó területe és maga a depónia
- a nyugati és a Kertváros-Landorhegy városrészek határán a volt ifjúsági tábor területe
- a déli városrészben a déli ipari park még városi tulajdonú területei.

Mint a fenti felsorolásból is látható, a vagyonelemek az ipari célútól, a közszolgáltatási célú vállalkozási tevékenységeken át az idegenforgalom, közjóléti célokig több mindenre alkalmasak.

A város ingatlan vagyonát tervezett módon, ám éves ütemezésben meghatározottan kezeli a város. A költségvetés tervezésekor kerülnek meghatározásra az éves elvárt eredmények a vagyongazdálkodás területén. Az éves gazdálkodás során, a város értékesíti a vagyon elmeit, így azok által fejlesztési forrásokhoz jut, céljai elérése érdekében.

Azon esetekben, amikor a fejlesztési célok azt indokoltá teszik, a város vásárlóként lép fel, aminek a fedezetét az éves költségvetésben meghatározott keret, illetve az év során erre fordítható egyéb források adják meg.

Zalaegerszeg Önkormányzata rendelkezik tulajdon kataszterrel (3. táblázat), melyben nyilván vannak tartva az Önkormányzat tulajdonában lévő földrészletek, illetve az egyéb önálló ingatlanok (EÖI). Az Önkormányzatnak összesen 4 995 db regisztrált tulajdona van, melyből 3 799 db *földrészlet*, 1 196 db pedig *egyéb önálló ingatlan* (ebből 920 db *lakás*).

Önkormányzati földkönyv – kivonat		
	ha	db
Földrészlet	1788,7	3 799
Egyéb önálló ingatlan (EÖI)		
Lakás	-	920
Üzlet	-	21
Raktár	-	27
Garázs	-	145
Pince	-	19
Egyéb	-	64
Összesen	-	4 995

18. táblázat **Zalaegerszeg MJV önkormányzati földkönyvének összefoglaló táblázata** (Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

14.3. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Zalaegerszeg épületállományát és a környezetet a településtervezéshez szükséges léptékben digitalizált alaptérkép tartalmazza. A város rendelkezik továbbá online elérhető térinformációs rendszerrel (*Integrált Vagyonkataszteri és Térinformációs Rendszer* - <http://terkep.zeg.hu/mapguide/Zalaegerszeg/index.php>). Ez tartalmazza többek között a település szintvonalas felmérését, a közterületi és nem közterületi földrészleteket, helyrajzi számokat, házszámokat, épületek funkció szerinti besorolását, földrészletek minőségi osztály szerinti besorolását, valamint lehetőség van távolság és területmérésre is.

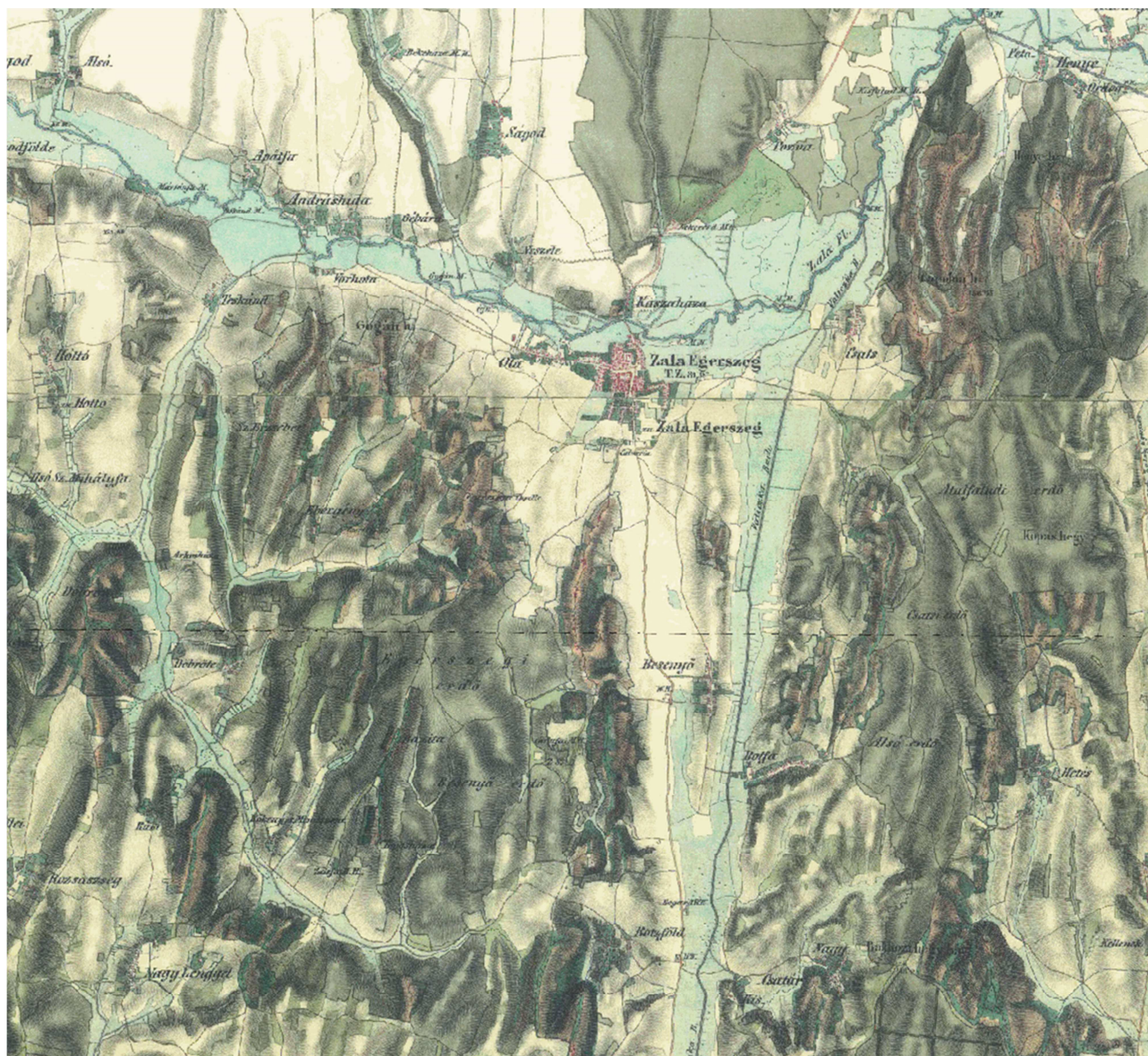
14.4. Az építmények vizsgálata

Az építmények vizsgálata a Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Településfejlesztési Stratégia kidolgozásához nem releváns. (314/2012. (XI. 8.) Korm. Rendelet 5.§ (3))

14.5. Az épített környezet értékei

14.5.1. A településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A mai település kialakulásának az eddig ismert régészeti leletek a XII-XIII. századra teszik. Maga Egerszeg azon az észak-dél irányú lapos háton alakult ki, melynek tengelye a Kossuth Lajos utca, a Széchenyi tér vonala. Ez tulajdonképpen egy természetes, a földrajzi viszonyok következtében kialakult útvonal, amely Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé. Ez az út az átkelést követően keresztezte a római időkől létező kelet-nyugati utat. (Zala) Egerszeg a tengely mentén egyutcás településként alakult ki. A tulajdonképpeni korai főutca nyugati oldala kisebb eltérésekkel azonos a Báránytömb keleti vonalával.

21. ábra Zalaegerszeg területe a II. katonai felmérés idejében

Az egyutcás település későbbi bővülése a XIV. század második felétől kimutatható mezővárosi fejlődés következménye volt. A mezővárosiasodás megkövetelte az állandó piacokat, a piac a teresedést, a térkialakítást, amely ebben az időszakban általánosan a központ, a templom térségében jött létre. Az egykori vármegyeháza, mai bíróság és börtön helyén állt a földesúri kúria. Az észak-dél irányú települési főútca, valamint az Ola - Andrásida irányába vezető út kereszteződésében a mai Kazinczy tér – Széchenyi tér találkozásának teresedése ekkor alakulhatott ki. A települést keleti irányból egyértelműen lehatárolta a Válicka mocsara. A XII-XVI. század közepe közötti időszakban a Széchenyi tér nyugati és a Kazinczy tér déli vonala lehetett beépítve, melyet megerősítenek a Széchenyi téri ásatások.

A XVI. század közepétől kezdődően a török veszély miatt a földesúri (püspöki) kúria körül kialakult a vár, a folyamatos támadások miatt a település átrendeződött. A védelem miatt a lakosok a vár köré húzódtak és birtokba vették a környező mocsaras területet a Válicka – Zala – Vizsla patak között, valamint a közeli szőlőhegyekre települtek. A vár körüli területet a XVII. században megerősítették.

A török kiűzését és a vár lebontását követően a központi rész XVI-XVII. századi kialakult településszerkezete megmaradt, és a mai városszerkezet alapját képezi. A város a XIX. századig csak kisebb mértékben bővült, melyet jól mutat az 1826-os tűzvész után készült térkép.

Az 1900-as évek eleje sem nevezhető a város nagy korszakának. Az első világháborús időben egy nagy hadifogolytábor, majd internálótábor létesült a városban. Helyén később tudószanatórium lett, ma itt áll az un. Külső kórház. 1920 és 1940 között a város lélekszáma alig nőtt, de a város épült-szépült. Zalaegerszeg belvárosának mai képét a XX. század első felének építészete határozza meg. A modern törekvések mellett - az előző századok hangulatát idéző épületek hiánya miatt - a historizáló stílus is elterjedt. A neobarokk mellett az eklektikus és a neoromán stílusjegyű épületek egyaránt fellelhetők.

Az 1950-60-as évek robbanásszerű fejlődése a városszerkezet jelentős átépítését is eredményezte. Ennek „eredménye” a templom és a plébánia közötti templomkert megszüntetése, a terület úttal történő átvágása is. (Az 1826-ból és az 1858-ból származó térképek ugyan úttal körbejáró épületként ábrázolják a templomot, de a XX. század első feléről zárt, kerítéssel határolt templomkertet ismerünk, amely egyúttal a Kazinczy tér keleti zárását is jelentette.)

14.5.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Zalaegerszeg szerkezeti és szabályozási terve feltünteti a nyilvántartási számmal rendelkező régészeti lelőhelyeket. A településrendezési tervek jelentős méretű, új beépítésre szánt területet nem jelölnek ki, illetve összességükben, a beépítésre szánt területek nagyságát csökkentik. Az újonnan beépítésre szánt területeken nyilvántartott régészeti lelőhely nem található. A kijelölt régészeti területek közül fontosságában kiemelhető az egykori vár környezete. Itt található a város múltjának legjelentősebb emlékei: a vár, a körülötte kialakult mezőváros maradványai, és a Mária Magdolna templom.

14.5.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A barokk plébániatemplomot a város földesura, a veszprémi püspök Padányi Bíró Márton építtette 1750-60 között. Freskóit Johann Cymbal festette. 44 méter magas tornyai messziről láthatók. A templom legértékesebb műve egy 17. században készített Pieta szobor. Az eredetileg fehér szobor ma színezett. A főoltárkép Mária Magdolnát ábrázolja, aki a templom védőszentje, s ez szerepel a város történelmi címerében is. A templom északi oldalán 18. századi barokk Szent Flórián szobor, a nyugati oldalán copf stílusú Szentháromság szobor található.

A templommal szemben található a plébániaház 1770 táján, egyemeletesnek épített épülete, ezt a XX. század harmincas éveiben alakították át kétemeletesre. A falon Mindszenti József bíboros emléktáblája látható, aki a két világháború között - akkor még eredeti nevén, Pehm Józsefként - Zalaegerszeg apátplébánosa volt veszprémi püspökké történt kinevezéséig.

A plébániával szemben áll az Arany Bárány Szálló, vele egybeépülve a Megyei Levéltár, és egy háromszintes irodaház. Eredetileg földszintes volt, 1765-ben a katonaság tisztjei számára készült az ún. "kvartélyház", első emeletét a XIX. században, a másodikat a XX. század első felében kapta. Földszintjén Széchenyi István 1991-ben felavatott emlékműve (Béres János alkotása), és a zalai katonáknak emléket állító kerámia (Németh János alkotása).

A város legforgalmasabb utcáján, a Kossuth utcán találjuk az "ispitát" - amely valaha a város kórháza volt -, oldalán a gyógyítás egyik védőszentjének, Szent Rókusnak kerámia domborműve (Németh János alkotása). A két "csipkeház" közötti téren, a Dísz téren áll egy szökőkút (Szabolcs Péter és Pelényi Gyula alkotása), melynek tulipánmotívuma arra utal, hogy Zalaegerszeget gyakran nevezték a virágok városának. Vele szemben a városháza, előtte Zrínyi Miklósnak, a költőnek és hadvezérnek 1989-ben felállított lovas szobra (Tóth Béla). A városháza mögött találjuk a Városi Hangverseny- és Kiállítótermet, ami 1904-ben épült zsinagógának.

A Dísz tér másik oldalán található a Hevesi Sándor Színház. (A nagykanizsai születésű Hevesi Sándor a magyar színházművészet egyik megújítója volt a XX. szd. első felében.) Az utca végén Csány Lászlónak, a reformkor zalai politikusának, későbbi miniszternek és a szabadságharc vértanújának szobra áll, mögötte az evangélikus templom. Nem messze tőle nyugati irányban a Göcsej felé vezető úton fekszik az 1942-ben épített magyaros stílusú református templom, és egy 18. századi kálvária kápolna. A város közepén lévő parkban állították fel 1997-ben IV. Béla szobrát.

A város két legtöbbet látogatott szabadtéri múzeuma a Göcseji Falumúzeum és a Magyar Olajipari Múzeum egymás mellett helyezkednek el. A Göcseji Falumúzeumba a régi kismesesi kúriák formáját idéző fogadóépületen keresztül lehet bejutni. A falumúzeum a Zala folyó holt ágánál, egy vízimalom mellett létesült. Falán emléktábla idézi Göcsej kutatóit. Az 1968-ban megnyílt múzeumban 40 épületet láthat a látogató. Eredeti helyén egyedül a vízimalom van, a többit más helyszínekről szállították hozták ide. Található itt kovácsműhely, fa harangláb, boronafalú ház, hegyi pince - minden, ami a néprajzi táj anyagi kultúrájának emléket tud állítani az utókor számára. A falumúzeum mellett az 1969-ben megnyílt olajipari múzeum látogatható. A múzeum rengeteg műszaki-technikai eszközzel állít méltó emléket a magyar szénhidrogén kutatásnak és kitermelésnek. A kiemelkedő kutatók mellszobrai is láthatók egy szoborparkban, de megtekinthetők itt az iparág emlékezetes katasztrófáinak mementói is.

14.5.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület

Zalaegerszegen világörökségi és világörökségi várományos terület nincs.

14.5.5. Műemlék, műemlék-együttes¹

Zalaegerszeg műemlékekben nem gazdag város, műemléki védelem alatt mindössze 23 épület, illetve szobor van. Ezek közül 10 a Zalaegerszeghez csatolt – egykor önálló – településeken (Andráshida, Botfa, Csácsbozsok, Ola, Zalabesenyő) található:

- Római katolikus plébániaház, épült 1936-ban, historizáló stílusban (Balatoni út 1.)
- Takarékpénztár és bérház (Göcseji Múzeum), épült 1890-ben, historizáló stílusban (Batthyány u. 2. – Várkör u. 1–3.)
- Sínház, épült 1790 körül, késő barokk stílusban (Deák tér 2.)
- Kálvária-kápolna (Szent Ilona), szobrok, síremlékek, épült 1756-ban, barokk stílusban (Kálváriadomb, Göcseji u.)
- Szálloda és vendéglő, épült 1858 után, romantikus stílusban (Kazinczy tér 11.)
- Lakóház, épült a 18. század végén, késő barokk stílusban (Rákóczi u. 19.)
- Római katolikus plébániatemplom (Mária Magdolna), épült 1750-1760 között, barokk stílusban (Mindszenty tér 1.)
- Szent Flórián-szobor, épült a 18. század végén, késő barokk stílusban (Mindszenty tér)
- Szentháromság-szobor, épült 1810-ben, késő barokk stílusban (Mindszenty tér)
- Arany Bárány Szálló, épült 1894-ben, historizáló stílusban (Széchenyi tér 1.)
- Levéltár, épült 1891-ben, historizáló stílusban (Széchenyi tér 3.)
- Kvártélyház, épült 1928-ban, historizáló stílusban (Széchenyi tér 5.)
- Régi vármegyeháza (Zala Megyei Bíróság), épült 1732-ben, barokk stílusú (Várkör 2.)
- Római katolikus templom (Mindenszentek), épült 1785-ben, késő barokk stílusban (Andráshida, Andráshida u. 42.)
- Nepomuki Szent János-kápolna és szobor, épült a 18. században, barokk stílusban (Andráshida, Andráshida u. 42.)
- Fakeszt, épült a 19. században (Andráshida, Petőfi u. – Gát u. sarok)
- Hűvös–Erdődy-kastély, épült 1750 körül, barokk stílusban (Botfa, Várberki u. 13.)
- Apáti nyaraló, épült 1768 előtt, barokk stílusban (Csácsbozsok, Csácsi u. 100.)
- Római katolikus templom (Szent Sebestyén), épült a 15. század második felében, gótikus stílusban (Csácsbozsok, Csácsi u. 101.)
- Nepomuki Szent János-szobor, épült 1801-ben, késő barokk stílusban (Kaszaháza, Kaszaházi u. – Zala u. sarok)
- Vízimalom, ún. Hencz-malom (Göcseji Falumúzeum), épült 1902-ben (Ola, Zala folyó partján)
- Római katolikus temetőkápolna (Szent Anna), épült 1755 körül, barokk stílusban (Ola, Hock János u., temető)

22. ábra *Mária Magdolna római katolikus plébániatemplom*

¹ Forrás: Magyarország műemlékjegyzéke, Zala megye, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2006

14.5.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Zalaegerszegen nyilvántartott történeti kertek¹:

- Dózsa-liget: települési jelentőségű, 0,5 ha nagyságú történeti kert. Helyi védettségű terület.
- Solymosi-féle kert (Kaszháza): települési jelentőségű történeti kert
- Csácsbozsok kúria és kertje: települési jelentőségű történeti kert.
- egykori Göcsej vendéglő kertje: települési jelentőségű történeti kert. Helyi védettségű terület.
- Deák téri park: települési jelentőségű, 0,4 ha nagyságú történeti kert. Helyi védettségű terület.
- Húvös-Erdődy-kastély: települési jelentőségű történeti kert.

23. ábra Solymosi-féle kert

Temető és temetkezési emlékhely (Forrás: Zalaegerszeg lokálpatrióta hetilap):

Egy 2006-os önkormányzati rendelet szerint a város képviselőtestülete az elhunyt személy iránti tisztelet jeléül vagy egy adott sírhely művészeti értéke miatt dönthet a helyi védelem alá helyezésről. A 2000-es évek elején dr. Németh József nyugalmazott múzeumigazgató készített először egy összeállítást a történeti vagy képzőművészeti szempontból értékes sírhelyekről, illetve azokról az elhunyt közszerplőkről, akik sokat tettek a város érdekében. Ennek hatására 2006-ban került sor először sírhelyek védetté nyilvánítására. 2012-ben a közgyűlés további hét személy és öt síremlék esetében döntött a védetté nyilvánításról (53/2012.(XI.30.) sz. önk. rend.). A rendelet 4. sz. melléklete sorolja fel a védett síremlékeket, szám szerint 49-et. Ezek az alábbi temetőkben találhatók:

24. ábra Csácsbozsok kúria és kertje

- Göcseji úti temető – 29 védett síremlék
- Kálvária temető – 6 védett síremlék
- Andrásidai temető – 4 védett síremlék
- Egerszeghegyi temető – 2 védett síremlék
- Olai temető – 2 védett síremlék
- Neszelei temető – 1 védett síremlék
- Bekeházi temető - 1 védett síremlék
- Izraelita temető - 1 védett síremlék
- Apátfai temető - 1 védett síremlék
- Zalabesenyői temető - 1 védett síremlék
- Ságodi temető - 1 védett síremlék.

¹ Forrás: Történeti Kertek Adattára

14.5.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Zalaegerszegen műemléki jelentőségű terület az egykori vár körül kialakult történeti városmag területe. A történeti városmagban kijelölt műemléki környezet területe közel megegyezik a műemléki területtel. A város műemlékei körüli műemléki környezetet az Integrált Fejlesztési – Rendezési Terv 7.3. Építészeti Örökség című fejezete mutatja be.

14.5.8. Nemzeti emlékhely

Zalaegerszegen jelenleg nincs nemzeti emlékhely.

14.5.9. Helyi védelem

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város közgyűlésének többször módosított 11/2002. (V. 17.) önkormányzati rendelete szabályozza az épített környezet helyi védelmével kapcsolatos teendőket. Az épített környezet védelméről szóló rendelet az alábbi védelmi kategóriákat tartalmazza:

- Védett település szerkezet: utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód és építési vonal
- Védett településkép: az épített és táji környezet együttese, épülethomlokzatok, sziluettek, műtárgyak, közterületi bútorzat, stb.
- Védett településkarakter: a településszerkezet, a településkép elemeinek, formáinak, anyagainak, színvilágának együttese
- Védett épület, építmény: épület, műtárgy, amely a hagyományos településkép megőrzése céljából, továbbá építészeti, településtörténeti, helytörténeti, régészeti, művészettörténeti, vagy műszaki-ipari-agrár szempontból jelentős alkotás
- Védett épületrész: épületrész, épülettömeg, amely egészében nem védett építménye, építményben helyezkedik el.

A hivatkozott rendelet melléklete tételesen rögzíti a helyi védettségű építészeti értékeket. Ezek szerint 100 épület élvez egyedi védettséget. Ezen túlmenően „területi védelem (védett településkép)” illeti meg az alábbi területeket:

- Vörösmarty u. Ady és Mártírok utcák közötti szakasza, a 3-15. és a 4-20. számú épületek telkei
- Kosztolányi D. utca 23-47.
- Rákóczi Ferenc utca 21-39. számú épületeket magába foglaló utcaszakasz.

14.6. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Zalaegerszeg épített környezetének konfliktusai közül az alábbiakat lehet kiemelni:

- a történelmi és az új városközpont kapcsolatának problémája
- a zártkerti területek fokozatos átalakulása lakóterületté
- az ipari területek zavaró hatása a környező lakóterületekre.

A Zalaegerszeg városközpontját keresztülszelő forgalmas közlekedési tengely (Balatoni út - Kazinczy tér – Rákóczi Ferenc utca) az úttól északra kialakult történeti belvárost elvágja az úttól délre kialakult – és ma is ott fejlődő - új városközponttól. A 76-os út új, elkerülő szakasza az átmenő forgalom jelentős részétől tehermentesítette ugyan a városközpontot, de a forgalom még ma is jelentős, és ez nem teszi lehetővé egy forgalomtól mentesített „fő tér”, és/vagy „sétáló utca” kialakítását az északi és a déli városközponti rész között. (A történeti városközpont rehabilitációjában jelentős előrelépés történt a közelmúltban, amikor uniós forrás felhasználásával megvalósult a Piac tér megújítása, az új piac megépítésével és a környező közterületek felújításával.) További előrelépést jelenthet a rendezési tervekben szereplő – Belvárost tehermentesítő – út megépítése a jelenlegi vasútvonal helyén, melynek hatására a városközpontot átszelő út forgalma tovább csökkenthető.

Zalaegerszeg településszerkezetének egyik legjellegzetesebb eleme a környező domboldalakat benépesítő, a központi várostesthez közvetlenül kapcsolódó, kiterjedt zártkerti területek jelenléte. Az eredetileg mezőgazdasági funkciójú zártkertek városhoz való közelsége, táji és természeti szépsége (kilátás, zöldterületek) e területek egy részét felértékelte, ennek

következtében pedig megkezdődött ezek fokozatos átalakulása lakóterületté. A zártkerti területek hasznosítása jelenleg igen eltérő, a következők szerint csoportosítható:

- lakóterületi terület-felhasználásba sorolt területek
- alapvetően zártkerti hasznosítású (kertgazdasági és pihenési célú) területek, szórványosan megjelenő lakófunkcióval
- klasszikusan zártkerti hasznosítású területek
- felhagyott művelésű, spontán beerdősülő területek.

A lakófunkció erősödése a zártkertekben kettős problémát okoz. Egyrészt az épületek méretének növekedése a jelenlegi beépítés sűrűsödését eredményezi, ami a környező szelíd tájjal való konfliktus veszélyét rejti magában. Másrészt a lakófunkciót kiszolgáló infrastruktúra hiánya már ma is környezetszennyezési problémákat okoz (csatornázás, szemétszállítás, stb.), kiépítése esetén viszont tovább terheli a természeti környezetet (útépítés, forgalom növekedése, stb.).

Zalaegerszegeen – elsősorban a város „helyszűke” (domborzati adottságai) miatt a lakóterületek és az ipari területek több helyen is egymás közvetlen szomszédságában alakultak ki. A Páterdomb észak-keleti sík részén, az iparvágánytól nyugatra, összefüggő ipari területek vannak, közúti megközelítésük a városrész szűk lakóutcáin keresztül történik. Itt az iparterület és a lakóterület közelsége elsősorban a zajterhelés miatt jelent környezeti problémákat, míg a Páterdombtól délre a MOL iparterület légszennyezése zavaró. Ez utóbbi zavaró hatása Zalabesenyő lakóterületére is kiterjed.

A Kertváros lakóterületeit zavaró környezeti hatással, zajterheléssel bír a Göcseji út nyugati oldalán lévő iparterület, valamint a városrész északi oldalán - a temető és a Göcseji utca közötti nyomda - ipari tevékenysége. A Balatoni út két oldalának beépítése, lakóterületi használata az 1950-es 60-as években lényegesen kisebb közúti forgalmat feltételezve jött létre. A négysávos út mentén ma a lakóterületi funkció értéke lecsökkent.

	Lakónépesség száma	Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak magas aránya 2011-ben (7,8,9 kategóriájú)	A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+ foglalkoztatottak száma)	A komfort nélküli, félkomfortos és szükség lakások aránya a lakott lakásokon belül	Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül
Zalaegerszeg összesen*	59 499	9,9	22,4	33,4	50,3	8,5	4,6	1,7	8,2
01. Belváros	14 591	9,1	26,2	26,0	49,4	8,3	4,5	1	11,8
02. Ola	1 001	5,4	20,3	26,3	52,9	7,2	4,0	1	3,1
03. Landorhegy	11 042	11,2	18,8	33,7	52,6	10,0	5,0	0,6	9,4
04. Páterdomb	3 016	6,7	23,3	30,6	47,8	6,3	3,4	0,8	1,4
05. Kertváros	13 988	7,4	24,6	28,9	49,0	7,6	3,9	0,6	5,3
06. Iparterület	287	6,8	14,9	36,3	56,8	6,5	6,9	1,7	3,8
07. Csácsbozsok	2 730	12,5	22,6	28,1	48,6	10,6	6,9	1,7	3,8
08. Vorhota	588	17,0	14,4	43,7	49,8	12,5	9,2	2,6	3,9
09. Kaszaháza-Nekeresd-Pózva	2 267	22,3	16,8	31,6	62,3	7,5	4,8	5,7	6,5
10. Zalabesenő	802	15,9	13,4	42,0	51,6	8,0	3,9	1,8	2,9
11. Botfa	748	13,5	14,2	42,4	48,7	9,9	6,5	5,4	3,1
12. Bazita	563	8,1	16,0	42,7	48,8	7,3	3,1	4,2	5,7
13. Ebergény	217	4,8	17,3	44,9	54,8	4,1	1,0	3,8	3,8
14. Szentersébethegy	439	10,6	16,9	42,2	51,9	7,6	3,3	6,0	8,7
15. Andrásida-Gébárt-Apátfa	2 409	9,2	20,0	36,5	47,1	7,0	4,1	2,2	2,8
16. Neszele-Ságod	1 446	10,7	20,6	31,8	46,9	8,7	3,9	4,4	4,6
17. Nyugati-külterület	1 847	9,1	22,4	35,0	51,1	11,5	7,0	7,3	16,9
18. Északi-külterület	175	13,3	12,9	48,8	48,6	8,9	2,2	6,5	9,7
19. Keleti-külterület	280	17,9	9,2	47,8	50,4	17,3	11,5	26,1	38,7
20. Déli-külterület	1 020	9,3	24,4	34,2	48,1	5,5	2,8	8,5	16,3

19. táblázat Zalaegerszeg városrészenkénti adatai, 2011

* Az oszlop tartalmazza a lakcím nélküli hajléktalanok (43 fő) adatait (Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás)

15. KÖZLEKEDÉS

15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Zalaegerszeg legfontosabb közúti hálózati kapcsolatait a kelet-nyugati irányú 76-os főút, és az észak-déli irányú 74-es főút biztosítja. A város – bár úthálózati szempontból két főút keresztezésénél fekszik – közlekedési szempontból nincs kedvező helyzetben. Az M7 autópályát Budapest irányába a 76 sz. főúton közelítheti meg a forgalom, azonban az eljutási időt az út vonalvezetéséből adódó hosszabb, előzésre alkalmatlan útszakaszok, átkelési szakaszok növelik. (Zalaegerszeg ma az a megyei jogú város, ami az elérhetőség idejét tekintve Budapesttől a legtávolabb van.) A Balaton megközelítése Felsőpáhok, Alsópáhok, Hévíz hosszú átkelési szakaszain keresztül lehetséges, nagy forgalommal terhelve a települések belterületeit.

Az országos főutak elkerülő szakaszai a város keleti és északi felén megépültek, de ezekhez nem kapcsolódik a dél-nyugat irányból, a Vizsla patak völgyében található út. A külső körgyűrűs szerkezetnek hiányzó eleme e déli kapcsolat, amelynek azonban kiépítése komoly – környezeti, társadalmi és gazdasági – akadályokba is ütközne. A város jelenlegi mérete és gazdasági súlya, továbbá a forgalom jellege és fő irányai alapján a déli elkerülő út teljes kiépítése jelenleg nem indokolt. Belső forgalmi okok, és a városközpont tehermentesítése indokolna azonban egy átkötést a Zrínyi úttól nyugatra.

Zalaegerszeg társadalmi, gazdasági súlyához, a régióban betöltött szerepéhez képest méltatlanul rossz minőségű vasúti kapcsolatokkal, a személy- és áruszállítás területén egyaránt alacsony színvonalú vasúti közlekedési kínálattal rendelkezik. A vasúti közlekedést meghatározza, hogy a Magyarországot Szlovéniával összekötő pálya Zalaegerszegen megy keresztül, a többi jelentős fővonalat azonban csak Zalaszentivánról átszállással lehet igénybe venni. (Gyakorlatilag ez a település látja el a vasúti csomópont szerepét.) A Budapestről induló IC, illetve expressz szerelvények viszont közvetlenül Zalaegerszegről indulnak és ide is térnek vissza.

Zalaegerszeg területén jelenleg két vasútvonal található. Az egyik a korszerűsítés alatt álló Boba – Zalaegerszeg – Bajánsenye – országhatár vasútvonal, amely a transz-európai vasúti hálózat része. A vasútvonal jelenleg egyvágányú, nem villamosított, a vonal teljes átépítése után azonban korszerű, elektronikus biztosítóberendezéssel ellátott, villamosított vasútvonalként fog üzemelni. A vonal a város sűrűn lakott területeit elkerüli, Zalaegerszeg-Ola megállóhely biztosítja a vonal utasforgalmi kapcsolatát.

A város területét érintő másik vasútvonal a Zalaegerszeg – Rédics mellékvonal, amely egyvágányú, nem villamosított, leromlott műszaki állapotú vasútvonal. A vonal végállomása Zalaegerszeg vasútállomás.

Az elmúlt években jelentős mértékű fejlesztések történtek a vasúthálózatban is. Többek között 2003-ban megtörtént a vasútállomás elkerülését szolgáló ún. deltavágány kiépítése. A továbbiakban egy új vasútállomás felépítése szerepel, mely a városközponttól távolabb valósulna meg.

15.2. Közúti közlekedés

Zalaegerszeg város belső közúthálózata a hálózati elemek áteresztőképessége alapján két csoportra osztható: a belvárosi hálózatra, amelyet történetileg kialakult szűkösség jellemez, valamint a város XX. századi fejlődése nyomán létrejött belvároson kívüli hálózati elemekre, amelyek kapacitása alapvetően megfelelő. A városon átmenő forgalmat az 1970-es évektől három szakaszban átadott keleti és északi elkerülő utak csak részben tudják levezetni. Forgalommentes övezetekről két kisebb belvárosi területen beszélhetünk. A hálózati elemek áteresztőképessége a belvároson átvezető észak-déli és kelet-nyugati irányokban is szűkös.

A városközpont forgalomtól mentesítését a jelenlegi közlekedési szerkezet nem tudja megoldani. A belső városrész tartalmaz ugyan egy „forgalmi gyűrűt” – melynek elemei a Platán sor - Göcseji út - Kossuth Lajos utca – Kosztolányi Dezső utca (utcapár) - Kazinczy tér - Rákóczi Ferenc utca - Ola utca –de ez a gyűrű nem a városközpont körül alakult ki, azt a forgalomtól mentesítve, hanem azt részben metszve, érintve, így terhelve a városközpont egyes elemeit. A közlekedés ma észak-dél és kelet-

nyugat irányban felszeleteli a központot. A város belső forgalmi útjai nem határolnak le, nem jelölnék ki egy jól megközelíthető, de önmagában forgalommentes, vagy azzá tehető területet. Ilyen nyomvonal azonban kialakítható a zalalövői vasútvonal áthelyezésével, a jelenlegi északi vasúti nyomvonal, a vasútállomás felé vezető vasúti ág, illetve az ezzel közel párhuzamosan futó ipari vágány helyén.

A legjelentősebb gondot a város lakosságának kb. 40%-t magába foglaló Kertváros és Landorhegy városrészek és a város más területei közötti közlekedési kapcsolatok problémája jelenti. Ez a kapcsolat a beékelődő Jánkahegy miatt erősen szűk keresztmetszetű. A város keleti felével a közlekedési kapcsolat a Jánkahegy megkerülésével csak egy nyomvonalon - a Göcseji út - Csány tér útvonalon keresztül - biztosítható, ami jelentősen túlterhelt. A Péterdomb szintén a várostesttől elzárt szigetként, a vasúti nyomvonalak és a pályaudvar által körbehatároltan létezik. A városközpont felé egy ponton rendelkezik kapcsolattal, szintbeli vasúti kereszteződésen keresztül.

A közelmúltban a neszelei híd felhasználásával egy új észak-dél irányú belső városi forgalmi út épült ki az Ola utca és az északi elkerülő út között. Ezzel egy új sugaras hálózati elemmel gazdagodott az északi településrész. Problémát jelent, hogy az új út a Malom utcán keresztül csatlakozik az Ola utcához, terhelve annak forgalmát.

A város észak-dél irányú vasútvonalának szerepvesztéséből adódóan a 76-os út és a vasútállomás közötti pályaszakasz a közúti forgalom számára átadhatóvá válik, ezáltal a jelenleg elszigetelt Péterdomb városrész a központi várostesthez kapcsolható.

2006-ban az önkormányzati kiépített utak és közterek hossza 316 kilométert, területük pedig 1775 ezer m²-t tett ki. A város belső úthálózata megfelelő, annak javítására, felújítására nagy gondot fordít az önkormányzat, viszont a mezőgazdasági és a hegyi utak állapota néhány kivételtől eltekintve kritikus. Önkormányzati kiépítetlen belterületi út és köztér 195, járda pedig mindössze 1 km volt a városban. A kiépített járdák hossza 222 km.

15.3. Községi közlekedés

15.3.1. Közúti közlekedés

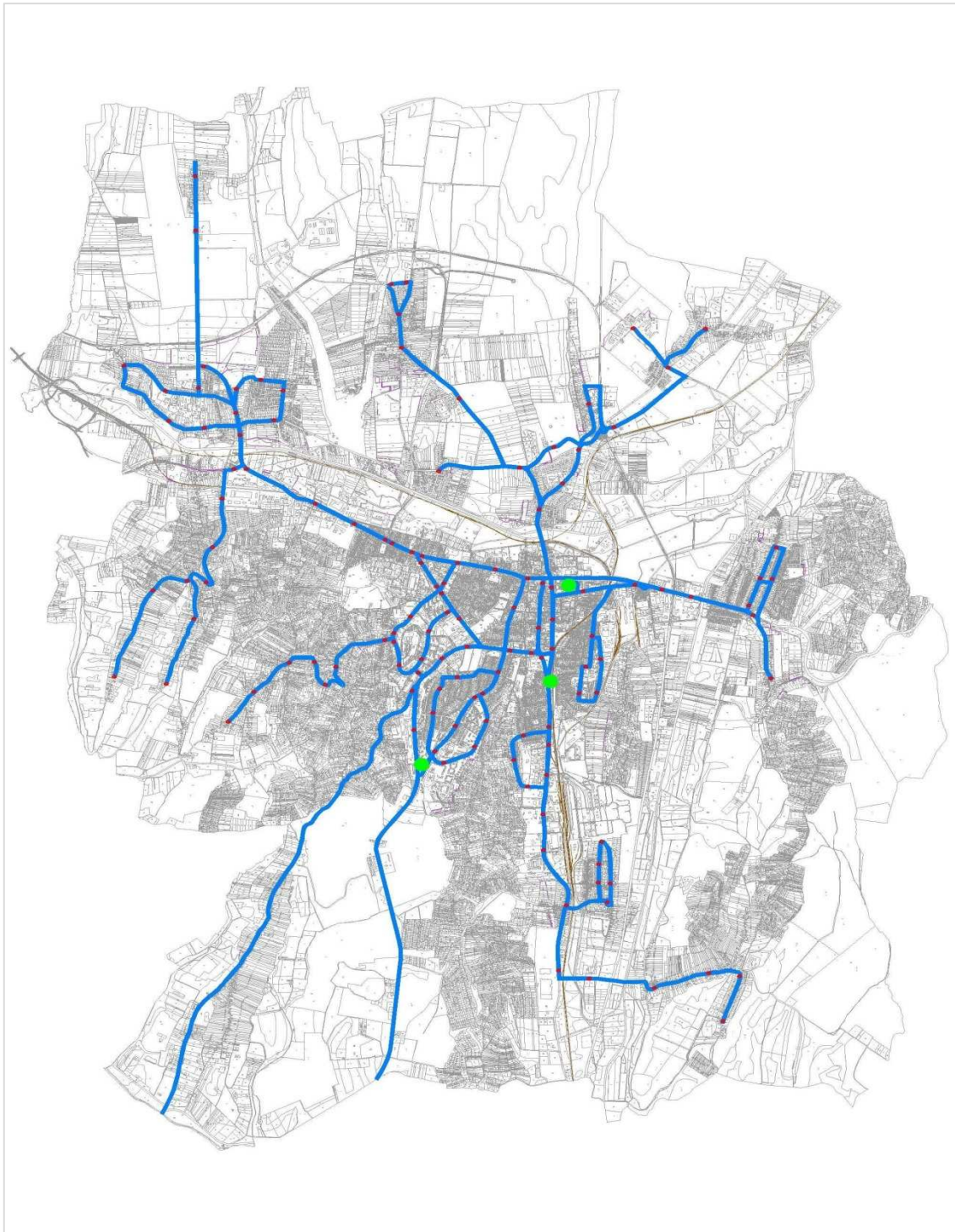
Zalaegerszeg városi és városkörnyéki autóbusz-közlekedése egyaránt jelentős. A vidéki viszonylatokban a vasútállomástól 21 irányban indulnak olyan autóbuszvonalak, melyeken naponta minimum 12 pár járat közlekedik. A járatok menetrendi helyzete természetesen elsősorban a hivatásforgalomhoz alkalmazkodik. A vasúti és autóbusz-közlekedés közötti optimális csatlakozási rendszer megvalósításához mindkét közlekedési ágazatnál rendszerbeli változások szükségesek. A vonalak kihasználtsága településközi szinten általában jó, a Zala Volán adatai imponálóak. A helyi járat kihasználtsága azonban fokozatosan csökken, a fizető közönség száma még jelentősebben. Ez a jövőben a helyi járat fenntartását veszélyeztetheti, ami fejlesztéseket igényel.

A városi tömegközlekedés a menetrend szerint közlekedő autóbusz helyi járatok üzemeltetésével működik. A jelenlegi vasútállomásról 13 helyi viszonylatú autóbuszjárat indul a város különböző pontjaira, a legforgalmasabb útvonalakon. A közúthálózat adottságainak maximális kihasználásával a járatok útvonalai megfelelő lefedettséget biztosítanak. A város szerkezeti, és strukturális fejlődése, illetve átalakulása azonban nyilván a tömegközlekedés folyamatos átalakítását is maga után vonja. Az új ipari parkok, vasúti megállóhelyek, lakóövezetek kialakulása további járatok működtetését indokolhatja, egyes vonalak meghosszabbítását, módosítását igénylik. A közúthálózat átalakítása nagymértékben javíthatja a szolgáltatás szintjét, és gazdaságosságát, erre a szempontokra a jövőben különösen figyelemmel kell lenni, mert az ilyen tudatos tervezéssel lehet lassítani, vagy megállítani a tömegközlekedés térszűkítését és a motorizáció erősödését.

A helyi, helyközi, és távolsági járatok indulási és érkezési helye a Kovács Károly tér – Balatoni út – Stadion utca által közrezárt fő autóbusz pályaudvar. Ezen kívül a helyi közlekedésű autóbuszok számára két kisebb decentrum állomás üzemel. Az egyik a Kertvárosban a Köztársaság utca déli végén, a másik a Zrínyi Miklós utcában, a vasútállomás előtti téren. A későbbi fejlesztések, terjeszkedések további — decentrum jelleggel üzemelő — állomáshelyek kialakítását igényelhetik a városközponttól távolabb eső, egyébként koncentrált forgalmú területe részekén.

A főpályaudvar a közúthálózat szerkezetét tekintve kedvező elhelyezkedésű, a fő forgalmi útvonalak könnyen megközelíthetők. Üzemeltetési problémákat okoznak azonban a közúti kapcsolatok (kijárat-bejárat) rossz geometriai adottságai, melyek rendszeresen torlódásokhoz vezetnek. A járatok közlekedését, és így a szolgáltatás szintjét kedvezőtlenül befolyásolják a szintbeli közúti-vasúti keresztezések, melyek szinte minden útvonalon, több helyen is előfordulnak.

A jövőben komoly hangsúlyt kell helyezni az egyes vonalak kihasználtságának megfelelő méretű és típusú eszközpark fejlesztésére. Lehetőség szerint a környezetet maximálisan kímélő, ideális esetben hidrogén, de addig is gázhajtású buszokra lenne szükség.

25. ábra **Zalaegerszeg tömegközlekedésének hálózata**
(Forrás: Zalaegerszeg Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2007)

15.3.2. Kötőtpályás közlekedés

Zalaegerszegen kötőtpályás tömegközlekedés nincs.

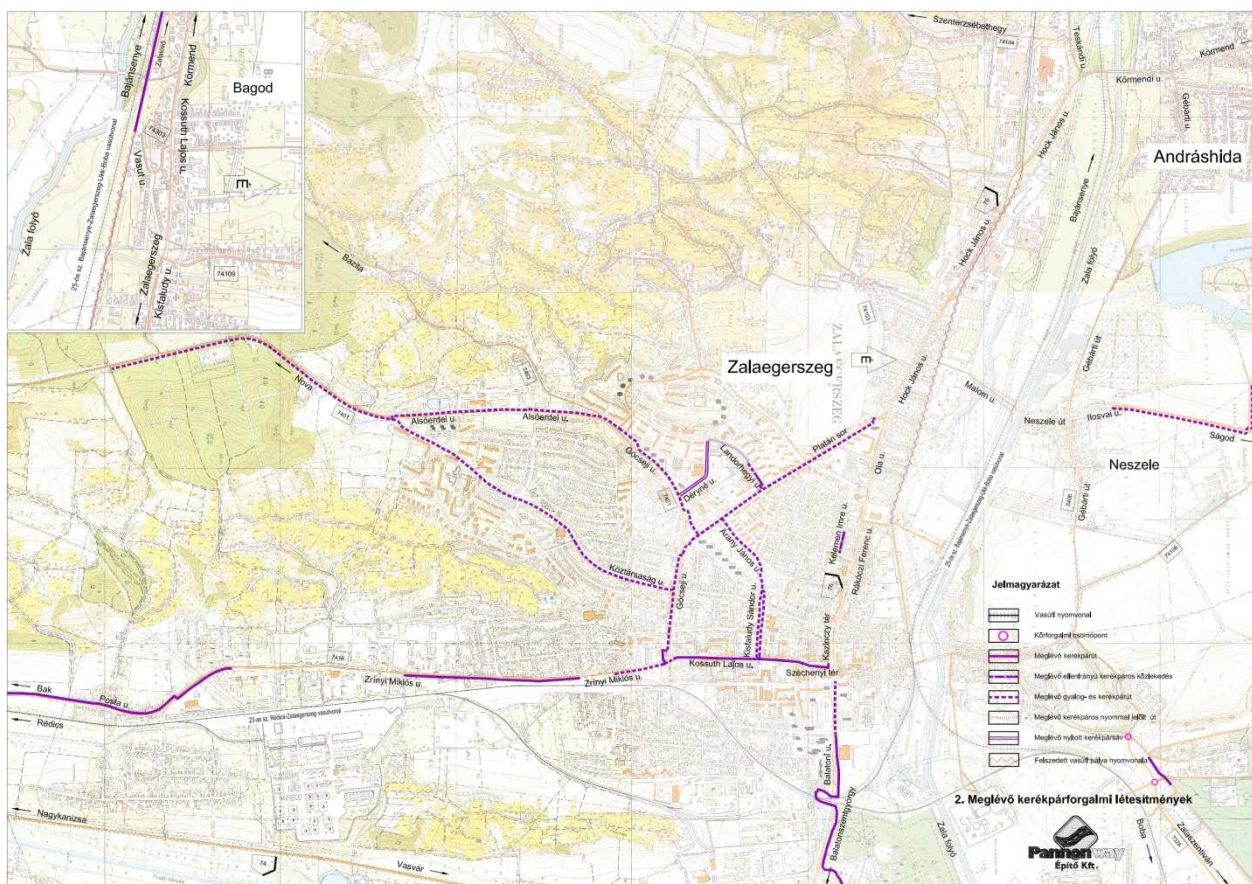
15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Az elmúlt években megkezdődött, illetve a mai napig folytatódik a kerékpárutak, és az ezekhez kapcsolódó infrastruktúra, illetve a gyalogosforgalmi járdák kiépítése. A járdák és gyalogutak hossza 226,5 km. A kerékpárutak hossza az elmúlt években jelentősen nőtt, 2013-ban összesen 13,4 km-t kerékpárutat használhat a város kerékpárral közlekedő lakossága. A legutóbbi kerékpárút-hálózat fejlesztésére irányuló projekt 2013 szeptemberében fejeződött be, melyre Zalaegerszeg közel 180 millió forintos támogatást nyert. A projekt keretében elkészült kerékpárutak nyomvonalai:

1. Göcseji út – Platán sor és Zrínyi Miklós utca közti szakasza
2. Kisfaludy Sándor utca – Vizslapark és Kossuth Lajos utca közti szakasza
3. Köztársaság út – Hoffhalter utca és Pálóczi Horváth Ádám utca közti szakasza
4. Déryné és Landorhegyi utak

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata nyílt ajánlattételi felhívást jelentetett meg „Hiányzó kerékpárút-kapcsolati elemek létrehozása Zalaegerszegen I.” címmel, mely a Köztársaság és Kisfaludy utakon épült kerékpárutak megvalósítására vonatkozott. A pályázatban szereplő Göcseji úti kerékpárút szakasz megépítésére valamint a Landorhegyi és Déryné utakon kerékpáros nyom elhelyezésére vonatkozó ajánlattételi felhívás 2013. év elején jelent meg.

Két kerékpárút szakasz építése 2012. szeptember végén kezdődött. A Köztársaság út mellett 1 162 m hosszon – Zeneiskola és Pálóczi Horváth Ádám út között- elválasztott gyalog-, és kerékpárút épül 1,50 + 2,0 m szélességben. Ehhez kapcsolódott a területen üzemelő 0,4kV-os kommunális erőátviteli és közvilágítási földkábeles hálózat szükséges kiváltásának munkálatai. A beruházás nettó bekerülési költsége 53,4 millió Ft volt. A Kisfaludy út Vizslaparki út és Kossuth út közötti szakaszán mindkét oldalon egyirányú, menetirány szerinti kerékpárút épült a jelenlegi járda szélesítésével összesen 744 m hosszúságban. Az út mindkét szélétől 0,8-1,0 m biztonsági sáv mellett 1,0 m szélességű kerékpárút és beépítés függvényében 1,5-2,2 m gyalogjárda épült. Közben az ivóvízbekötések kiváltása, Magyar Telekom NYrt. tulajdonú elosztószekrény áthelyezése, 0,4kV-os kommunális erőátviteli és közvilágítási földkábeles hálózat kiváltási munkái és Tarr Kft. tulajdonú kábeltv alépítmény átépítése is elkészült. Az építési munkák nettó értéke 44 millió Ft. A pályázat részeként 2013 tavaszán folytatódott az építkezés. A Göcseji út mellett a Platán sor és Zrínyi út (Csány tér) között elválasztott gyalog- és kerékpárút épült, 1,50+2,0 m szélességben, kb. 1,2 km hosszon. Ezzel egy időben a Landorhegyi és Déryné utakon forgalomtechnikai jelek kerültek elhelyezésre a kerékpáros közlekedés elősegítése érdekében. A megépített hálózati elemekkel kiegészített kerékpáros nyomvonalak összekötik a belvárossal Zalaegerszeg több városrészét is – többek között a Landorhegyi és a Kertvárosi városrészt –, de a Platán sor, Rákóczi Ferenc utca és Vizslapark által határolt részek irányából is könnyebben megközelíthetővé válik a városközpont.

Zalaegerszeg kerékpárút hálózata

15.5. Parkolás

Zalaegerszegen a parkolási gondok hasonlóak, mint az ország más nagyvárosaiban. A városközpont területén térszín alatti parkoló nem működik, a közterületen várakozó gépkocsik elfoglalják a gyalogosok elől az értékes terület jelentős részét. A történelmi városközpont rehabilitációja során felmerült egy térszín alatti parkoló megépítésének a lehetősége, azonban végül is ez a szándék nem valósult meg. A városközpont területén fizető parkolási rendszer, illetve egyetlen parkolóház (Csipke Parkolóház) működik.

Parkolási szempontból kritikus a helyzet a lakótelepi részeken, ahol a megépült lakásszámnak megfelelő mennyiségű (1 parkoló/1 lakás) parkoló megvalósítása elmaradt. A kaotikus helyzetet fokozza a sorgarázsok burjánzása, amely súlyos környezetesztétikai problémákat okoz.

16. KÖZMŰVESÍTÉS ÉS ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

Zalaegerszeg megyei jogú város közművesítésének fejlődése, helyzetelemzés a jelenlegi közműellátásra és elektronikus hírközlésre

Zalaegerszeg közműellátását fokozatosan építették ki. A történelmi múlttal rendelkező település infrastruktúra fejlesztését, a hasonló adottságú és múltú településekhez képest visszafogottabban valósították meg. A közmű infrastruktúra ugrásszerű fejlesztése csak a II. világháborút követően indult.

A feljegyzések szerint a településen élők közműigényeit egészen az 1800-as évek közepéig egyedileg házi beszerzéssel, házi egyedi ellátással elégítették ki. Az első, már komolyabb „közmű”-nek nevezhető ellátás kiépítése a feljegyzések szerint 1840-50-es években valósult meg, a levéltári feljegyzés szerint 1854-ban született rendelet a városi utcák kivilágításáról. Ezt követően kezdték Zalaegerszeg közcélú „elektromos energia” ellátását kiépíteni. Községi-városi villanytelepet létesítettek, amelyről helyi hálózattal, a hálózat folyamatos bővítésével látták el a lakosságot. A villamosenergia ellátás mellett a további közműigényeket továbbra is egyedi megoldással elégítették ki.

A jelentősebb további közműfejlesztéseket csak a XX. század második felében valósították meg. A vízellátás kiépítését a Városgazdálkodási Vállalatnál egy új részleg kialakításával indították 1959. augusztus 1-jén, ezzel indult meg Zalaegerszeg közütemi ivóvízellátása. Önálló vállalattá 1960. január 1-jén vált Zalaegerszegi Víz-, Csatornamű és Fürdő Vállalat néven. Ahogy a neve is jelzi szinte egyszerre építették ki Zalaegerszeg vezetékes ivóvíz és közcsatornás szennyvízelvezetésének rendszerét. 1996. január elsejével Észak-zalai Víz- és Csatornamű Rt. néven zártkörű részvénytársasággá alakult a vállalat. Majd 2006-tól Észak-zalai Víz- és Csatornamű Zrt.-ként (rövid: Zalavíz Zrt.) biztosítja a város és környező település vízellátását és szennyvízgyűjtését-tisztítását.

Szintén az 50-es években tarták fel a térségben előforduló szénhidrogén készleteket és indult el az olajtermelés, valamint a városban a vezetékes gázszolgáltatás.

A XX. század közepétől így a város központjában már a teljes, a perem városrészekben a részleges közműellátás rendelkezésre állt.

A település nagyon kedvezően kiépített gázellátásának eredményeként elkerülte a várost a 60-as évektől divatosá vált, s ma már vitatott elfogadottságú távhőszolgáltatás megjelenése.

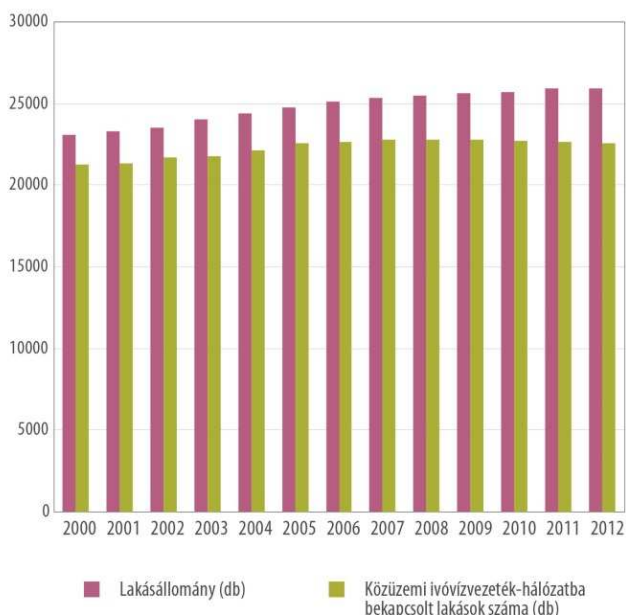
Az egyes közművek fokozatos és folyamatos fejlesztésével, az egyes közművek ellátási körzetük kiterjesztésével jelenleg már a város belterületének döntő hányadán a teljes közműellátás rendelkezésre áll. A belterület teljes közműellátással nem rendelkező ingatlanjai és a belterülethez közvetlen kapcsolódó külterületi ingatlanok egy része számára is a részleges közműellátás biztosított, amelyhez a villamosenergia ellátás, a vezetékes ivóvíz ellátás és a földgázellátás áll rendelkezésre. A belterületől távolabbra eső külterületen fekvő ingatlanok számára jellemzően a közütemi közműszolgáltatásból csak a villamosenergia ellátást építették ki. A bel- és külterületen jelentkező további közműigényt egyedi közműpótló megoldással biztosítják.

A település jelenlegi közművesítettségéről pontos információk a statisztikai nyilvántartásból állnak rendelkezésre. A legutolsóként rendelkezésre álló adatsor 2012-es, amely közművek vonatkozásában a 2013. január 1.-ei állapotot rögzíti. A település közműellátottságát ezekkel az adatokkal lehet jellemezni.

A statisztikai adatokat elemezve megállapítható, hogy a település lakásállományának majdnem 100 %-a (illetve számszerűen több mint 100 %-a) rendelkezik villamosenergia ellátással. Természetesen ez a statisztikai nyilvántartásban szereplő adat a fogyasztók számát jelöli, beleértve a külterületi, kiskertes területi fogyasztókat is, így e vonatkozásban a szolgáltató tájékoztatása a mértékadó, mely szerint teljes körű az ellátottság.

A vezetékes ivóvíz elosztóhálózat a beépített, belterület utcáiban 326,5 km hosszban épült ki, a vízvezeték kiépítettsége közel teljes körűnek tekinthető. Az ivóvízzel ellátott lakások száma 22551 volt, ez a település lakásállományának 2013. január 1.-én 87 %-a volt. Ez azt mutatja, hogy jelenleg a településen élők 13 %-a, kb. közel 8000 fő nem rendelkezik közvetlenül, a telkére,

ingatlanára bekötött vezetékes ivóvíz ellátással. A közüemi ivóvízhálózaton 60 közkifolyó üzemel. A vízbekötéssel nem rendelkező ingatlanban élők a vízigényüket részben házi kutakból vételezik, részben a közkifolyókról tudják kielégíteni.

26. ábra A lakásállomány és a közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)

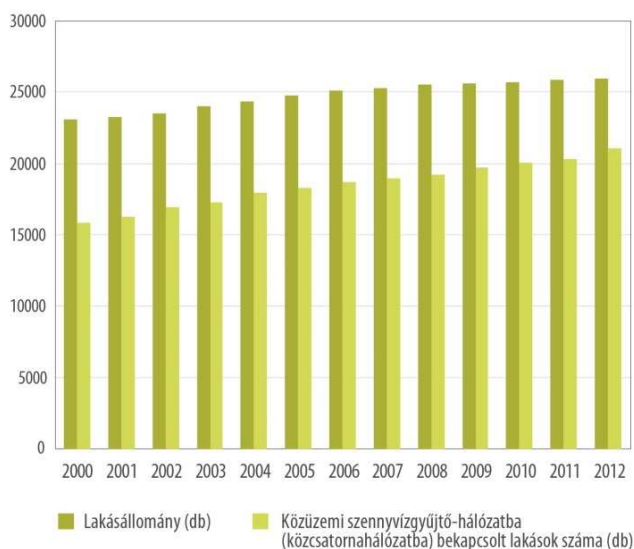
(Forrás: KSH)

Vizsgálva azt, hogy a hasonló településekhez viszonyítva Zalaegerszegen miért van ma 90 % alatt a vezetékes vízhálózatról történő ivóvízellátás, két tényező is befolyásolja. A vezetékes vízellátás kiépítése később indult el, mint a hasonló méretű településeknél, s a megfelelő vízminőséget nyújtó, rendelkezésre álló házi kutak használatával járó gazdasági előnyökről nem általánosan mondtak le az ingatlan tulajdonosok. A másik megállapítás, hogy a 2000 évek elején a lakások bekötöttsége 3-5 %-kal volt magasabb, azóta több ingatlan tulajdonos vált le a közhálózatról. Ezeknek egy részét vélhetően fizetési nehézségek miatt kizárták a közszolgáltatásból, másik részük takarékosági szempontokból saját kúttal, illetve közkifolyóról történő vízvétellel oldották meg ellátásukat.

A statisztikai nyilvántartásban az, az adatsor is meglepő, hogy amíg általánosan a településeken a közkifolyók számának csökkentésére törekсенek, Zalaegerszegen ma lényegesen több közkifolyó áll rendelkezésre, mint 10 évvel ezelőtt.

A vezetékes ivóvízzel ellátott ingatlanoknál is jellemző a házi kutak használata, melyet jellemzően locsolásra használnak, mivel a házi kutak vize talajvízből, az első vízadó rétegből nyert víz, vízminősége bizonytalanak kezelhető. A házi kutakról nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

A településen a közcatornás szennyvízelvezetés és szennyvízkezelés kiépítése majdnem párhuzamosan került megvalósításra a vízellátás fejlesztésével. A 60-as években elkezdett, s azóta folyamatosan bővített szennyvíz közcatorna hálózat építésének eredményeként már az ezredfordulón is a lakásállomány 68,8 %-a csatlakozott a közüemi hálózatra, ma pedig már a lakásállomány 81,1 %-a. Jelenleg Zalaegerszegen 332,8 km kiépített közcatorna hálózat üzemel, amelyre 21031 lakás csatlakozik. A szolgáltató a hálózat kiépítettségét a belterületen teljesnek tartja, ez azt jelzi, hogy a kiépített hálózat mentén nem mindegyik ingatlan csatlakozik a közhálózatra. A szennyvíz közcatornával összegyűjtött szennyvizet a településen üzemelő szennyvíztisztító telepen kezelik.

27. ábra Lakásállomány és közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db) (Forrás: KSH)

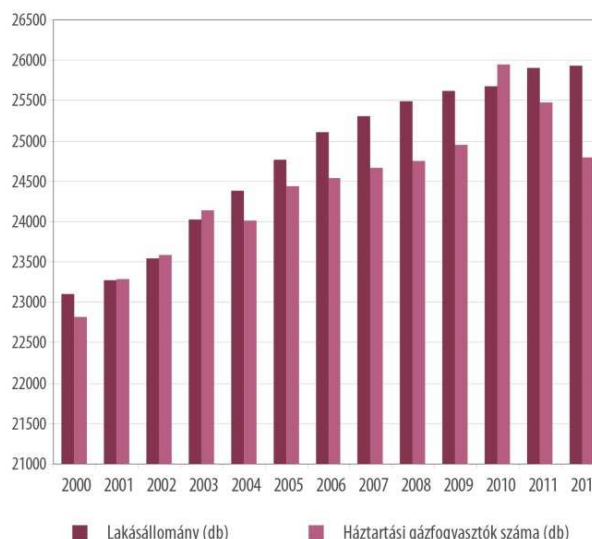
A közcatorna hálózatra nem csatlakozó ingatlanoknál keletkező szennyvizet saját egyedi házi szennyvízgyűjtő medencékben gyűjtik, amelyek a hazai gyakorlatnak megfelelően legnagyobb részben szikkasztóként üzemelnek. Ez a település egyik szennyező forrása. Ma is naponta átlagosan 800-850 m³ szennyvizet szikkasztanak a talajba.

A felszíni vízelvezetés vonatkozásában, a település központi és a közelmúltban beépített területein jellemző a zárt csapadékcatornás vízelvezetés, a peremvárosrészekben és a külterületen pedig a nyílt árkos vízelvezetés. A csapadékvizek befogadója a település északi oldalán nyugat-kelet irányba áthaladó Zala folyó, amely a vizeket keleti irányba szállítja, végbefogadója a Balaton.

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A város belterületén 399,6 km földgázelosztó hálózat üzemel. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2013. január 1-én 24801 lakás, a lakásállomány 95,7 %-a csatlakozott a földgázhálózatra. A gázt közvetlenül komplexen, fűtésre, használati melegvíz termelésre és főzésre 20336 lakásban, a lakásállomány 78,4 %-ában hasznosították. Ezzel a folyamatos és automatikus üzemvitelű hőellátással biztosítható komfortos életkörülmény lehetősége a település lakásállományának mintegy 78,4 %-ában megoldott. A többi vezetékes gázellátással rendelkező lakásnál a gázt főzési energiahordozóként esetleg használati melegvíz termelésre használják.

A földgázhálózatra nem csatlakozó ingatlanok, valamint azok a vezetékes gázzal rendelkező ingatlanok, ahol a vezetékes gázt csak főzésre használják, a termikus célú energiaigényt nem vezetékes energiahordozó (jellemzően szén, fa) hasznosításával elégítik ki. Meg kell említeni, hogy ezek aránya is az utóbbi években növekvő tendenciát mutat. A környezetet erősebben terhelő és kevésbé komfortos ellátásra alkalmas szilárd tüzelés előtérbe kerülését az egyéni gazdasági korlátok indokolhatják.

A statisztikai nyilvántartás a közműfogyasztásokkal kapcsolatos értékelésekre is lehetőséget nyújt. A település közütemi ivóvízhálózatával 2422,3 ezer m³ vizet szolgáltatott 2012-ben, a lakosság számára. Ez alapján a vízellátást igénybevevő lakókörnyezetben az egy főre eső vízfogyasztás éves átlagban 100

28. ábra **Lakásállomány és a háztartási gázfogyasztók száma (db)**
(Forrás: KSH)

l/fő,nap volt. A tapasztalatok szerint a távlatban elvárható komfortos életvitel hatására, a lakossági, illetve a kommunális szektor napi ivóvíz fogyasztása ennél magasabb 120-150 l/fő, nap érték körül várható. A jelenlegi átlagos vízfogyasztási adatok figyelembe vételével, a meglevő fogyasztóknál a víztakarékosságra való törekvés ellenére is, számolni kell a vízigény növekedésével.

A település lakossági villamosenergia fogyasztása 48437 MWh volt 2012-ben. Az egy lakásra jutó havi átlagos villamosenergia fogyasztása 116 kWh volt. Ez az érték jelzi, hogy a lakások felszereltségének még fejlesztése várható, s vele a háztartások további villamosenergia igény növekedése prognosztizálható.

A település lakossági gázfogyasztása 22150 ezer m³ volt 2012-ben. A gázfogyasztók közül egy háztartásra jutó átlagos havi földgázfogyasztás 74 nm³/hó, amelyből számolt csúcsigény átlagosan 0,37 nm³/h. Ez a mutató azt jelzi, hogy nem mindegyik gázfogyasztó háztartásban hasznosítják a gázt komplexen, főzési energiahordozónak, fűtés és használati melegvíz termelésre is, s ahol fűtésre is hasznosítják, ott is jellemzően egy-egy gázkonvektort használnak. Várható a gázfogyasztó ingatlanoknál a komfortigény növekedése, a cirko rendszerű központi fűtések kiépítési igénye, terjedése és ez a földgáz fajlagos igénynövekedését fogja eredményezni. A továbbtervezés során ezt a várható fogyasztási növekedési igényt is figyelembe kell venni.

A statisztikai adatok nem térnek ki rá, de a helyszíni vizsgálataink során megállapítottuk, hogy a település közvilágítása jellemzően ugyan az előírásoknak, a közlekedésbiztonságnak megfelelő szinten megoldott, jellemzően a kiefeszültségű elosztóhálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejekkel, de a megvilágítás mértékének növelésére is már nagyobb igény lenne. Ezért tervezik a közvilágítás általános, településszintű fejlesztését, amelyre a gazdasági fedezetet nyertes pályázat biztosítja.

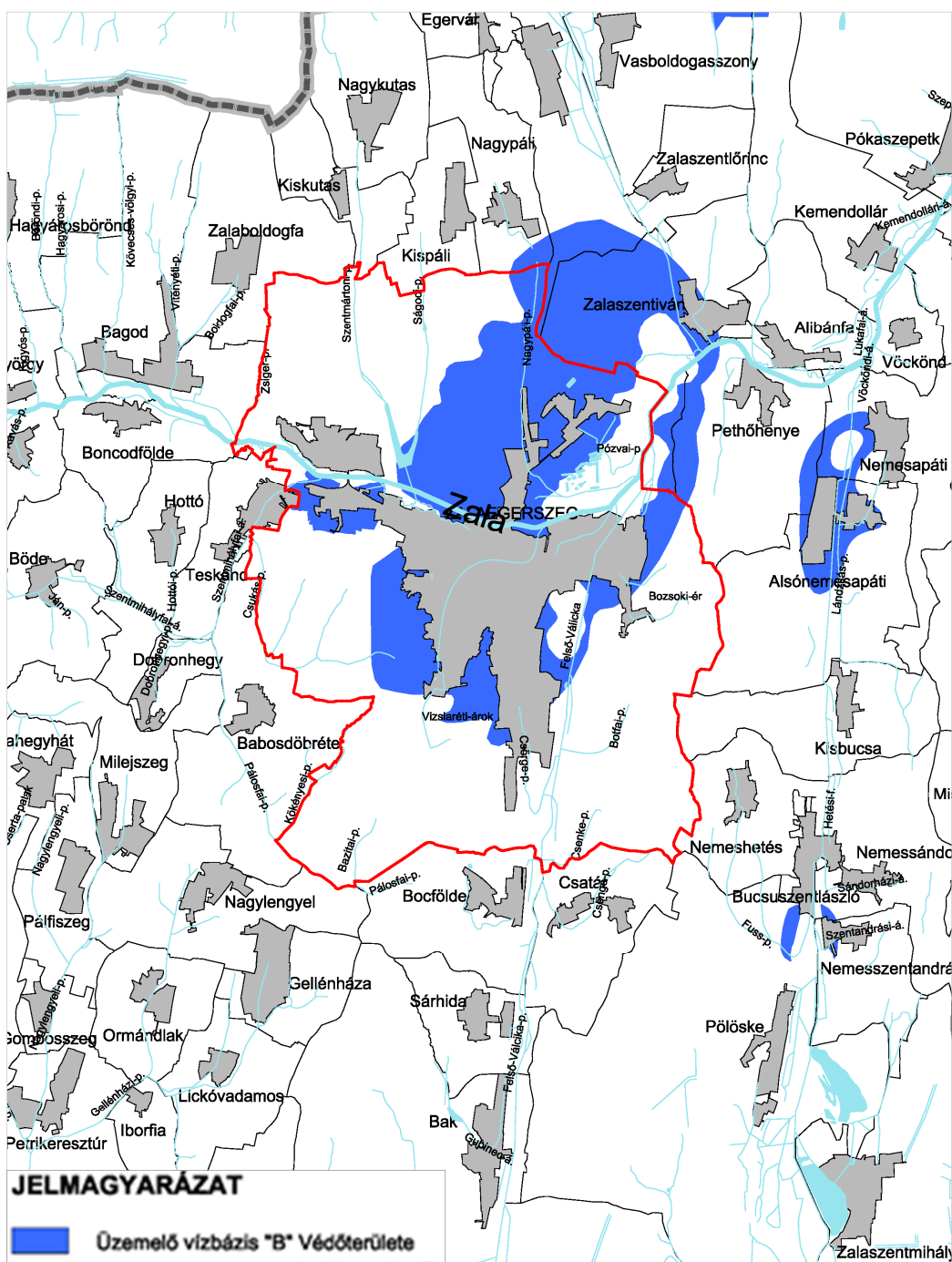
A közmű-infrastruktúra helyzetfeltárása az AOD Építész és Grafikus Iroda Kft által 2007-ben készített Zalaegerszeg megyei jogú város Integrált fejlesztési-rendezési terv infrastruktúra alátámasztó munkarészének a figyelembe vételével készült.

16.1. Víziközművek helyzetfeltárása

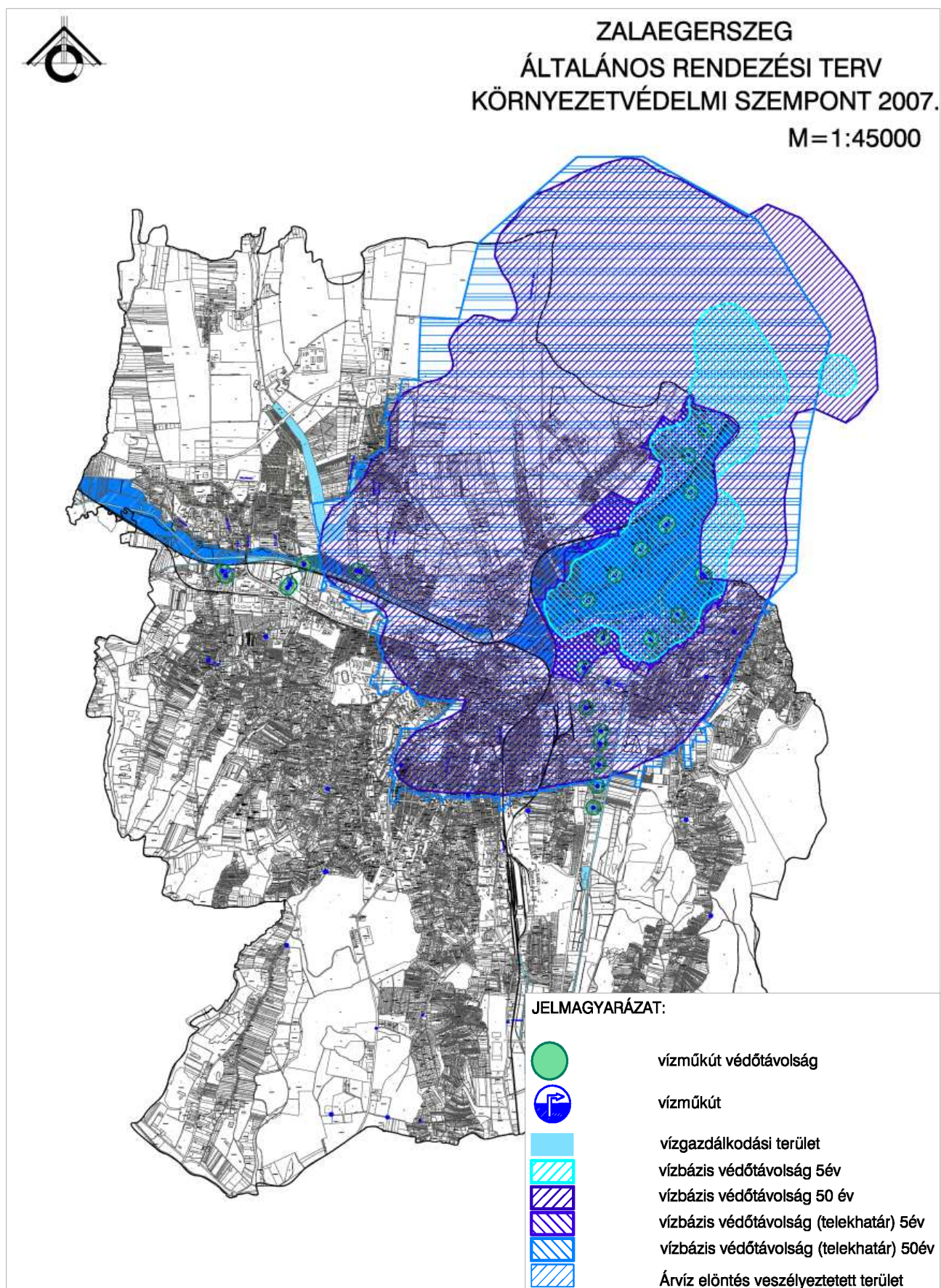
16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás

Zalaegerszegen a komfortos közműellátás legfontosabb eleme, a vezetékes ivóvíz ellátás megoldott, a hálózatot és létesítményeket a Zalavíz Zrt. üzemelteti. A vízellátás bázisai a saját üzemeltetésű vízmű kutak. A vízbázisok hidrogeológiai védelmére a védőidomok lehatárolásra kerültek.

A város területe felszín alatti vizek szennyeződés érzékenységi besorolása szempontjából „fokozottan érzékeny terület, kiemelt vízbázissal”. A város területe alatt elhelyezkedő felszín alatti vízkészlet védelme mind mennyiségi, mind minőségi szempontból a város egyik kiemelkedő feladata.

29. ábra Felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny terület

30. ábra Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város településrendezési termódosítás (AOD Építész és Grafikus Iroda Kft., 2007)

A Zalaegerszeg vízellátásában résztvevő vízmű-kutak kivétel nélkül a felső pannónia vízadókra települnek. A felső pannóniai összlet ezen az alapon teljes egészében ill. potenciális vízkészletnek tekinthető. Általánosságban megállapítható, hogy a vízadó képződményeket jelentő felsőpannon illetve pleisztocén korú kavicsos homok, illetve homok rétegek találhatók.

A felszín alatti vizek védelme különösen fontos, mivel a város ivóvíz ellátását a területén található két vízbázis, a keleti és a nyugati vízbázis biztosítja. Mindkét vízbázis vízadó rétegei sérülékenyek. A vízbázis körül a hidrogeológiai védőterület kijelölésre került. A vízvédelmi védőtávolságon belül minden tevékenység csak az ágazati előírásoknak megfelelően engedélyezhető.

A város ivóvíz ellátását biztosító két vízbázis víznyerő területéből a keleti víznyerő területen 23 db, a nyugati víznyerő területen 8 db fúrt kút található.

A nyugati vízbázisnál 160 m mélységből történik a vízkivétel. A vízbázis jelentős vízkészlettel rendelkezik. A kitermelt víz minősége jellemzően nátrium-hidrokarbonátos. A határértéket megközelítő, helyenként kismértékben meghaladó ammónium tartalom vélhetően réteg eredetű, amely a vízadó szint kialakulásának földtani körülményeivel hozható összefüggésbe. A termelés hatására vízminőség változási tendencia nem tapasztalható. A kitermelt víz rétegvíz, a vízminőségi osztályra II. osztály, és a vízhasználat jellegére tekintettel közcélú.

A vízminőség javítása elnyert projekt alapján folyamatban van.

A nyugati víznyerő területen a D1 – D6 jelű kutakból érkező víz tisztítási technológiát nem igényel, a megfelelően kevert nyersvíz klórgázos fertőtlenítés után a 2*250 m³-es előtárolóba kerül, majd onnan a vízelosztó hálózati rendszerbe.

A nyugati vízbázis jelentős mennyiségű és jó minőségű ivóvizet tartalmaz, kapacitása bővíthető, hosszú távon biztosítani képes a térség ivóvízellátását.

A vízbeszerzést szolgáló nyugati vízbázis kedvező adottsága, hogy a rendelkezésre álló vízkészlet a várható távlati mennyiségi igények kielégítését is biztosítani tudja. A vízminőség védelmét általánosan a szennyező források felszámolásával, a szennyezési lehetőségek kizárásával, a vízbázisok előírt hidrogeológiai védelmének biztosításával kell megoldani.

A keleti vízbázis területén levő kutakból kitermelhető víz vízminőség kifogásolható, ezért tisztítást igényel. A kivett víz rétegvíz, a vízminőségi osztályra II. osztály, és a vízhasználat jellegére tekintettel közcélú. A kutakból termelt kevert nyersvíz, tisztítási technológiát, vas- és mangáneltávolítást, illetve gáztalanítást igényel.

A keleti vízbázis nehezen megvédhető, sérülékeny földtani közegben van a vízbázis védelmének fenntartása a beépítettség és a szennyezések kizárása, a növekvő beruházási és üzemeltetési költségek miatt kérdésessé teszi a vízbázis egészének fenntartását.

A vízellátás gerincét a vízbázisokról táplált regionális vízhálózat (vezetékek és műtárgyaik) képezi. A városon belüli vízelosztást a kiépített hálózati rendszer biztosítja. A település változatos domborzati viszonyai miatt a vízellátó hálózat zónákra van felosztva, amelyekben a szükséges vízmennyiséget és a víznyomást a zónák tározói és a gépházak biztosítják.

Zóna	Tárolók helye	Térfogata (m ³)	Túlfolyószint (mBf)
Magaslati			
I.	Jánkahegy	4,600	197,60
II.	Egerszeghegy	1,000	265,50
III.	Gógánhegy	2,500	225,00
IV.	Bazita	25,000	292,80
Vízműtelepi			
I.	keleti	2 x 500	
II.	nyugati	2 x 500	

A vízellátást szolgáló hálózat 4 nyomás-zónára felosztott.

Jánkahegyi körzetben 3 nyomásfokozó, az Egerszeghegyi körzetben 2 nyomásfokozó, a Gógánhegyi körzetben 6 nyomásfokozó van beépítve. A Bazitai víztorony Egerszeghegy és Bazita településrészek ellátását segíti.

A település néhány nagyobb vízigényű ipari üzeme saját vízbeszerzésről vételezi a vizet. Ezek az üzemek saját vízbázisukról biztosítják az ipari célú vízellátást. A legnagyobb iparivíz felhasználó korábban is a Zalaegerszegen üzemelő MOL Nyrt. Zalai Finomító volt. Az iparivizet a Felső-Válicka patakából felszíni vízként veszi ki. Jelentősebb kapacitású önálló iparivíz ellátást üzemeltet még néhány jelentősebb iparivíz felhasználó vállalkozás.

A vízellátás fejezetben meg kell még említeni a termál-vizet, mint természeti kincset. Az 50-es években Zalaegerszeg térségében olajat kerestek, de Andrásidán a szénhidrogén kutatófúrásokkal olaj helyett termálvízre bukkantak. A termál-víz hasznosítása az idegenforgalom fejlesztésének vált az egyik bázisává.

A település fogyasztóinak ellátását szolgáló elosztó hálózaton több nagyobb átmérőjű vezeték is üzemel, de az ellátó hálózati rendszer vezetékai döntően NÁ 100-as és 80-as méretűek. A város vízellátására kiépített vízelosztó hálózatban sok a sérülékeny és elöregedett azbesztcement cső.

A kiépített vízelosztó hálózatra az előírásoknak megfelelően a tűzivíz csapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a megfelelő tűzivíz ellátást.

16.1.2. Szennyvízelvezetés

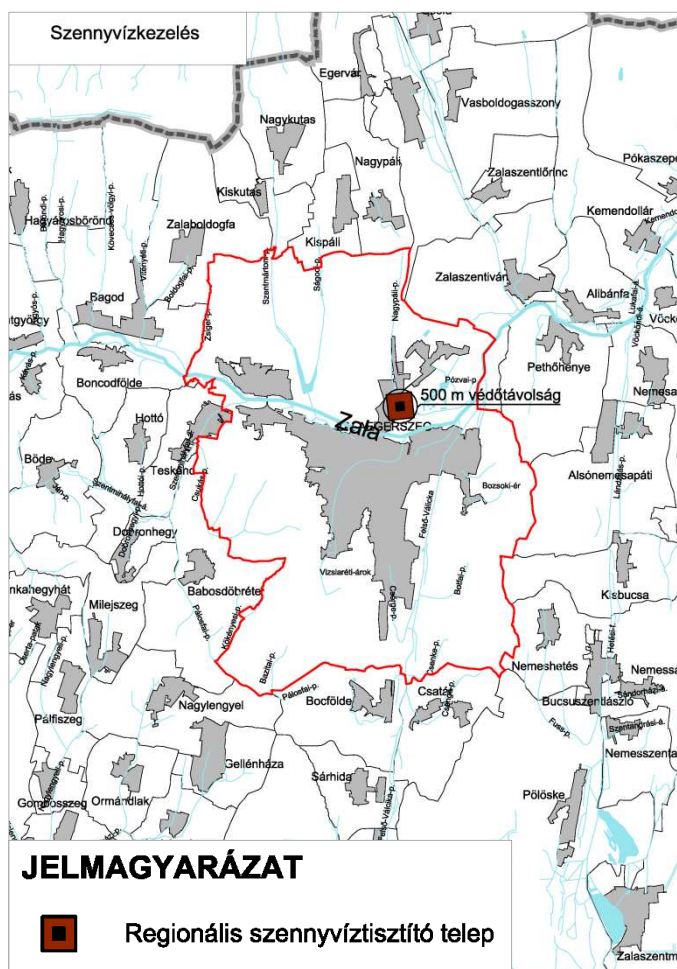
Zalaegerszegen elválasztott rendszerű szennyvízcsatorna hálózat üzemel, amelyet a Zalavíz Zrt üzemeltet. A település közsatorna hálózatával összegyűjtött szennyvizeit a helyi, a település észak-keleti részén üzemelő 20 ezer m³/nap kapacitású tisztítótelepen kezelik. A közelmúltban, 2010-ben jelentős ráfordítással korszerűsítették a tisztítótelepet, amely regionális szerepet tölt be, Zalaegerszegen kívül több település szennyvizeit is fogadja ezen kívül fogadja a térség folyékony hulladékát, a szippantott szennyvizeket is.

A tisztítótelep jelenlegi védőtávolság igénye 500 m. Az 500 m-es védőtávolságon belül a területhasznosítás lehetősége korlátozott. Elsődlegesen élelmiszer és gyógyszer alapanyag nem állítható elő, élelmiszer-gyógyszer nem gyártható, nem raktározható és nem forgalmazható.

Az elválasztott rendszerű szennyvízhálózat a jelenlegi beépített területen majdnem teljes körűen kiépített. Ennek ellenére a rákötöttség csak 81,1 %-os. A csatornahálózatra nem csatlakozó mintegy 4900 lakásból elfolyó és döntő hányadában a talajba szikkadó szennyvíz okozta szennyezési veszély, jelentős a településen.

A kiegészített közcsontra hálózat jellemzően gravitációs rendszerű, mélypontjain helyi átemelőkhöz érkező vizet, az átemelő műtárgy segítségével továbbítja. A településen több szennyvízátemelő műtárgy üzemel.

A helyi szennyvízátelő műtárgyak jelenlegi védőtávolság igénye, mivel megfelelő zajvédelemmel és búzárral nem rendelkeznek 150 m. A búzárral zajvédelemmel rendelkező szennyvízátelő műtárgyak védőtávolság igénye 20 m.

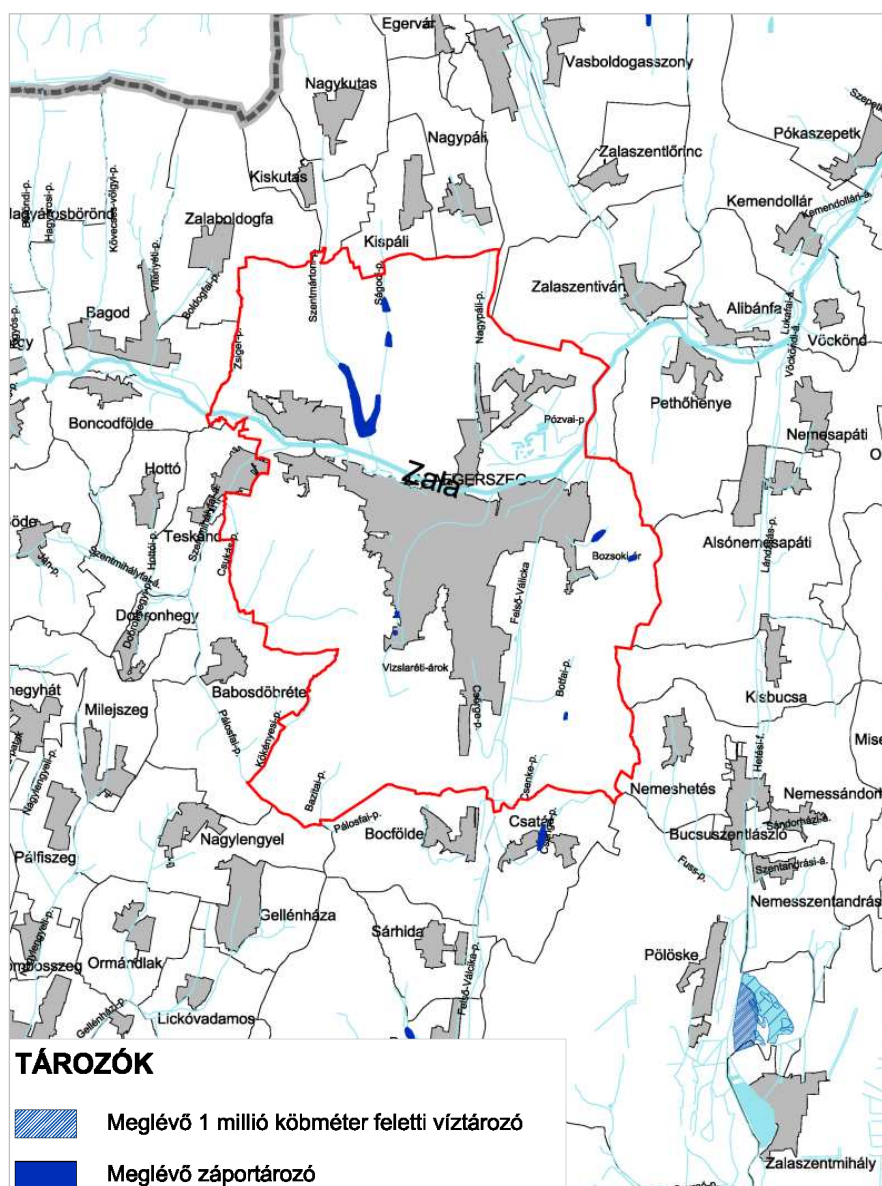

31. ábra Regionális szennyvíztisztító telep elhelyezkedése Zalaegerszezen

16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni és felszín alatti vizek

A Víz Keretirányelv (VKI) megvalósításának fontos lépéseként 2010-ben elkészült a Zalaegerszeget is magában foglaló 4-1 Zala tervezési alegység Vízyűjtő gazdálkodási terve. Ez a dokumentum az alapja a VKI-ban rögzített célok elérésének (jó állapot vagy jó ökológiai potenciál). A vízyűjtőn minden felszíni illetve felszín alatti víztestet érintő beavatkozás csak a VKI figyelembevételével történhet.

Zalaegerszeg felszíne, topográfiai viszonyai nagyon változatosak. A település a Zala folyó vízgyűjtőjén helyezkedik el. A mélyvonulatokban kisebb-nagyobb patakok alakultak ki, melyek a felszínre hulló csapadékvizeket és a településen előforduló források vizét szállítják a végbefogadónak tekinthető Zalába. A vizeket befogadó Zala folyó, a város területén nyugat-kelet irányban halad végig, mintegy 11,2 km hosszban a településtől északra.

32. ábra Felszíni vízrendezés - záportározók

A település nagyobb vízfolyásai, vízfelületei: a Zala, Felső-Vállicka, Szentmártoni, Szentmihályfai (alsó szakasza) patakok, a Gébárti tározó, Vizslaréti árok. A kisebb vízfolyások között kell említeni a Csörge, Pózvai, Nagypáli, Ságodi, Pálosfai, Csukás, Botfai vízfolyásokat, Avas árkot, Kovács K. téri főcsatornát, az Olaj 1. sz. külvízcsatornát, a Baki úti övárkot, valamint a Bozsoki ér és balparti mellékágát.

A Bozsoki éren és mellékágain, az Aranyoslapi éren, továbbá a Botfai patakon lévő záportározó a csapadékvizek késleltetésére és a városi hálózat tehermentesítésére szolgál nagy esőzések idején.

A vízszintek regisztrálását a Kaszaházai hídnál, a Zala 78 + 308 szelvényében elhelyezett vízmérce szolgálja. "0" pontja: 144,415 m Bf, eddig észlelt legnagyobb vízállás még ma is: 418 cm (1987. 08.05).

Árvízmentesített terület 251 ha, 5 öblözetre bontva.

Zalaegerszeg központjában, a lakótelepeken zártszelvényű csatornahálózat szolgál az utcák víztelenítésére, mely az összegyűjtött

vizeket a Vizslaréti árkba szállítja, amelyen keresztül éri el a Zala folyót, mint befogadót. A Vizslaréti árok belterületi szakasza döntően zártszelvényben halad.

A peremvárosrészekben nyílt árkok gyűjtik össze a felszíni vizeket. A meglévő hálózat karbantartása több helyen hiányos és a szükséges csapadékvíz elvezetés nem megfelelő.

Az utcák víztelenítésére szolgáló nyílt árkok egy vagy kétoldali kiépítettségűek. Az árkok hidraulikai összehangoltsága nem jellemző, néhány út mentén szikkasztó árkokban gyűlik össze a csapadékvíz. Egyes keskenyebb szabályozású utcákban egyáltalán nincs megoldva a csapadékvíz elvezetés, ezekben a nem burkolt utcákban az erózió mind az úttesten, mind pedig az út menti telkeken jelentős.

A folyók, patakok, árkok mentén a folyamatos karbantartási lehetőségének biztosítására mindkét oldalán karbantartó sávot szabadon kell hagyni. Ahol ez biztosított, ott meg kell őrizni, ahol jelenleg ez nem biztosított, ott a felszabadítását meg kell oldani. A vízi-közművek terén a legtöbb közműves infrastruktúra problémát Zalaegerszegen is a csapadékvíz elvezetése okozza.

A beépítési intenzitás változása szuperponálódik az éghajlatváltozás hatására megjelenő nagy intenzitású és gyakori csapadékeseményekkel. A vízgyűjtő domborzati viszonyai miatt nagy vízhozamú, rövid árhullámok kialakulásával kell számolni.

A burkolt felületek arányának utóbbi időben történt intenzívebb növekedése lényegesen megnövelte az elvezetendő csapadékvíz mennyiségét, a burkoltság miatt lerövidült a víz lefutási ideje, ennek eredményeként nagyobb záporok, gyors olvadás esetén a csatornahálózat nagyobb terhelést kapott, amelyet vízzállító kapacitása nem követett. Általános probléma, hogy az utóbbi években nemcsak a Zala folyó, hanem a vízelvezetésben alapvető szerepet betöltő patakok, vízfolyások és a nyílt árkos rendszer kellő szinten tartó karbantartása is elmaradt, amely rontotta a befogadó képességet.

33. ábra Zalaegerszeg élővízfolyásainak, nyílt árkainak és zárt csatornahálózatának áttekintő térképe (2013)

A felszíni vizek vízminőségét a relatív kis vízhozam mellé Zalaegerszegbe települt jelentősebb ipari terhelések rontják. A közvetett termálvíz bevezetések alacsony sótartalmúak, a közvetett bevezetés során a kibocsátott kevert termálvíz hőmérséklete megfelelően lecsökken, így valós problémát csak az aszályos (kisvízes) időszakban jelentenek. Sajnálatosan egyes ipari eredetű szennyezések a felszín alatti vizeket is elérték. Korábban a jelentős ivóvíz kitermelés több méteres rétegvíz-nyomáscsökkenést eredményezett, de a kitermelés csökkenésével egyensúlyinak tekinthető állapot alakult ki.

16.2. Energiaközművek helyzet feltárása

16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia és a földgáz áll rendelkezésre. A nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű a település energiaellátásában.

A vezetékes energiahordozók rendelkezésre állása a település gazdaságos, takarékos, korszerű, környezetbarát energiaellátását lehetővé teszi.

A villamosenergia, mint vezetékes energiahordozó elsődlegesen világításra és erőátviteli célú, vagy technológiai célú energiaigények kielégítésére használják. A földgáz közvetlen hasznosításával komplex módon a termikus energiaigények teljes körűen kielégíthetők. A nem vezetékes energiahordozók igénybevétele korábban a vezetékes energiahordozóval el nem látott területeken volt jellemző, ma már költségtakarékosság érdekében használata szétszórta, a vezetékes ellátással rendelkező területeken is számottevő.

A vizsgálatokban is ki kell emelni Zalaegerszeg térségének azokat a természeti adottságaként rendelkezésre álló megújuló energiahordozókat, melyeket hasznosítani lehet. Rendelkezésre áll hasznosítható biomassza-biogáz, napenergia, továbbá a föld energiája. A település és tágabb térségének természeti adottsága a szénhidrogén készlete, a II. világháború utáni intenzív olajkutatása során feltárt olajmező, a melléktermékként megjelenő termálvíz, ami a város gazdasági, idegenforgalmi fejlődésének alapját szolgálhatja.

A kimerülő szénhidrogénmezők ellenére a térségnek még ma is fontos iparága a szénhidrogén (olaj) kitermelés és az ahhoz szükséges háttér ipar biztosítása. A szénhidrogén mezők közelségét jelzik a közigazgatási területen levő műtárgyak. A település több részén, kiemelten a déli részén a még ma is működő bányaterület a MOL Zrt. tulajdonában van. A bányaterületen több kút időközben már felhagyásra került, de néhány jelenleg is üzemel. A kutakat szállítóvezeték köti össze, amely csatlakozik az iparági gerinchálózathoz.

Az olajkutatás melléktermékeként megjelenő termálkincs a térség kiemelt fejlesztési forrása. A térségben rendelkezésre álló geo-energia hasznosítási lehetősége ma kiaknázatlan.

■ Villamosenergia ellátás

Zalaegerszeg villamosenergia ellátásának üzemeltetője az E.ON-Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt. A város ellátásának bázisai település közigazgatási területén belül üzemelő alállomások. Zalaegerszeg város ellátására két alállomás áll rendelkezésre, az egyik az un. Zalaegerszeg-Északi Neszele városrészben, a másik a Zalaegerszeg-Déli FLEXTRONICS Ipari parkban üzemelő 132/22 kV-os alállomás. Az alállomások a Keszthely és Körmend 132/22 kV-os alállomások közé kerültek felfűzésre az E.ON-ÉDÁSZ Zrt. 132 kV-os feszültségű főelosztó hálózatán. A 132 kV-os hálózat ellátási biztonsága a Győr-Szombathely, Szombathely-Hévíz 400 kV-os távvezeték, ill. a szombathelyi 400kV-os táppont megépítésével nagymértékben megnőtt.

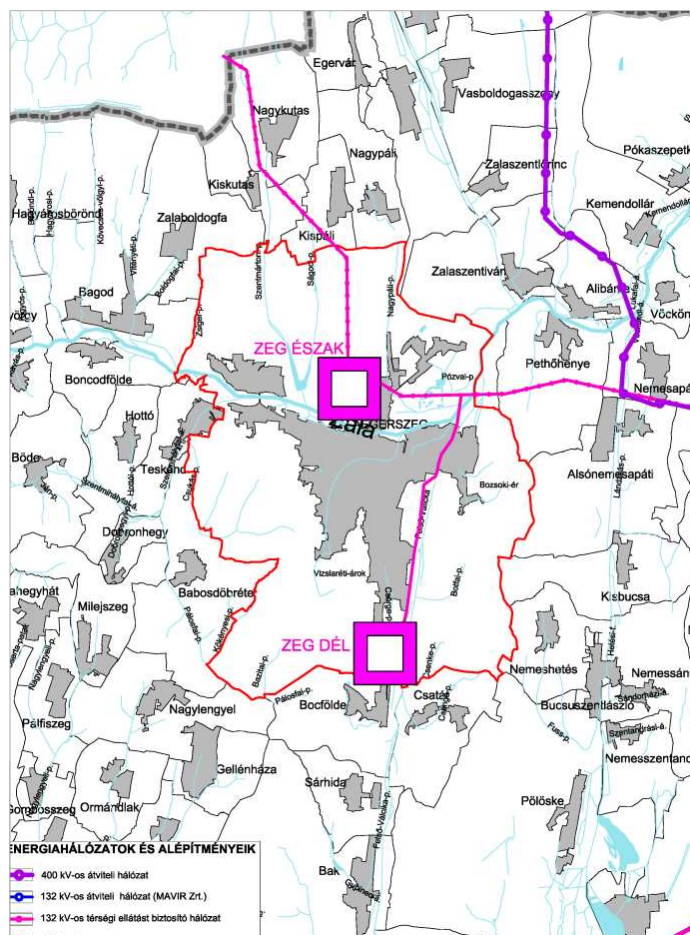
A Zalaegerszeg-Észak alállomásban 2db 40 MVA-es 132/22 kV-os transzformátor üzemel. Az egyik transzformátor táplálja Zalaegerszeg város 22kV-os földkábeles, a másik pedig a 22 kV-os szabadvezetékes hálózatait.

A település közigazgatási területét érintő 132 kV-os szabadvezeték hálózat, oszlopokra fektetve üzemel, amelynek nyomvonalát a továbbtervezés során, mint jelentős állóeszköz értékű létesítmény, korlátozó adottságként kell figyelembe venni.

Az alállomásokról induló középvezetékű (22 kV-os) hálózat fűzi fel a fogyasztói (oszlop- és épített) transzformátor állomásokat, amelyről táplált kismegfeszítésű elosztóhálózatról elégítik ki közvetlen a fogyasztói igényeket. A középvezetékű hálózatok jelentős hányada már földkábelként került kivitelezésre, de még mindig jelentős része oszlopra szerelten került elhelyezésre.

A transzformátorokról induló kismegfeszítésű hálózat a városközpont, belső városrészek, a lakótelepek területein földkábelként került elhelyezésre, ezeken a területeken kívül szabadvezetékes, vagy légkábeles formában épült ki.

A település közvilágítása jellemzően –a belső városrészek, a lakótelepek területeinek kivételével- a kismegfeszítésű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpákkal megoldott. Korszerűbb és önálló közvilágítási lámpatestek alkalmazása is csak a földkábeles elosztóhálózattal rendelkező területeken található.

34. ábra Villamos energia hálózatok

A település kiépített úthálózatát (322 km) és a statisztikai nyilvántartásokban szereplő lámpahelyek számának aránya azt jelzi, hogy a település nagyon szűk körzetében elfogadható csak a lámpahelyek sűrűsége. A település jelentős hányadán a lámpahelyek távolsága 50 m körüli, amely ma már sem közlekedés biztonsági, sem közbiztonsági szempontból nem kedvező. A tervezett közvilágítási projekt megvalósításával érdemi változás várható.

■ Földgázellátás

Zalaegerszeg földgázellátása is már lassan történelmi múltú, ennek következménye, hogy az ellátottság teljes körűnek (95,7 %-os) tekinthető. Az ellátást az E.ON Közép-dunántúli Gázszolgáltató Zrt. biztosítja. A város gázellátásának bázisa a Cser-hegy alján, a 76-os út északi oldalán üzemelő Csácsbozsoki átadóállomás, amelynek a betáplálására az országos nagynyomású Jánosháza-Nagylengyel földgázszállító hálózatról építettek ki bekötést. A gázátadó-gázfogadó és nyomáscsökkentő állomásról induló nagy-középnomású vezeték körhálózatként épült ki a város ellátásának gerinceként.

A városi átadót tápláló Jánosháza-Nagylengyel közötti nagynyomású földgázszállító vezeték a város közigazgatási területének keleti oldalán, dél-keleti irányban halad keresztül. Nyomvonalának és biztonsági övezetének helyigénye korlátozza a területfelhasználás lehetőségét. Jelentős állóeszköz értékük miatt reálisan kiváltani nagyon indokolt esetben és csak rövidebb szakaszt lehet.

A 70-es években, hasonlóan a többi nagyobb városhoz, Zalaegerszegen is megjelent a telepszerű többszintes épületek építésével megvalósított lakótelep, de termikus ellátására nem létesítettek távhőszolgáltatást, hanem primer energiahordozóként földgáztüzelésű tetőtéri kazánokkal, helyi épületenkénti hőellátással biztosították a fűtést és a használati melegvíz ellátást.

A földgázellátás fejezetében is meg kell említeni a város több részén, kiemelten a déli részén a még ma is működő bányaterületen több kút időközben már felhagyásra került, de néhány jelenleg is üzemel. A kutakat szállítóvezetékek kötik össze, amelynek gerince a nagynyomású földgázszállító vezetékkel párhuzamosan halad és szállítja a kitermelt olajat a MOL Nyrt Zalai Finomító iparági telephelyig.

A termikus energiaellátás egy részének kielégítése az ún. nem vezetékes energiahordozókkal történik. A nem vezetékes energiahordozók közé tartozik a szén, fa, olaj, PB.

A nem vezetékes energiahordozók szerepe a vezetékes földgázellátás teljes körűvé válásával csökkent, azonban még hosszabb távon is fennmarad a használata.

A tüzelőanyagok beszerezhető a helyi TÜZÉP telepről, illetve egyéb tüzelőanyagot is forgalmazó kereskedelmi létesítményekről, gázcserelelepről.

A nagy-középnomású gerincvezeték, amely ellátja részben egyes ipari üzemeket közvetlen, részben nagy-közép/középnomású, részben nagy-közép/kisnyomású körzeti nyomáscsökkentő segítségével, középnomású, vagy kisnyomású elosztóhálózatról táplált bekötésekkel a város fogyasztóit.

A nagy-középnomású vezetékről közvetlenül, illetve a középnomású elosztóhálózatról bekötött telkeken, telkenként helyi, egyedi nyomáscsökkentőkkel állítják elő a kisnyomású földgázt, amellyel közvetlen lehet a fogyasztói igényeket kielégíteni.

A település belterületein a gázelosztó hálózat szinte valamennyi utcában megtalálható. Az elosztóhálózat olyan paraméterekkel épült, hogy az egyes utcákban valamennyi még be nem épített, így el nem látott ingatlan beépítése esetén ráköthető legyen.

Zalaegerszegen nagyon általános többszintes épületeknél is a parapet konvektoros fűtési mód alkalmazása. Az égéstermék kedvezőtlenebb légköri viszony esetén

16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az egyre növekvő energiaigények kielégítésére szolgáló hagyományos energiahordozók fogyó készletei késztették az emberiséget, hogy keressék azokat az energiahordozókat, amelyek a természetben előfordulnak és emberi beavatkozás nélkül folyamatosan -legfeljebb néhány éven belül- újratermelődnek.

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók fogyó készlete és hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják.

A hazánkban is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a vízenergia, a biomassa-biogáz és a geotermikus energia. Ezek előfordulása az ország területén nem egyenletes és általános, befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.

■ Szélenergia

A topográfiai és légköri, meteorológiai viszonyok alapján kialakuló szélenergia a szélkerék alkalmazásával közvetlen mechanikai erőátvitelre lehetett alkalmazni. Az ősi hasznosítású elvek alapján kialakított szélkerékből fejlesztett szélturbinával, mint egy-egy szél erőművel közvetlen villamosenergia termelhető.

Mivel a szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét.

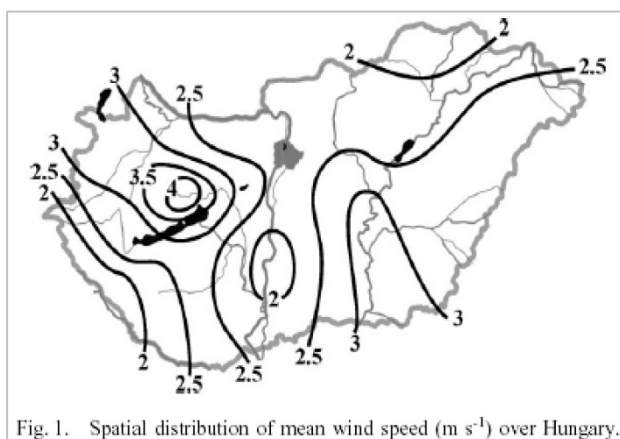

Fig. 1. Spatial distribution of mean wind speed (m s^{-1}) over Hungary.

A térképek jelzik, hogy Magyarország mely térségeiben lehet hatékonyabban hasznosítani a szél energiáját. A térképről is leolvasható, hogy Zalaegerszeg városa nem tartozik a szélenergiát gazdaságosan hasznosítható területek közé.

■ Napenergia

A meteorológiai és topográfiai viszonyok alapján rendelkezésre álló napenergia, mint megújuló energiaforrás, az ősi „fekete hordó” elvén kifejlesztett napkollektorok segítségével termikus célú energia ellátásra, elsődlegesen használati melegvíz termelésre, kisebb mértékben fűtésre alkalmas. A továbbfejlesztéssel kialakított napelemek közvetlen villamosenergia előállítására alkalmasak.

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján, a szélenergia hasznosítási lehetőségéhez hasonlóan a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető.

A térkép jelzi, hogy Magyarország mely térségeiben lehet hatékonyabban hasznosítani a nap energiáját. Zalaegerszeg területén 1900-2000 a maximálisan hasznosítható napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni, de a hasznosításhoz szükséges beruházás megtérülését gyorsan nem lehet várni. Napenergia hasznosítására napkollektorok és a naperőművek segítségével van lehetőség.

■ Vízenenergia

A vízfolyások esésével lehet energiát termelni, amelynek hasznosításához vízikerek telepítése szükséges, majd annak továbbfejlesztésével kialakították a vízturbinát, amely már közvetlen villamosenergia termelésre alkalmas. Vízenenergia termelésre a nagyobb vízszint változású vízfolyások, alkalmasak, így területi vetületük Magyarország térképén rögzíthetők.

A térkép jelzi, hogy Zalaegerszegen a vízenergia hasznosítására energiagazdálkodási szinten lehetőség nincs.

■ **Biomassza-biogáz**

A növényi termésből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből (pl. szennyvíz-iszapból), előállítható energiahordozó a biomassza, amely közvetlen elégetésével fűtési és használati melegvíz termelési energiaigények elégíthetők ki, biogázzá alakítva hő- és villamosenergia termelésre egyaránt alkalmas, bioetanollá alakítva üzemanyagként hasznosítható.

Biomassza-biogáz előállítására az ország területén mindenhol, így Zalaegerszegen is van lehetőség. Ennek hasznosítására nemcsak lehetőség, hanem már hasznosításának eredménye is van. Az üzemanyagként használt biogázt a Zalavíz Zrt. állítja elő szennyvízből – a saját személygépkocsi-parkjuk egy részét 2011 óta már ezzel hajtják. A hasznosítást bővítették, ezzel indult el a zöldbusz járat, jelenleg már 4 biogázzal működtetett autóbusz közlekedik a városban.

■ **Geotermikus energia**

A föld belső hőjéből hasznosítható a geotermikus energia. Geológiai adottságok befolyásolják előfordulásának mértékét. Hasznosítására részben a termálvíz kitermelésével részben a földfő hőszivattyúval történő alkalmazásával nyílik lehetőség. Az utóbbi tekinthető megújuló energiaforrásnak, mivel termálvízként kitermelési lehetősége, ha nagyon hosszú-távú előretekintéssel is, de nem korlátlan. A hőszivattyúval kitermelt hőenergia közvetlenül fűtésre, használati melegvíz előállítására hasznosítható, geoerőmű segítségével villamosenergia termelésre is alkalmas.

A geológiai adottságok alapján a geológusok elkészítették a termikus energia várható rendelkezésre állását bemutató térképet.

A térkép jelzi, hogy az ország területén hol lehet a termikus energia hasznosítását kedvezőbben megvalósítani. Erre Zalaegerszeg térségében nyitott a lehetőség.

■ Jelenlegi megújuló energiahordozó hasznosítás

Hasznosításra alkalmas megújuló energiahordozóként Zalaegerszeg számára a biomassza-biogáz, a nap- a föld energiája áll rendelkezésre. A biogáz termelésének alapját a szennyvíziszap szolgáltatja, így előállítója a Zalavíz Zrt. A napenergia hasznosítás lehetősége bár mértékletes, de évi 1900-2000 napos óra hasznosítás lehetőségét kínálja. A településen a nap energiájának hasznosítása nem széleskörű, de helyszíni bejáráson több napkollektor, napelem, illetve „ösi” berendezés, a festett hordó jelzi a hasznosítás iránti igények megjelenését.

A föld energiájának nagyobb mértékű hasznosítására a termálvíz közvetítésével adott a lehetőség. A szórványosan előforduló magán beruházások keretében megvalósított hőszivattyús hőellátás kivételével Zalaegerszegen a föld energiájának hasznosítása nem jellemző.

A városban a megújuló energiahordozók hasznosításáról nyilvántartás nincs, így a hasznosítás mértéke pontosan nem ismert.

16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával megoldott. Energhatékonyág javítására, energiatakarékos fogyasztásra a szigetelések beruházásán kívül egyéb konkrét üzemelő megoldásról nincs információ.

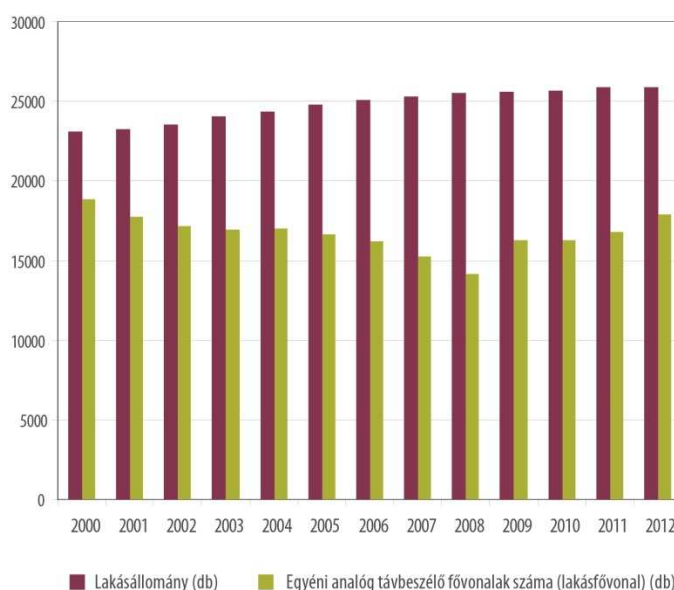
16.3. Elektronikus hírközlés

16.3.1. Vezetékes hírközlési létesítmények

■ Vezetékes távközlés

Zalaegerszeg vezetékes távközlési ellátásának döntő hányadát jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A szolgáltató a térség ellátására Zalaegerszegen létesített szekunder és primer központot is. A Zalaegerszegi szekunder központhoz tartozó 52-es körzetszámú Zalaegerszeg primer központ a város vezetékes távközlési ellátásának bázisa. A zalaegerszegi primer központhoz tartozó települések 92-es távhívó számon csatlakoznak az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz, biztosítva ezzel a kedvező távközlési lehetőséget.

A település távközlési hálózatának kiépítése a múlt század utolsó évtizedeiben történt, addig a lakások nem rendelkeztek távbeszélő fővonallal. A kiépítés eredményeként a 2000-ben már 18837 egyéni lakásfővonal üzemelt, azaz a lakásállomány 81,5 %-a rendelkezett vezetékes telefonvonallal. A vezetékek nélküli szolgáltatás terjedésével a vezetékes vonalas telefon iránti érdeklődés csökkent. Jelenleg 17914 egyéni lakásvonal üzemel, az

1. ábra Lakásállomány és az egyéni analóg távbeszélő fővonalak száma (db)

(Forrás: KSH)

ellátottság ezzel 69,1 %, de ezzel is az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A Magyar Telekom Nyrt. (T-Com) nemzetközi hírközlési rendszerekhez kapcsolódó országos optikai gerinchálózattal, a primer területen optikai és rézvezetőjű körzetkábeles hálózattal, Zalaegerszeg területén a távbeszélő központtól induló törzsalépítmény hálózattal, a központtól távolodva rézvezetőjű földkábeles illetve légkábeles helyi hozzáférési hálózattal rendelkezik.

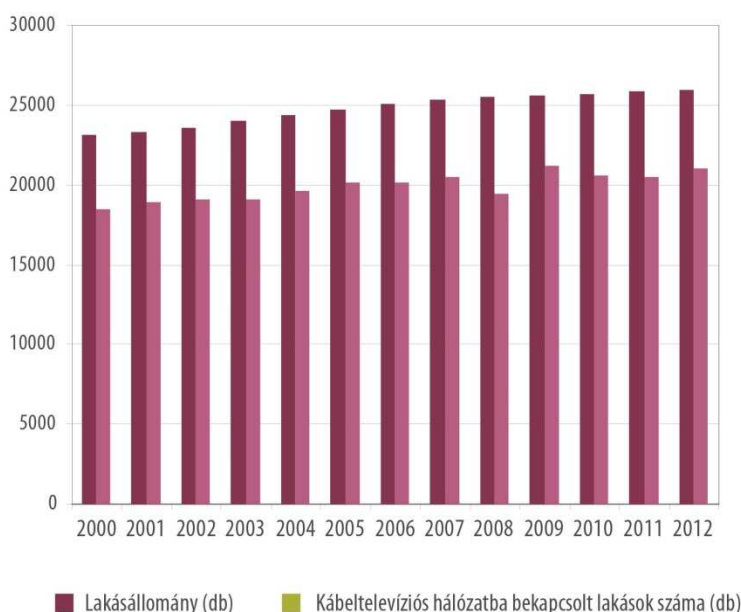
A vezetékes ellátás szekunder központja Zalaegerszeg, Ispotály köz 1. sz. épületben üzemel. A központ Zalaegerszeg–Keszthely, Zalaegerszeg–Lenti–Országhatár, Zalaegerszeg–Körmend–Szombathely, Zalaegerszeg–Teskánd–Gellénháza, Zalaegerszeg–Zalaszentiván–Pókaszeptek nyomvonalon kiépített optikai kábelekkal kapcsolódik az országos gerinchálózathoz, valamint a primer terület településeit ellátó körzethálózathoz.

A Zalaegerszeg primer központjához kapcsolódó települések részben optikai, részben rézvezetőjű földkábeles hálózattal csatlakoznak Zalaegerszeg távbeszélő központhoz.

A 2001-ben megvalósított magyar távközlési piac teljes liberalizációjának hatására megjelentek alternatív szolgáltatók is.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat a település központi részén, a lakótelepen földalatti elhelyezésű, de a peremterületeken és a külterületen az elhelyezése föld feletti. A föld feletti hálózat jellemzően a kifestőhálózat tartóoszlopaira szerelten halad, de vannak szakaszok, ahol külön tartóoszlop sort építettek a vezetékes távközlési hálózat számára.

■ Vezetékes műsorelosztás

42. ábra **Lakásállomány és a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)**
(Forrás: KSH)

A statisztikai nyilvántartás szerint a településen jelenleg 63 nyilvános távbeszélő állomás üzemel. Meg kell említeni, hogy korábban 300 nyilvános távbeszélő állomás üzemelt, amelyek jelentős hányada a mobiltelefon terjedésével feleslegessé vált, hasonlóan, mint a lakásvonalak esetében.

A kedvező műsorvétel számára a kábel TV szolgáltatást 1990-es években építették ki. A kiépített hálózatra az ezredfordulón már 18436 lakás csatlakozott, az akkori lakásállomány 79,8 %-a. A minőségi szolgáltatást biztosító kábel televízió hálózatának igénybe vétele, bár némi ingadozással, de folyamatosan emelkedik. Ma már 21013 lakás, a lakásállomány 81%-a csatlakozik a kábel TV hálózatra.

A műsorelosztásban résztvevő szolgáltatók piaci versenyében nemcsak a vezetékes, hanem a vezeték nélküli szolgáltatók is fontos szerepet kaptak, valamint az egyedi, házi antennák száma sem csökken.

A hírközlési szolgáltatás (hang, adat, video) ma már egyaránt megvalósítható rézvezetőjű (koax, sodrott érpár) és optikai szálak kábeleken is. Ezért teljes értékű szolgáltatóként távközlési és műsorelosztási szolgáltatóként is megjelentek a korábban csupán részterületeken tevékenykedő szolgáltatók is (hang, kábel TV, informatika).

16.3.2. Vezeték nélküli hírközlési létesítmények

A vezetékes távközlési ellátottság mértékét tovább növeli a vezetékek nélküli mobiltelefonok használata. Ennek Zalaegerszegen területi korlátja nincs. A településen és a tágabb térségben is számtalan elhelyezett létesítmény, antenna a segítségével, valamennyi vezetékek nélküli táv- (T-Mobile, Telenor, Vodafone) és műsorelosztó szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani.

A műsorelosztásban is ma már fontos szerepet kapnak. Meg kell említeni, hogy ahol a topográfiai viszonyok mellett az egyedi házi antennák is alkalmasak a műsorvételre, ott ezek száma nem csökken.

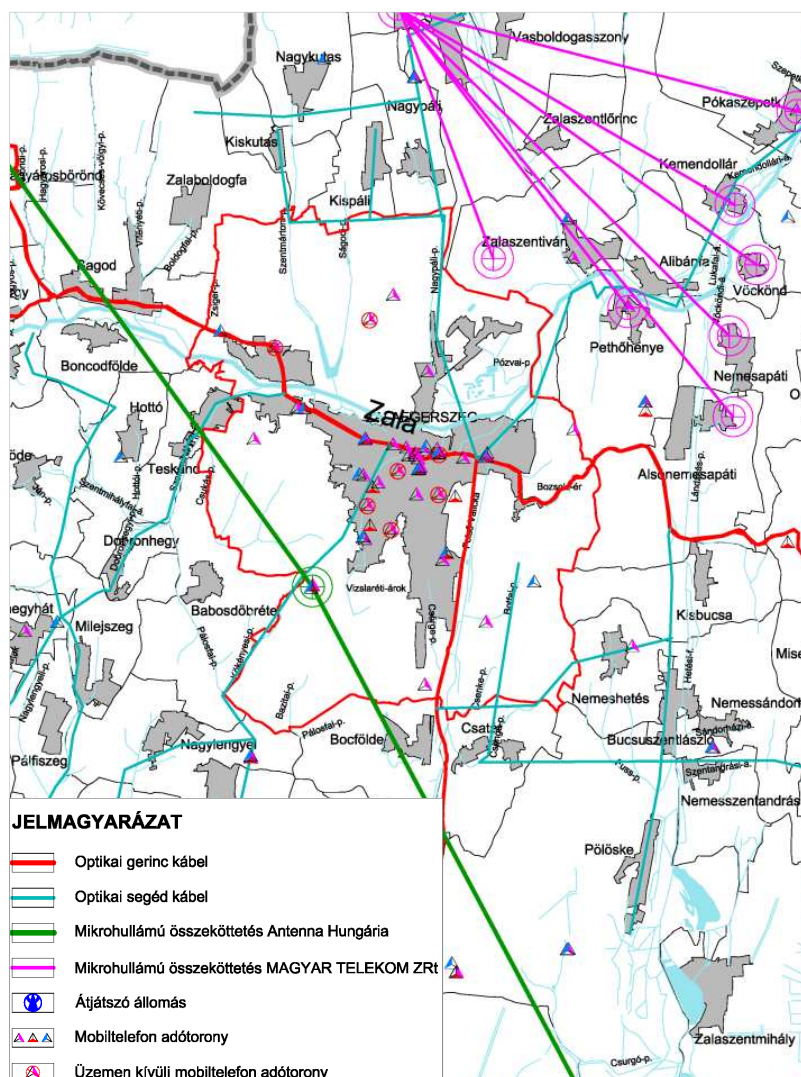
A T-Mobile Zalaegerszegi GSM és EDGE (kb. ISDN sebességű szolgáltatás) lefedettsége 100%-os, HSDPA szolgáltatás jelenleg nem érhető el.

A Pannon GSM Zalaegerszegi GSM és EDGE lefedettsége 100% közeli, jelenleg nem érhető el HSDPA szolgáltatás.

A Vodafone hálózattal Zalaegerszegen jelenleg nem érhető el HSDPA szolgáltatás.

A település felett mikrohullámú hírközlési összeköttetések haladnak, amelyek magassági korlátozásokat okoznak.

Az Antenna Hungária Zrt. Hegyhátsál–Bazita–Újudvar viszonylatú mikrohullámú összeköttetést üzemeltet. A védősáv szélessége a középvnaltól mérve 50–50 m. Építési magasságkorlátozás a sáv alatt 35 m.

A Magyar Telekom Nyrt. Bazita TV torony–Műszaki épület (Ispotály köz 1.) viszonylatú mikrohullámú összeköttetést üzemeltet. A védősáv szélessége a középvnaltól mérve 15–15 m. Építési magasságkorlátozás a sáv alatt változó méretű a TV toronytól mérve.

Az NMHH nyilvántartásában jelenleg a táblázat szerinti szolgáltatók szerepelnek, melyek Zalaegerszeg elektronikus hírközlési ellátásában engedéllyel rendelkeznek.

A tényleges ellátásban, illetve hálózatüzemeltetésben csak kis részük vesz részt.

43. ábra Elektronikus hírközlés

20. táblázat *Zalaegerszeg elektronikus hírközlési ellátásában az NMHH engedélyével rendelkező szolgáltatók*

Szolgáltató neve	Szolgáltatás státusza	Terület típus	Terület	Tervezett kezdés	Tényleges kezdés
ACN Communications Hungary Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.04.30	2011.04.27
ALTAinternet Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	2009.12.21	2009.12.21
ALTAinternet Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.01.01	2010.12.15
ANTENNA HUNGÁRIA Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.03.01	2010.12.01
ArraboNet Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2003.11.07
Baronetcomp Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.12.01	2012.12.01
BENYÓ Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.07.01	2010.08.05
B&G Mobil Bt. (Mobil és SOS Futárszolgálatok)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.02.01	2008.02.13
BORSODWEB Internet Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.09.01	2011.10.27
BorSoft Informatikai Szervező Szolgáltató és Tanácsadó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.06.15	2007.06.15
Bsystems Telekom Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.12.01	2012.04.01
BT Limited Magyarországi Fióktelepe	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.01.11	2006.09.05
BUDABOX Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	1990.10.20	2010.08.04
Business Telecom Távközlési Nyrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.01.10	2008.09.01
Calliotel Távközlési Fejlesztő és Tanácsadó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.11.15	2010.12.08
Calltivation Ltd.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.10.31	2013.10.31
CloudPrime Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.03.01	2013.03.01
Cogent Communications Hungary Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.01.01	2009.04.01
Comtest Technikai és Ügyvitelszervezési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.04.20	--
Corvus Telecom Informatikai és Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.09.25	2013.09.25
Cost Consulting Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.10.13	--
CRUISE HOLIDAYS Kft. (CH Futárszolgálat)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.05.01	2008.05.30
DELTAKON Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.12.01	2012.10.25
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	--	2010.04.12
Digital-Pcnet Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2011.11.03
DRÁVANET Internet Szolgáltató Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.07.01	2009.05.18
DRIVER TEAM Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.03.01	2010.04.14
DT EXPRESSZ Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.06.01	2010.07.08
DT Tanácsadó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.05.01	2008.05.01
Duna Telekom Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.06.01	--
DUNAKANYAR-HOLDING Pénzügyi Tanácsadó és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	--	2010.04.12
EDUCOMM Kommunikációs, Oktatási, Számítástechnikai és Tanácsadó Betéti Társaság	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.07.01	2013.07.01
EnterNet 2001 Számítástechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.01.01	--
Ephone Magyarország Távközlési, Kivitelező és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	2008.06.06	2008.06.06
E-Piac Elektronikus Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.11.20	2010.11.20

EQNet Infokommunikációs Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2002.02.14
ES Innotel Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.01.12	2010.01.12
ESZLI Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.09.01	2009.09.15
eVision Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.12.15	2010.12.15
Externet Telekommunikációs és Internet Szolgáltató Nyrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.05.18	2011.10.01
Extranet Expressz Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.11.01	2009.11.01
Extranet Internet Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2004.03.01	2004.03.01
Extranet Turbó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.05.01	2010.05.01
Faragó Sándor	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.06.01	2007.05.19
FCI - FirstCom Internet Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.12.31	2012.12.31
Fehérvár Plusz Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.06.01	2007.12.11
Flexikom Tanácsadó és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.03.25	2009.03.25
Fone Távközlési, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.10.31	2007.05.01
F-TV.org Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.07.01	2013.07.01
Futár Express Hungary Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.03.02	2010.05.03
Galopp Futárszolgálati., Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2003.06.01	2003.08.27
Global-Line Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2003.03.14	2003.04.07
GTS Hungary Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	1998.09.02
G3 Worldwide Hungary Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.11.01	2010.01.14
HAJTÁS PAJTÁS Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.10.01	2008.10.31
Hangháló Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.11.04	2013.11.18
HELLO HD Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.10.27	2010.10.27
HIRŐS EX-POST Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2001.04.01	2010.04.23
HuCom Telecom Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.09.01	2009.09.01
Hungária Informatikai Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.10.01	2012.10.11
Hungaro DigiTel Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.09.01	2013.11.04
H1 Telekom Távközlési és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2000.11.22	2000.11.22
IKRON Fejlesztő és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.04.01	2012.11.05
Impulzus Kommunikáció Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2006.04.01
InterEuro Computer Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2005.12.01
Invitel Távközlési Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2003.11.26
iPon Computer Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	2011.01.01	2011.01.01
IP-Park Távközlési Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.10.01	2010.10.01
iSave Informatika Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.03.01	2013.03.14
ITSource Informatikai és Telekommunikációs Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.05.01	2011.07.01
i3 Rendszerház Kft. (DIGIPOSTA)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.11.16	2009.12.03
Juhász Ervin	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.02.15	2009.02.15
JUROP TELEKOM Telekommunikációs Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.11.17	2010.11.17
KFL-NETWORKING Telekommunikációs és Informatikai Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.01.01	2011.01.01
KiberNet Számítógépes Hálózat Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	1999.08.28
Kölcsön-Eszköz Vagyon- és Eszközkezelő Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.07.01	2013.12.16

KRONOS TRADE Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	--	2003.04.15
KT-ELECTRONIC Távközléstechnikai Berendezéseket Gyártó és Forgalmazó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.08.01	--
LCCK Számítástechnikai és Informatikai Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.11.15	2010.11.15
Level 3 Communications Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.06.01	2007.06.01
LWS Group Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.01.30	2012.01.30
MACROgate IPsystems Magyarország Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	--	2009.04.16
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2006.03.14
Magyar Telekom Távközlési Nyrt. / T-Mobile (üzletág)	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2004.05.12
Magyar Telekomunikációs és Informatikai Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.06.14	2010.07.01
Magyarországi CPS Távközlési és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.02.01	2011.01.17
MAIL BOX 694 Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.03.01	2010.04.02
Mail Manager Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.07.07	2010.08.09
MAIL SERVICES Kft	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.07.07	2010.08.09
MARKETORG Internetszolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2001.06.13
M-BERT Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.07.01	2010.08.10
Media Exchange Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.02.15	2009.08.15
Microsystem Kecskemét Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.11.15	2008.12.01
Micro-Telecom Telekomunikációs Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.09.01	--
MICRO-WAVE Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.09.01	2012.09.01
Mikroháló Távközlési, Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.06.01	2006.05.04
Mikrointernet Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.05.08	2006.05.08
MOBILLAN-SAT Informatikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.02.01	2006.02.01
MVM NET Távközlési Szolgáltató Zrt.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	2012.03.01	2012.03.01
Navigator Informatika Üzleti Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.07.01	2006.06.21
Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.04.01	2012.04.01
Netfalu Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2012.01.01
Netfone Távközlési Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.11.15	2008.08.01
Netfone Telecom Távközlési és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.12.01	--
NetGen Infokommunikációs Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.10.15	2010.09.01
NETKuckó Trade Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.10.17	2012.10.17
Net-Portal Távközlési, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.10.01	2009.10.01
Next-IT Hungary Informatikai Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2005.03.01
NGN Telecom Távközlési Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.03.15	2013.03.15
NMT 1 Kft. (FUTAR.COM és FAPADOS FUTÁR Futárszolgálat)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.07.01	2009.07.13
NO ROAMING Telekomunikációs Korlátolt Felelősségű Társaság	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.07.01	2013.07.01
Nordtelekom Távközlési Szolgáltató Nyrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2006.02.21
N-System Távközlési Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.08.20	--

On Line System Informatikai és Tanácsadó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.08.29	2006.04.10
Opennetworks Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2005.05.01	2005.09.19
Optanet Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2005.04.01	2005.12.01
PJR Bt. (Mindenhatófutár)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.12.01	2009.12.22
Polanor Telekommunikáció Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.12.31	2012.01.01
Porion-Digital Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.02.01	2009.02.01
PORTFOLIO TRADE SOLUTIONS Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.05.31	2012.05.01
Portfolio 4YOU Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.12.05	2012.01.02
Portó Budapest Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.03.03	2006.03.03
POSTAMESTER HUNGARY Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.03.01	2010.03.31
PRIM TELEKOM Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.05.15	2012.05.15
Printer-fair Számítástechnikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.11.15	2008.11.15
PR-TELECOM Távközlési, Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2006.04.01
PTTSysystems Számítástechnikai és Kommunikációs Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.09.08	2008.09.08
QuaesTel Telekommunikációs Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.09.17	2010.11.23
QwertyNet Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2000.10.27	2000.10.27
RegioNet Hungária Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.01.01	--
Rendszerinformatika Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.03.01	2011.05.15
RF-Theme Elektronikai Cikkeket Gyártó, Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.07.15	2009.09.01
RG Networks Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.06.07	2010.08.01
RLAN Internet Távközlési Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.05.10	--
R-Voice Hungary Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.09.15	2011.09.01
R-XX Com Kommunikációs Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.06.21	2011.06.21
SAKER-FALCON Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.02.16	2009.03.25
SCORPIO FUTÁR Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.05.12	2010.03.29
SilkRoad Trans Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.01.05	2009.03.03
SKAWA Informatikai Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.05.01	2011.05.11
SOS-Sofőr Kft. (FUTAR.HU)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.06.01	2009.06.02
Sprint International Hungary Korlátolt Felelősségű Társaság	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.11.15	--
S-PRINT LOGISTIC Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2007.11.11	2010.06.24
SUPRA Kábeltelevíziós Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.10.01	2010.10.01
Symlink Informatikai Szolgáltató és Tanácsadó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.10.01	2010.10.01
SysCorp Számítástechnikai és Telekommunikációs Kft.	Működő / Aktív	Fölldr. számozási terület	Zalaegerszeg	--	--
SZBB 2002 Oktatásszervező és Kereskedelmi Kkt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.06.01	2006.05.24
Tarr Építő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	--	2009.12.01
TC Informatika Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.08.10	2010.08.10
TCN Betriebsges m.b.H.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.07.01	--
Telekabel Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.05.01	--

Telenor Magyarország Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2000.01.01
Teréziók Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.06.22	2010.09.13
Tesco MBL Távközlési Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.05.01	2012.03.01
Timenet Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	--	2009.10.15
TRANSLIFE NS Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.08.30	2009.11.10
Triotel Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.03.01	2012.03.01
TRUST&BOND Kft. (Mindenhatófutár)	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.02.01	2010.02.08
Türk Telekom International HU Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.02.01	--
UltraWEB Számítástechnikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2013.12.15	2013.12.15
UNITED AGENTS KFT	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.01.01	2009.01.06
UPC DTH S.á.r.l.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.07.05	2010.07.05
UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	1998.10.29	1998.10.29
Venien Informatikai Szolgáltató és Tanácsadó Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.07.23	2009.07.23
ViDaNet Kábeltelevíziós Szolgáltató Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.12.01	2011.12.01
VÍGH-PATKÓ Bt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.03.01	--
Villámposta.hu Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.05.15	2008.07.02
Virtual Call Center Telekommunikációs és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.01.01	2008.03.15
VisData Informatikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2012.05.15	2012.05.15
Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2002.07.16	2002.07.16
Voice-Com Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2008.06.01	2008.06.01
WebLan Magyarország Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.09.15	--
Xyton Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2006.02.20	2006.02.09
Zalaszám Informatika Kft.	Működő / Aktív	Település	Zalaegerszeg	2008.06.01	2008.06.01
ZNET-MIKRONET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2010.06.01	2010.08.01
1212 Telekom Gazdasági Szolgáltató Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2011.03.01	2011.08.01
3C Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Foldr. számozási terület	Zalaegerszeg	2006.04.05	2006.04.05
4VOICE Távközlési Kft.	Működő / Aktív	Megye	Zala	2009.11.05	2009.11.16

17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)¹

17.1. Talaj

Zala megye talajainak minősége közepes. A mezőgazdasági termőterületek nagyobb része talajtanilag az erodálódott erdőtalajokhoz kötődik. A szántó átlagos aranykorona értéke mindössze 15,9 AK, az egész mezőgazdasági terület vonatkozásában 12,1 AK a jellemző. Szántóterület tekintetében Zala megye a második leggyengébb adottságú megye az országban. A település környezetében a térség legelterjedtebb talajtípusa a Ramann féle barna erdőtalaj, mely általában az erdészeti kultúrák számára a legkedvezőbb.

Zalaegerszeg térsége nem tekinthető sem erózió-, sem deflációveszélyes területnek, kivéve a zártkerti területeket, ahol a vízrendezés hiányából adódóan jelentős az erózió veszélye. A területek csaknem háromnegyedét gyengén savanyú talaj borítja, melyeken fenntartó meszeztést, a semleges kémhatású területeken pedig esetenként mésztrágyázást célszerű végezni. E mellett a talajok jórészt gyenge és közepes humusztartalommal rendelkeznek, amelyet rendszeres szervesanyag-utánpótlással, istálló- és zöldtrágyázással magasabb szinten lehet tartani. A terület talajainak foszforellátása összességében közepes, káliumellátottsága pedig kedvező képet mutat.

Környezetvédelmi szempontból a legnagyobb gondot az illegális személerakók jelentik, amelyek közvetlenül szennyezik a talaj felső rétegét és a talajvizet, ezért fontos ezek felmérése, megszüntetése, illetve felszámolása. A kistérség egyik legértékesebb természeti kincse a durvakerámia-ipari nyersanyag, amely nagy készletben és kitűnő minőségben áll rendelkezésre.

17.2. Felszíni és felszín alatti vizek

■ Felszíni vizek

Zalaegerszeg felszíni vízfolyásokban és állóvizekben rendkívül gazdag, melynek következtében sokszínű növény- és állatvilág alakult ki. A város legjelentősebb vízfolyása a Balatont tápláló Zala folyó, amely a város közigazgatási területét mintegy 11,2 km hosszban szeli át. Mivel sok lebegtetett hordalékot sodor magával, esőzéskor gyorsan megárad, de hamar le is apad, mivel a vízfolyásokon évente fenntartó munkálatok végeznek, valamint a Zala árvédelmi töltéseit rendszeresen kaszálják. A város közigazgatási területén számos kisebb-nagyobb patak található.

Zalaegerszeg legjelentősebb állóvize a várostól északra található, 29,5 ha felületű Gébárti-tó. A tó vízminőségét elsősorban a csökkenő vízszint, a vízgyűjtőterületen folyó intenzív mezőgazdasági művelés, másodsorban pedig a horgász tevékenység, valamint nyári szezonban a strand működése befolyásolja kedvezőtlenül. A vízfolyásokra különböző hasznosítási célból már eddig is több tározó tavat létesítettek, melyek vizére erőteljes eutrofizáció jellemző.

Zalaegerszeg az ország legcsapadékosabb területén helyezkedik el. A megye vízfolyássűrűsége meghaladja az országos átlagot, minden km² területére 1,5 km vízfolyás esik. A vízfolyásokban, vízfelületekben, vízutánpótlásban, csapadékvizekben való bőség részben többlet feladatokat ad a zavarmentes vízrendezés megoldásánál, másrészt táji adottságként térségfejlesztő hatása is lehet. A patakok a tájeshatárak jelentőségükön túl vízhozam, mederesítés, vízminőség stb. adottságai révén további hasznosítási lehetőségeket is hordoznak. Jelentősebb vízhasználatra csak tározó létesítése után nyílik lehetőség.

Az intenzíven beépített területeken a burkolt felületekről a csapadékvíz túlzott elvezetése következtében növekszik a talajvízmélység, megoldást kell találni a talajvízpótlásra, a növényzet vízellátásának javítása céljából. Az éghajlatváltozás során az összességében kevesebb csapadék intenzitása megnövekedett, emiatt a talajba beszívárogni képes hányada csökken, a lefolyás növekszik, amely mind a belterületeken, mind a külterületeken jelentős előntéseket, és egyéb gondokat eredményezhet.

¹ A fejezet az Integrált Fejlesztési – Rendezési Terv alapján készült

Fontos feladat a Zala-holtág fejlesztésének, újraélesztésének további folytatása. A Zala-holtág revitalizációjának tanulmányterve elkészült, amely az É-i tehermentesítő út II. ütem csapadékvíz-elvezetésénél, valamint a Malom utcai záportározó tervezésénél figyelembe vettek.

A felszíni vizek minősége elsősorban az oxigén- és tápanyag-háztartási mutatók és a bakteriológiai paraméterek tekintetében rossz. A szennyvíztisztítási programok előrehaladása, illetve a gazdasági struktúraváltás, valamint a nagy hígítási kapacitás ellenére a Zala-folyó vízminősége nem megfelelő. A kisvízfolyások állapota is rossz, mert a terhelések esetenként lényegesen meghaladják az öntisztuló képesség mértékét. A nem vagy nem megfelelően kezelt szennyvíz terheli a talajt és a talajvizet.

■ Felszín alatti vizek

Zalaegerszeg a *felszín alatti vizek* védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) kormányrendelet alapján kiadott „a felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló 27/2004. (XII. 25.) rendelet értelmében fokozottan érzékeny minősítéssel jelzett területen helyezkedik el. A Válicka-patak mentén húzódó, Keleti- és Nyugati víznyerő terület vízbázisvédelem alá tartozik, melyre szükség is van, hiszen a Keleti vízbázis kapacitásának mintegy 35%-a nehezen megvédhető, sérülékeny földtani közegben van. A beépítettség és a növekvő beruházási, valamint üzemeltetési költségek következményeképpen a jelenleg még kis kapacitással működő nyugati vízbázis szerepe erősödni fog, ezért e vízbázis vízminőségének megóvása is kiemelten fontos feladat.

A felszín alatti vizek előfordulása, mélysége és mennyisége a megye területén jelentős különbségeket mutat. A talajvíz összefüggően csak a folyóvölgyekben és a vízfolyások által feltöltött, alacsonyabb térszínű területeken érhető el. Összefüggő talajvíztükör jellemzi a Zala-völgyet, a talajvíznívó itt 2-4 méteren van. A talajvizek a kalcium-magnézium-hidrokarbonátos csoportba sorolhatók kémiai jellegük szerint, sok helyen nitrátosodás jellemző.

A mélységi vizeket általában 100m mélységben érik el az artézi kutak, de sekélyebbek, és mélyebbek is lehetnek. A közüzemi ivóvízellátást biztosító vízmű vízbázisai a felső-pannon homokrétegeiben tárolódó rétegvizet csapolják meg. Az ÁNTSZ, a Zalavíz Zrt., illetve a Vízgyűjtő gazdálkodási terv alapján megállapítható, hogy Zalaegerszeg ivóvízellátását biztosító vízbázisok, mind minőségileg, mind mennyiségileg megfelelő, illetve elegendő vízmennyiséggel szolgálnak a zavartalan vízszolgáltatás ellátásához. A jövőben a tiszta mélységi vízkészletekkel való takarékoság érdekében törekedni kell az ivóvízhasználatok során a víztakarékosági és ökológiai elvek előtérbe helyezésére.

A kistérség egyik legértékesebb természeti kincse a hévíz, melyből jelentős mennyiségű és kitűnő minőségű készletek állnak rendelkezésre.

17.3. Levegőtisztaság és védelme

Zalaegerszeg területén 2002-től 2003-ig 6 db, 2004-ben 8 db, 2005-től 2006-ig 4 db, majd 2008-tól kezdődően 3 db manuális immissziómérő állomás működött. A város légszennyező anyagai közül a legjelentősebb problémát a NO₂ okozza. Magasabb NO₂-koncentrációértékek a forgalmasabb útszakaszok mentén mérhetők. A vélhetően közlekedésből eredő magas koncentrációhoz hozzáadódnak a fűtésből származó NO₂-kibocsátások, növelve ezzel a városban a NO₂-koncentráció mértékét. A manuális mérőhálózatok hátránya, hogy por esetében havi átlagértéket lehet meghatározni, a módszer nem alkalmas az aktuális levegőminőség-változás nyomon követésére. Zalaegerszeg Önkormányzata 2009-ben megrendelte Zalaegerszeg szálló por légszennyezettségének gyors ellenőrző mérését, amelynek keretében a szálló por pillanatnyi koncentrációjának (7 szemcseméret frakcióban, közte az összes szálló por és a PM₁₀ koncentráció) szűrőpróbaszerű vizsgálatára került sor. Az eredmények értékelése alapján megállapításra került, hogy 2009. 01. 13-án Zalaegerszeg teljes területének szálló por légszennyezettsége az erősen szennyezett kategóriába volt sorolható (90 µg/m³ fölötti PM₁₀ koncentrációk). A város néhány helyszínén mért 150-220 µg/m³ pillanatnyi PM₁₀ koncentrációk hasonlóan mondhatók az ország egyes területein a legszennyezettebb napokon mérhető értékekkel. Valószínűsíthető, hogy a tapasztalathoz hasonló súlyos szálló por szennyezettség hasonló meteorológiai körülmények között ismételtelen előfordulhat, a város tevékenységétől és közlekedésétől teljesen függetlenül is.

A levegő minősége a szennyezőanyagok mértékétől és minőségétől, valamint a szennyezés terjedésétől függ. Zalaegerszeg területén levegőtisztaság-védelmi szempontból viszonylag kedvezőek az adottságok. Az 1/2005. (I. 13.) KvVM rendelettel módosított környezetvédelmi és vízügyi miniszter 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelete alapján, amely a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről rendelkezik, a település légszennyezettsége az alsó vizsgálati küszöböt kén-dioxid, szén-monoxid és benzol mennyiségét tekintve nem haladja meg (F kategória). A nitrogén-dioxidot nézve a szennyezés mértéke a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van (E kategória). Szilárd légszennyezőanyagokat tekintve a szennyezés mértéke a felső vizsgálati küszöb és a légszennyezettségi határérték között van (D kategória).

A levegő minőségének egyik meghatározó tényezője a települési légszennyezési kibocsátás. A város környezeti és gazdasági adottságaiból adódóan a légszennyezőanyag kibocsátások elsősorban a lakossági és közületi gázfelhasználáshoz, a közlekedésből adódó levegőszennyezéshez, valamint az ipari létesítményekhez és szolgáltatói tevékenységekhez kötődnek.

Zalaegerszeg térségében légszennyezőanyag kibocsátás szempontjából a közúti közlekedés a meghatározó, melyből adódó légszennyezést főként a 74. és a 76. számú másodrendű főközlekedési utak okozták egészen addig, amíg átadásra kerültek az É-i elkerülő szakaszok. Ennek eredményeként a városon átmenő forgalom mintegy 30%-kal mérséklődött, mely jelentős mértékben a tehergépkocsi forgalom csökkenésének köszönhető. A belváros forgalomterhelésének mérséklése érdekében több kereszteződésben is körforgalmat építettek, amely a csomópontokon való gyorsabb áthaladást segíti elő, ezzel is mérsékelve a közlekedésből adódó légszennyezés mértékét. A közlekedési eredetű emissziót szén-monoxid, szén-dioxid, nitrogén-oxidok, ólom és telítetlen szénhidrogének alkotják. Ezek közül a telítetlen szénhidrogének közvetlenül az utak környezetében rakódnak le.

A városban a közlekedésből adódó káros hatások mellett további levegőterhelést jelentenek az ipari létesítmények tevékenységéből adódó kibocsátások, ám ezek mértéke nem jelentős, hiszen Zalaegerszeg jellemzően nem ipari jellegű város.

A megyeszékhelyen levegőterhelést jelentenek még a lakossági fűtés során jelentkező kibocsátások, hiszen a vezetékes gázellátás fokozatosan egyre népszerűbbé vált. Ennek ellenére a gázzal ellátott lakások esetében is egyre jelentősebb számú a vegyes tüzelés használata – mivel a lakosság a korábbi tüzelő berendezéseit is használja az energiaárak fokozatos emelkedése miatt –, melynek várható következménye a légszennyezés időszakos emelkedése. A gáztüzelésből elsősorban szén-monoxid és nitrogén-oxidok kerülnek a levegőbe.

A városban üledő por csak hosszantartó, száraz időben, és főként a Balatoni út térségében érzékelhető, melynek mennyisége határérték közeli, időnként határérték feletti. Bizonyos építési-bontási munkák során is kerül por olyan mennyiségben a környezeti levegőbe, amely hosszabb-rövidebb ideig tartó szennyezettséget okoz. Az allergén gyomnövények főként a városból kivezető utak mentén lévő árkokban fordulnak elő, melyek gyérítése az árkok, útpadkák és zöldfelületek rendszeres kaszálásával történik.

A fentiek alapján elmondható, hogy a település esetében a közlekedésből adódó légszennyezőanyag kibocsátás a legjelentősebb. A közúti közlekedés okozta levegőszennyezés mértéke nagyságrendekkel nagyobb, mint a fűtési vagy az üzemi eredetű légszennyezés. Amíg ez utóbbiak fokozatosan csökkenő tendenciát mutatnak, a közlekedési eredetű levegőszennyezés a forgalom növekedésével arányosan fokozatosan növekszik még akkor is, ha a gépjárművek műszaki állapota általában javult. A forgalom által okozott levegőszennyezettség több alkalommal is okoz egészségügyi határérték túllépést, azonban a túllépések rövid idejűek, hiszen a meteorológiai adottságok miatt a kibocsátások gyorsan felhígulnak, és a város levegőminőségét tartósan nem rontják.

17.4. Zaj- és rezgésterhelés

Zalaegerszeg zaj- és rezgésterhelését főként a közlekedés, az ipari tevékenységek, valamint a kulturális- és szórakoztatóipar okozza. Ezek közül a település környezeti zajhelyzetét döntő módon a közlekedés határozza meg. Mind az átmenő, mind a belső forgalom jelentős, mely határértéket meghaladó zajjal terheli a város fokozott védelmet igénylő, főként kórházi és oktatási intézményeit.

A közúti közlekedés zajhatása mellett számolni kell a vasútállomáson és a településen átmenő vasúti közlekedés hatásaival is, annak ellenére, hogy ezek csak kismértékű zajterhelést okoznak, mivel a települést érintő vasútvonal nem tekinthető kiemelt forgalmú szakasznak. Ugyanakkor a pályaudvar közvetlen térségében magasabb a zajhatás, valamint az éjszakai időszakban a hangjelzések okozhatnak jelentősebb zajterhelést.

Zalaegerszeg zajhelyzetét meghatározza, hogy a települést érinti a 74-es és a 76-os számú főút, valamint település gyűjtő és forgalmi útjai is jelentős forgalmat bonyolítanak. A közúti forgalomból származó magas környezeti zajterhelés éri a várost, ami különösen a belvárost terheli. A legnagyobb belvárosi zajterhelés a Rákóczi Ferenc utca u. /76(56+506) szelvény/ esetében tapasztalható, de a reprezentatív forgalomszámlálási adatok alapján vizsgálva a település többi gyűjtő és forgalmi úthálózata mentén is jelentős zajterheléssel kell számolni. A tapasztalt magas zajszinteket a település belső forgalma mellett az átmenő forgalom is okozza. A nagy arányú tehergépjármű forgalom jelentős mértékben befolyásolja a közlekedésből származó zajterhelés mértékét. Zajtól védettebb területnek csak a kis forgalmú, lakóterületeket kiszolgáló utak minősülnek. Különösen veszélyeztetni a forgalom, és annak környezeti hatásai – légszennyező-anyag kibocsátása, közlekedési zajterhelés – a város fokozott védelmet igénylő intézményeinek működését. Ilyen kiemelt védelmet igénylő létesítmények lennének a kórház, az oktatási intézmények. Ezek egy részét jelenleg még nem éri veszélyes mértékű környezeti zajterhelés. Ezzel szemben azonban számos oktatási intézmény a jelentős forgalmú úthálózat mentén található. A fő- és forgalmi, valamint a gyűjtőutak forgalma határértéket meghaladó zajjal terheli ezen intézményeket.

A 76.sz. főút Zalaegerszeg belterületi elkerülő szakaszának átadása 2004-től jelentősen csökkentette a védendő lakóterületeken az átmenő forgalom okozta zaj- és rezgésterhelést. A megvalósult közúti fejlesztés is bizonyítja, hogy a közúti forgalomból eredő zajterhelés elleni védelemnek egyik leghatékonyabb eszköze, ha a forgalmas utak elkerülnek a védendő területeket.

Az üzemi vagy szolgáltató jellegű létesítmények zaja csupán lokálisan hat, ezért a lakosságnak csupán kisebb részét érinti, így a településen jelentős zajvédelmi határértéket meghaladó zajkibocsátást üzemi létesítmény nem okoz. A szórakoztatóipari, kulturális illetve vendéglátó létesítmények és rendezvények döntően közvetlen környezetüket terhelik. Lakossági zavarást általában a hangosító berendezések okoznak, de zavaró lehet a hűtő és légkondicionáló berendezések kültéri egységeinek működése is. A település nagyobb részét is érintő zajvédelmi problémát csupán a szabadtéri rendezvények, események zajhatása okoz, melyek azonban ritkán kerülnek megrendezésre. A helyi sajátosságokat elemezve összefoglalóan megállapítható, hogy Zalaegerszeg zajhelyzetét döntő módon a közúti közlekedés határozza meg.

17.5. Hulladékkezelés

Az önkormányzatnak a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. tv. előírásai szerint a hulladékok kezelésével kapcsolatosan kötelező feladataik vannak. Ennek értelmében a településen szervezett hulladékgyűjtés van. A város területén keletkező nem veszélyes hulladékok begyűjtését, szállítását, előkezelését és lerakással történő végleges ártalmatlanítását a Zala-Depo Kft., mint közszolgáltató végzi. A hulladék lerakása a Búslakpusztai kommunális hulladéklerakón történik. A lerakóra beszállított hulladék 60%-a a lakosságtól származik, a megyeszékhelyen keletkezett hulladék részaránya mintegy 50%. A termelési hulladék nagy része inert hulladék, évente mintegy 5-7 ezer t, mely alkalmas a hulladéklerakó egyes szegmenseinek takarására is.

Zalaegerszegen a szelektív hulladékgyűjtés már jó hatásokkal működik. Számos ponton helyeztek el 2 és 3 frakciós gyűjtőkonténert. Ezen kívül a kertvárosi városrészben 200 db papírgyűjtésre alkalmas 150 literes gyűjtőedény került kihelyezésre az elmúlt években. A biológiailag lebontható zöldhulladék kezelésére kísérleti jelleggel házi komposztálók kerültek szétosztásra a lakosság körében. A településen a biológiailag lebomló szerves hulladékok mennyisége az országos átlag értékeket figyelembe véve 32%-os.

A regionális hulladéklerakó bővítéseként 2007-ben került átadásra a lerakó közvetlen szomszédságában a hulladékválogató-, valamint a komposztáló telep. A város területén belül, szintén a Zala-Depo Kft. üzemeltetésében inert hulladék hasznosítása érdekében működik hulladékkezelő telep.

A város területére jellemző az elhagyott, illetve illegálisan kihelyezett hulladéklerakások kismennyiségű, de diffúz előfordulása. 2011 tavaszán elvégzett felmérés alapján az illegális hulladéklerakások száma 32 db, az ezekben felhalmozott hulladékok összes mennyisége kb. 95 m³. Ezeket a hulladéklerakásokat megfelelő ütemterv szerint fel kell számolni. A város a köztisztasági akciók során számos lerakást számol fel.

17.6. Vizuális környezetterhelés

Mint ahogy az ország más területein is, így Zalaegerszegen is megfigyelhető az illegális hulladéklerakás, ám a kihelyezett hulladék kis mennyiségű, ezért a lerakások tájképi romboló hatása viszonylag kismértékű, viszont előfordulása diffúz.

17.7. Árvízvédelem

A kiegyensúlyozatlan vízháztartás, a szomszédos területek területhasználatában és térszerkezetében bekövetkezett változások (pl. nagymértékű erdőirtás) egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy megnövekedett az árvíz-veszélyeztetettség. Az árvízveszély mellett a belvíz hasonló nagyságrendű problémát jelent.

17.8. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Az Integrált Fejlesztési – Rendezési Terv az alábbi környezetvédelmi konfliktusokat tárta fel, illetve tett javaslatot azok megoldására:

1. Andrásbuda, északi (Gébárti tó nyugati oldalát feltáró) elkerülő út szükségességének vizsgálata

Az érintett területen hulladék elhelyezés történt, ezért annak rekultivációja szükséges. A rekultiváció külön engedélyezési eljárás alapján valósítható meg. A beépíthetőség (funkciótól függően) vizsgálata a rekultivációval egyidejűleg vizsgálható.

2. Kaszaháza, kenyérgyár gazdasági területe

A kenyérgyárhoz a nyugati és északi oldalon csatlakozik lakóterület, melyből az északi lakóterület (Gólyadomb) évtizedekkel később létesült, mint a kenyérgyár. Ezért – amennyiben határérték túllépés történik – környezetvédelmi szempontból elsősorban műszaki megoldást, illetve védőterület kialakítását javasolta a terv.

Az üzem városon belüli egyéb – gazdasági tevékenység folytatására már kijelölt – területére történő áthelyezése folyamatban.

3. Csács városrész, Damjanich utcától északra lévő terület

A jelenlegi hasznosítás a helyi állattartási rendelettel nem ütközik. Amennyiben 4-nél több lovat tartanak, úgy ahhoz a polgármester által kiadott engedély szükséges (szakhatóságok bevonásával). Új állattartó telep létesítését 500 m távolságban nem javasolja a terv, hanem ezzel összhangban a falusias övezeti átsorolást tartja célravezetőbbnek.

4. Csács városrész, Balatoni út Csácsi utca és Válicka közötti szakasza

Az esetleges funkcióváltás következtében a meglévő konfliktushelyzet - forgalom és lakóterületek - megszűnik, azonban új környezeti konfliktushelyzet alakulhat ki a Balatoni út forgalmából eredő zaj- és rezgésterhelés miatt az új létesítményekkel szemben, valamint az új létesítmények és a megmaradó lakóterület vonatkozásában. A területre ezért olyan funkciójú létesítmények telepítését tartja célszerűnek, melyek levegő, illetve zajvédelmi szempontból nem igényelnek különleges műszaki megoldásokat.

5. Botfa, Várberki utca és Válicka patak közötti falusias lakóterület

A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy az A10 jelű szennyvíz átemelőnek nincs zaj és bűz elleni védelme. (Az OTÉK előírása szerint ebben az esetben a védőtávolság 150m). Az átemelőhöz nem csak nyers szennyvíz, hanem előkezelt (vegyszer) szennyvíz is érkezik. A védőtávolság esetleges csökkentése az építési hatóság hatáskörébe tartozik.

6. Vorhota városrész, a hűtőház és a malomipartól délre lévő északi domboldal

A környezeti konfliktus kezelésére a lakóövezet és a gazdasági (ipari) övezet között védőterület kialakítását (több szintű zöldfelület kialakítása) javasolja a rendelkezésre álló terület lehetősége szerinti sáv szélességben (zajvédelmi szempontból 100m az ideális). A további, lakóövezetként jelölt területen a lakóterület bővítését javasolja.

7. Ola városrész, egykori téglagyár és környezetének gazdasági területe

A területen új funkció megjelenése esetén kerülni kell az újabb környezeti konfliktushelyzetet. A lakóépületek védelme érdekében - a beépítés szabályozásával - védőtávolság/védőfásítás fenntartását javasolja.

18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

Zalaegerszeg és térsége természeti katasztrófák által kevésbé sújtott terület. Az időjárás (felhőszakadás, tartós csapadék, hirtelen hóolvadás) okozta eseti haváriák kivételével, igazán jelentős katasztrófa nem érintette a várost. Nem voltak az utóbbi időben felmérhetetlen károkat okozó árvizek, földrengések, felszínmozgások, földcsuszamlás. Ugyanakkor lokálisan továbbra is számolni kell Zala folyón levonuló árhullámokra, tartós belvizekre, tartós eső áztatta földomlásokra és fel kell készülni az ellenük történő védekezésre. Emellett a városban, térségben nem működik - a MOL helyi finomítója kivételével – olyan veszélyes üzem, mely komoly havária esemény veszélyét hordozná magában.

18.1. Építésföldtani korlátok

18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei; 18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapján (www.mbfh.hu) hozzáférhető az Országos Felszínmozgás Kataszter térképi adatállománya. Ez alapján Zalaegerszeg és közvetlen térségében négy esemény (földkúszás, suvadás és omlás) nyilvántartott. Ezek mindegyike város belterületétől messze kerültek, több mint 30 éve rögzítésre, s ebből egy esetben a védelmi beavatkozásra is sor került. A kataszter összeállítása napjainkig nem tartalmaz további felszínmozgást. A rendelkezésre álló tervek, információk szerint Zalaegerszeg alatt alábányászott, süllyedésveszély területek nincsenek, azaz ebből fakadó építési korlátozás nem áll fenn.

18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei¹

Zala megye, illetve Zalaegerszeg földrengés általi veszélyeztetettsége rendkívül alacsony, melyet az évekre visszamenő adatok, feljegyzések támasztanak alá. A magyarországi aktív földrengési területek (Vértes térsége) is kellő távolságban vannak a várostól, hogy az amúgy is csekély erejű földrengések érzékelhetők, vagy kihatással lehetnének az itt élőkre.

A minden évben megjelenő „Magyarországi földrengések évkönyv” részletesen tartalmazza valamennyi feljegyzett, érzékelt eseményt. Az elmúlt néhány kiadványaiban nem található Zalaegerszegről vonatkozó földrengéssel kapcsolatos bejegyzés.

18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

A város térsége agyagos, vályogos talajú, továbbá a nagyarányú völgsűrűség, mely adottságok együttesen eredményezték a sűrű vízhálózat kialakulását. A domborzat tagoltsága azonban nem kedvezett nagy vízfolyások kialakulásának, így a legnagyobb, a Zala folyó is csak patak méretű Zalaegerszeg környékén. A terület erózióbázisaként ez gyűjti össze a kisebb csermelyek vizét. Megemlíthető ezek közül a Válicka, amely dél felől folyik a Zalába. A város területén több kisebb-nagyobb tó található. A legjelentősebb az 1975-ben mesterségesen létrehozott Gébárti-tó. Pózva városrészben a kavicsbányák felhagyása után horgásztavakat alakítottak ki.

18.2.1. Árvízveszélyes területek

A Zala folyó alapvetően nem veszélyezteti Zalaegerszeg városát, hiszen az év nagy részében kisebb patakként csordogál a Balaton felé. A tavaszi nagyobb esőzések és hóolvadás idején, főként mikor ezek együttesen jelentkeznek, azonban már többször idézett elő árvízvédelmi veszélyt.

¹ Forrás: www.foldrenges.hu és www.georisk.hu

Legutóbb 2013. március végén volt árvízvédelmi készültség, mikor is a Zala folyó a megye területén mindenütt kilépett a medréből és az ártérben folyt.

A Zala Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság – több megyei település mellett - Zalaegerszegen is árvízi védekezést végzett, önkéntesek részvételével.

44. ábra Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város településrendezési terve - Integrált Fejlesztési-Rendezési Terv, 2007

18.2.2. Belvízveszélyes és mély fekvésű területek

Zalaegerszeg és térségében a Zala folyó ártere a belvíz szempontjából a leginkább kitett, lévén a város mély fekvésű területe is egyben. 2013 februárjában – a sokévi átlagot többszörösen meghaladó - téli csapadék a Zala folyó árterületén lévő szántók 15-20%-án okozott belvizet, megnehezítve a gazdálkodók tavaszi munkakezdését.

18.2.3. Árvíz és belvízvédelem

A 2013 téli csapadékos időjárás miatti Zala folyó áradása következtében a város aktív védekezésre szorult. Elmozdult kőrakatokat kellett visszahelyezni, több ezer homokzsák került kihelyezésre. Ennek ismeretében Zalaegerszeg és térsége, a Zala folyó ezen várost érintő szakasza továbbra sem tekinthető ár- és belvíz veszélyeztetettnek. A Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság működési területén árvízvédelmi fővédvonal nincs kijelölve a Zala folyó felső szakaszán, csak annak alsó szakaszán. A vízügyi kezdeményezésű fejlesztési projekt nem érintette a Zala folyó városi szakaszát a közelmúltban, jelenleg sincs folyamatban és a tervezett projektek sem érintik.¹

Mindazonáltal Zalaegerszeg saját kezdeményezésű uniós projektje révén törekszik a meglévő védvonalak megerősítésére, illetve a csapadékvíz-elvezető hálózat rekonstrukciójára, bővítésére. Ilyen projekt volt pl. Csapadékcatornák és csapadékvíz-elvezető nyílt árkok építése a Vizslaréti árok vízgyűjtő területén, mely 244.536.000 Ft összköltséggel valósította meg a „Zala jobb parti városrész csapadékvíz-elvezető hálózat rekonstrukciója, fejlesztése I. ütem” tárgyú projektet. A projekt keretében mások mellett sor került a Zala folyó árvízvédelmi töltésének mentett oldalán egy árvízvédelmi zsilip kiépítésére is.

¹ Forrás: <http://www.nyuduvizig.hu>

A 2013 telén előfordult vis maior helyzetek kezelése további önkormányzati beavatkozást igényeltek (pályázat a vis maior alapba).

18.3. Egyéb

18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

A 2013 téli, rendkívüli csapadékos időjárása a város több pontján okozott partfalomlást, földcsuszamlást. Ilyen területek voltak a Csácsi hegy, a Bozsoki hegyi 21076 hrsz-ú út mente, a Vorhota 28101 hrsz (Kápolnahegyi utca) mentén lévő partfal, a Besenyő, 23226 hrsz-ú Lukahegyi út partfala.

A jövőbeni hasonló időjárás a város déli városrészeiben okozhat veszélyhelyzetet.

18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

A Gébárti tótól északnyugatra található Zalaegerszeg-Andráshida repülőtér működése okán magassági korlátozást vezetett be a város településrendezési terve (2007). Ebben az építmények maximális megengedett magassága tekintetében 4 zónát jelöl ki. Kettőt, melyek a leszálló pálya közvetlen térségében vannak, a Balti szinthez határoz meg 240 és 270 m-es korlátozással, másik kettőt pedig repülőtér távolabbi térségében kijelölve, a terepszinthez mérten korlátozza az építménymagasságot 45 és 60 m-ben.

18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

A városban két olyan üzem működik, melyek tevékenységük által kockázati veszélyt jelentenek, s mint ilyenek nyilvántartásba kerültek. Az esetleges havária eseményekhez kapcsolódó katasztrófavédelem a város érintett térségében merülhet fel, elsődlegesen lokális formában.

■ Veszélyes ipari üzemek

- Felső küszöbértékű üzem: MOL Nyrt. Zalai Finomító (Zalaegerszeg, Zrinyi u. 6.)
- Küszöbérték alatti üzem: GE Hungary Kft. Alkatrészgyár (Zalaegerszeg, Alsóerdei u. 3.)¹

Az engedély nélkül, vagy nem ellenőrzött körülmények mellett végzett környezetszennyező tevékenység is veszélyeztetheti Zalaegerszeg meglévő vízbázisát. A nyilvántartott adatok szerint a város alatti vízbázis veszélyeztetettségével kell számolni.

¹ Forrás: <http://zala.katasztrofavedelem.hu/egyedi-kozzeteteli-lista>

■ Zalaegerszeg vízbázisának veszélyeztetettsége

A vízbázis neve a vízbázisok listájában	A vízbázis védendő termelése (m ³ /d)	A vízbázis területén lévő ismert talaj- és talajvíz szennyezések a KÁRINFO adatbázis alapján	Terület-használatból származó veszélyeztetettség		A vízbázis veszélyeztetettsége összesítve 1 – nincs probléma 2 – közepes veszély 3 – jelentős veszély 4 – kimutatott szennyezés 5 – szennyeződött termelőktől
			A belterület aránya a védőterületen %	A mezőgazdasági terület aránya a védőterületen %	
Zalaegerszeg NY-i vízbázis	8970		39,6	38,5	2
Zalaegerszeg K-i vízbázis	29460	acenaftén, összes alifás szénhidrogén, összes halogénezett	23,9	33,3	2

21. táblázat **Zalaegerszeg vízbázisainak adatai** (Forrás: www.vizeink.hu)

19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

Zalaegerszeg város közigazgatási területén az alábbi nyilvántartott bányászati területek találhatók.

			Bányavállalkozó (jogosított) megnevezése
Zalaegerszeg - kőolaj	mélyfúrású	működő	MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.
Zalaegerszeg I. (Pózva) - kavics	felszíni	szünetelő	Holcim Hungária Cementipari Zrt.
Zalaegerszeg III. - homok	felszíni	működő	GÁNT-KŐ és TŐZEG Kft.

22. táblázat **Bányászati területek nyilvántartása**
(forrás: Magyar Bányászati és Földtani Hivatal – Adatok zárási dátuma: 2013. november 22.)

A város tágabb környezetében, kistérségében több bányászati terület is van.

45. ábra **Bányászati területek Magyarországon**

Forrás: www.mbfh.hu

A várostól délre több szénhidrogén bányatelek (kőolaj és hagyományos földgáz) – zöld négyzet jelöli – található. Új szénhidrogén bányatelek kérelem nincs benyújtva (2013. nov. 22.)

Van szilárd bányatelek is (kavics, homok) a város környezetében, melyeket a kisebb szürke foltok jelenítenek meg.

Zala megye nagy részén, így a megyeszékhelytől délre nagyobb egybefüggő, szénhidrogén kutatásra kijelölt területek is találhatók – négyszögek mutatják.

20. VÁROSI KLÍMA

A napfénytartam: 1950-2100 óra/év között alakul, ami azonos szélességi körön levő magyar területekhez viszonyítva a legkisebb érték. Ez visszavezethető az 56-62%-os évi átlagos felhőzetre, amit az atlanti hatás erőssége okoz. Szélirányok közül a meridionális, vagyis az észak és dél irányú leggyakoribb, összesen kb. 30%, irányuk megtartására rásegítenek a meridionális völgyek. A szélcsendes időszakok szintén gyakoriak, mintegy 25% értékkel.

Az atlanti és a mediterrán hatás a csapadéokra és a hőmérsékletre is erőteljes hatást gyakorol. Az év leghidegebb hónapja a január, de nem sokkal enyhébb a február sem. A januári középhőmérséklet átlagosan $-1\text{ }^{\circ}\text{C}$ és $-1,7\text{ }^{\circ}\text{C}$ között ingadozik. Az ország csaknem legenyhébb térsége, ritkán fordul elő tartósan $-3\text{ }^{\circ}\text{C}$ alatti átlagok. Ez az Adriai-tenger irányából be-betörő légtömegek mérséklő hatása miatt érezhető.

A legmelegebb hónap a július ($20\text{ }^{\circ}\text{C}$). A nyári melegért a keletről jövő kontinentális és a délnyugat felől jövő mediterrán légáramlatok a felelősek. Gyakori, hogy a nyugatról kelet felé vonuló óceáni eredetű ciklonok hűvös levegője beáramlik a térségbe. A nyári félév középhőmérséklete az országos $17,8\text{ }^{\circ}\text{C}$ -hoz képest csak $16,7\text{ }^{\circ}\text{C}$. A sokévi középhőmérséklet adatok azt igazolják, hogy a térség nyáron a kissé hűvös tájak közé tartozik. Az atlanti eredetű légtömegek nagyobb hatása miatt a térség hőmérsékleti viszonyai, a hőmérséklet évi járása, az országoshoz képest kiegyenlítettebb. A legnagyobb ingadozás februárban van, $16,1\text{ }^{\circ}\text{C}$. A fagy januárban 76-83%-os gyakorisággal fordul elő, a hőségnapok száma nem éri el a 14-et.

Az évi csapadék mennyisége 750-800 mm. A legkevesebb csapadék télen, februárban hullik. A csapadékösszegek jelentős mértékű emelkedése áprilisban indul meg. A legcsapadékosabb hónap azonban általában a június és a július (75-85 mm), az országosan megszokottal szinkronban. Kialakul az ún. őszi másodmaximum, az ún. mediterrán ciklontevékenység hatására.

A hótakarós napok átlagos száma 45 nap. A legvastagabb takaró februárban alakul ki (8 cm), de a januári sem sokkal kisebb (6 cm), és ez országos viszonylatban kiugróan magas. A völgyek klímája köd-hajlamos. Gyakori az átmeneti évszakokban az ún. talajmenti, a völgytalpak felszíne felett 5–10 m vastagságban kialakuló köd.

Az elmúlt 30 évben közel $3\text{ }^{\circ}\text{C}$ fokkal nőttek a nyári maximumhőmérsékletek értékei, és az előrejelzések szerint a nyári átlaghőmérséklet a jövőben akár $5\text{ }^{\circ}\text{C}$ fokkal is emelkedhet.¹

A város és tágabb térségében jelenleg nincs nyilvántartott magyarországi időjárási „rekord”, azaz a szélsőségektől, mind a hőmérséklet, mind a csapadék tekintetében mentes Zalaegerszeg.

¹ Forrás: Wikipédia és <http://esotanc.hu/zalaegerszeg>

HELYZETÉRTÉKEELÉS

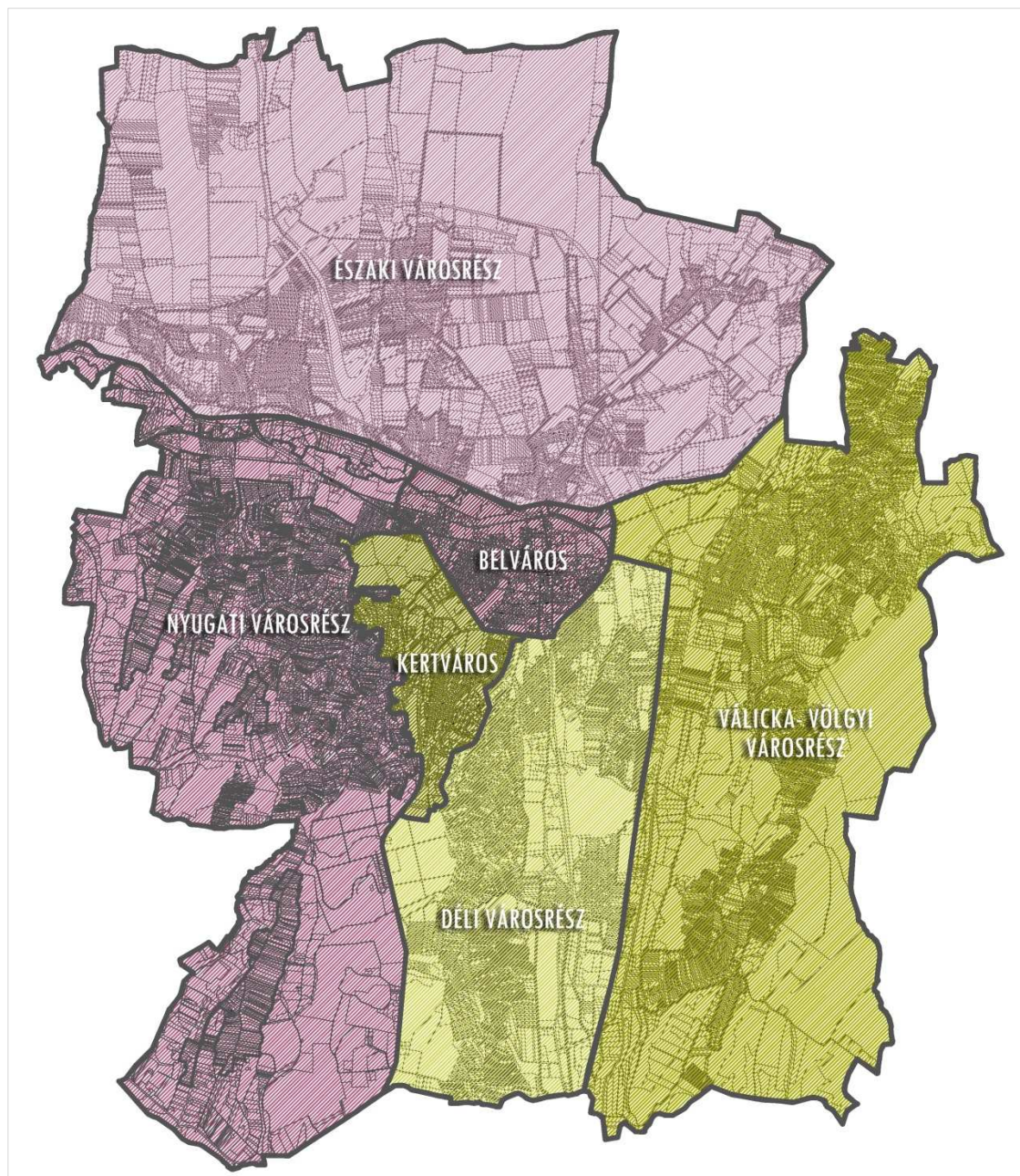

1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

1.1. A folyamatok értékelése

A városban zajló főbb társadalmi – gazdasági – környezeti folyamatok a KSH 2001-es és 2011-es adatainak összevetésével vizsgálhatók. A vizsgálatot városrészenként érdemes elvégezni, mert ez lehetőséget ad arra is, hogy az egyes városrészek helyzete összevethető legyen a város egészét jellemző adatokkal. A 2009-es IVS 6 nagy városrészt jelölt ki, ezekre állnak rendelkezésre a 2001-es statisztikai adatok. Jelen IVS felülvizsgálata – a Megbízóval történt egyeztetés eredményeként – „finomabb hangolással” 20 kisebb városrészt bontotta Zalaegerszeg területét (lásd 2.1. pont), a 2011-es statisztikai adatok ezekre állnak rendelkezésre. Az adatsorok összehasonlíthatóságának érdekében 5 nagy területegységre készítettük el az elemzést:

- Belváros (a 2009-es IVS lehatárolása szerinti Belváros városrész)
- Északi terület (a 2009-es IVS lehatárolása szerinti Északi városrész)
- Nyugati terület (a 2009-es IVS lehatárolása szerinti Nyugati városrész és Landorhegy)
- Keleti terület (a 2009-es IVS lehatárolása szerinti Válicka-völgyi városrész)
- Déli terület (a 2009-es IVS lehatárolása szerinti Kertváros és Déli városrészek)

47. ábra A 2009-es IVS szerinti városrész lehatárolás

BELVÁROS

2001.

2011.

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Belváros	Zalaegerszeg összesen	Belváros
Lakónépesség száma (fő)	61 654	17 322	59 499	14 891
Lakónépesség aránya (%)	-	28,10	-	25,02
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	14,7	13,7	12,6	12,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	67,2	66,4	63,0	61,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	18,1	20,0	24,4	26,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	18,4	17,9	9,9	9,27
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	17,2	20,3	22,4	n.a.
Lakásállomány (db)	23 055	7 214	25 883	7587
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	5,9	4,3	2,3	1,73
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	33,7	34,2	30,6	27,65
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	10,0	10,5	6,2	5,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	61,8	63,8	n.a.
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	30,2	34,8	32,5	n.a.
Állandó népesség száma (fő)	60 638	-	58 398	-
Terület (ha)	9 982	300	9 985	253
Terület aránya (%)	100,00	3,01	100,00	2,53

23. táblázat **Belváros 2001-es és 2011-es összehasonlító adatai** (Forrás: KSH)

A fenti táblázat az IVS jelen felülvizsgálata szerinti alábbi városrészek összesített adatait tartalmazza:

- 1. jelű városrész: Belváros
- 2. jelű városrész: Ola (egy része)

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Zalaegerszeg város lakónépessége 2001-2011 között 2 155 fővel, ugyanebben az időszakban a Belváros lakónépessége ezt meghaladó számban, 2 431 fővel csökkent. A belvárosi lakónépesség a városi 28,1%-áról 25%-ára zsugorodott, azaz a Belváros lakónépessége mértékében és arányaiban egyaránt csökkent, az abszolút csökkenés értéke meghaladta a városi szintet.

A Belváros 2011. évi, csökkenő létszámú lakónépessége a vizsgált időszakban az elöregedés felé mutató trendeket jelez. A 0-14 éves korú lakónépesség aránya 1,6%-kal csökkent (e mutató esetében a csökkenés mértéke kisebb, mint a város egészében, ahol ez 2,1%-os). A 15-59 évesek aránya ugyanúgy csökkenő tendenciát mutat (4,8%), de ez esetben a Belvárosban nagyobb mértékű a csökkenés, mint Zalaegerszegen (4,2%); a 60 évnél idősebbek aránya a város egészében és a Belvárosban ugyanolyan mértékben nőtt (1,9%).

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül jelentős mértékben javult Zalaegerszegen és a Belvárosban is a vizsgált időszakban, 18% körüli mértékről 9-10% közöttire. A változás mértéke a város egésze és a Belváros között nem számottevő. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében is jelentős, 3-4% körüli a javulás a város egészében, a Belvárosra vonatkozóan 2011-re e mutató tekintetében sajnos nincs adat.

A városi lakásállomány 2001-2011 között 2 828 lakással nőtt, ebből a Belvárosra 373 lakás jut. A Belvároson kívüli lakásállomány növekedés némileg meghaladta a belvárosit, így a Belváros lakásállománya a 2001. évi 31,2%-ról 29,3%-ra csökkent arányában a város összes lakásállományához képest. Javult a lakásállomány minősége is: az alacsony komfort fokozatú lakások aránya a Belvárosban a teljes lakásállomány 4,3%-áról 1,73%-ra csökkent.

A foglalkoztatási helyzetre vonatkozó, rendelkezésre álló adatok javulást mutatnak a Belvárosban 2001-2011 között. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 34,2%-ról 27,65%-ra csökkent; a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 10,5%-ról 5,5%-ra csökkent. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya mutatók tekintetében nem áll rendelkezésre 2011. évi adat. Zalaegerszeg város egésze az előbbi mutató tekintetében 1,7%-os javulást mutat, míg utóbb esetében 2,3%-os romló tendenciát mutat, ami a foglalkoztatási trendeket tekintve valószínűsíthető a Belváros tekintetében is.

ÉSZAKI TERÜLET

2001.

2011.

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Északi terület	Zalaegerszeg összesen	Északi terület
Lakónépesség száma (fő)	61 654	5 540	59 499	6 297
Lakónépesség aránya (%)	-	8,99%	-	10,58
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	14,7	15,6	12,6	14,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	67,2	63,0	63,0	62,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	18,1	21,5	24,4	23,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	18,4	27,3	9,9	13,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	17,2	9,4	22,4	n.a.
Lakásállomány (db)	23 055	1 593	25 883	2 136
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	5,9	14,8	2,3	5,05
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	33,7	36,8	30,6	31,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	10,0	16,2	6,2	9,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	58,7	63,8	n.a.
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	30,2	26,3	32,5	n.a.
Állandó népesség száma (fő)	60 638	-	58 398	-
Terület (ha)	9 982	3 379	9 985	3 268
Terület aránya (%)	100,00	33,85%	100,00	32,73

24. táblázat Északi terület 2001-es és 2011-es összehasonlító adatai (Forrás: KSH)

A fenti táblázat az IVS jelen felülvizsgálata szerinti alábbi városrészek összesített adatait tartalmazza:

- 9. jelű városrész: Kaszaháza – Nekeresd – Pózva
- 15. jelű városrész: Andrásida – Gébárt – Apátfa
- 16. jelű városrész: Neszele – Ságod
- 18. jelű városrész: Északi külterület

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Zalaegerszeg város lakónépessége 2001-2011 között 2 155 fővel csökkent, ugyanebben az időszakban az Északi terület lakónépessége 757 fővel növekedett 6 297 főre. Az Északi terület lakónépessége a városi lakónépesség 8,99%-áról 10,58%-ra nőtt.

Az Északi terület 2011. évi növekvő létszámú lakónépessége ugyanakkor a vizsgált időszakban az előregedés felé mutató trendeket jelez, de kisebb mértékű, mint a város egészében. A 0-14 éves korú lakónépesség aránya csökkent (1,4%-kal), míg ez a csökkenés Zalaegerszeg egészében 2,1%-os; a 15-59 évesek aránya ugyanúgy csökkenő tendenciát mutat (0,8%-kal), de Zalaegerszeg város esetében ez a mutató 4,2%-os; végül a 60 évnél idősebbek aránya a város egészében 6,3%-kal növekedett, míg az Északi területen 2,1%-os ez a növekedés.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül jelentős mértékben javult Zalaegerszegen 18% körüli mértékről 9-10% közöttire. Az Északi terület a vizsgált időszakban a javulás még nagyobb, 14,4%-os mértékű, igaz, a 2001. bázisév adata nagyon rossz volt, 27,3%-os. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében is jelentős, 3-4% körüli a javulás a város egészében, az Északi területre vonatkozóan a bázisév adata rendkívül alacsony (9,4%), 2011-re e mutató tekintetében sajnos nincs adat.

A városi lakásállomány 2001-2011 között 2 828 lakással nőtt, ebből az Északi területre 543 lakás jut. Az Északi területen kívüli lakásállomány növekedés némileg elmaradt a város egészétől, így az Északi terület lakásállománya a 2001. évi 6,9%-ról 8,25%-re nőtt arányában a város összes lakásához képest. Javult a lakásállomány minősége is: az alacsony komfort fokozatú lakások aránya az Északi területen a teljes lakásállomány 14,8%-áról 5,05%-ra csökkent, ami viszont még mindig jóval magasabb a város 2011. évi 2,3%-os értékénél.

A foglalkoztatási helyzetre vonatkozó, rendelkezésre álló adatok javulást mutatnak az Északi területen 2001-2011 között. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 36,8%-ról 31,9%-ra csökkent; a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 16,2%-ról 9,9%-ra csökkent. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya mutatók tekintetében nem áll rendelkezésre 2011. évi adat. Zalaegerszeg város egésze az előbbi mutató tekintetében 1,7%-os javulást mutat, míg utóbb esetében 2,3%-os romló tendenciát mutat, ami a foglalkoztatási trendeket tekintve valószínűsíthető az Északi terület tekintetében is.

NYUGATI TERÜLET

2001.

2011.

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Nyugati terület	Zalaegerszeg összesen	Nyugati terület
Lakónépesség száma (fő)	61 654	3 391	59 499	15 401
Lakónépesség aránya (%)	-	5,50%	-	25,88
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	14,7	15,1	12,6	12,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	67,2	62,3	63,0	62,9
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	18,1	22,6	24,4	24,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	18,4	21,8	9,9	11,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	17,2	13,0	22,4	n.a.
Lakásállomány (db)	23 055	1 200	25 883	6 574
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	5,9	15,3	2,3	6,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	33,7	34,5	30,6	34,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	10,0	11,7	6,2	6,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	59,5	63,8	n.a.
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	30,2	35,3	32,5	n.a.
Állandó népesség száma (fő)	60 638	-	58 398	-
Terület (ha)	9 982	2 512	9 985	2 607
Terület aránya (%)	100,00	25,17%	100,00	26,11

25. táblázat **Nyugati terület 2001-es és 2011-es összehasonlító adatai** (Forrás: KSH)

A fenti táblázat az IVS jelen felülvizsgálata szerinti alábbi városrészek összesített adatait tartalmazza:

- 2. jelű városrész: Ola (egy része)
- 3. jelű városrész: Landorhegy
- 8. jelű városrész: Vorhota
- 12. jelű városrész: Bazita
- 13. jelű városrész: Ebergény
- 14. jelű városrész: Szentersébethegy
- 17. jelű városrész: Nyugati külterület

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Zalaegerszeg város lakónépessége 2001-2011 között 2 155 fővel csökkent, ugyanebben az időszakban a Nyugati terület lakónépessége 12 010 fővel növekedett 15 401 főre. A Nyugati terület lakónépessége a városi lakónépesség 5,5%-áról 25,88%-ára nőtt. Meg kell jegyezni, hogy a nagyarányú népességnövekedés nem valós népességmozgalmat takar, hanem a városrészi területek közötti átsorolásokból (Landorhegy, Kertváros) adódik – valójában a Nyugati és a Déli területek közötti átsorolásból adódik az eltérés, ami a Nyugati területen mintegy 12 ezer fős növekményt mutat. A népességadatok időbeni változásának pontos lekövetése azonban épp az átsorolások miatt nem lehetséges.

A Nyugati terület 2011. évi, növekvő létszámú lakónépessége a vizsgált időszakban az előregedés felé mutató trendeket jelez. A 0-14 éves korú lakónépesség aránya csökkent (2,8%-kal), míg ez a csökkenés Zalaegerszeg egészében 2,1%-os; a 15-59 évesek aránya kismértékű növekvő tendenciát mutat (0,6%-kal), míg Zalaegerszeg város esetében ezt a mutatót 4,2%-os csökkenés jellemzi; végül a 60 évnél idősebbek aránya a város egészében 6,3%-kal növekedett, míg a Nyugati területen 2,2%-os ez a növekedés.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül jelentős mértékben javult Zalaegerszegen 18% körüli mértékről 9-10% közöttire. A Nyugati területen a vizsgált időszakban a javulás hasonló, 10%-os

mértékű. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében is jelentős, 3-4% körüli a javulás a város egészében, a Nyugati területre vonatkozóan a bázisév adata meglehetősen alacsony (13%), 2011-re e mutató tekintetében sajnos nincs adat.

A városi lakásállomány 2001-2011 között 2 828 lakással nőtt, ebből az Északi területre 5 374 lakás jut (nyilván egyéb területeken jelentős csökkenés következett be ebben az időszakban). A Nyugati terület lakásállománya a 2001. évi 5,2%-ról és 1 200 db lakásról 6 574 db lakásra, arányában 25,3%-ra nőtt a város összes lakásához képest. Javult a lakásállomány minősége: az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a Nyugati területen a teljes lakásállomány 15,3%-áról 6,3%-ra csökkent, ami viszont még mindig jóval magasabb a város 2011. évi 2,3%-os értékénél.

A foglalkoztatási helyzetre vonatkozó, rendelkezésre álló adatok esetében a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül kissé növekedett 34,5%-ról 34,7%-ra; a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül viszont lecsökken 11,7%-ról 6,5%-ra. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya mutatók tekintetében nem áll rendelkezésre 2011. évi adat. Zalaegerszeg város egésze az előbbi mutató tekintetében 1,7%-os javulást mutat, míg utóbbi esetében 2,3%-os romló tendenciát mutat, ami a foglalkoztatási trendeket tekintve valószínűsíthető a Nyugati terület tekintetében is.

KELETI TERÜLET

2001.

2011.

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Keleti terület	Zalaegerszeg összesen	Keleti terület
Lakónépesség száma (fő)	61 654	3 994	59 499	3 758
Lakónépesség aránya (%)	-	6,48%	-	6,31
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	14,7	16,3	12,6	13,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	67,2	69,7	63,0	66,05
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	18,1	14,0	24,4	20,31
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	18,4	18,9	9,9	13,11
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	17,2	16,7	22,4	n.a.
Lakásállomány (db)	23 055	1 197	25 883	1 388
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	5,9	12,0	2,3	6,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	33,7	38,2	30,6	33,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	10,0	10,7	6,2	8,58
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	59,1	63,8	n.a.
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	30,2	24,7	32,5	n.a.
Állandó népesség száma (fő)	60 638	-	58 398	-
Terület (ha)	9 982	2 245	9 985	2 396
Terület aránya (%)	100,00	22,49%	100,00	23,99

26. táblázat **Keleti terület 2001-es és 2011-es összehasonlító adatai** (Forrás: KSH)

A fenti táblázat az IVS jelen felülvizsgálata szerinti alábbi városrészek összesített adatait tartalmazza:

- 7. jelű városrész: Csácsbozsok
- 11. jelű városrész: Botfa
- 19. jelű városrész: Keleti külterület

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Zalaegerszeg város lakónépessége 2001-2011 között 2 155 fővel csökkent, ugyanebben az időszakban a Keleti terület lakónépessége 243 fővel csökkent 3 758 főre. A Keleti terület lakónépessége a városi lakónépesség 6,48%-áról 6,31%-ára csökkent.

A Keleti terület 2011. évi kismértékben csökkenő létszámú lakónépessége ugyanakkor a vizsgált időszakban az előregedés felé mutató trendeket jelez. A 0-14 éves korú lakónépesség aránya csökkent (2,6%-kal), míg ez a csökkenés Zalaegerszeg egészében 2,1%-os; a 15-59 évesek aránya ugyanúgy csökkenő tendenciát mutat (3,65%-kal), Zalaegerszeg város esetében ez a mutató 4,2%-os; végül a 60 évnél idősebbek aránya a város egészében 6,3%-kal növekedett, míg a Keleti területen szinte megegyezően, 6,31%-os ez a növekedés.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül jelentős mértékben javult Zalaegerszegen 18% körüli mértékről 9-10% közöttire. A Keleti területen a vizsgált időszakban a javulás 13,11%-os mértékű. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében is jelentős, 3-4% körüli a javulás a város egészében, a Keleti területre vonatkozóan a bázisév adata alacsonyabb a városénál (16,7%), 2011-re e mutató tekintetében sajnos nincs adat.

A városi lakásállomány 2001-2011 között 2828 lakással nőtt, ebből a Keleti területre 191 lakás jut. A Keleti területen kívüli lakásállomány növekedés némileg elmaradt a város egészétől, így a Keleti terület lakásállománya a 2001 évi 5,19%-ról 5,36%-ra nőtt arányában a város összes lakásához képest. Javult a lakásállomány minősége is: az alacsony komfort fokozatú lakások aránya a Keleti területen a teljes lakásállomány 12%-áról 6,3%-ra csökkent, ami viszont még mindig jóval magasabb a város 2011. évi 2,3%-os értékénél.

A foglalkoztatási helyzetre vonatkozó, rendelkezésre álló adatok javulást mutatnak a Keleti területen 2001-2011 között. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 38,2%-ról 33,2%-re csökkent; a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 10,7%-ról 8,58%-ra csökkent. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya mutatók tekintetében nem áll rendelkezésre 2011. évi adat. Zalaegerszeg város egésze az előbbi mutató tekintetében 1,7%-os javulást mutat, míg utóbb esetében 2,3%-os romló tendenciát mutat, ami a foglalkoztatási trendeket tekintve valószínűsíthető a Keleti terület tekintetében is.

DÉLI TERÜLET

2001.

2011.

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Déli terület	Zalaegerszeg összesen	Déli terület
Lakónépesség száma (fő)	61 654	29 071	59 499	18 826
Lakónépesség aránya (%)	-	47,15%	-	31,64
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	14,7	14,9	12,6	12,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	67,2	68,6	63,0	63,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	18,1	15,6	24,4	24,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	18,4	16,5	9,9	7,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	17,2	17,5	22,4	n.a.
Lakásállomány (db)	23 055	10 933	25 883	8 200
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	5,9	1,9	2,3	1,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	33,7	32,2	30,6	28,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	10,0	8,4	6,2	4,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	63,7	63,8	n.a.
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	30,2	28,0	32,5	n.a.
Állandó népesség száma (fő)	60 638	-	58 398	-
Terület (ha)	9 982	1 564	9 985	1 461
Terület aránya (%)	100,00	15,49%	100,00	14,63

27. táblázat **Déli terület 2001-es és 2011-es összehasonlító adatai** (Forrás: KSH)

A fenti táblázat az IVS jelen felülvizsgálata szerinti alábbi városrészek összesített adatait tartalmazza:

- 4. jelű városrész: Páterdomb
- 5. jelű városrész: Kertváros
- 6. jelű városrész: Iparterület
- 10. jelű városrész: Zalabesenyő
- 20. jelű városrész: Déli külterület

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Zalaegerszeg város lakónépessége 2001-2011 között 2155 fővel csökkent, ugyanebben az időszakban a Déli terület lakónépessége 10 245 fővel csökkent, 29 071 főről 18 826 főre. A Déli terület lakónépessége a városi lakónépesség 47,15%-áról 31,64%-ára csökkent. Meg kell jegyezni, hogy a nagyarányú népességnövekedés nem valós népességmozgalmat takar, hanem a városrészi területek közötti átsorolásokból (Landerhegy, Kertváros) adódik – valójában a Nyugati és a Déli területek közötti átsorolásból adódik az eltérés, ami a Déli területen mintegy 10 ezer fős csökkenést mutat. A népességadatok időbeni változásának pontos lekövetése azonban épp az átsorolások miatt nem lehetséges.

A Déli terület 2011. évi csökkenő létszámú lakónépessége a vizsgált időszakban az előregedés felé mutató trendeket jelez, a városi értékeket meghaladó mértékben. A 0-14 éves korú lakónépesség aránya csökkent (2,2%-kal), míg ez a csökkenés Zalaegerszeg egészében 2,1%-os; a 15-59 évesek aránya ugyanúgy csökkenő tendenciát mutat (5,4%-kal), Zalaegerszeg város esetében ez a mutató 4,2%-os; végül a 60 évnél idősebbek aránya a város egészében 6,3%-kal növekedett, míg a Déli területen ezt jelentősen meghaladó, 8,5%-os ez a növekedés.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül jelentős mértékben javult Zalaegerszegen 18% körüli mértékről 9-10% közöttire. A Déli területen a vizsgált időszakban a javulás hasonló mértékű, 10%-os. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében is jelentős, 3-4% körüli a javulás a város egészében, a Déli területre vonatkozóan a bázisév adata magasabb a városénál (17,5%), 2011-re e mutató tekintetében sajnos nincs adat.

A városi lakásállomány 2001-2011 között 2828 lakással nőtt, ezzel szemben a Déli területen 2733 db lakással csökkent az állomány. A Déli terület lakásállománya a 2001 évi 47,4%-ról 31,6%-ra csökkent arányában a város összes lakásához képest, ami megfelel a lakónépesség csökkenési arányainak. Kis mértékben tovább javult viszont a lakásállomány minősége: az alacsony komfort fokozatú lakások aránya a Déli területen a teljes lakásállomány 1,9%-áról 1,4%-ra csökkent, ami 2001-ben és 2011-ben is jóval meghaladta a városi értéket, ami 2011 évben 2,3%-os volt.

A foglalkoztatási helyzetre vonatkozó, rendelkezésre álló adatok javulást mutatnak a Keleti területen 2001-2011 között. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 32,2%-ról 28,4%-re csökkent; a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 8,4%-ról 4,3%-ra csökkent. Mindkét mutató pozitívabb értékeket vett föl, mint a város egészére vonatkozó adatok. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya mutatók tekintetében nem áll rendelkezésre 2011. évi adat. Zalaegerszeg város egésze az előbbi mutató tekintetében 1,7%-os javulást mutat, míg utóbbi esetében 2,3%-os romló tendenciát mutat, ami a foglalkoztatási trendeket tekintve valószínűsíthető a Déli terület tekintetében is.

1.2. Az „Integrált Városfejlesztési Stratégia 2009 – 2013” megvalósulása: a főbb, értékelő megállapítások

A 2007 – 2013 programozási időszak forrásainak felhasználása

A városban hasznosuló források mennyisége

Megállapításaink megtétele során ún. „regionális hatású projektként” kezeltük a 76-os sz. főút burkolati megújítását célzó projektet, amely – bár egyértelműen jelentős hatást gyakorol Zalaegerszeg elérhetőségének javulására és a támogatási adatbázisban (EMIR) zalaegerszegi megvalósulási helyszínnel szerepel, mégsem tekintető a városban, annak fejlesztési stratégiája részeként megvalósuló projektnak. Ugyanekkor, jelentős beruházási összegével erősen torzítja a városban felhasznált források adatait. Ennek megfelelően az összehasonlításokat során ezen projekt hatásától megtisztítottuk („regionális hatás tisztítása”) és hasonlóan jártunk el a Zalaegerszeggel összehasonlított városok hasonló jellegű projektjei kapcsán is.

	Zalaegerszeg	Nagykanizsa	Szombathely
Összes forrás, Ft	39 938 082 482	34 928 793 905	62 530 264 429
Támogatott projektek száma, db	696	446	940
Lakosság száma, fő	61 898	50 823	79 534
Egy lakosra jutó támogatási volumen, Ft/fő	645 224	687 264	786 208
Regionális hatású projekt volumene, Ft *	9 285 194 267	639 887 339	11 636 503 500
Egy lakosra jutó támogatási volumen regionális hatás tisztításával, Ft/fő	495 216	674 673	639 899
10 legnagyobb projekt összes támogatása, Ft	22 335 624 314	24 325 236 606	29 316 405 374
10 legnagyobb projekt súlya a teljes támogatásban, %	56%	70%	47%

27. táblázat **Zalaegerszeg, Nagykanizsa és Szombathely főbb forrás-felhasználási adatainak összehasonlítása** (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01., saját szerkesztés)

* Zalaegerszeg: 76.sz. főút burkolati megújítása

* Nagykanizsa: A 61.sz főút egy szakaszának felújítása került beszámításra. DE nem soroltuk a kivételek közé a Nagykanizsa várost elkerülő 2db útfejlesztési projektet, összesen 6,4 milliárd Ft támogatással

* Szombathely: 86.sz. főút egy szakaszának felújítása

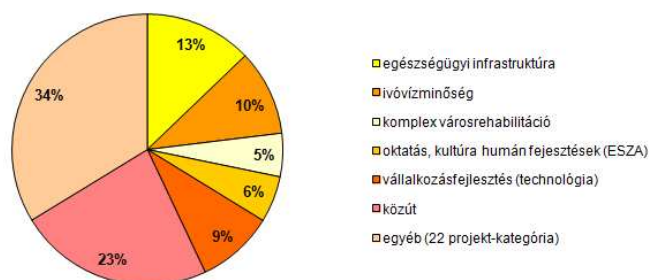
Megállapítható, hogy a városba érkezett források mennyisége valamelyest alatta maradt a szomszédos megyei jogú városok fejlesztésére fordított forrásokkal. Gyakorlatilag minden vizsgált mutató tekintetében Szombathely eredményesebb volt Zalaegerszegnél, sőt, a regionális hatású projektek hatásának kiküszöbölésével Nagykanizsa mutatói is jobb eredményeket jeleznek. Feltűnően nagyobb Nagykanizsán, a 10 legnagyobb projekt aránya a támogatott projektek között.

A városban hasznosuló források tematikus megoszlása

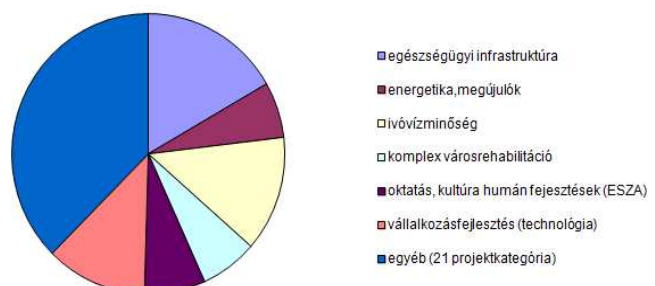
Projekt kategória megnevezése	Projektek száma	Támogatás összege, Ft	Projekt-kategória részesedése
akadálymentesítés	4	104 909 324	0%
egészségfejlesztés	21	193 068 132	0%
egészségügyi infrastruktúra	3	5 110 887 466	13%
energetika, megújuló forrású energia	17	1 969 975 586	5%
felsőoktatás, humán fejlesztések (ESZA)	2	1 154 482 482	3%
felsőoktatási infrastruktúra	1	597 000 000	1%
fenntartható életmód	10	331 375 444	1%
foglalkoztatás	2	74 700 777	0%
hulladékkezelés	2	795 683 985	2%
humán infrastruktúra	10	618 376 956	2%
közigazgatás	3	169 699 992	0%
inkubátorház, iparterület	6	924 861 149	2%
innováció a vállalkozásokban	29	848 267 484	2%
ivóvízminőség	4	4 094 528 092	10%
komplex városrehabilitáció	4	2 076 035 968	5%
könyvtár, múzeum infrastruktúra	6	240 710 857	1%
oktatás, kultúra humán fejlesztések (ESZA)	55	2 214 353 709	6%
szak-és felnőttképzési rendszerek	11	696 702 051	2%
társadalmi integráció, társadalmi aktivitás (ESZA)	14	556 145 986	1%
társadalmi szervezetek kapacitásfejlesztése	13	354 842 372	1%
turisztikai szolgáltatás	2	138 700 712	0%
vállalkozásfejlesztés (vállalati képzések)	53	1 016 379 813	3%
vállalkozások együttműködése, klaszterek	6	188 867 903	0%
vállalkozásfejlesztés (technológia)	379	3 680 558 096	9%
vállalkozásfejlesztés (telephelyfejlesztés)	15	821 563 915	2%
vállalkozásfejlesztés (foglalkoztatás)	15	217 281 435	1%
városi közlekedés	8	1 462 928 529	4%
közút	1	9 285 194 267	23%
Összes projekt együtt	696	39 938 082 482	100%

28. táblázat A támogatott projektek projekt-kategóriáinként történő megoszlása (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

Legnagyobb projektkategóriák - közúttal

Legnagyobb projektkategóriák - közút nélkül

47. ábra A támogatási volumen megoszlás az egyes projektkategóriák között, 2007-2013 (forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

Figyelemre méltó az egészségügyi infrastruktúra és az ivóvízminőség javítására fordított összegek kiemelkedő aránya, a 76-os út felújításának (előzőekben is tárgyalt) jelentős hatása a projekt-kategóriák közötti arányokra, valamint a turisztikai célú és az innovatív vállalkozásokba történő befektetések igen alacsony aránya és összege. Megjegyzésre érdemes, hogy a 10 legnagyobb projekt közé is bekerült „Közösségi közlekedés fejlesztése” projekt előkészítő jellegű, annak eredményeként várhatóan későbbi jelentősebb beruházások előkészítése történik meg.

Operatív Program	Projekt neve	Támogatás, Ft	Projekt kategória	IVS prioritás
KÖZOP	Közúthálózat fejlesztése	9 285 194 267	közút (76)	Térségi jelentőségű fejlesztés
TIOP	"Struktúrávaltoztatást támogató infrastruktúrafejlesztés a fekvőbeteg-szakellátásban"	4 303 945 987	egészségügyi infrastruktúra	Környezetminőség, egészségvédelem
KEOP	Ivóvízminőség javítása	3 780 364 378	ivóvízminőség	Környezetminőség, egészségvédelem
NYDOP	Városközpontok funkcióbővítő megújítása a megyei jogú városokban, és a megyei jogú városok szociális célú rehabilitációja	900 842 924	komplex városrehabilitáció	Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások
KEOP	Szennyezés lokalizációja települési szilárd hulladék-lerakók területén	758 846 485	hulladékkezelés	Környezetminőség, egészségvédelem
TÁMOP	Regionális és ágazati felsőoktatási együttműködés támogatása, vidéki felsőoktatási integráció elősegítése	748 335 652	felsőoktatás, humán fejlesztések (ESZA)	Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra
NYDOP	Megyei jogú városainak városrehabilitációs témájú kiemelt projektjavaslataihoz	724 999 894	komplex városrehabilitáció	Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások
TIOP	Sürgősségi ellátás fejlesztése - SO1 és SO2 (és ezeken belül gyermek sürgősségi ellátás) támogatására	636 926 500	egészségügyi infrastruktúra	Környezetminőség, egészségvédelem
NYDOP	Közösségi közlekedés fejlesztése	599 168 227	városi közlekedés	Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások
TIOP	A felsőoktatási tevékenységek színvonalának emeléséhez szükséges infrastrukturális és informatikai fejlesztések támogatása	597 000 000	felsőoktatási infrastruktúra	Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra

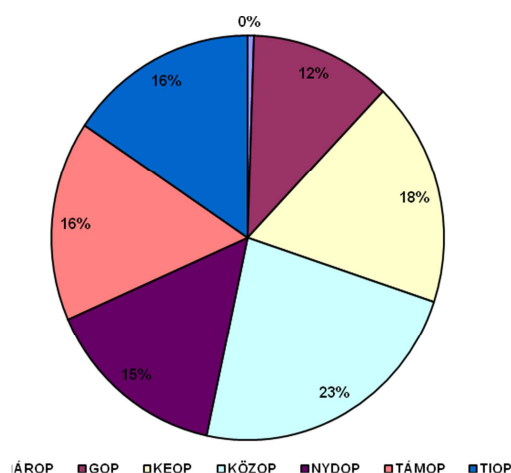
29. táblázat **A 10 legnagyobb támogatási volumenű projekt Zalaegerszegen**
(Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

A 10 legnagyobb projekt közé nem került be a 2013 végén támogatást kapott két önkormányzati közvilágítás fejlesztési projekt (Közvilágítás energiatakarékos átalakítása Zalaegerszegen, I + II. ütem), melyek külön-külön 500 milliós támogatási összeg alatt vannak, együtt azonban 985 millió fejlesztési támogatást jelentenek a városnak és várható együttes hatásuk igen jelentősnek értékelhető.

30. táblázat A 2007-2013 időszakban elnyert támogatások megoszlása a finanszírozó Operatív Programok szerint
(Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

Operatív Program	Projekt-szám	Támogatás, Ft	Megoszlás
ÁROP	4	204 699 992	0,51%
GOP	422	4 629 480 188	11,59%
KEOP	33	7 191 563 107	18,01%
KÖZOP	1	9 285 194 267	23,25%
NYDOP	49	6 012 863 362	15,06%
TÁMOP	172	6 380 773 919	15,98%
TIOP	15	6 233 507 647	15,61%
Összesen	696	39 938 082 482	100%

48. ábra A 2007-2013 időszakban elnyert támogatások megoszlása a finanszírozó Operatív Programok szerint
(Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

Megállapítható, hogy a város területén megvalósuló fejlesztések nagyjából azonos arányban oszlottak meg az egyes operatív programok között. Kissé alacsonyabb az átlagnál a GOP és magasabb a KEOP forrásainak aránya.

31. táblázat Támogatott pályázatok számának megoszlása a projektgazda szervezet besorolása szerint – Zalaegerszeg, Nagykanizsa és Szombathely összehasonlítása (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

	Zalaegerszeg	Nagykanizsa	Szombathely	Országos
Mikrovállalkozás	54%	45%	54%	33%
Kisvállalkozás	13%	19%	15%	20%
Középvállalkozás	4%	6%	5%	7%
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	9%	7%	7%	8%
Nonprofit szervezet államháztartáson belül	17%	16%	12%	27%
Támogatási szempontból kedvezményezett és az 1-4 kategóriákba nem tartozó vállalkozás	2%	4%	4%	3%

Figyelemre méltó a kis- és középvállalkozások arányának elmaradása Szombathely mögött, ami felhívhatja a figyelmet a gazdaság szerkezetének különbözőségére. A kis- és közép vállalkozások aránya mindhárom vizsgált város esetében jelentősen alatta marad az országos arálynak, ezzel szemben a mikrovállalkozásoké meghaladja azt. Feltűnően kevesebb az államháztartáson belüli nonprofit szervezetek aránya, ez azonban vélhetően annak köszönhető, hogy az országos adatokat jelentősen befolyásolják a budapesti székhelyű intézmények fejlesztései.

32. táblázat **Támogatott pályázatok számának és a támogatási volumen megoszlása a projektgazda szervezet működési jellemzői szerint**

(Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

	Zalaegerszeg	Nagykanizsa	Szombathely
Támogatott (ön)kormányzati pályázatok száma, db	63	44	67
Állami szervezetek (nem önkormányzat), db	54	29	57
Gazdasági szervezetek pályázatainak száma, db	512	335	742
Non-profit szervezetek pályázatainak száma, db	67	38	74
Önkormányzati pályázatok összes támogatása, Ft	11 318 895 097	13 572 564 194	9 722 114 965
Állami szervezetek összes pályázati támogatása, Ft	18 682 596 133	13 864 548 666	34 981 165 522
Vállalkozások összes pályázati támogatása, Ft	6 917 358 487	6 105 121 663	13 234 859 533
Non-profit szervezetek összes támogatása, Ft	3 019 232 765	1 386 559 382	4 592 124 409
Közférta támogatások nagysága 2007-2013, Ft	30 001 491 230	27 437 112 860	44 703 280 487
Magán és non-profit támogatások nagysága 2007-2013, Ft	9 936 591 252	7 491 681 045	17 826 983 942
Közférta támogatások aránya 2007-2013, Ft	75%	79%	71%
Magán és non-profit támogatások aránya 2007-2013, Ft	25%	21%	29%

Megállapítható, hogy az önkormányzati pályázatok tekintetében Zalaegerszeg teljesítménye Szombathelyénél jobb, ám valamelyest elmarad Nagykanizsáé mögött. Az össz-volumenek különbségében igen jelentős szerepet játszik, hogy mind a vállalkozások, mind az állami szervezetek támogatási volumene jelentősen magasabb Szombathelyen, mint Zalaegerszegen.

A városban az EU társfinanszírozásával megvalósult beruházások és az IVS céljainak összefüggései

A 2009 és 2013 időszakra érvényes IVS az alábbi specifikus célokat illetve prioritásokat tűzte ki, illetve határozta meg:

Specifikus célok:

- 1) Az életminőség emelésével a szerethető település fejlesztése
- 2) A megújulás stabil szellemi, energetikai, gazdasági és infrastrukturális feltételei megteremtése

Prioritások:

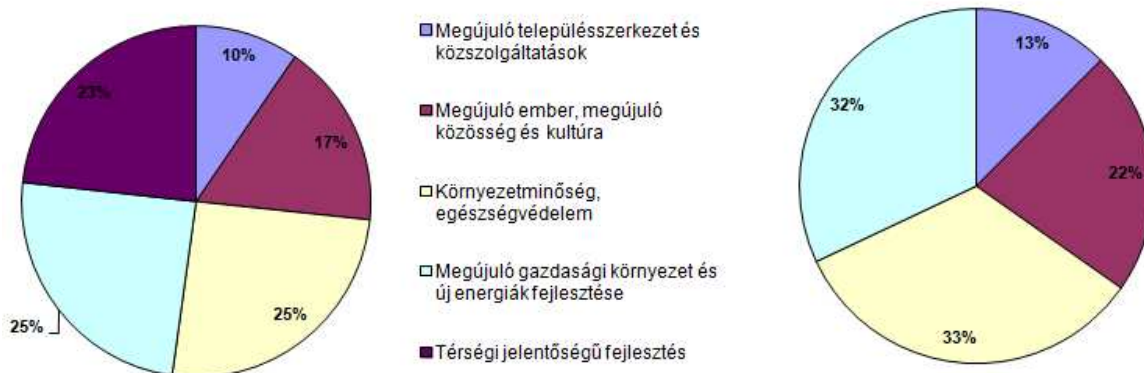
- 1) Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások
- 2) Környezetminőség, egészségvédelem
- 3) Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra
- 4) Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése
- 5) Megújuló térségi arculat és európai kapcsolatok

A továbbiakban a 2007-2013 időszak operatív programjaiból megvalósuló fejlesztéseket az IVS prioritáshoz való illeszkedésük szerint vizsgáljuk meg.

33. táblázat **A 2007-2013 között elnyert támogatások megoszlása a projektek által támogatott fejlesztési prioritások szerint** (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

IVS PRIORITÁS	Támogatott projektek száma, db	Támogatás volumene, Ft	Támogatás volumenének megoszlása	
			76.sz ÚT-tal	76.sz ÚT nélkül
Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások	19	3 813 573 813	10%	12%
Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra	124	6 838 690 634	17%	22%
Környezetminőség, egészségvédelem	30	10 194 167 675	26%	33%
Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése	522	9 806 456 093	25%	32%
Térségi jelentőségű fejlesztés	1	9 285 194 267	23%	
	0	696	39 938 082 482	100%
			100%	100%

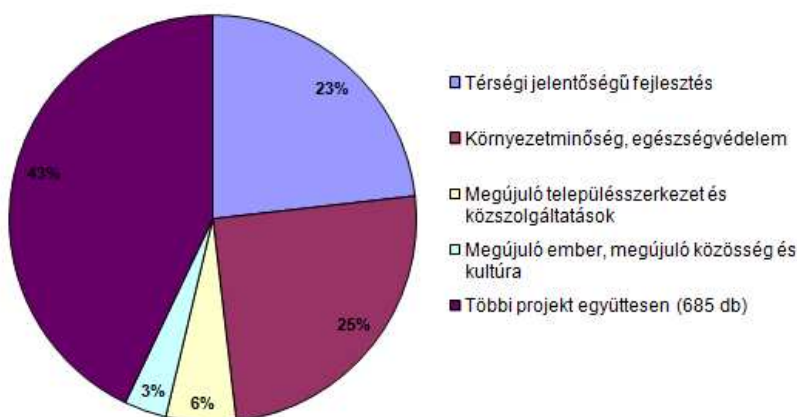
49. ábra A 2007-2013 között elnyert támogatások megoszlása a projektek által támogatott fejlesztési prioritások szerint – a regionális hatású projekttel (76. út felújítása) és anélkül (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

34. táblázat A 10 legnagyobb összegű támogatást kapott projekt részesedése az összes támogatás arányában, az IVS prioritásokhoz való hozzájárulás szerint (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

	IVS prioritás	Részesedés az összes forrás arányában
10 legnagyobb támogatású projekt	Térségi jelentőségű fejlesztés	23%
	Környezetminőség, egészségvédelem	25%
	Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások	6%
	Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra	3%
Többi projekt	Többi projekt együttesen (685 db)	43%
10 legnagyobb projekt támogatása	22 847 704 314 Ft	57%
Összes forrás	39 938 082 482	100%

50. ábra A 10 legnagyobb összegű támogatást kapott projekt részesedése az összes támogatás arányában, az IVS prioritásokhoz való hozzájárulás szerint (Forrás: EMIR adatbázis, 2014.01.01, saját szerkesztés)

Megállapítható, hogy a „Megújuló térségi arculat és európai kapcsolatok” prioritáshoz kapcsolódóan a 2007–2013 közötti időszak operatív programjai nem tudtak hozzájárulni. Az IVS többi prioritásához kapcsolódóan jelentős támogatási összegek kerültek felhasználásra. Kiemelkedik a „Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése” és a „Környezetminőség, egészségvédelem” prioritások együttesen csaknem a (76-os út nélkül számított) teljes összeg kétharmadát kitevő támogatási aránya és a „Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások” prioritáshoz kapcsolódó forrás relatíve kis, a 76-os út nélkül számítva is csak 12%-os aránya.

*A források felhasználásának érzékelhető eredményei és a fennmaradó fejlesztési szükségletek***■ Környezetvédelem, környezetbiztonság**

Jelentős és alapvető szükségességű környezetvédelmi fejlesztések valósultak meg az elmúlt években, illetve vannak folyamatban, melyek megteremtették Zalaegerszeg további fejlődésének infrastrukturális alapjait. A megvalósuló projektek eredményeként jelentős, a környezetterheléssel kapcsolatos problémák nincsenek, így sürgős fejlesztési szükséglet nem mutatkozik.

További fejlesztési szükségletként jelenik meg ugyanakkor a csapadékvíz elvezetésének és visszatartásának, illetve felhasználásának megoldatlansága, valamint az árvizek elleni védelem javítása.

■ Energiafelhasználás, megújuló energiák

Kifejezetten kevés olyan projekt kapott támogatást, amelynek megvalósítása határozott lépést jelentene a megújuló forrású energiák térnyerése és az energiafelhasználás érdemi csökkentése irányába. A kevés jó példa közé tartozik a városi közvilágítás korszerűsítésére irányuló, a programidőszak vége felé megítélt projekt. Mind a megújuló forrású energiák részarányának növelésére, mind az energiafelhasználás csökkentésére irányuló fejlesztésekre érdemi és jelentős szükséglet mutatkozik.

■ Gazdaságfejlesztés

A városban megvalósuló, elsődlegesen az üzleti infrastruktúrába történt beruházások hozzájárultak ahhoz, hogy erősödjön a helyi gazdaság és megjelenjen az innováció, illetve a kutatási és fejlesztési tevékenység a város gazdaságában. Az innovatív vállalkozások részesedése a támogatásokból azonban kifejezetten alacsony.

A gazdaságfejlesztési projektek hatásai mindazonáltal nem tudták érdemben ellensúlyozni a gazdasági válság negatív hatásait, Zalaegerszeg gazdasági pozíciójának romlását. A város fejlődésének egyik kulcstényezője lehet a jövőben, hogy sikerül-e a programok forrásait a helyi gazdaság további erősítésére, jövedelmezőségének és stabilitásának erősítésére – ennek körében az innovatív tevékenységek arányának jelentős emelésére, illetve az innováció feltételeinek magas szinten történő biztosítására - felhasználni, ezzel a várost vonzó befektetési helyszíneként pozícionálni.

A gazdaságba, különösen a gazdasági infrastruktúrába történt beruházások – a felsőoktatásban lehetővé vált fejlesztésekkel együtt - segíthetik egy innovatívabb, ezáltal stabilabb és jövedelmezőbb gazdaság kialakulását, ehhez azonban jelentős további beruházásokra és ösztönzőkre van szükség.

Az erre a célra felhasználható viszonylag jelentős források ellenére érdemi turisztikai célú fejlesztés nem valósult meg a városban. Bár Zalaegerszeg turisztikai potenciálja nem értékelhető kiemelkedőnek, a létező és kiaknázható lehetőségek kihasználására szükséges ezen a téren a beruházások ösztönzése a következő időszakban.

■ Oktatás, képzés

A jelentősnek mondható felsőoktatási infrastrukturális beruházások várhatóan segítik a felsőoktatási tevékenységek bővülését és színvonalának emelkedését, ezzel stabilizálhatják is Zalaegerszeg felsőoktatását, hozzájárulva a város népesség-megtartó erejének növekedéséhez és vonzóbb befektetési helyszíneként való megjelenéséhez. Itt is megállapítható, hogy a beruházások szükséges feltételei annak, hogy a városban erősödjön a tudás nagyobb szerepére építő, innovatív gazdasági tevékenységek aránya, azonban ezen cél elérése érdekében jelentős további fejlesztésekre lesz szükség a következő programok időszakában és forrásaiból.

▪ Szakképzés, felnőttképzés

Bár a szak- és felnőttképzési intézmények fejlesztésére fordított források segítették az intézmények szolgáltatásainak javítását, további fejlesztésekre van szükség, elsődlegesen a képzések tartalmának a gazdaság igényeihez való jobb illesztése terén, beleértve az ehhez szükséges infrastruktúra-fejlesztéseket (pl. tanműhelyek, laborok) is.

▪ Városszerkezet, városi infrastruktúrák:

A megvalósult rehabilitációs programok érzékelhetően hozzájárultak ahhoz, hogy Zalaegerszeg városközpontja vonzóbbá vált mind a helyi lakosok, mind az idelátogatók számára, de a fejlesztéseknek nem sikerült érdemben megoldani a viszonylag gyors és kevésbé tervezett városnövekedés következtében kialakult szerkezeti jellegű, elsősorban a közlekedés területén jelentkező problémákat. A város jelenlegi közlekedési rendszere nem támogatja a város fejlődési lehetőségeinek kiaknázását, ez pl. az ipari területek nehézkes megközelíthetőségében, vagy a városközpont növekvő zsúfoltságában mutatkozik meg. A városi közlekedés terén, részben a KÖZOP forrásaiból megvalósuló jelentős volumenű előkészítő tevékenységek várható eredményeként a szükséges előkészítő munkák érdemben elindultak, az elkövetkező időszakban a tényleges építési beruházások megkezdése lenne szükséges, emellett a városközpontban megkezdett rehabilitációs tevékenységek folytatására és kiterjesztésére is megalapozottnak tűnő igény mutatkozik.

▪ Kultúra, egészségügyi és szociális szolgáltatások

A kulturális infrastruktúrába történt befektetések mértéke relatíve alacsony, az egyébként indokolt és sikeres fejlesztések eredményeként az intézményi infrastruktúra markáns megújulása nem tudott megtörténni, továbbra is fennáll mind a korszerűsítési szükséglet, mind a kapacitások növelésének szükséglete, ez utóbbi pl. a közösségi terek kínálata körében.

Igen jelentős beruházások történtek az egészségügyi infrastruktúrába, ennek eredményeként annak állapota a 2014 – 2020-as időszakban nem képezi a szolgáltatások minőségjavításának akadályát és akár meg is nyithatja a teret ahhoz, hogy bázisán jövedelemtermelő, piaci szolgáltatások is kifejlesztésre kerüljenek. Figyelemre méltó azonban az egészségfejlesztésre fordított források relatíve alacsony volta, ami felveti további beavatkozások szükségességét.

A szociális szolgáltatások infrastruktúrájának állapota az időszakban megvalósult fejlesztések eredményeként javult, kisebb mértékben további fejlesztések, bővítések szükségessége látszik indokoltnak.

▪ Megközelíthetőség:

Elsősorban a 76-os út korszerűsítésének köszönhetően érezhetően javult a város elérhetősége Budapest, illetve az M7 autópálya irányából, azonban sem a vasúti közlekedésben, sem a közúti megközelítés javulásában áttörés jellegű javulásra nem került sor. A város gazdasági fejlődésének továbbra is kulcskérdése a megközelíthetőség érdemi javítása, mind Budapest irányából, mind Ausztria (A4) irányából. Emellett markáns szükségletként mutatkozik a járműipari együttműködésben is kooperáló Nagykanizsa – Zalaegerszeg – Szentgotthárd – Szombathely kapcsolat erősítése, amelynek érdemi kapacitás-bővítésére nem került felhasználásra érdemi mennyiségű forrás.

Eredmények és folyamatok az IVS-ben foglalt forgatókönyvek tükrében

Az IVS 2009 – 2013 pozitív és negatív forgatókönyveket vázol fel annak megfelelően, hogy egyes tématerületeken mekkora elmozdulást sikerül elérni a város céljai irányába, a fejlesztéspolitika eszközeinek felhasználásával. Az alábbiakban ezen forgatókönyvek egyes fő elemei kerülnek összevetésre az IVS megvalósításában elért eredményekkel.

IVS 2009 – 2013, pozitív forgatókönyv	IVS 2009 – 2013, negatív forgatókönyv
---------------------------------------	---------------------------------------

■ Források felhasználása

„Zalaegerszeg jól hasznosítja az Európai Unió forrásait, azok bevonásával valamennyi jelentős termelő és környezetvédelmi infrastrukturális beruházást sikerül megvalósítani, illetve működtetésüket olyan szintre emelni, hogy immár azok bevételeiből biztosítható az amortizáció érvényesítése, tehát szinten tartásuk, továbbfejlesztésük is.”	„Zalaegerszeg nem jól hasznosítja az EU forrásait, azok sem mennyiségükben, sem ráfordításuk helyét és módját tekintve sem biztosítják a térség felzárkózását a nyugat-európai átlaghoz.”
--	---

A város alapvetően az IVS céljai érdekében és valós fejlesztési szükségletek kielégítésére (azaz „jól”) használta fel az EU által társfinanszírozott operatív programok forrásait. Mindazonáltal az IVS pozitív forgatókönyve túlzottan ambiciózusnak értékelhető: bár valóban jelentős előrelépések történtek bizonyos tematikus beavatkozási területeken, de a „valamennyi jelentős termelő és környezetvédelmi infrastrukturális beruházás” megvalósulása értelemszerűen nem teljesülhetett. A beruházások – a jelenlegi, áttekintő jellegű értékelés alapján – fenntarthatónak tűnnek, így a szinten tartás lehetősége reális. Az egyes beavatkozási területeken elért eredmények az alábbiak szerint foglalhatók össze:

■ Működőtőke-befektetések

„A 2007-2013-as ciklus második felében a gazdaságfejlesztés, és a humán erőforrás fejlesztését, különösen a felsőoktatás és szakképzés, felnőttképzés infrastrukturális és szervezeti kereteit is (sikerül) megerősíteni. A térség jelentős része felzárkózik az infrastrukturális fejlettségnek azon szintjére, amely már nem jelent versenyhátrányt a beruházókért folyó versenyben. Emellett a térség humán erőforrás és szervezetszintje is felzárkózik, és olyan szervezeti struktúrákat és eljárásokat segít életre, amelyek az infrastruktúrával együtt már valóban képesek dinamizálni a gazdasági szektort.”	„A város nem tud kellő feltételeket nyújtani a magas hozzáadott értékű cégek számára, míg a közben emelkedő munkabérek elvándorlásra kényszerítik az addig itt tevékenykedő cégeket.” „A nagyobb multinacionális vállalatok elvándorlása ellehetetleníti a KKV szektor jelentős, számukra eddig bedolgozó részét.”
---	---

Az áttekintő értékelés alapján mind a pozitív, mind a negatív forgatókönyv egyes elemei érvényesülni látszanak, pl. együttesen van jelen az infrastrukturális és szervezeti keretek megerősödése, illetve a multinacionális vállalatok igényeinek való nem teljes körű megfelelés (pl. megközelíthetőség, megfelelő méretű ipari terület). A befektetésösztönzés szervezeti kereteinek megerősítése mindenképpen további feladatként rajzolódik ki, emellett a vállalkozások helyi kapcsolatrendszere (beszállítói, illetve egyéb együttműködések) is világos fejlesztési szükségletként mutatkozik.

■ Megújuló energiák

„A térség a megújuló energiaforrások terén a régió egyik vezető erejévé válik, - a közösségi energiaellátásban való 50 % feletti megújuló energiaforrások, - a térségi szolgáltató, termelő KKV-k és - a megerősödő megújuló energia szakképzés révén. A térségben a biomassza energiáját hasznosító távfűtő művek és biogáz telepek, emellett néhány nagyobb beruházás keretében a geotermikus erőművek kerülnek kiépítésre.”	
---	--

A pozitív forgatókönyv fő elemei nem tudtak valóra válni az időszakban. Mindenképpen indokoltnak tűnik a célok továbbvitele és az ezen célokra történő összpontosítás az elkövetkező programidőszakban is.

■ Elérhetőség, tőkevonzó képesség

„Zalaegerszeg az újabb északi iparterületek, az oda vezető iparvágány és egy intermodális, vasúti logisztikai központ kialakításával, növekvő létszámú és színvonalú, igényvezérelt képzést és K+F tevékenységeket folytató felsőoktatásával és szakképzésével egyre vonzóbbá válik a magas hozzáadott értéket, de a nyugat-európainál még mindig kisebb bérköltséget kereső tőke számára. Javuló vasúti elérhetősége és burkolt kifutójú repülőtér, továbbá a kiépült 76-os gyorsforgalmi úton fél órán belül elérhető közeli Sármellék nemzetközi repülőtér és a kiépült M7-es autópálya révén már rövid távon is javul az európai, de a szlovén kikötők révén tengerentúli elérhetősége is”	„Az elmaradó észak-déli fejlesztések, illetve a vasútállomás és az ahhoz kapcsolódó logisztikai bázis nem valósul meg” „A meglévő vasútvonal így nem elégséges a város megközelítésére, ami elől az északabbi városok, illetve a közben ugrásszerűen javuló megközelíthetőségű Nagykanizsa és Szombathely elszívják a potenciális beruházásokat.”
--	--

Egyedül a 76-os útra vonatkozó cél teljesült. Mindenképpen szükséges a város külső megközelíthetősége javításának kérdését továbbra is a napirenden tartani, illetve a belső megközelíthetőséget javító fejlesztések mielőbbi megvalósítása, így a következő időszak terveiben való szerepeltetése.

Bár történtek megalapozó jellegű fejlesztések a felsőoktatás K+F tevékenységeinek erősítése érdekében is, ezek sem eredményeztek döntő változást a gazdaság szerkezetében. Mindenképpen szükséges emiatt ezen cél további szerepeltetése a város fejlesztési stratégiájában.

Összefoglalva: a szükséges fejlesztések jelentős része nem valósult meg, így a beruházások „elszívása” továbbra is kockázatot jelent. Az erősödő járműipari fókuszú együttműködés egyik eredménye lehet a befektetésösztönzés térségi szintű koordinációja, ezért szükséges az ebben való részvétel a korábban kijelölt célok továbbvitelével.

■ Kis- és közepes vállalatok

„A KKV szektor a városban ma is jelen levők mellett az újonnan betelepülő multinacionális vállalatok számára történő, egyre növekvő volumenű beszállítások mellett új, európai piacokat is elérnek az általuk létrehozott és sikeresen működő klaszterek révén”	„A KKV szektor nem készült fel sem menedzsment sem technológiai oldalról, ezért nem tudja a kieső fellelvő piacot az európai piacokkal pótolni, ami a KKV szektor megrogyásához vezet. Ezt tovább nehezíti, hogy a feszültségek megerősítik a megmaradt belső piacokért a harcot, ami az összefogás, így a klaszterek létrejötte, fejlődése ellen hat. Ez tovább gyengíti a KKV-k esélyeit más városok vállalkozásaival szemben”
---	--

A KKV-szektor jelentős támogatásokhoz jutott, bár ebben az innovatív vállalkozások, tevékenységek részaránya csekély. Az innováció erősítése érdekében is további ösztönzés szükséges a vállalkozói klaszterek működésének javítása, azok eredményességének erősítése érdekében. A városban léteznek az európai piacra termelő kisvállalatok, azonban azon cégek száma is jelentős, amelyek működési nehézségekkel küzdenek – bár a szektor „megrogyása” nem következett be. A helyi kisvállalkozások és a helyi nagyobb cégek beszállítói kapcsolatai nem fejlődtek a tervezett intenzitással.

■ Turizmus

„Az immár magas minőségű és bővülő szolgáltatások jó hátteret jelentenek a fejlődő termál-, és wellness turizmus számára is, amelynek a fő motorját a Gébárti-tó mellett továbbfejlesztett termálfürdő és termál és wellness szálloda, illetve a megerősödő kistérségi aktív turizmus kínálata jelenti. „(a turisztikai kínálatba) „jól illeszkedik az immár nyugat-európai professzionizmussal menedzselt sport... a nemzetközi és hazai rangos rendezvények és edzőtáborozások révén mérhető bevételeket jelent. egyre fontosabb bevételforrást jelent.”	
--	--

A támogatások igen kis aránya került az ágazatba, így érdemi előrelépés sem történt. A forgatókönyv pozitív víziója továbbra is nagy vonalakban érvényes, azzal együtt, hogy szükség van a termál- és wellness-turizmus fejlődési perspektíváinak újragondolására, a jelentős és jelentős támogatásban is részesült közeli – sok esetben megyei – versenytársak megerősödött pozíciójára is tekintettel.

■ Környezeti infrastruktúra

„Az infrastruktúra fejlesztések tovább csökkentik a kommunális környezetterhelést mind a szennyvizek, mind a hulladékok terén, ...mindehhez pedig az oktatásba integrálódó környezeti szempont adja meg a szellemi hátteret” „A környezetre komolyabb terhelést csak a közúti közlekedés jelent, amit térségi szinten az agglomerációs, elővárosi tömegközlekedés fejlesztése, a vasútra alapuló távolsági szállítások, és a településeket elkerülő utak kialakítása próbál ellensúlyozni.”	„A romló helyzetben a környezetállapot csak helyenként nyerhet, az elmaradt fejlesztések terén, de több helyen, a paragon maradt területek, a korszerűtlen technológiák tovább működtetése, és a közlekedés terén tovább romlik az állapota”
---	---

Döntően a pozitív forgatókönyv megvalósulása állapítható meg, beleértve ebbe a közlekedés által okozott terhelés csökkentésének előre látott szükségletét is. Ezen célnak a megújuló stratégia célrendszerébe való integrálása szükségesnek mutatkozik.

■ Demográfia, migráció

„évről évre növekszik a házasságok, társas kapcsolatok száma, az élve születések száma, míg csökken vagy stagnál a halálozások száma. Ezek mellett az erősödő városi be- és a csökkenő elvándorlás eredményezi a város lakosság számának folyamatos emelkedését.”	„a teljes térségen belül a szakképzett, magasabb jövedelmű rétegek erőteljes áramlása indul meg a város felé, míg az elszegényedő rétegeké kifelé, ami tovább erősíti a már amúgy is kialakult kétpólusú helyzetet.” „Csökken a családalapítások száma, a születésszám, nő az elvándorlás, csökken a bevándorlás.”
--	--

Az IVS elkészülte óta eltelt idő alatt érdemi demográfiai hatások kimutatása, akár csak becslés szintjén is, irreális lenne. A demográfiai változásokat – tágabb időkeretben – a helyzetfeltárás vonatkozó részei mutatják be. A pozitív forgatókönyv szerinti állapot, hosszú távú célként, továbbra is érvényesnek ítéltető.

1.3. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése („SWOT”)

Zalaegerszeg társadalma számára kívánatos, egyben a rövid- és középtávú fejlesztési célok kitűzése szempontjából irányadó hosszú távú jövőkép aktualizálására a településfejlesztési koncepció tervezésének keretei között kerül sor. A helyzetelemző munkarészek alapján megállapítható ugyanakkor, hogy az érvényes településfejlesztési koncepcióban illetve a 2009-ben elkészült Integrált Városfejlesztési Stratégiában (IVS) megjelenített jövőkép fő fejlesztési irányait és felvállalt értékeit tekintve megfelel a helyi társadalom elvárásainak. Alkalmas ennek következtében a jövőkép arra, hogy a SWOT elemzés elkészítéséhez megjelölje azon hosszú távú fejlesztési irányokat és értékeket, melyek a SWOT egyes tényezőinek megítélése szempontjából irányadóak. Jelen SWOT elemzés tehát a településfejlesztési koncepció és az IVS jövőképe szempontjából értékeli a helyzetelemzésből következő megállapításokat.

A SWOT-elemzés (magyarul GyELV-elemzés) célja, hogy a fejlesztési stratégia kialakítását segítse. Az elemzés a város helyzetét jellemző fő megállapításokat összegzi és értékeli, az alábbiak szerint:

Az erősségek („S”) a város olyan jellemzői, amelyekre építve, azokat továbbfejlesztve építhető fel a stratégia. A gyengeségek („W”) a város olyan jellemzői, melyek gátolják a kívánatos fejlesztési irányok megvalósítását. A lehetőségek („O”) és a veszélyek („T”) a város környezetében végbemenő olyan „külső” folyamatok, amelyek alapvetően meghatározzák, hogy milyen kombinációban szükséges a stratégiának az erősségekre építenie, illetve a gyengeségek megszüntetésére, „erősítésére” irányulnia, annak érdekében, hogy a külső folyamatok adta lehetőségekkel éljen és a várható veszélyeket elkerülje vagy azok bekövetkezte esetén a káros hatásokat mérsékelje.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
TÁRSADALOM	
- térségi szerepkört is betöltő szolgáltatások erőteljes jelenléte mind a közszolgáltatások, mind a kultúra terén - jól működő részönkormányzatok - lokálpatriotizmus - viszonylag kedvező korstruktúra	- leszakadó társadalmi rétegek - erősödő munkanélküliség
GAZDASÁG	
- diverzifikált gazdaságfejlesztés (járműipar, elektronika, mechatronika, faipar, bútortipar, környezeti technológiák, alternatív erőforrások, egészségturizmus, gyógyturizmus, logisztika) - térségi szerepkört is betöltő szolgáltatások erőteljes jelenléte a gazdasági szolgáltatások terén - határhoz közeli fekvés, mely lehetőséget ad nemzetközi kapcsolatok kiépítésére - jó építési és közlekedési feltételekkel rendelkező gazdasági területek megléte - jól kiépített infrastruktúrális hálózat - erős szolgáltatóipar a bevezető főútvonalak mentén	- országon belüli periférikus fekvés (Budapesttől való nagy távolság) - osztrák gazdaság munkaerő-elszívó hatása érvényesül - főbb közlekedési tengelyek elkerülnek - a város növekedéséhez szükséges szabad területek csak korlátozottan állnak rendelkezésre - helyenként lakóövezetbe ékelődő gazdasági/ipari területek

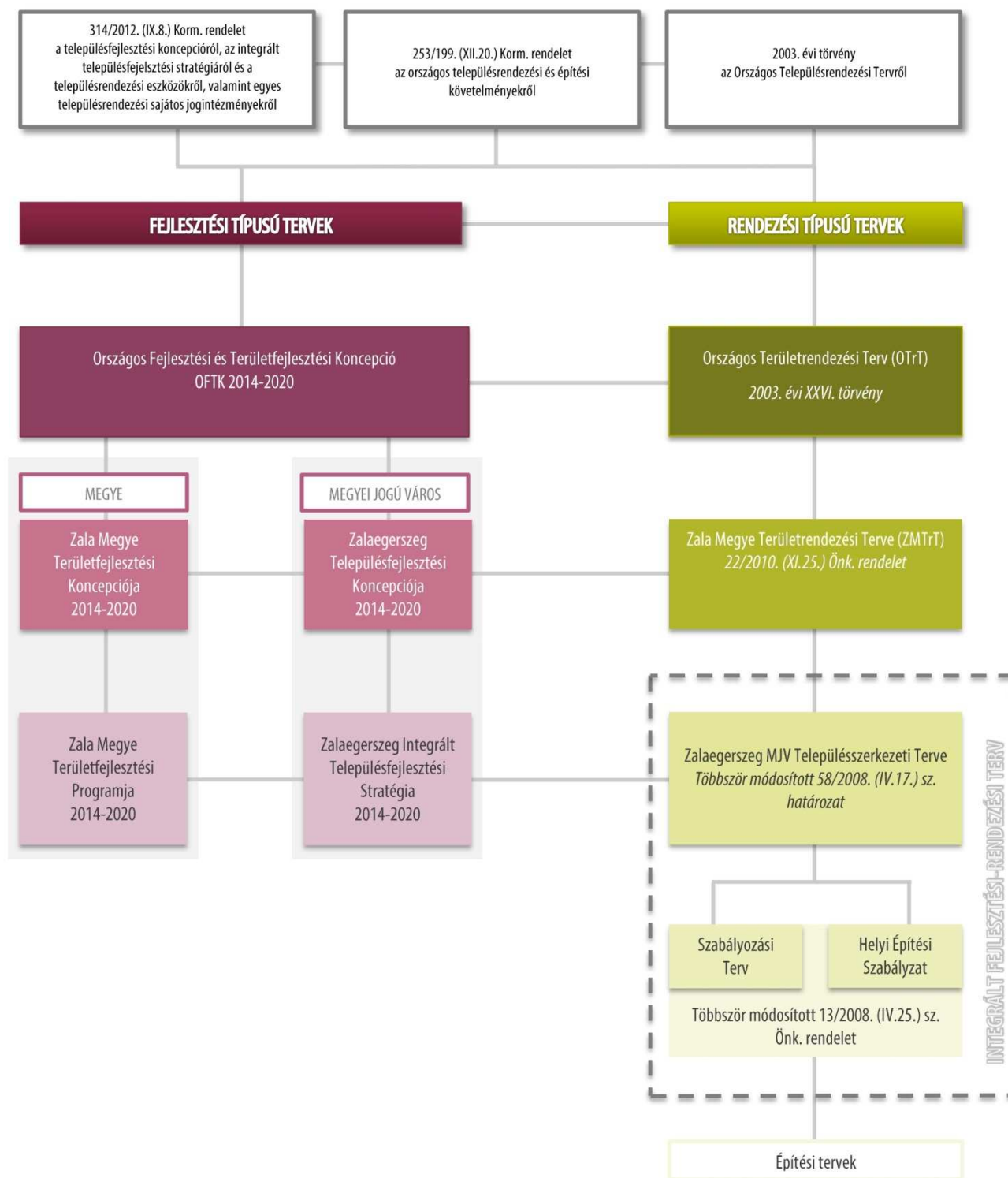
KÖRNYEZET	
- magas az egy lakosra jutó városon belüli zöldfelületek aránya - pihenésre alkalmas zöld környezet a város környékén (kiemelkedő tájképi értékekkel és természeti adottságokkal) - hagyományos tájszerkezet: mezőgazdasági, szőlő és erdőterületek - különleges, magas tájképi és természeti értékekkel rendelkező lakóterületek	- a városközpont közlekedési szempontból túlterhelt (főútvonalak átmenő és jelentős helyi forgalma által terhelt, kettévágott központ, parkolási nehézségek) - műemléki, történeti emlékek viszonylag szerény jelenléte - Zala folyó és a vasúti fővonal elvágja az északi területeket a várostesttől (kevés, és kis kapacitású az összeköttetést biztosító út, híd) - a 120 kV-os távvezeték behatárolja a keleti terjeszkedést - légszennyezés egyes ipari területek környékén (MOL) - vasút és vasútállomás porszennyezése - egyes (külső) városrészekben szűk utcák, nehézkes megközelítés - egyes városrészekben fejletlen szolgáltatások (élelmiszer boltok, tömegközlekedés, posta stb.) - jelentős volumenű, szórványosan lakott, ezért infrastruktúrával csak gazdaságtalanul kiszolgálható területek (zártkertek)

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
TÁRSADALOM	
- civil szervezetek megerősödésével a közösségek további erősödése, új kezdeményezések megjelenése - aktív civil élet a településrészekben - munkahelyteremtéssel a munka-nélküliség visszaszorítható	- romló közbiztonság, főként a városközpont északi részén - szigetszerűen megjelenő problémák a hátrányos helyzetűek számának növekedésével - előregedés
GAZDASÁG	
- a hiányzó fő infrastruktúra-vonalak kiépítésével a város elérhetőségének javulása - a repülőtér regionális jelentőségének növekedése - az északi ipari park a város új gazdasági motorjává válik - az alulhasznosított területek bevonása a fejlesztésbe - a vállalkozások gazdasági szerepének megőrzése, támogatása	- a hiányzó fő infrastruktúra-vonalak kiépítése megtorpan, vagy elmarad - a Zala-folyó és a meglévő észak-déli közlekedési kapcsolatok hiányossága miatt az északi területek fejlesztésének elmaradása - a válság elhúzódása miatt az új beruházások elmaradnak

KÖRNYEZET

▪ közlekedési tehermentesítés miatt felértékelődő városközpont ▪ köztéri funkciók erősödése, fejlődése (játszóterek, utca és zöldfelület fejlesztések) ▪ a közösségi szolgáltató intézmények koncentrációja, szolgáltatásaik fejlődése ▪ a történelmi városközpont kulturális - szórakoztató - szolgáltató funkciókkal történő revitalizálása ▪ magas színvonalú kortárs építészet meghonosítása ▪ funkcióváltás a főútvonalak mellett: lakófunkció helyett kereskedelmi egységek ▪ a város rekreációs funkcióinak erősödése	▪ a motorizáció további növekedésével a városközpont lakó-, és közösségi funkciót is akadályozó forgalom ▪ az északi városközpont teljes, visszafordíthatatlan leszakadása a Kazinczi-"tér" forgalmának szigetelő hatása miatt ▪ lakóterületbe ékelődött gazdasági funkciók környezetet károsító hatásainak erősödése ▪ iparosított technológiával készült házak romló állapota ▪ elöregedés, lakosságcsere miatt az igények növekedését nem követő közmű infrastruktúra ▪ tájképet romboló fejlesztések (a tájkép és tájhasználat szabályozatlansága) csökkenthetik a terület értékét ▪ a környezeti terhelés fennmaradása egészségügyi veszélyeket jelent ▪ az infrastruktúra fenntartásának, fejlesztésének fajlagosan és abszolút értelemben is növekvő költségei
--	--

1.4. A településfejlesztés- és rendezés kapcsolata

2. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRESZEK

2.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

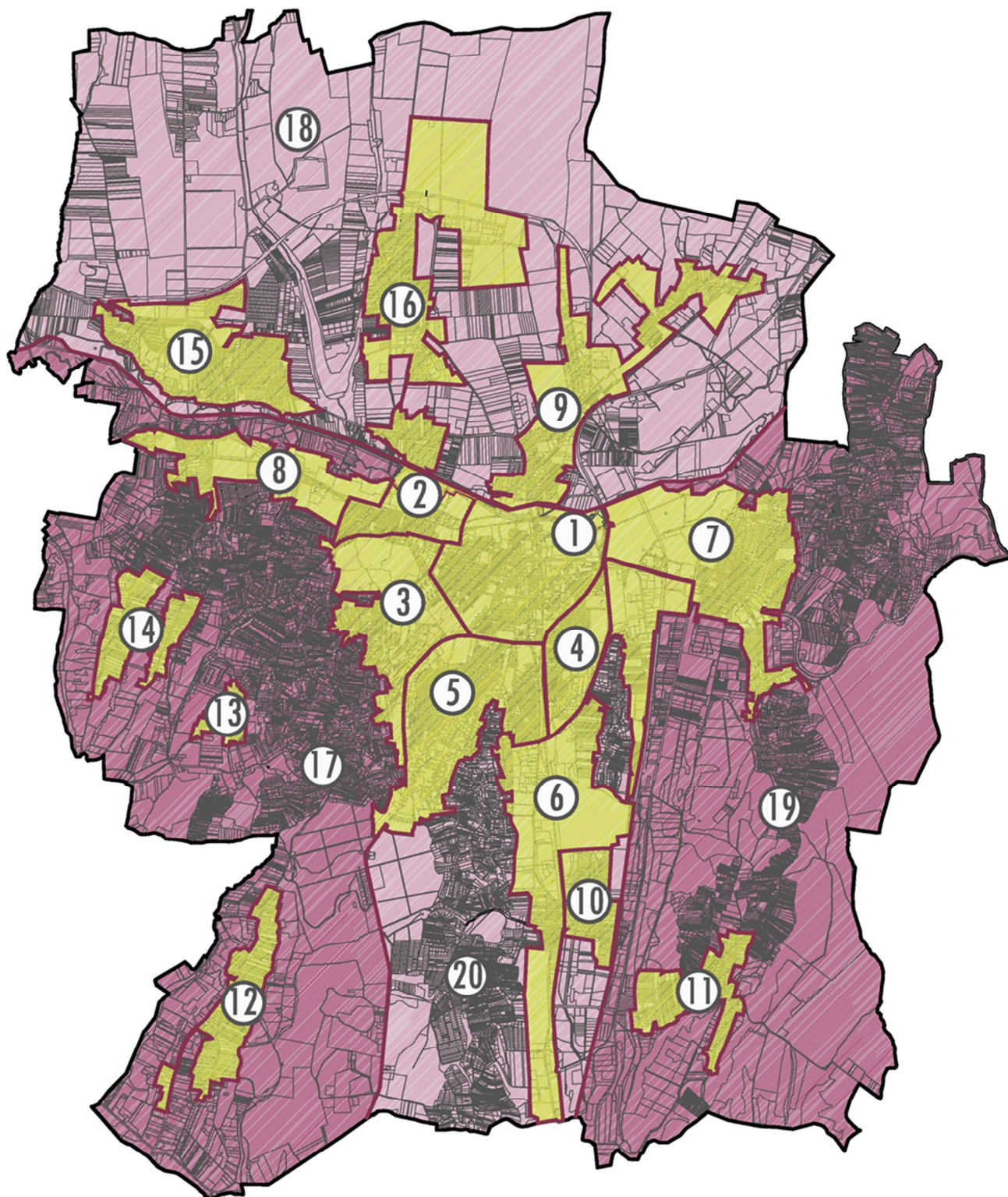
A 2009-ben készült Integrált Városfejlesztési Stratégia a „Városrehabilitáció 2007-2013 Kézikönyv a városok számára” című dokumentumok előírásai szerint készült. A Kézikönyv a dokumentumtól mind a helyzetelemzés, mind a fejlesztési célok, tevékenységek, mind azok megvalósításának eszközei tekintetében városrész szintű lebontást várt el. Az IVS-ben 6 városrész került lehatárolásra, az egyes városrészekben belül további „résztterületeket” jelöltek meg:

1. Városközpont városrész
2. Északi városrész (Andráshida, Pózva, Kaszaháza - Nekeresd, Neszele, Ságod)
3. Nyugati városrész (Bazita, Ebergény, Gógánhegy)
4. Déli városrész (Alsójánkahegy, Landorhegy-dél, Zalabesenyő)
5. Válicka-völgyi városrész (Csácsbozsok, Botfa)
6. Kertváros városrész (Kertváros, Landorhegy-észak)

Az IVS jelen felülvizsgálatának keretében – a városi szakemberek kritikai észrevétele alapján, és velük egyeztetett módon - megváltoztattuk a városrészek lehatárolását. A lehatárolás fő szempontja az volt, hogy a városszerkezet legfontosabb, legmarkánsabb infrastruktúra-vonalai által kijelölt, ténylegesen is együtt élő városrészek alakuljanak ki. Zalaegerszeg igazgatási területét 5 nagy egységre bontottuk:

- 1. Központi várostest
- 2. Zalaegerszeg - Észak
- 3. Zalaegerszeg - Nyugat
- 4. Zalaegerszeg - Kelet
- 5. Zalaegerszeg - Dél

Az egyes nagy területegységeken belül jelöltük ki a városrészeket, oly módon, hogy az egyes városrészek „összerakásával” a 2011-es statisztikai adatok összevethetők legyenek a 2009-es IVS 6 városrészének 2001-es adataival. Az 5 területegységen belül 20 városrészt jelöltünk ki, a V4 tervlap szerint.

1 Belváros	6 Iparterület	11 Botfa	16 Neszele - Ságod
2 Óla	7 Csácsbozsok	12 Bazita	17 Nyugati külterület
3 Landorhegy	8 Vorhota	13 Ebergény	18 Északi külterület
4 Páterdomb	9 Kaszaháza - Nekeresd - Pózva	14 Szenterszébethegy	19 Keleti külterület
5 Kertváros	10 Zalabesenyő	15 Andrásida - Gébárt - Apátfa	20 Déli külterület

2.1.1. A lehatárolt településrészek rövid bemutatása

1. KÖZPONTI VÁROSTEST

1. jelű városrész: Belváros

A városközpont a várostestben excentrikusan helyezkedik el, annak észak-keleti részén. A városrész határai: Göcseji utca – Platán sor – Gasparich Márk utca – Rákóczi Ferenc utca – Vágóhíd utca – Zala folyó - belterületi határ – vasútvonal. A belvárosban helyezkedik el Zalaegerszeg városközpontja, amelyet a Kazinczy tér két részre oszt. A történelmi központ a Kazinczy tér északi oldalán, a Széchenyi tér és a Mária Magdolna templom környezetében jött létre. E központtól északra, az egykori vár, majd püspöki kúria környezetében a városrész történelmi szerkezete még nagyjából érintetlen. A városrész rehabilitációja – uniós források felhasználásával – megindult, és szép eredményeket mutathat fel. A városközpont északi, történelmi részében található főbb funkciók:

- Mária Magdolna templom
- Bíróság (városi és megyei), börtön
- Múzeum (megyei)
- Könyvtár (megyei)
- Piac és vásárcsarnok

A XX. század második felében a városközpont a Kossuth utca mentén déli irányban terjeszkedett, itt létesült az új városháza és a Dísz tér. A déli városközpont főbb funkciói:

- Plébánia
- Mozi
- Szálloda és bálterem
- Városháza, levéltár, illetékhivatal, földhivatal
- Általános és középiskola (Ady és Petőfi iskolák)
- Hangverseny és kiállító-terem
- Művelődési központ (megyei)
- Bankok, irodák, üzletek és vendéglátás
- Színház
- Megyeháza és megyei kormányhivatal

A városközpontba kívánczó – de tőle jelenleg távolabb található intézmények –, illetve a további fejlesztési területeket igénylő intézmények a következők:¹

- A városháza igazgatási funkciói ma egymástól távol három épületben kapnak helyet (Kazinczy tér, Dísz tér, Széchenyi tér). Középtávon e funkciók egy területen történő működtetése lenne célszerű.
- A városi művelődési központ nem a városközpontban, hanem egy lakóterületi városrészben, Landorhegyen található.
- Az ügyészség városi és megyei intézménye a bíróságtól távol, a városközponton kívül helyezkedik el.
- A városnak szüksége van egy új, multifunkcionális, „agora-típusú” intézményre – magában foglalva a városi képtárat, megfelelő színvonalú teret biztosítva képzőművészeti kiállítások számára –, amely a városi kulturális funkción túl regionális szerepkört is betölt.
- A kulturális és igazgatási intézményeken túl erősíteni szükséges a városközpont kereskedelmi és vendéglátói szerepét. Az elmúlt időszak kereskedelmi fejlesztései, a városszéli bevásárlóközpontok a városközponti kereskedelmet visszaszorították. A városközpont kereskedelmi és vendéglátói szempontból kiüresedésnek indult, illetve nem fejlődött. A bankok a kereskedelmi és vendéglátó létesítményeket a központból, elsősorban a főutcáról kiszorították, ez a folyamat a városközpont élettelené válását eredményezheti.

A városközpont egyedi arculatának megteremtése különösen fontos feladat Zalaegerszeg számára, mert a város építészeti öröksége – országos összehasonlításban – viszonylag szerény. A fejlesztés a meglévő értékeinek megtartásával, erősítésével, ugyanakkor a XXI. század szellemiségével, frissességével történhet. A városközpontot alapvetően meghatározó építészeti érték a XX. század első felében kiteljesülő eklektikus építészet, amely mellett azonban törekedni kell a magas színvonalú kortárs építészet befogadására is. Nem kell félni akár kísérletezéstől sem!

A városközpont funkcióinak kiteljesedését erősen korlátozza a jelentős forgalmi terhelés, amely különösen a reggeli és délutáni csúcsideőszakokban, a levegő kifejezetten rossz minőségért is felelős a városrészben. Egyedülként a hazai megyei jogú városok közül, Zalaegerszeg belvárosában nincs kifejezett sétálóövezet. Jövőbeli kialakítása várhatóan erős pozitív hatást tudna gyakorolni a belváros kereskedelmi, közösségi és kulturális funkcióinak kiteljesedésére.

A szorosan vett városközponthoz keleti és nyugati oldalon lakóterületek kapcsolódnak, nagyobb részben kisvárosias, kisebb részben lakótelepi beépítéssel. Jelentős közparkok is találhatóak a városrészben: az Ifjúsági park és a Béke liget. A városrész északkeleti szélén sportlétesítmények sora – stadion, jégcsarnok, sportcsarnok – helyezkedik el, itt további tematikus jellegű – sporthoz kapcsolódó – fejlesztésekre, illetve bővítésre is nyílt lehetőség.

Teljes mértékben kihasználatlan a városközpont azon adottsága, hogy azt érinti a Zala folyó. A folyónak a városközpont rekreációs funkcióiba való bevonásához, illetve a városi környezet fejlesztését szolgáló rehabilitációjához árvízvédelmi és a csapadékvíz elvezetésével kapcsolatos előkészítő munkákra is szükség van. A későbbi fejlesztésekbe jelenlegi barnamezős területek is bevonhatóak.

¹ A 2009-es IVS alapján

A városrész észak-nyugati sarka lehetséges átkelési pont a Zalán, így az itt történő fejlesztések kulcsfontosságúak az északi iparterületek és a városközpont közlekedési kapcsolatainak javítása szempontjából. Ezen a területen válhat lehetővé a város intermodális közösségi közlekedési csomópontjának megépítése.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	BELVÁROS VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	14 591
Lakónépesség aránya (%)	-	24,52
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	12,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	61,4
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	26,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	9,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	26,2
Lakásállomány (db)	25 883	7 463
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	1,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	27,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	66,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	34,5
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	229
Terület aránya (%)	100,00	2,29

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

A Belváros városrészen lakik Zalaegerszeg népességének csaknem egynegyede. Ha figyelembe vesszük, hogy összesen 20 db városrész van kijelölve a megyeszékhelyen, látható milyen jelentős súlyú városrésztől beszélünk. A legnépesebb és az egyik legsűrűbben lakott városrész. A városrész népsűrűsége jelentősen magasabb (63,7 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrészen magasabb 60 év fölöttiek aránya, mint Zalaegerszeg város teljes népességében. Az idősebbek magas arányával szemben mind 14 év alattiak, mind középkorú (15-59 év) lakosok aránya alacsonyabb, mint a városi átlag, azaz a Belváros idősebb lakosú városrész Zalaegerszegen belül.

A lakosság képzettsége tekintetében viszont egyértelmű a Belváros jobb helyzete, hiszen míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya alacsonyabb (9,1%) a városi átlagnál (9,9%), addig a felsőfokú végzettségűek aránya jelentősen, 3,8% százalékponttal magasabb, mint a 22,4%-os városi átlag.

A Belvárosban található Zalaegerszeg lakásállományának közel 29%-a, azaz az átlagnál sűrűbben beépített és egyben az átlagnál nagyobb népsűrűségű városrésztől is beszélünk. Alacsony komfort fokozatú lakások aránya azonban csupán 1,7%, szemben a 2,3% városi átlaggal, tehát a belvárosi lakások magasabb komfortfokozatot képviselnek a lakásállományon belül.

A Belvárosi városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön a magasabb képzettségi színvonal, mivel négy ilyen jellegű mutatóból három tekintetében jobb, mint a városi átlag. Alacsonyabb 2,9 százalékponttal, a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; alacsonyabb 0,6 százalékponttal, a legfeljebb általános

iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb 2,5 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. Egyedül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya magasabb 2 százalékponttal a városi átlagnál, ami e mutató tekintetében kedvezőtlenebb.

2. jelű városrész: Ola

A városrész, a történelmi városszerkezet folytatásaként épült be a Zala völgyében, nyugati irányban, az Andrásidai átkelő irányába vezető Körmenyi út mentén. A városrész magját az egykor különálló település, Ola családi házas lakóterülete képezi. A városrész határai: Ola utca – Ebergényi út – Helikon utca (és északi irányú folytatása) – a felszámolt vasút vonala – Malom utca – belterületi határ – Vágóhid utca. A városrész északi határán helyezkedik el a Zalalövő-Zalaegerszeg vasútvonal, a városrész vasúti megállóval is rendelkezik.

A városrész főbb terület-felhasználási elemei:

Az Ola utca – Hock János utca két oldalán a XX. század első felében kezdett kiépülni a családi házas terület. Az eredetileg oldalhatáron álló beépítés napjainkban fokozatosan alakul át (hézagosan) zárt sorúvá. Az egyik legértékesebb, a városközpont közelében található lakóterület.

A felszámolt vasút helyett létrehozott belső tehermentesítő út északi oldalán a Malom utcától keletre nagy kiterjedésű intézmények területe található (Sportcentrum, Göcseji Múzeum).

A városrész szerkezetét a jövőben jelentősen befolyásolja az egykori vasút nyomvonalán épülő kelet-nyugat irányú új, tehermentesítő forgalmi út, a Neszele irányából beérkező gyűjtőút forgalmának erősödése, valamint a városrészről délre lévő egykori laktanya területének jövőbeni fejlesztése.

A városrész jelenlegi vasúti megállója helyén épülhet a város új vasútállomása, amely, a tervek szerint, kiváltaná a jelenlegi, korszerűtlen fejpályaudvart. Az új vasútállomás esetleges megépülése, ehhez közvetlenül kapcsolódóan (de a szomszédos Belváros területén) megépülő intermodális közösségi közlekedési központ létrejötte várhatóan jelentős, ma még feltáratlan hatással lesz a városrész északkeleti részének funkcióira és szerkezetére.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	OLA VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	1 001
Lakónépesség aránya (%)	-	1,6
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	9,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	55,5
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	34,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	5,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	20,3
Lakásállomány (db)	25 883	414
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	1,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	26,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	3,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	65,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	39,5
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	81
Terület aránya (%)	100,00	0,81

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Ola városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 1,7%-a, s területaránya is csupán 0,81%-a a város egészének, tehát a népsűrűsége magasabb, mint a városi átlag. A városrész népsűrűsége magasabb (12,3 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrészen jelentősen magasabb 60 év fölöttiek aránya (34,6%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Az idősebbek rendkívül magas arányával szemben mind 14 év alattiak, mind középkorú (15-59 év) lakosok aránya alacsonyabb, mint a városi átlag, azaz Ola városrész idősebb lakosú városrész Zalaegerszegen belül.

A lakosság képzettsége tekintetében viszont ellentmondásos Ola helyzete, hiszen míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya alacsonyabb (5,4%) a városi átlagnál (9,9%), ami kedvezőnek számít, addig a felsőfokú végzettségűek aránya 2,1% százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Ebből az következik, hogy Ola városrész lakói jellemzően középfokú végzettséggel rendelkeznek.

Ola városrészen található Zalaegerszeg lakásállományának 1,6%-a, ami közel azonos a lakosságarányával. Alacsony komfort fokozatú lakások aránya azonban csupán 1,2%, szemben a 2,3% városi átlaggal, tehát az olai lakások magasabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Ola városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön az átlagnál magasabb képzettségi színvonal, mivel négy ilyen jellegű mutatóból három tekintetében jobb, mint a városi átlag. Alacsonyabb 4 százalékponttal, a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; alacsonyabb 3 százalékponttal, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb 1,9 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. Egyedül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya jelentősen, 7 százalékponttal magasabb a városi átlagnál, ami e mutató tekintetében kedvezőtlenebb.

3. jelű városrész: **Landorhegy**

Landorhegy terület-felhasználásának meghatározó és jellemző eleme az a „klasszikusnak” mondható lakótelep, amely az 1960-as évek elejétől kezdett kiépülni, és amely – jelentős városrendezők és építészek munkájának köszönhetően – az ország egyik legnívósabb lakótelepe lett. A városrész határai: Ebergényi utca – Ola utca – Gasparich Márk utca – Platán sor - Göcseji út – Alsóerdei út – belterületi határ. A határoló utakon kívül a városrész fő feltáró útja a szép vonalvezetésű Gasparich Márk utca - Landorhegyi út. A városrész főbb terület-felhasználási elemei:

- a telepszerűen beépített lakóterület a Platán sor mentén
- a Gasparich Márk utca és a Göcseji út közötti sávban, oktatási és kulturális intézmények, itt található a Városi Művelődési Központ és a Városi Könyvtár is
- a Platán sor és a Göcseji út szegletében ipari-gazdasági terület található, melynek északi része - az egykori ruhagyár területe - használaton kívül van, jövőbeni rendeltetése bizonytalan
- a városrész nyugati oldalán a családi házas beépítések felkúsznak az Egerszeghegy keleti oldalára. Ezek a lakóterületek az Alkotmány, a Gasparich Márk, a Szívhegyi és a Becsali utcákon kapcsolódnak a városszerkezethez.
- a Gasparich utcától nyugatra lévő háromszög alakú tömb egykor vegyes rendeltetésű volt, napjainkra lényegében lakóterületté vált.
- A városrész déli nyúlványán ipari hasznosítású terület helyezkedik el, ezen jelenleg a General Electric Magyarország gyártóüzeme működik
- a városrész észak-nyugati részén lévő egykori laktanya területének városközponthoz közeli részét a városban működő főiskolák foglalták el. A főiskolák által használt résztől nyugatra nagy, összefüggő fejlesztési terület áll rendelkezésre, a terület kifejezetten alkalmas a felsőoktatási intézmények esetleges bővítésére, illetve az azok környezetébe települő a tudás gazdaságban történő hasznosulást elősegítő funkciójú intézmények számára („tudás-kerület”)

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	LANDORHEGY VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	11 042
Lakónépesség aránya (%)	-	18,5
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	11,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	63,9
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	24,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	11,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	18,8
Lakásállomány (db)	25 883	4817
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	0,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	35,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	6,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	59,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	35,0
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	186
Terület aránya (%)	100,00	1,86

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Landorhegy városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 18,5%-a, területaránya viszont csupán 1,86%-a a város egészének, azaz a városrész népsűrűsége kimagaslóan nagyobb, mint a városi átlag. A városrész lakótelepi jellege magyarázza ezt.

Zalaegerszeg, illetve azon belül Landorhegy városrész lakónépességének korcsoportos megoszlása szinte teljesen megegyezik. Hiszen a 60 év fölöttiek aránya teljesen azonos (24,4%), s a 14 év alattiak aránya (11,7%) is csupán 0,9 százalékponttal alacsonyabb, mint a városi átlag (12,6%). Értelemszerűen a landorhegyi középkorú (15-59 év) lakosok aránya (63,9%) viszont éppen 0,9 százalékponttal magasabb, mint a városi átlag (63,0%).

A lakosság képzettsége tekintetében kedvezőtlen Landorhegy helyzete, hiszen míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb (11,2%) a városi átlagnál (9,9%), addig a felsőfokú végzettségűek aránya 3,6% százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Ebből az következik, hogy Landorhegy városrész lakói alacsonyabb képzettségűek, mint a zalaegerszegi átlaglakos.

Landorhegyen található Zalaegerszeg lakásállományának 18,6%-a, ami nem meglepő a városrész lakótelepi jellege miatt. Ugyanakkor, ennek köszönhetően az alacsony komfort fokozatú lakások aránya csupán 0,6%, szemben a 2,3% városi átlaggal. A landorhegyi lakások jelentősen magasabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Landorhegy városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön az átlagnál alacsonyabb képzettségi színvonal, mivel mind a négy, ilyen jellegű mutató tekintetében rosszabb, mint a városi átlag. Jelentősen, 5,1 százalékponttal magasabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb 0,6 százalékponttal a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen, 5 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül; magasabb 2,5 százalékponttal a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya.

4. jelű városrész: Páterdomb

A várostest keleti szélén fekvő lankás dombot vasútvonalak zárják körül: nyugatról és északról a vasút és a vasútállomás, délről és keletről ipari vágány határolja. A városrésznek csak északon – nagy kerülővel – a Berzsényi utcára csatlakoztatva van egy vasúti keresztezés nélküli egérútja, a városközpontához egyébként csak egy szintbeli vasúti keresztezésen keresztül kapcsolódik. Úthálózata közel szabályos, négyzethálós. A közlekedés szempontjából terheltebb utak – a terület szimmetriai-tengelyét jelentő észak-dél irányú Kinizsi út, valamint a városközponti kapcsolatot biztosító Wlassics Gyula utca – az úthierarchiában nem emelkedik ki.

A városrész beépítése már a XX. század első felében megkezdődött, annak északi területén. (A Bíró Márton utca vasút által a várostesttől elhatárolt szakasza már a XIX. századtól, a vasútépítés előtti időkben is létezett.) 1943-ban avatták fel az akkori Országos Nép és Családvédelmi Alap támogatásával létesített, 39 házból álló ONCSA telepet a vasútállomás keleti oldalán. Az 1950-es évek végétől családi házak épültek a városhoz közeli területén. A 70-es, 80-as években intenzív, teletszerű beépítés valósult meg a domb tetején, a déli és keleti oldalon.

A városrész észak-keleti sík részén az iparvágánytól nyugatra összefüggő ipari területek alakultak ki, közúti megközelítésük a városrész szűk lakóutcáin keresztül történik. Az iparterület és a lakóterület közelsége – elsősorban a zajterhelés miatt – környezeti problémákat jelent. A városrész lakóterülete – központi fekvése miatt – kedvező elhelyezkedésű lenne, de a közlekedési és a környezeti hatások igen kedvezőtlenül érintik:

- a vasúttal körülhatárolt elzártsága
- az észak-keleti szomszédságban lévő iparterület közelsége, zajhatása
- a vasút és vasútállomás porszenyezése és zajhatása
- a Páterdombtól délre lévő MOL iparterület légszenyezése.

A városrész oktatási és (szak)igazgatási és funkcionális helyet ad: itt található a Páterdombi Szakképző Iskola és Kollégium valamint a Megyei Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatósága.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	PÁTERDOMB VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	3 016
Lakónépesség aránya (%)	-	5,06
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	11,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	64,4
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	23,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	6,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	23,3
Lakásállomány (db)	25 883	1 289
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	1,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	26,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	4,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	66,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	30,8
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	80
Terület aránya (%)	100,00	0,80

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Páterdomb városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 5,07%-a, míg területaránya csupán 0,8%-a a város egészének, tehát a népsűrűsége (37,7 fő/ha) jelentősen magasabb, mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrészen alacsonyabb 60 év fölöttiek aránya (23,6%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Az idősebbek viszonylag kisebb arányával szemben a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (64,4%) magasabb, mint a városi átlag (63%). Ugyanakkor 14 év alattiak aránya (11,9%) szintén alacsonyabb, mint a városi átlag. Ebből az következik, hogy Páterdomb városrészen a középkorú korosztály dominánsabb, bár releváns eltérések a városi átlagtól nem mutathatók ki.

A lakosság képzettsége tekintetében Páterdomb helyzete kedvező, hiszen míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya jelentősen alacsonyabb (6,7%) a városi átlagnál (9,9%), addig a felsőfokú végzettségűek aránya 0,9% százalékponttal magasabb, mint a 22,4%-os városi átlag.

Páterdombon található Zalaegerszeg lakásállományának 5,0%-a, ami közel azonos a lakosságarányával. Alacsony komfort fokozatú lakások aránya azonban csupán 1,0%, szemben a 2,3% városi átlaggal, tehát a páterdombi lakások sokkal magasabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Páterdomb városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön az átlagnál magasabb képzettségi színvonal, mivel mind a négy, ilyen jellegű mutató tekintetében jobb, mint a városi átlag. Jelentősen, 3,7 százalékponttal alacsonyabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen 2,1 százalékponttal alacsonyabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb 2,7 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és alacsonyabb 1,7 százalékponttal a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya.

5. jelű városrész: **Kertváros**

A Jánkahegy észak-dél irányú dombvonulatát két oldalról körülvevő városrész. Határai: Göcseji út – vasútvonal – Bartók Béla út – belterületi határ – Alsóerdei út. A városrész beépítését meghatározó jelleg a családi házas, sorházas kertváros, de részben itt találhatóak Zalaegerszeg klasszikus lakótelepei, amelyek az 1960-as évek elejétől napjainkig épültek, épülnek. A városrész teljes körű intézményhálózattal ellátott. A lakófunkciót oktatási és kulturális intézmények és néhány közintézmény jelenléte egészíti ki: a területen egyaránt található általános, szak- és szakközépiskola, valamint gimnázium, városrészi művelődési központ, emellett itt helyezkedik el az ÁNTSZ Megyei Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve.

A terület nyugati széle meredek domboldal, így a városrész nyugati oldalának közlekedési kapcsolata a Göcseji úttal csak a városrész északi és déli végén épült ki, ezt a városrész területét középen átszelő Köztársaság út biztosítja. A Köztársaság úthoz kapcsolódva egy nyugati és keleti gyűjtőút kör épült ki, a területeket feltárva (Átalszegett és Hegyalja utca). A városrész keleti oldalát a Zárda utca – Orsolya utca – Bartók Béla utca – Zrinyi Miklós utca, mint gyűjtőút gyűrű tárja fel. A városrész közlekedési rendszerének problémája a fent ismertetett kapcsolatok elégtelensége.

A városrész beépítése az 1950-es évek végén kezdődött, melynek során egy jól szerkesztett családi házas övezet jött létre a városrész északi felén. A további fejlesztések során - a város népességének erőteljes gyarapodása, a növekvő lakásigények miatt - egyre intenzívebb beépítés alakult ki déli irányba. A városrész utolsó, déli fejlesztési szakasza zsákként kapcsolódik a korábbi úthálózathoz. (A szakasz utolsó elemének a Göcseji úthoz kapcsolása a városrendezési tervben szerepel ugyan, de megépítése még várat magára.) A városrész lakóterületeit zavaró környezeti hatással, zajterheléssel bír a Göcseji út nyugati oldalán lévő iparterület, valamint a városrész északi oldalán - a temető és a Göcseji utca közötti nyomda - ipari tevékenysége.

A városrészben kapott helyet – közvetlenül a városközponthoz kapcsolódóan - a Zala Megyei Kórház tömbje is. A Göcseji út mellett két temető is található, melyek még a XX. század első felében létesültek (Köztemető és Izraelita temető). A városrész jelentős zöldfelületei: Május 1. liget és Dózsa-liget.

A városrész szerkezete - déli végének kivételével - kialakult. A Köztársaság út forgalmi terheltségének problémáját szerkezetmódosítással nem, csak forgalomtechnikai eszközökkel lehet orvosolni. A városrész déli irányú közvetlen kapcsolatának kialakítására a Jánkahegyet keresztezve nincs lehetőség. A városrész terület-felhasználásában változást fog jelenteni, hogy a korábban zártkerti területként használt Jánkahegy északi része folyamatosan átépül lakóterületté.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	KERTVÁROS VÁROSRÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	13 988
Lakónépesség aránya (%)	-	23,51
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	12,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	63,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	24,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	7,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	24,6
Lakásállomány (db)	25 883	6 086
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	0,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	28,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	4,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	65,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	31,4
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	225
Terület aránya (%)	100,00	2,25

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Kertváros városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 23,51%-a, míg területaránya csupán 2,25%-a a város egészének, tehát a népsűrűsége jelentősen magasabb (62,2 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha). A 2. legnépesebb városrész, a Belváros városrész után.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrészen alacsonyabb 60 év fölöttiek aránya (24%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Az idősebbek viszonylag kisebb arányával szemben a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (63,6%) magasabb, mint a városi átlag (63%). Ugyanakkor 14 év alattiak aránya (12,5%) szintén valamivel alacsonyabb, mint a városi átlag. Összességében a városrész korcsoportos megoszlása szinte teljesen azonos a zalaegerszegi átlaggal.

A lakosság képzettsége tekintetében Kertváros helyzete kedvező, hiszen míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya jelentősen alacsonyabb (7,4%) a városi átlagnál (9,9%), addig a felsőfokú végzettségűek aránya 2,2% százalékponttal magasabb, mint a 22,4%-os városi átlag.

Kertvárosban található Zalaegerszeg lakásállományának 23,4%-a, ami közel azonos a lakosságarányával. Alacsony komfort fokozatú lakások aránya azonban csupán 0,8%, szemben a 2,3% városi átlaggal, tehát a kertvárosi lakások sokkal magasabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Kertváros városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön az átlagnál magasabb képzettségi színvonal, mivel mind a négy, ilyen jellegű mutató tekintetében jobb, mint a városi átlag. Jelentősen, 1,9 százalékponttal alacsonyabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen 2,1 százalékponttal alacsonyabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb 1,6 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül és alacsonyabb 1,1 százalékponttal a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya.

6.jelű városrész: Iparterület

A városrész Zalaegerszeg déli és keleti részén elterülő iparterületeit foglalja magában. Az iparterületek a Zrinyi út és a vasútvonal között, illetve a Gévahegytől délre és keletre összefüggő terület-felhasználási elemet alkotnak, valósággal „körbefolyva” a Gévahegyet. A Zrinyi út mentén, a lakóterületektől délre kialakított ipari-gazdasági területek beépítése jelenleg is tart. Itt létesült a város legnagyobb üzeme, a Flextronics külső gyáregysége. A Gévahegytől délre lévő dombháton - nagy kiterjedésű területen - a MOL olajfinomító üzeme és raktárbázisa helyezkedik el. Emellett számos, nagy forgalmú kereskedelmi egység is található a városrészben (pl. több bútórúháza, egy Tesco hipermarket, a Zala Park bevásárlóközpont).

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	IPARTERÜLET VÁROSRSZ
Lakónépesség száma	59 499	287
Lakónépesség aránya (%)	-	0,48
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	14,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	56,1
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	29,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	6,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	14,9
Lakásállomány (db)	25 883	94
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	4,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	28,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,0
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	60,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	34,0
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	366
Terület aránya (%)	100,00	3,66

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

A városrész terület-felhasználási jellegéből eredően, elsősorban nem lakófunkciót foglal magában. Ezt a népszámlálási adatok is tükrözik. Az Iparterület városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 0,48%-a, míg területaránya 3,36%-a a város egészének, azaz a népsűrűsége (0,8 fő/ha) jelentősen elmarad a városi átlagtól (5,96 fő/ha). A 287 fővel az egyik legkevesebb lakosú városrész Zalaegerszegen belül.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján az a – más városrészek esetében nem gyakori – helyzet tapasztalható, hogy a miközben városrészen jelentősen magasabb 60 év fölöttiek aránya (29,3%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%), addig 14 év alattiak aránya (14,6%) szintén sokkal magasabb a városi átlagnál. Az idősebbek és fiatalok arányával szemben a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (56,1%) jelentősen alacsonyabb, mint a városi átlag (63%). Összességében a városrészen a középkorúak, a városi átlagnál magasabb gyermekvállalási kedve mutatható ki.

A lakosság képzettsége tekintetében a városrész helyzete kedvezőtlen, hiszen miközben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya jelentősen alacsonyabb (6,8%) a városi átlagnál (9,9%)- ami e tekintetben kedvező -, aközben a felsőfokú végzettségűek aránya jelentősen, 7,5 százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Tehát képzettségi színvonal összességében elmarad a városi átlagtól, mert jellemzően középfokú végzettséggel rendelkeznek a városrészi lakosok.

Az Iparterületen található Zalaegerszeg lakásállományának 0,36%-a, ami 94 db lakást jelent. A lakásonként 3,05 fő Zalaegerszegen belül is kiugróan magas, messze az átlag feletti érték. Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya azonban igen magas, 4,3%, szemben a 2,3% városi átlaggal. Az Iparterületi lakások sokkal alacsonyabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Az Iparterület városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében – valószínűleg a statisztika által nem nyomon követhető – ellentmondások mutathatók ki. Hiszen miközben jelentősen, 2 százalékponttal alacsonyabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül és csupán 5% a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (a városi átlag 6,2%), aközben 3,1 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is magasabb 1,5 százalékponttal a városi átlagnál.

7.jelű városrész: Csácsbozsok

Valamikor két külön település volt – Csács és Bozsok –, neve is e két település nevének összetételéből keletkezett. A városrész a város keleti részén, a Válickántúl helyezkedik el. Andrásfidával együtt ez a településrész fejlődött a legtöbbet az elmúlt fél évszázad során. Fejlődése több szakaszban történt, ma már teljes intézményellátottsággal rendelkezik.

Csács eredetileg egyutcás település volt, melynek észak-dél irányú utcája észak felé a Zala völgyébe vezetett. Egykori központja - a templom, a temető és a plébánia épülete - a falu északi végén helyezkedett el. Később az országút menti és a város felé eső területek épültek be. Az 1970-es évek közepétől az új beépítés a Csácsi hegy irányába történt. A városrész további lakóterületi terjeszkedése tervezett keleti irányba, az ottani völgy körbeépítésével.

Bozsok kicsiny, halmaz jellegű település volt, hármas útkereszteződés mentén, a Bozsoki hegy lábánál. Az egykori szerkezet észak felé, az út két oldalának a beépítésével egészült ki. A városrész Zalaegerszeg keleti kapuja, a város legfontosabb – Budapest, Keszthely, Hévíz irányú – közlekedési kapcsolatának, a 76-os főútnak érkezési pontja. Ez a földrajzi helyzet a Bozsok és Csács közötti, a 76-os út melletti, korábban beépítetlen területeket felértékelte, és itt kereskedelmi és szolgáltató létesítmények telepedtek le (autókereskedések és szervizek, étterem). A 76-os főút közlekedési szerepnövekedésének azonban nem csak

felértékelő hatása van. A Balatoni út két oldalának beépítése, lakóterületi használata az 1950-es 60-as években lényegesen kisebb közúti forgalmat feltételezve jött létre. A négysávos út mentén ma a lakóterületi funkció értéke lecsökkent. A 40-50 éve épült épületek lassan elöregsznek, meg kellene történnie a lakóterület megújulásának. A közlekedéssel terhelt út menti területeken ma is tapasztalható a funkcióváltás, a kereskedelem erősödése.

A városrészben működik az Izsák Imre Általános Művelődési Központ, amely elsődlegesen a városrész lakosságának nevelési, oktatási, művelődési és sportolási igényeinek kielégítését szolgálja.

A városrészhez tartozik a Belvárossal közvetlenül érintkező, nagy kiterjedésű parkerdő. A városrész a Csáctól keletre lévő, dombok által karéjban határolt völgy kivételével kialakult. A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	CSÁCSBOZSOK VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	2 730
Lakónépesség aránya (%)	-	4,59
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	12,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	66,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	21,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	12,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	22,6
Lakásállomány (db)	25 883	971
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	2,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	33,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	8,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	61,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	28,8
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	267
Terület aránya (%)	100,00	2,67

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Csácsbozsok városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 4,59%-a, területaránya viszont csupán 2,67%-a a város egészének, azaz a városrész népsűrűsége nagyobb (10,2 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrész a városi átlagnál fiatalabb népesség által lakott. Hiszen miközben 60 év fölöttiek aránya (21%), ami 3,4 százalékponttal alacsonyabb a városi átlagnál, addig 14 év alattiak aránya (12,9%), ami 0,3 százalékponttal magasabb a városi átlagnál. Ennek megfelelően a középkorú (15-59 év) lakosok aránya jelentősen, 3,2 százalékponttal magasabb, mint a városi átlag (63%).

A lakosság képzettsége tekintetében inkább kedvezőnek ítéltető Csácsbozsok helyzete, hiszen bár a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya jelentősen magasabb (12,5%) a városi átlagnál (9,9%), addig a felsőfokú végzettségűek aránya is 0,2% százalékponttal magasabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Ebből az következik, hogy Csácsbozsok városrész lakói között éles képzettségbeli különbségek tapasztalhatók, ami részben összefügg a városrész gyorsütemű fejlődésével és az ehhez kapcsolódó betelepüléssel.

Csácsbozsokon található Zalaegerszeg lakásállományának 3,75%-a, lakásonként 2,81 fővel. A városrész fejlődése ellenére az alacsony komfort fokozatú lakások aránya még mindig magasabb (2,9%), mint a 2,3% városi átlag, így e városrész lakásai alacsonyabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Csácsbozsok városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében a viszonylagosan jó képzettségi színvonal nem érhető egyértelműen tetten, mivel négy ilyen jellegű mutatóból három tekintetében rosszabb, mint a városi átlag. Magasabb 2,7 százalékponttal, a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen, 2,7 százalékponttal magasabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; alacsonyabb 2,8 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. Egyedül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya alacsonyabb jelentősen, hiszen 3,7 százalékponttal kisebb a városi átlagnál (32,5%), ami e mutató tekintetében kedvezőnek minősül. Általánosságban ebből arra lehet következtetni, hogy a városi átlagtól eltérően a képzettebb háztartásokon, családokon belül mindkét felnőtt korú foglalkoztatott, miközben a többségi háztartásban, családban egy foglalkoztatott sincs.

8.jelű városrész: Vorhota

Az eredetileg önálló, aprócska település a Zala folyó déli partján, Andrásbridával szemben, az Erzsébethegy északi lábánál fekszik. Eredeti lakóterülete nem növekedett, de beépült az Erzsébethegy és a Gógánhegy közötti völgyben a Szentersébethegyre vezető út (Újhegyi út) két oldala. A lakóterületektől nyugatra az „Andrásbida” vasútállomás helyezkedik el. A városrész északi területén, a vasútvonal mellett ipari-gazdasági területek épültek ki.

A városrész szerkezetében változást jelent a vasút új nyomvonalra történő átépítése a folyó partja mellett, és a jelenlegi vasúti pálya iparvágányként történő hasznosítása.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGRSZEG ÖSSZESEN	VORHOTA VÁROSRÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	588
Lakónépesség aránya (%)	-	0,98
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	12,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	69,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	17,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	17,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	14,4
Lakásállomány (db)	25 883	168
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	4,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	37,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	9,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	58,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	29,9
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	132
Terület aránya (%)	100,00	1,32

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Vorhota városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 0,98%-a, területaránya viszont 1,32%-a a város egészének. A városrész népsűrűsége kisebb (4,45 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha). A városrészen a nem a lakófunkció a jellemző terület-felhasználás.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján Vorhota a városi átlagnál fiatalabb népesség által lakott. Hiszen miközben 60 év fölöttiek aránya (17,9%), ami 6,5 százalékponttal alacsonyabb a városi átlagnál, addig 14 év alattiak aránya (12,9%), ami 0,3 százalékponttal magasabb a városi átlagnál. Ennek megfelelően a középkorú (15-59 év) lakosok aránya jelentősen, 6,2 százalékponttal magasabb, mint a városi átlag (63%).

A lakosság képzettsége tekintetében Vorhota helyzete igen rossz, hiszen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (17%) jelentősen magasabb a városi átlagnál (9,9%), miközben a felsőfokú végzettségűek aránya is 8% százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Ebből az következik, hogy Vorhota városrész lakóinak átlagos képzettsége jelentősen elmarad Zalaegerszeg lakosainak átlagától.

Vorhotán található Zalaegerszeg lakásállományának 0,65%-a, lakásonként 3,5 fővel, ami egyik legmagasabb érték a megyeszékhelyen. Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya több mint kétszerese (4,8%), mint a 2,3% városi átlag, így e városrész lakásai alacsonyabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Vorhota városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön a kedvezőtlen képzettségi színvonal, mivel négy ilyen jellegű mutatóból három tekintetében rosszabb, mint a városi átlag. Jelentősen, 7,2 százalékponttal magasabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen, 3,4 százalékponttal magasabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen 5,8 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. Egyedül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya alacsonyabb, hiszen 2,6 százalékponttal kisebb a városi átlagnál (32,5%), ami e mutató tekintetében kedvezőnek minősül. Általánosságban ebből arra lehet következtetni, hogy a városi átlagtól eltérően a képzettebb háztartásokon, családokon belül mindkét felnőtt korú foglalkoztatott, miközben a többségi háztartásban, családban egy foglalkoztatott sincs.

10. jelű városrész: Besenyő

Valamikor önálló, egyutcás település volt a Besenyő utca mentén, amely a Lukahegy és a Felső-Válicka völgye közötti észak-dél irányú dombhát gerincén helyezkedett el. A település a XX. század második felében kiegészült nyugat felé két párhuzamos utcával, és beépült az országút település melletti szakasza, a Posta utca. A városrészt családi házas beépítés jellemzi. A településszerkezet nagyrészt kialakult, a tervek szerint a városrész a nyugati szélén a Posta utca átmenő forgalmát kiváltó elkerülő útszakasz épül. A városrész észak felé közvetlenül ipari-gazdasági területekhez kapcsolódik, melyek közül a MOL telephelyének légszennyezése zavaró.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	BESENYŐ VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	802
Lakónépesség aránya (%)	-	1,34
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	9,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	62,7
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	27,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	15,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	13,4
Lakásállomány (db)	25 883	289
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	2,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	31,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	8,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	61,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	31,5
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	61
Terület aránya (%)	100,00	0,61

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Besenyő városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 1,34%-a, területaránya csupán 0,61%-a a város egészének. A városrész népsűrűsége jelentősen magasabb (13,15 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha). A városrészen a lakófunkció a jellemző terület-felhasználás.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján Besenyő a városi átlagnál idősebb népesség által lakott. Hiszen a 60 év fölöttiek aránya (27,6%), ami 2,8 százalékponttal magasabb a városi átlagnál, miközben mind a 14 év alattiak aránya (9,7%), ami 2,9 százalékponttal alacsonyabb, mind a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (62,7%), ami 0,3 százalékponttal alacsonyabb, mint a városi átlag.

A lakosság képzettsége tekintetében Besenyő helyzete igen rossz, hiszen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (15,9%) jelentősen magasabb a városi átlagnál (9,9%), miközben a felsőfokú végzettségűek aránya is 9% százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Ebből az következik, hogy Besenyő városrész lakóinak átlagos képzettsége jelentősen elmarad Zalaegerszeg lakosainak átlagától.

Besenyőn található Zalaegerszeg lakásállományának 0,34%-a, lakásonként 2,77 fővel, ami magasabb érték, mint a városi átlag (2,3 fő/lakás). Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya magasabb (2,8%), mint a 2,3% városi átlag, így e városrész lakásai is alacsonyabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

Besenyő városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön a kedvezőtlen képzettségi színvonal, mivel négy ilyen jellegű mutatóból három tekintetében rosszabb, mint a városi átlag. Magasabb 0,4 százalékponttal, a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen, 2,5 százalékponttal magasabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen 2,3 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. Egyedül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya alacsonyabb, hiszen 1 százalékponttal kisebb a városi átlagnál (32,5%), ami e mutató tekintetében kedvezőnek minősül. Általánosságban ebből arra lehet következtetni, hogy a városi átlagtól eltérően a képzetten háztartásokon, családokon belül mindkét felnőtt korú foglalkoztatott, miközben a többségi háztartásban, családban egy foglalkoztatott sincs.

2. ZALAEGERSZEG – ÉSZAK

Zalaegerszeg igazgatási területének északi része a Zala folyó bal partján, a folyótól északra fekszik. Szerepe egyre sokrétűbb, súlya egyre jelentősebb a város életében, ami a város fejlesztési igényeinek befogadásához szükséges adottságainak köszönhető. Az északi terület Zalaegerszeg terjeszkedésének szinte egyetlen és jelentős kapacitással rendelkező területe, mivel mind a déli ipari park, mind a délnyugati – nyugati zártkerti részek határt szabnak a terjeszkedésnek, és a keleti bővülés lehetősége is már elérte szinte végső határait.

Az északi terület több részönkormányzati területet foglal magában, amelyek korábban önálló – majd Zalaegerszeghez csatolt – kistelepülésekben jöttek létre. Az északi terület az alábbi városrészekből áll:

- Andrásida, Apátfa, Gébárt
- Ságod - Neszele
- Kaszaháza – Nekeresd – Pózva
- Északi külterület.

Ezek a városrészek a központi várostesttel a Zala folyón keresztül jelenleg 4 hídon keresztül kapcsolódnak. Ezek az andráshidai, a neszelei, a kaszaházi illetve a 74-es/76-os közös elkerülő út észak-keleti szakaszának hídjai. Az északi terület városrészei településszerkezetükben, településfejlődési sajátosságaikban, lakóövezeteik jellegzetességeiben sok szempontból hasonló jellemzőkkel írhatók le.

Itt valósultak meg az utóbbi évtized legjelentősebb idegenforgalmi fejlesztései (Gébárti-tó körüli művésztelep, strand- és kemping, az Aqua City, a termálfürdő), Andrásida mellett talált helyet a repülőtér. Az északi terület kínálja a legjelentősebb lehetőségeket az ipari parki fejlesztésekben is, a közel 400 ha-os, erre a célra kijelölt területekkel. Szintén ezen a területen valósult meg az utóbbi évek legjelentősebb - megújuló geotermikus energiaforráson alapuló - távfűtési fejlesztése, de itt a legjelentősebb a lakóövezeti fejlődés is, ami közép távon már Neszele és Kaszaháza településrészek összenövéséhez vezet.

A fejlődés dinamizálódásában meghatározó szerepe van a 76-os út északi elkerülő ágának, ami egyúttal feltáró út szerepet is betölt. Feladatot jelent az északi városrészek és Zalaegerszeg további városrészei közötti kapcsolatok erősítése, amit a Zala-folyó és a folyó menti NATURA 2000 területek, illetve a folyón való átkelés korlátozott számú és kapacitású közlekedési kapcsolatai nehezítenek.

A kedvező tájolású (déli domboldal), városközpontoz közel Kaszaháza - Neszele közötti területen a lakóterület fejlesztése várható. Az északi 120/20 kV-os transzformátor állomásról a város irányába haladó elektromos légvezetékek földkábelbe helyezésével a terület érintett részét építésre alkalmassá lehet tenni. Ugyancsak feladat a terület északi szélvédelmének megvalósítása, amit erdőtelepítéssel lehet megoldani. A lakóterületi fejlesztések során azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy a településrészek - és ezzel együtt a város - kompakt zárt szerkezetet alkosson, bármely fejlődési időszakában. Törekedni kell a táj, a termőföld, az infrastruktúra racionális használatára, a befejezhetetlen szórvány fejlesztések kialakulásának elkerülésére, a fejlesztési erő koncentrálására.

A gébárti üdülőterület fejlesztésével a város idegenforgalmi szerepe növelhető. Az üdülőterület fejlesztésének lehetséges irányai:

- a már meglévő fürdőturizmus (termálfürdő)
- a városi lakosság szabadidő, sport és kirándulási igényeinek kiszolgálása
- szabadidős fesztiválok területbiztosítása
- a Zala-völgy, Göcsej és az Őrség felé irányuló tájturizmus szervező központjának, kapujának megteremtése, integrálva a Zala völgyében található falumúzeumot
- a hagyományaiban megteremtett kézműves és képzőművészeti alkotóközpont megtartása és erősítése, kapcsolva a városi kulturális és oktatási intézményeihez.

A Zala folyó völgyének minőségi zöldterületi funkcióját kell megteremteni a történelmi várostest és a fejlesztés alatt lévő északi városrész közötti sávban. A Zala-völgy intenzívebb használata érdekében a folyó északi oldalán kerékpárút tervezett. Ez a kerékpárút - regionális szerepén túl - megfelelő hídfőkapcsolatokkal a város belső kerékpáros közlekedését is szolgálja.

A 76-os főút északi elkerülő szakasza mentén a jó építési és közlekedési feltételekkel rendelkező gazdasági terület – északi ipari park – fejlesztése oldható meg. A fejlesztéssel párhuzamosan megoldandó feladat a külső északi gyűrű mentén a város északi természetes zárása, véderdők telepítésével, illetve az iparvágány bekötése.

15.jelű városrész: Andrásida – Apátfa - Gébárt

A városrész a Zala északi oldalán, a várostesttől észak-keletre helyezkedik el, a Körmentre vezető országút mentén. Egykor három önálló település volt, melyek mára összeépültek. A legjelentősebb történeti település Andrásida volt, melynek temploma Árpád-kori. Eredetileg egyutcás település volt, melynek utcája párhuzamos volt a Zala folyóval. Nyugati folytatása, Apátfa külön település volt. Andrásidán az egykori majorság bővülésével nagy mezőgazdasági központ, az állami gazdaság üzemterülete jött létre, a dombhát magaslatán lakóterületekkel körbeépítve. A városrész területe több ütemben bővült új lakóterülettel, utcákkal. A városrész szerkezetét több alkalommal módosította a Körmentre vezető országút északabbra helyezése. Először a Gazdaság utca, majd a Körmenti út, és napjainkban a város északi elkerülő útja jött létre. A városrész közlekedési terheltsége az elkerülő út létrejöttével lényegesen csökkent. A jelenlegi szabályozási terv egy új forgalmi utat, a Gébárti út északi elkerülő útját tervezi kialakítani a lakóterületeket keletről és északról határolva. A városrész intézményellátottsága teljes, jól felszerelt általános iskola működik területén. A városrészben működik az Öveges József Általános Művelődési Központ, amely elsődlegesen a városrész lakosságának nevelési, oktatási és művelődési igényeinek kielégítését szolgálja.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	ANDRÁSHIDA- APÁTFÁ - GÉBÁRT VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	2 409
Lakónépesség aránya (%)	-	4,04
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	11,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	65,8
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	22,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	9,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	20,0
Lakásállomány (db)	25 883	867
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	2,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	28,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	66,2
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	27,4
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	188
Terület aránya (%)	100,00	1,88

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Andráshida-Apátfa-Gébárt városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 4,04%-a, míg területaránya csupán 1,88%-a a város egészének, tehát a népsűrűsége magasabb (12,8 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

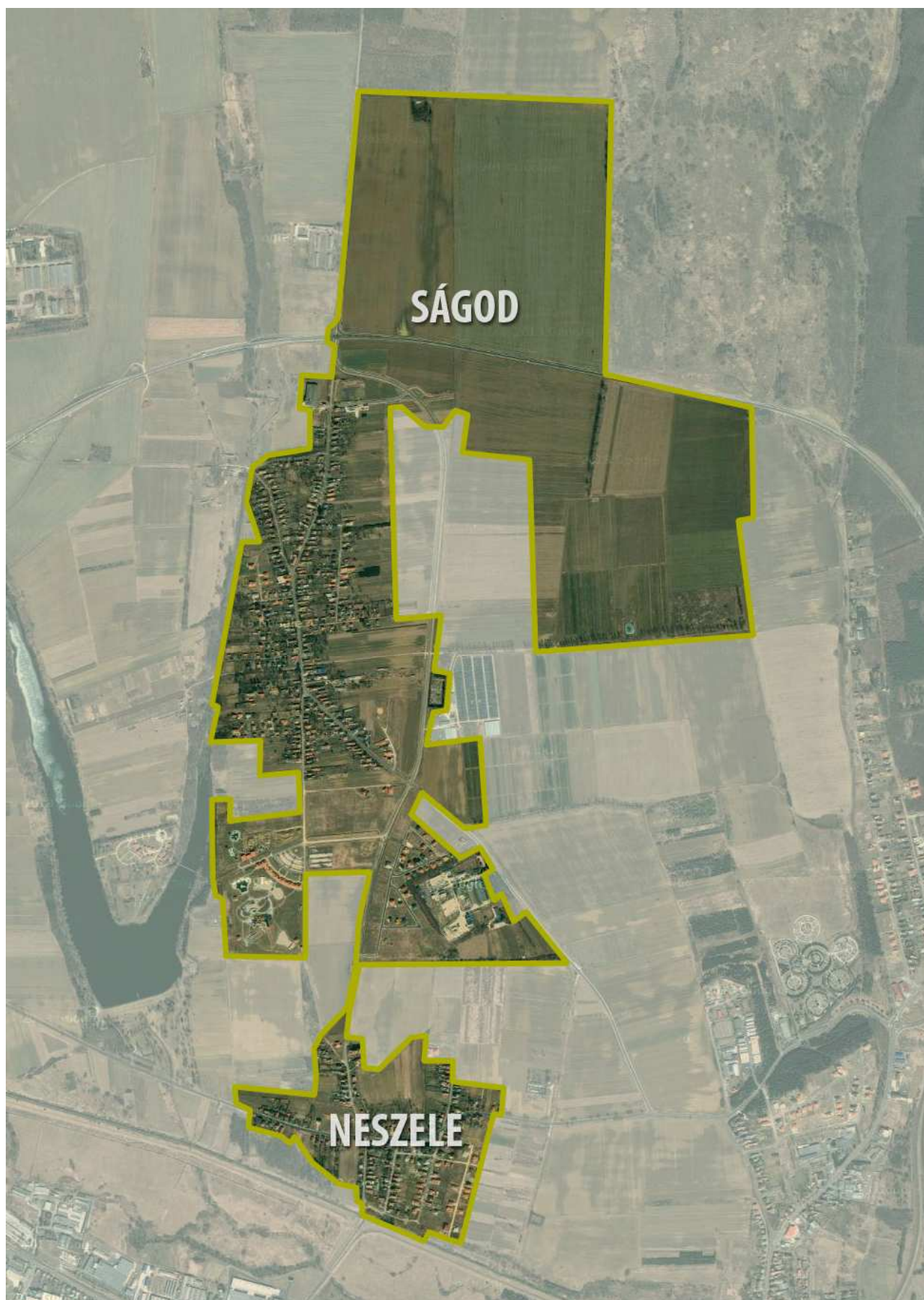
A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrészen alacsonyabb 60 év fölöttiek aránya (22,9%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Az idősebbek viszonylag kisebb arányával szemben a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (65,8%) magasabb, mint a városi átlag (63%). Ugyanakkor 14 év alattiak aránya (11,3%) szintén valamivel alacsonyabb, mint a városi átlag. Összességében a városrész korcsoportos megoszlása közel azonos a zalaegerszegi átlaggal.

A lakosság képzettsége tekintetében a városrész helyzete a városi átlaghoz hasonló, hiszen míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya valamivel alacsonyabb (9,2%) a városi átlagnál (9,9%), addig a felsőfokú végzettségűek aránya 2,4% százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Míg az előző adat kedvezőbb képet, addig az utóbbi rosszabb helyzetet mutat a városi átlaghoz.

Andráshida-Apátfa-Gébárt városrészen található Zalaegerszeg lakásállományának 3,35%-a, lakásonként 2,78 fővel, ami magasabb a városi átlagnál (2,3 fő/lakás). Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (2,8%) magasabb a 2,3% városi átlagnál, tehát az Andráshida-Apátfa-Gébárt városrészi lakások alacsonyabb komfortfokozatot képviselnek a városi lakásállományon belül.

A városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete kedvezőbb képet mutat a városi átlagnál annak ellenére, hogy lakosság képzettségi színvonala nem átlag feletti. A városi átlagnál kedvezőbb foglalkoztatottsági helyzetet jelzi, hogy mind a négy, ilyen jellegű mutató tekintetében jobb a városrész, mint a városi átlag. Jelentősen, 2,5 százalékponttal alacsonyabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; alacsonyabb 0,7 százalékponttal a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb 2,4 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és jelentősebb, 5,1 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya.

16.jelű városrész: Ságod - Neszele

Ságod a központi várostesttől északra, távolabb elhelyezkedő, egykor a nagyobb községek közé tartozó település volt. A Páli irányába vezető országút mentén, a Ságodi patak völgyének keleti oldalán, a völgy feletti platón észak-dél irányban hosszan nyúlik el. Középen egyutcsás szerkezete északon és délen „V” alakban szétágazik, északon Páli és Bekeháza, délen Kaszaháza és Neszele irányába.

Neszele kicsi település volt a Zala folyó északi oldalán, a Kaszaházát Andrásbridával összekötő út (Gébárti út) mentén. Fejődését a katonai lőtérré vezető út és hídjának megépítése – az így létrejövő közvetlen városi kapcsolat –, továbbá a Gébárti tó létrehozása, üdülőterületi fejlesztése eredményezte. A neszelei lakóterület bővítéseként négy új, észak-déli irányú utca nyílt és épült be a jó tájolású, Zala völgy fölötti területen. A városrészt jelentős fejlesztések érintették, melyek az alábbi lényegesebb területfelhasználási változásokkal jártak:

- a Ságodi és Szentmártoni patak egyesülő völgyeinek elzárásával létrehozták a Gébárti tavat, mely a város szabadvízi strandterülete, kirándulóterülete lett (fesztiválok, kézműves és képzőművészeti alkotó táborok színhelye)
- a Gébárti pihenőterülethez kapcsolódóan kemping épült
- termál és élményszerető építése történt több fejlesztési ütemben
- a Kaszaházára vezető út melletti egykori mezőgazdasági majorság területét hasznosítva gazdasági terület alakult ki
- a volt majorság szomszédságában, a termálfürdők irányába új családi házas lakóterület épült ki
- folytatódik az északi ipari park terület-előkészítése, fejlesztése.

A városrészt jelentős közlekedési fejlesztések is érintették. Megépült a 76-os út északi elkerülő szakaszának ságodi csatlakozása. Megépült a központi várostestbe vezető sugár irányú új gyűjtőút – a ságodi elkerülő út – dél felé Neszeléig, a Gébárti útig terjedő szakasza.

A városrész fejlődését kedvezően befolyásolja az Ilosvai utca vonalában és északi folytatásában megépült új gyűjtőút, mely kapcsolatot teremt a termálfürdő üdülőterületi fejlesztései, a napjainkban kialakuló északi ipari park, valamint az északi elkerülő út között. Hosszabb távon a Ságod és Neszele közötti területek beépítése – a két egykori település összeépülése –, az üdülőterületi és lakóterületi fejlesztések folytatása várható.

A városrész szerkezetét, területfelhasználását, különösen a keleti irányú fejlesztés lehetőségét lényegesen befolyásolja, hogy a beépített terület szomszédságában helyezkedik el a város északi 120/20 kV névleges feszültségű transzformátor állomása. Az állomás 120 kV feszültségű betáplálása északról történik, míg a várost és környékét ellátó légvezetékek dél felé haladnak, beterítve a déli domboldalt és a Zala völgyét. E vezetékek lehetetlenné teszik a városrész keleti irányú terjeszkedését.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	SÁGOD - NESZELE VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	1 446
Lakónépesség aránya (%)	-	2,43
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	16,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	65,0
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	18,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	10,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	20,6
Lakásállomány (db)	25 883	546
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	6,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	27,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	67,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	25,7
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	315
Terület aránya (%)	100,00	3,15

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Ságod-Neszele városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 2,43%-a, míg területaránya 3,15%-a a város egészének, tehát a népsűrűsége alacsonyabb (4,6 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, a városrészen a városi átlagnál fiatalabb a lakosság, mivel jelentősen alacsonyabb 60 év fölöttiek aránya (18,8%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Az idősebbek átlagnál kisebb arányával szemben a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (65%) magasabb, mint a városi átlag (63%), és jelentősen magasabb a 14 év alattiak aránya (16,2%), mint a városi átlag (12,6%). Összességében a városrész az egyik legfiatalabb kor-összetételű Zalaegerszegen belül.

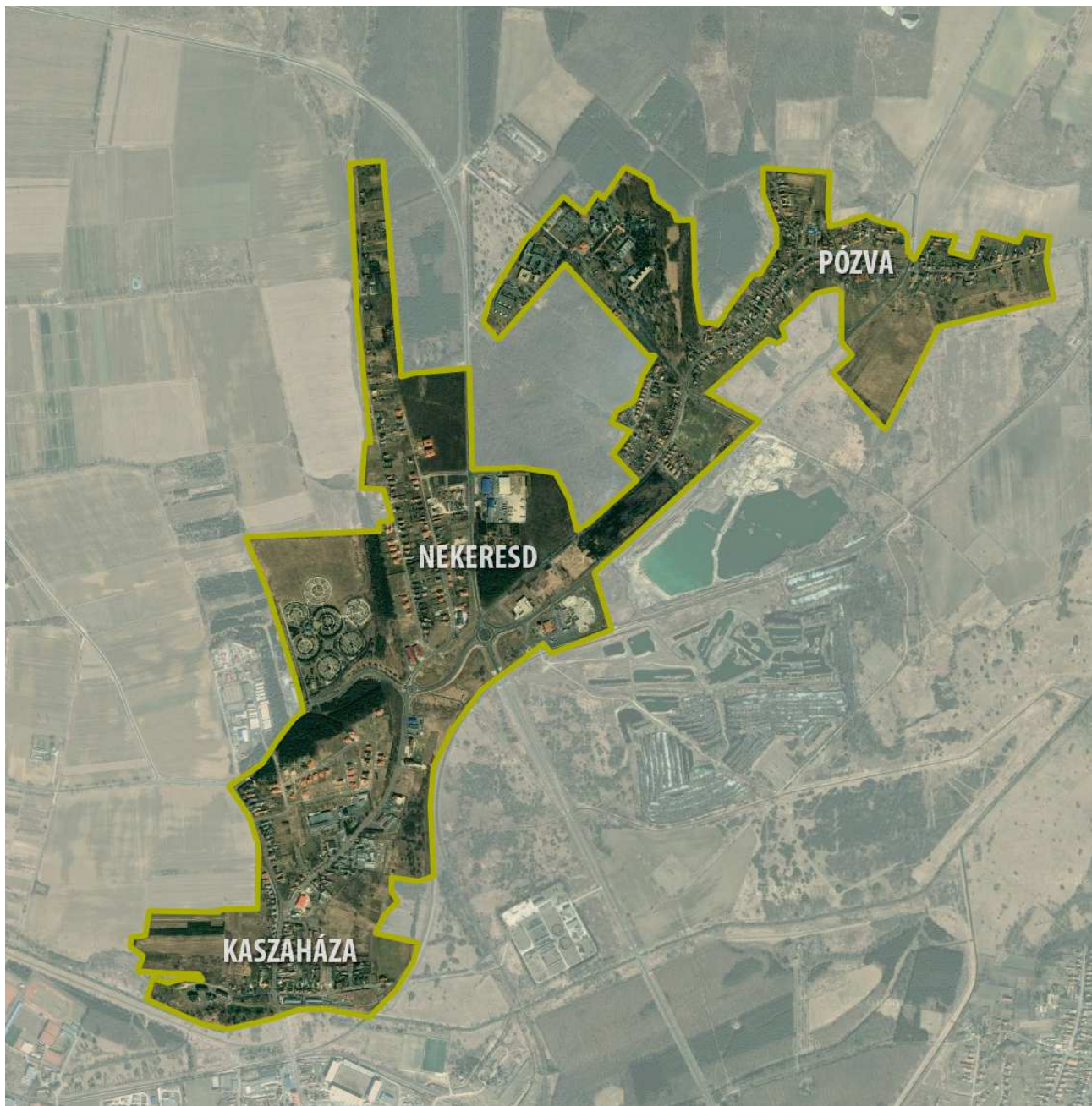
A lakosság képzettsége tekintetében a városrész helyzete a városi átlaghoz hasonló, de inkább kedvezőtlen képet mutat, hiszen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya valamivel magasabb (10,7%) a városi átlagnál (9,9%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 1,6% százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Mindkét adat rosszabb, mint a városi átlag.

Ságod-Neszele városrészen található Zalaegerszeg lakásállományának 2,1%-a, lakásonként 2,65 fővel, ami magasabb a városi átlagnál (2,3 fő/lakás). Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya viszont sokkal magasabb (6,2%), mint a 2,3% városi átlag. Tehát a Ságod-Neszele városrészi lakások átlagosan az egyik legalacsonyabb komfortfokozatot képviselik a zalaegerszegi lakásállományon belül.

A városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete kedvezőbb képet mutat a városi átlagnál annak ellenére, hogy lakosság képzettségi színvonala átlag alatti. A városi átlagnál kedvezőbb foglalkoztatottsági helyzetet jelzi, hogy mind a négy, ilyen jellegű mutató tekintetében jobb a városrész, mint a városi átlag. Jelentősen, 3,2 százalékponttal alacsonyabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; alacsonyabb 0,6 százalékponttal a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; magasabb

3,7 százalékponttal a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és jelentősebb, 6,8 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya. Foglalkoztatottsági szempontból az egyik legjobb mutatókkal rendelkező városrész Ságod-Neszele.

9.jelű városrész: **Kaszaháza – Nekeresd - Pózva**

A várostesttől észak-keletre, a Zala folyó északi oldalán, a Sümegi országút mentén kialakult, egykor önálló települések. Kaszaháza a Zalaegerszeg-Vasvár, illetve Sümeg útvonalon a Zala folyó átkelési pontján létesült. Eredetileg kicsi település, Y szerkezetű úthálózattal, az elágazások észak-nyugat felé Ságod, Páli irányába, észak-kelet felé Sümeg, Vasvár irányába vezetnek. Nekeresd Kaszaházától észak-keletre, a Vasvári út és a Páli patak völgye között majorság és szórvány település volt. A településrészeket a városközponthoz való közelség és forgalmi szerep, az országos főútvonal és csomópontjai felértékelték. Nagy léptékű gazdasági fejlődés jött létre a főútvonalak mentén. A fejlesztések az alábbi lényegesebb területfelhasználási változásokkal jártak:

- a város új köztemetője jött létre Kaszaházától északra
- a temető területétől nyugatra, a Kiserdei útról nyílóan új gazdasági terület épült ki
- a Kaszaházi és Ságodi utcák közötti tetőn, a Gólyadombon új családi házas lakóterület épült ki
- a kaszaházi hídfőtől nyugatra, a domboldal aljában, az egykori malom területén új társasházas lakóterület jött létre, megkezdve ezzel a Kaszaháza és Neszele közötti területen a régóta tervezett beépítést. (E terület - az ún. Ságodi fennsík -

fejlesztésének további ütemeként egy nagyobb családi házas egység telekalakítása történt meg és megkezdődtek az építkezések.)

- Nekeresd lakóterületként fejlődésnek indult. Déli irányban folytonosan épül, kiegészül a Nekeresdi és Virágzómező utcák korábbi szórvány beépítése
- A 74-76-os főutak mentén, valamint a csomópontok környezetében új gazdasági területek jöttek létre.

Nekeresd szerkezete, területhasználata kialakultnak tekinthető. Kaszaháza jelenlegi szerkezetét erősen fogja módosítani a város északi irányba várható fejlesztése, a Kaszaháza és Neszele közötti déli domboldal jövőbeni lakóterületi beépülése.

Pózva jellemzően egyutcas szerkezetű település volt, mely északi végén két - a dombok felé és a Zala völgy felé vezető - utcával egészült ki. Az egykori falu lakóterületének szerkezete változatlan maradt, viszont területe a város irányába nőtt egy új, a régi falutól leszakadó területtel. A településrész lakóterületét ugyan nem érinti, de szerkezetét, területhasználatát módosították a következő fejlesztések:

- A XX. század első felében tüdőbetegek számára munkásszanatórium jött létre a község területétől észak-nyugatra. Napjainkra itt nagy területen elhelyezkedő, több osztályt magában foglaló kórház (külső kórház) jött létre. A kórház szomszédságában szociális intézmények kaptak helyet. Az egészségügyi és szociális intézmények kiváló minőségű természeti környezetben, erdővel körbevett déli domboldalon helyezkednek el.
- Az országos főutak elkerülő szakaszainak megépítésével együtt a korábbi, felhagyott vasúti nyomvonal felhasználásával elkészült a városrészt elkerülő új út is. Az elkerülő út megépítését követően a városrész közlekedés által nem terhelt, jó minőségű családi házas lakóterületté vált.
- A városrészt érintő - tájhasználat jellegű következményekkel járó – beavatkozással járt, hogy a Zala völgy kavicsterasának ásványi anyag kincset felhasználva, a völgyben kavicsbányák létesültek, melyek az országút és a vasút között ma is működnek.

Északi irányból ma ez a városrész képezi a város kapuját. A városrész szerkezetében változást jelentett a 74-76-os elkerülő út és csomópontjának megépítése, valamint a Kiserdei út megépítése Kaszaházától északra, Andránhida irányába.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	KASZAHÁZA – NEKERESD - PÓZVA VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	2 267
Lakónépesség aránya (%)	-	3,81
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	15,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	56,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	28,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	22,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	16,8
Lakásállomány (db)	25 883	647
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	6,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	40,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	18,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	55,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	27,3
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	234
Terület aránya (%)	100,00	2,34

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Kaszaháza-Nekeresd-Pózva városrészen lakik Zalaegerszeg népességének 3,81%-a, területaránya 2,34%-a a város egészének. A városrész népsűrűsége magasabb (9,7 fő/ha), mint a városi átlag (5,96 fő/ha).

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján Kaszaháza-Nekeresd-Pózva városrészen a 60 év fölöttiek aránya (28,2%), ami 3,6 százalékponttal magasabb a városi átlagnál. Eközben a 14 év alattiak aránya (15,7%), ami 3,1 százalékponttal magasabb a városi átlagnál. Az előző két adat kiadja, hogy a középkorú (15-59 év) lakosok aránya csupán (56,2%), ami 6,8 százalékponttal, azaz jelentősen alacsonyabb, mint a városi átlag (63%). A korcsoportos adatok szerint a városrészen jelentős az idősek aránya, ugyanakkor az átlagnál kisebb arányú középkorú lakosságban jellemző a többgyerekes, nagycsaládos modell, ami az átlagnál sokkal magasabb 14 év alattiak számának köszönhető.

A lakosság képzettsége tekintetében Kaszaháza-Nekeresd-Pózva városrész helyzete nagyon rossz. Hiszen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (22,3%), ami jelentősen magasabb a városi átlagnál (9,9%). Eközben a felsőfokú végzettségűek aránya is 5,6 százalékponttal alacsonyabb, mint a 22,4%-os városi átlag. Ebből az következik, hogy a városrész lakóinak átlagos képzettsége jelentősen elmarad Zalaegerszeg lakosainak átlagától.

Kaszaháza-Nekeresd-Pózva városrészen található Zalaegerszeg lakásállományának 2,5%-a, lakásonként 3,5 fővel, ami magasabb érték, mint a városi átlag (2,3 fő/lakás) és egyben az egyik legmagasabb az egész városban. Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya sokkal magasabb (6,6%), mint a 2,3% városi átlag, így e városrész lakásai is az legalacsonyabb komfortfokozatúak a városi lakásállományon belül.

Kaszaháza-Nekeresd-Pózva városrészen élők foglalkoztatottsági helyzetében visszaköszön a nagyon alacsony képzettségi színvonal, mivel négy ilyen jellegű mutatóból három tekintetében rosszabb, mint a városi átlag. Jelentősen, 9,6 százalékponttal magasabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül; jelentősen, 12,7 százalékponttal magasabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az

aktív korúakon belül; jelentősen, 8,4 százalékponttal alacsonyabb a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. Egyedül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya alacsonyabb, hiszen 5,2 százalékponttal kisebb a városi átlagnál (32,5%), ami e mutató tekintetében kedvezőnek minősül. Általánosságban ebből arra lehet következtetni, hogy a városi átlagtól eltérően a képzetlenebb háztartásokon, családokon belül mindkét felnőtt korú foglalkoztatott, miközben a többségi háztartásban, családban egy foglalkoztatott sincs.

18.jelű városrész: **Északi külterület**

Az északi külterület mezőgazdasági területeket és erdőterületeket foglal magában. Ezen a területen – az eltérő táji – domborzati adottságok következtében – nem jellemző a zártkertek jelenléte. Lakóterület jelenléte nem jellemző, néhány kivételtől (pl. Hatház) eltekintve. Fejlesztési lehetőségként érdemes figyelembe venni az itt található repülőteret, a kavicsbányászat nyomán visszamaradt, helyenként nagy kiterjedésű bányatavakat, valamint része a területnek a Gébárti tó is.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	ÉSZAKI KÜLTERÜLET VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	175
Lakónépesség aránya (%)	-	0,29
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	16,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	68,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	14,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	13,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	12,9
Lakásállomány (db)	25 883	76
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	14,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	31,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	8,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	63,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	25,4
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	2531
Terület aránya (%)	100,00	25,34

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Az Északi külterület városrészen Zalaegerszeg népességének mindössze 0,29%-a lakik, 175 fő. Területe ugyanakkor jelentős, a 2531 ha a város területének több, mint egynegyede. A népsűrűség tehát rendkívül alacsony, döntően mezőgazdasági és erdőterület.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján az Északi külterületvárosrészen a 60 év fölöttiek aránya lényegesen alacsonyabb (14,9%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). A 14 év alattiak aránya (16,6%) magasabb, csakúgy, mint a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (68,6%). E csekély létszámú városrészi lakosság korosztályos mutatói tehát jobbak a városénál.

A képzettség tekintetében a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (13,3%) jóval magasabb a városi átlagnál (9,9%), ami kedvezőtlen, csakúgy, mint a felsőfokú végzettségűek aránya (12,9%), ami kiemelkedően elmarad a városi átlagtól (24,4%). Összességében a településrész képzettségi mutatói lényegesen rosszabbak a városénál.

Az Északi külterületvárosrészen 76 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 0,29%-a, ez megegyezik lakosságarányával (0,29%). Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (14,5%), rendkívül magas a városrészben a 2,3% városi átlaghoz képest.

Az Északi külterületvárosrészen élők foglalkoztatottsági helyzete a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül mutató tekintetében kissé (31,7%), kedvezőtlenebb a városi átlagnál (30,6%); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 48,3%, ami szintén rosszabb a városi 6,2%-nál; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 63,1%, míg a városi átlag 63,8%, e mutatóban tehát közel egyeznek a mutatók értékei; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 25,4%, míg ez a városban 32,5%, ezen egyetlen mutató értéke szerint a városrész helyzete jobb a városi átlagnál.

3. ZALAEGERSZEG - NYUGAT

A terület a központi várostesttől nyugatra lévő, egykor önálló községeket foglalja magában. Ezek területhasználata és szerkezete gyakorlatilag kialakult. Változás a beállt területeken nem várható. A nyugati terület városrészei:

- Bazita
- Ebergény
- Szentersébethegy
- Nyugati külterület.

12.jelű városrész: Bazita

Hosszan elnyúló, eredetileg önálló település a Becsali út déli folytatásában, a dombháton. Északi része „egyutcás” szerkezetű, míg déli része a domborzatnak megfelelően kettéágazik. A városrész eredeti szerkezete nem változott. Kedvelt lakóterület, fejlődő városrész. Jellemző építménye az itt található TV-torony.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	BAZITA VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	563
Lakónépesség aránya (%)	-	0,94
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	16,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	63,8
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	20,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	8,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	16,0
Lakásállomány (db)	25 883	228
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	10,1
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	26,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	4,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	68,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	31,3
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	99
Terület aránya (%)	100,00	0,99

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Bazita városrészen Zalaegerszeg népességének 0,94%-a lakik, 563 fő. 99 hektáros területével területaránya 0,99%-a a város egészének. A lakónépesség aránya tehát közel megegyezik a területarányával.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján Bazita városrészen a 60 év fölöttiek aránya kissé alacsonyabb (20,2%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). A 14 év alattiak aránya (16,0%) magasabb, a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (63,8%) pedig közel megegyezik a városi átlaggal.

A képzettség tekintetében a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (8,1%) kissé alacsonyabb a városi átlagnál (9,9%), ami kedvező, a felsőfokú végzettségűek aránya (16,0%) viszont jelentősebben elmarad a városi átlagtól (24,4%). Összességében inkább a középfokú végzettségűek jellemzik a települést.

Bazita városrészen 228 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 0,88%-a, ez közel megegyezik lakosságarányával (0,94%). Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (10,1%), viszont jelentősen magasabb a városrészen a 2,3% városi átlagnál.

A Bazita városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete minden mutató tekintetében jobb, van, ahol lényegesen jobb a városi átlagokhoz képest. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 26,5%, jelentősen 4,1%-kal kedvezőbb a városi átlagnál (30,6%); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 4,5%, ami szintén jobb a városi 6,2%-nál; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 68,1%, míg a városi átlag 63,8%, e mutatóban tehát lényegesen jobb értékekkel rendelkezik Bazita; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 31,3%, míg ez a városban 32,5%, ezen mutató értéke szintén jobb a városi átlagnál.

13.jelű városrész: Ebergény

A várostól dél-nyugatra lévő dombság középső részén, az Egerszeghegy dél-nyugati oldalán, szintén dombháton elterülő, eredetileg önálló település. A Nagy Csarit utca - Egerszeghegyi úton keresztül kapcsolódik a központi várostesthez. A település szerkezete nem változott, ugyanakkor a korábbi lakottrész a város felé a dombháton és az ugyancsak dombhátakon haladó Táncoslapi és Kis Csarit utcák mentén bővült. Vegyes területfelhasználás jellemzi, lakó és kertes mezőgazdasági területek alakultak ki. A városrésznek temetője és temploma van.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	EBERGÉNY VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	217
Lakónépesség aránya (%)	-	0,36
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	16,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	58,1
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	25,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	4,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	17,3
Lakásállomány (db)	25 883	92
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	8,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	27,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	3,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	62,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	34,1
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	22
Terület aránya (%)	100,00	0,22

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Ebergény városrészen Zalaegerszeg népességének 0,36%-a lakik, 217 fő. 22 hektáros területével területaránya 0,22%-a a város egészének. A lakónépesség aránya tehát magasabb a területarányánál, hiszen ez a városrész egy valamikor önálló, ma Zalaegerszeghez tartozó település.

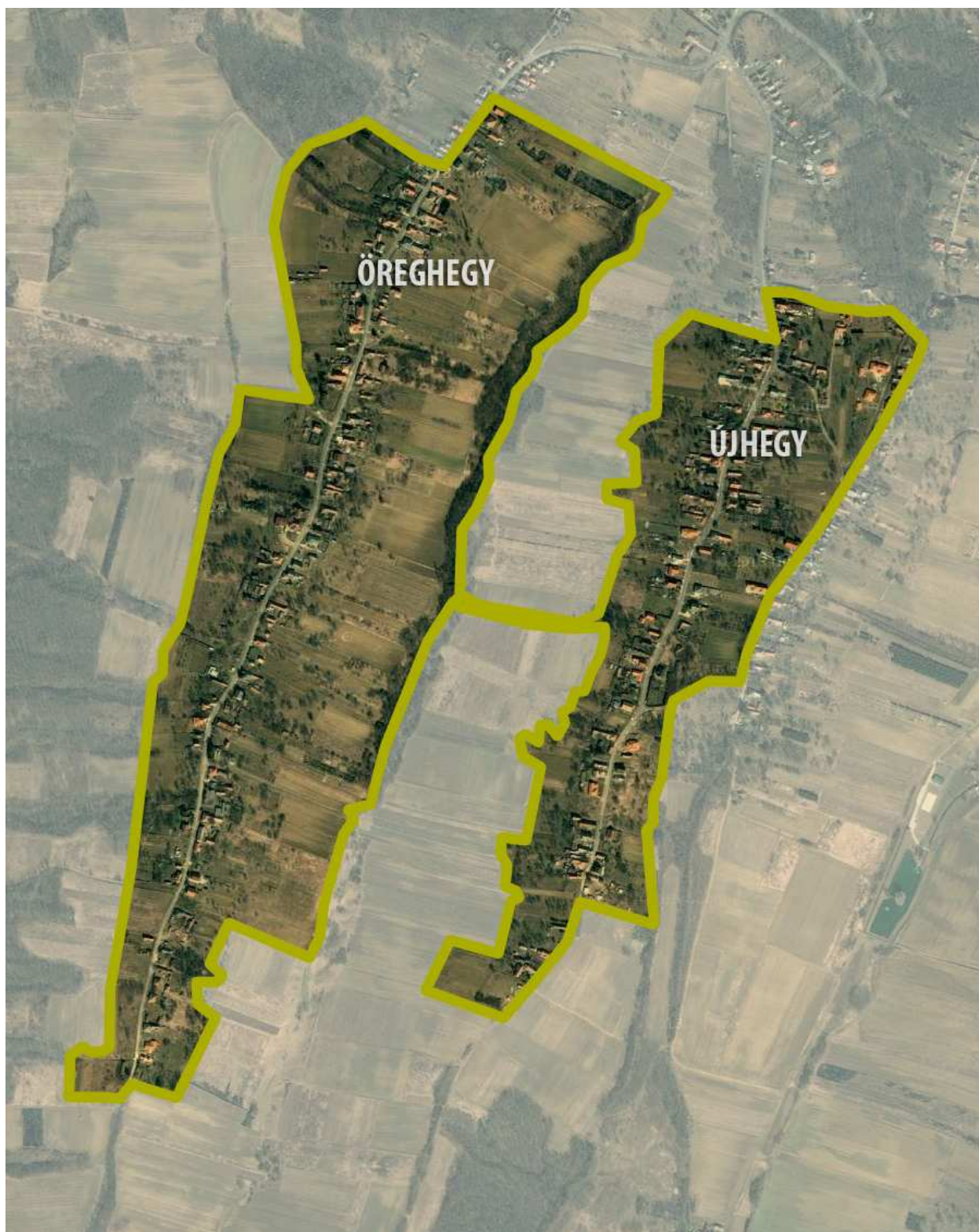
A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján Ebergény városrészen a 60 év fölöttiek aránya kissé magasabb (26,8%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). A 14 év alattiak aránya (16,1%) is magasabb, a középkorú (15-59 év) lakosok aránya (58,1%) viszont alacsonyabb, mint a városi átlag – a városi átlaghoz képest arányaiban több idős és több fiatal jellemzi a településrészt.

A képzettség tekintetében megállapítható, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (4,8%) alacsonyabb a városi átlagnál (9,9%), ami kedvező, míg a felsőfokú végzettségűek aránya (17,3%) elmarad a városi átlagtól (24,4%). Utóbbi inkább hátrányos. Összességében a középfokú végzettségűek jellemzik a települést.

Ebergény városrészen összesen 92 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 0,35%-a, ez szinte megegyezik lakosságarányával (0,36%). Jóval magasabb ugyanakkor a városrészben az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (8,7%), szemben a 2,3% városi átlaggal.

Az Ebergény városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete jellemzően jobb a városi átlagokhoz képest. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 27,8%, 2,8%-kal alacsonyabb a városi átlagnál (30,6%-os); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 3,2% a városi 6,2%-hoz képest, tehát annál jóval kedvezőbb, csaknem a fele; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 62,4%, míg a városi átlag 63,8%, tehát nincs számottevő különbség; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 34,1%, míg ez a városban 32,5%, ezen mutató értéke tehát csak kismértékben rosszabb a városi átlagnál.

14.jelű városrész: **Szenterzsébethegy**

A várostesttől dél-nyugatra lévő dombság nyugati szélén, két dombháton - Erzsébethegy és Újhegy – terül el a városrész. Az Újhegyi út - Erzsébethegy út - Teskándi úton keresztül kapcsolódik a központi várostesthez. Temetője és temploma a lakott területtől északra, az Erzsébethegy Zala völgye feletti magaslatán található. A település eredeti szerkezetét – a két dombháton futó utca „egyutcás” beépítését - a táj adottsága határozta meg. Ez a szerkezet gyakorlatilag máig nem változott. A városrész napjainkra kedvelt lakóterületté vált, gyönyörű természeti adottságokkal, ma már megfelelő közlekedési lehetőségekkel és közműellátottsággal.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	SZENTERZSÉBETHEGY VÁROS RÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	439
Lakónépesség aránya (%)	-	0,73
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	16,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	64,5
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	19,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	10,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	16,9
Lakásállomány (db)	25 883	164
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	9,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	32,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	61,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	23,9
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	76
Terület aránya (%)	100,00	0,76

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Szenterzsébethegy városrészen Zalaegerszeg népességének 0,73%-a lakik, 439 fő. Területaránya 0,76%-a a város egészének. Alakónépesség és a területarány tehát nagyjából megegyezik.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján ezen külterületi városrészen a 60 év fölöttiek aránya kissé alacsonyabb (19,4%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Ugyanakkor a 14 év alattiak aránya (16,2%) és a középkorú (15-59 év) lakosok aránya is magasabb (64,5%), mint a városi átlag – a városrészt ezen korcsoportos mutatói tehát mindhárom tekintetében jobban a városi átlagnál.

A képzettség tekintetében megállapítható, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (10,6%) meghaladja a városi átlagot (9,9%), ami kedvezőtlen, és a felsőfokú végzettségűek aránya (16,9%) is elmarad a városi átlagtól (24,4%).

Szenterzsébethegy városrészen összesen 164 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 0,63%-a, ez kissé alacsonyabb a lakosságarányával (0,73%). Viszont a városrészt külterületi jellegének megfelelően jóval magasabb az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (9,8%), szemben a 2,3% városi átlaggal.

Szenterzsébethegy városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete és a városi átlagok között nincs nagyságrendi eltérés, és van mutató, amelyben a városrészt lényegesen jobb értéket mutat a városi átlagnál. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 32,9%, mindössze 2,3%-kal magasabb a városi átlagnál (30,6%-os); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 5,7% a városi 6,2%-hoz képest, tehát kedvezőbb; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 61,1%, míg a városi átlag 63,8%; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 23,9%, míg ez a városban 32,5%, ezen mutató értéke tehát lényegesen jobb a városi átlagnál.

17.jelű városrész: Nyugati külterület

Területfelhasználását tekintve a nyugati külterület mezőgazdasági, erdő-, és zártkerti területekre tagozódik. A zártkerti területek főként a városrész északi, várostesthez közvetlenül kapcsolódó területén alakultak ki. Leginkább a Gógánhegy, Egerszeghegy, Kápolnahegy és Becsalihegy területein a városi lakosság körében közkedvelt hobbi-telkek alakultak ki, de jelen van a lakófunkció is.

Karakteres, a határos Göcsejt idéző táj és beépítés („szegek”) jellemzi („Göcsej a városban, város a Göcsejben”), ennél fogva a térség bekapcsolódhat a göcseji térség falusi turizmusába is.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	NYUGATI KÜLTERÜLET VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	1 847
Lakónépesség aránya (%)	-	3,10
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	16,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	62,3
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	21,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	9,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	22,4
Lakásállomány (db)	25 883	813
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	8,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	33,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	60,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	34,7
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	2 035
Terület aránya (%)	100,00	20,38

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

A Nyugati külterület városrészen Zalaegerszeg népességének 3,1%-a lakik, 1847 fő. Területaránya 20,38%-a a város egészének. Utóbbi adat szinte megegyezik a keleti külterülettel, ott azonban csak 280 fő lakik. A népsűrűsége tehát külterületi, részben nem lakott mezőgazdasági- és erdőterületek jellege ellenére annál jóval magasabb.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján ezen külterületi városrészen a 60 év fölöttiek aránya kissé alacsonyabb (21,8%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Ugyanakkor a 14 év alattiak aránya magasabb (16%), a középkorú (15-59 év) lakosok aránya alacsonyabb (62,3%), mint a városi átlag.

A lakosság képzettségét vizsgálva megállapítható, hogy míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (9,1%) kissé elmarad a városi átlagtól (9,9%), ami kedvező, addig a felsőfokú végzettségűek aránya (24,4%) pontosan megegyezik a városi átlaggal.

A Nyugati külterület városrészen összesen 813 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 3,14%-a, ez megegyezik a lakosságarányával (3,1%). Viszont a városrész külterületi jellegének megfelelően jóval magasabb az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (8,2%), szemben a 2,3% városi átlaggal.

A Nyugatikülterület városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete és a városi átlagok között nincs jelentős eltérés. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 33,1%, mindössze 2,5%-kal magasabb a városi átlagnál (30,6%-os); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 5,5% a városi 6,2%-hoz képest; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 60,5%, míg a városi átlag 63,8%; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 34,7%, míg ez a városban 32,5%. Megállapítható, hogy a külterületi városrészt statisztikai adataiban jelentősen nem tér el a városi átlagoktól, de van amiben kissé rosszabb, s van amiben kissé jobb értékeket mutat. A lényeg azonban az eltérések alacsony mértéke, azaz különös módon ezen városrész külterületi jellege ellenére a vizsgált statisztikai adatok szintjén jelentősen nem különbözik a város egészére megadott adatoktól.

4. ZALAEGRSZEG - KELET

A keleti terület a központi várostest, a Zala folyó és a város keleti igazgatási határa közötti területet foglalja magában. Belterületbe egyetlen, egykor önálló település, Botfa tartozik.

11.jelű városrész: Botfa

A várostesttől egyik legtávolabb lévő településrész, a várostól dél-keletre, a Válicka keleti oldalán. A Várberki úton és a Karácsonyhegyi úton keresztül kapcsolódik a központi várostesthez. A városrész történelmi szerkezete változatlan. A beépített területek, utcák a Válicka völgye irányába lefutó keresztvölgy területén és annak felső kettéágazása mentén jöttek létre. A városrész családiházak lakóterület, ezen kívül mezőgazdasági majorság, az egykori Hűvös kastély területén egyházi rendház és temető található itt. A városrész szerkezete kialakult.

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	BOTFA VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	748
Lakónépesség aránya (%)	-	1,26
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	15,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	64,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	20,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	13,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	14,2
Lakásállomány (db)	25 883	278
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	7,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	29,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	6,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	65,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	27,8
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	86
Terület aránya (%)	100,00	0,86

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

Botfa városrészen Zalaegerszeg népességének 1,26%-a lakik, 748 fő. Területaránya a város egészének mindössze 0,86%-a.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, Botfa városrészen a 60 év fölöttiek aránya jóval alacsonyabb (20,6%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Ugyanakkor mind a 14 év alattiak (15,2%), mind középkorú (15-59 év) lakosok aránya (64,2%) magasabb, mint a városi átlag, azaz a városrész fiatalabb lakosú városrész Zalaegerszegen belül.

A lakosság képzettsége tekintetében az látható, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb (13,5%) a városi átlagnál (9,9%), a felsőfokú végzettségűek aránya (14,2%) pedig jóval alacsonyabb a 22,4%-os városi átlagnál - Botfa lakosságának képzettségi mutatói tehát rosszabbak a városénál.

Botfa városrészen 278 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 1,07%-a, ez közel azonos a lakosságarányával (1,26%). Viszont ebből a városrészben magas az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (7,8%), szemben a 2,3% városi átlaggal.

A Botfa városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete többé-kevésbé megegyezik a városi átlagokkal. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 29,4%, mintegy 1,2%-kal alacsonyabb a városi átlagnál (30,6%-os); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 6,5% a városi 6,2%-hoz képest; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 65%, míg a városi átlag 63,8%; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 27,8%, míg ez a városban 32,5%.

19.jelű városrész: Keleti külterület

Területfelhasználását tekintve a keleti külterület mezőgazdasági, erdő-, és zártkerti területekre tagozódik. A zártkerti területek főként a Válicka-völgyet kísérő domboldalakon alakultak ki (csácsi, botkai és bozsoki zártkertek). A szőlőtermelési hagyományokkal bíró csácsi hegyen helyezkedik el ma is Zalaegerszeg legjelentősebb szőlőbirtoka és borászata. Itt található a Zalaerdő Zrt. kezelésében levő Csácsbozsoki Arborétum, valamint az Árpád-kori alapokon épült csácsi hegyi kápolna.

2010. október 3-án Pethőhenye egy részét Zalaegerszeg keleti külterületéhez csatolták (Hosszúhegy, Cserlap, Kápolnahegy).

A városrészt jellemző legfontosabb statisztikai mutatók (2011. 01. 01.-es adatok):

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	KELETI KÜLTERÜLET VÁROSRESZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	280
Lakónépesség aránya (%)	-	0,47
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	17,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	69,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	12,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	17,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	9,2
Lakásállomány (db)	25 883	139
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	27,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	42,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	10,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	56,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	37,0
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	2 043
Terület aránya (%)	100,00	20,46

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

A Keleti külterület városrészen Zalaegerszeg népességének mindössze 0,47%-a lakik, 280 fő. Területaránya ugyanakkor 20,46%-a a város egészének, tehát a népsűrűsége rendkívül alacsony, ami érthető, hiszen egyáltalán nem lakott mezőgazdasági- és erdőterületek találhatók itt.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása alapján, e csekély népességű és gyéren lakott városrészen a 60 év fölöttiek aránya jóval alacsonyabb (12,9%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Ugyanakkor mind a 14 év alattiak, mind középkorú (15-59 év) lakosok aránya magasabb, mint a városi átlag, azaz a városrész kis létszámú népessége fiatalabb lakosú városrész Zalaegerszegen belül.

A lakosság képzettsége tekintetében az látható, hogy míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb (17,9%) a városi átlagnál (9,9%), ami kedvezőtlennek tekinthető és remélhetőleg a fiatal népesség magas arányának tudható be; a felsőfokú végzettségűek aránya (9,2%) pedig kevesebb, mint a fele a 22,4%-os városi átlagnak.

A Keleti külterület városrészen összesen 139 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 0,53%-a, ez közel azonos a lakosságarányával (0,47%). Viszont ebből a városrész külterületi jellegének megfelelően kimagasló az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (27,3%), szemben a 2,3% városi átlaggal.

A Keleti külterület városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete minden tekintetben elmarad a városi átlagoktól. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 42,1%, mintegy 12%-kal magasabb a városi átlagnál (30,6%-os); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 10,8% a városi 6,2%-hoz képest; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 56,7%, míg a városi átlag 63,8%; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 37%, míg ez a városban 32,5%. Összességében tehát megállapítható, hogy a városrész városi átlagnál fiatalabb népessége a képzettség és a foglalkoztatottság tekintetében egyaránt elmarad a városi átlagoktól, tehát nem hordozza magában a kedvezőbb korosztályi viszonyokból elvárható potenciált.

5. ZALAEGERSZEG – DÉL

A terület egyetlen (20. jelű) városrészből áll, amely csak külterületet foglal magában. Határai északon a belterületi határ, nyugaton az Alsóerdei út, délen Zalaegerszeg igazgatási határa, keleten a 74-es főút. Területe mezőgazdasági területre, erdőterületre, valamint nagy kiterjedésű és a várostestbe ékelődő zártkerti (kertes mezőgazdasági) területekre tagolódik. A beékelődő domboldalak városhoz való közelsége, azok táji és természeti adottsága (kilátás, zöldterületek) e területek egy részét felértékelte, kedvelt lakóterületté változtatta. A zártkerti területek hasznosítása napjainkban a következők szerint csoportosítható:

- lakóterületi terület-elhasználásba sorolt területek
- alapvetően zártkerti hasznosítású (kertgazdasági és pihenési célú) területek, szórványosan megjelenő lakófunkcióval
- klasszikusan zártkerti hasznosítású területek
- felhagyott művelésű, spontán beerdősülő területek.

A terület elsődlegesen helyi jelentőségű turisztikai potenciállal rendelkezik, melynek alapját a Zalaerdő Zrt. kezelésben levő, népszerű kirándulóhelyek: az Alsóerdő, az Azaleás völgy és az Aranyoslap képezik. A területen erdei tornapálya található, itt helyezkedik el a korábbi gyermektábor létesítménye is.

A terület ad helyt a Zalaegerszeg-Buslakupusza hulladéklerakónak, részben ennek biomasszájából termelt energia felhasználásával lenne lehetséges a szintén a területen létesítendő tervezett alsóerdei energiatakarékos lakópark környezetbarát energiaellátása.

A területen halad át a tervezett déli település-elkerülő gyűjtőút nyomvonala, melynek megépülése minden bizonnyal jelentős mértékű, ma még nem feltárt változásokat okoz majd a terület felhasználásában.

MUTATÓ MEGNEVEZÉSE	ZALAEGERSZEG ÖSSZESEN	DÉLI KÜLTERÜLET VÁROSRÉSZ
Lakónépesség száma (fő)	59 499	1 020
Lakónépesség aránya (%)	-	1,71
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	12,6	18,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	63,0	64,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya (%)	24,4	17,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	9,9	9,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	22,4	24,4
Lakásállomány (db)	25 883	442
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,3	9,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,6	26,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	6,2	5,0
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	63,8	68,2
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	32,5	24,6
Állandó népesség száma (fő)	58 398	-
Terület (ha)	9 985	729
Terület aránya (%)	100,00	7,3

Értékelés a 2011-es adatok alapján:

A Déli külterület városrészen Zalaegerszeg népességének 1,71%-a lakik, 1020 fő. Területaránya 7,3%-a a város egészének, a népsűrűsége tehát alacsony, ami jellegéből adódik – az egyébként felkapottá vált lakóterületi jelleg másodlagos, mezőgazdasági- és erdőterületek, zártkertek, turisztikai területek és közlekedési valamint ipari jellegű tevékenységek is jellemzik.

A lakónépesség korcsoportos megoszlása szerint a 60 év fölöttiek aránya alacsonyabb (17,6%), mint Zalaegerszeg város teljes népességében (24,4%). Ugyanakkor a 14 év alattiak aránya jelentősen (12,6% helyett 17,6%), a középkorú népesség (15-59 év) aránya kismértékben (63% helyett 64,2%), magasabb, mint a városi átlag, azaz a városrész népessége fiatalabb korosztályos jellemzőkkel bíró városrész Zalaegerszegen belül.

A lakosság képzettsége tekintetében az látható, hogy míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya alacsonyabb (9,3%) a városi átlagnál (9,9%), ami kedvezőnek tekinthető; a felsőfokú végzettségűek aránya (24,4%) pedig kissé magasabb a 22,4%-os városi átlagnál.

A Déli külterület városrészen összesen 442 lakás található, ami Zalaegerszeg lakásállományának 1,7%-a, ez közel azonos a lakosságarányával (1,71%). Viszont ebből a városrész külterületi jellegének megfelelően magasabb az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (9,5%), szemben a 2,3% városi átlaggal.

A Déli külterület városrészen élők foglalkoztatottsági helyzete minden tekintetben jobb a városi átlagokhoz képest. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 26,7%, mintegy 3,9%-kal alacsonyabb a városi átlagnál (30,6%-os); a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 5% a városi 6,2%-hoz képest; a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 68,2%, míg a városi átlag 63,8%; végül a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 24,6%, míg ez a városban 32,5%. Összességében tehát megállapítható, hogy a városrész városi átlagnál fiatalabb népessége a képzettség és a foglalkoztatottság tekintetében egyaránt jobb értékekkel rendelkezik a város átlagánál és magában hordozza a kedvezőbb korosztályi viszonyokból elvárható potenciált.